

การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมือง
กรณีศึกษาชุมชนใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร

นายเดชชาติ ลิ้มกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

DEVELOPMENT OF SPORT ACTIVITY AREAS IN URBANCOMMUNITY
A CASE STUDY OF THE COMMUNITIES UNDERNEATH SRIRAT AND CHALERM MAHANAKHON
EXPRESSWAY INTERSECTION

Mr. Deatchat Limkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program in Urban and Regional Planning
Department of Urban and Regional Planning
Faculty of Architecture
Chulalongkorn University
Academic Year 2011
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมือง : กรณีศึกษาชุมชนใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิม มหานคร
โดย	นายเดชชาติ ลิ้มกุล
สาขาวิชา	การวางแผนภาคและเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต ภูจินดา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรมล กุลศรีสมบัติ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย)

เดชชาติ ลิมกุล : การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมือง กรณีศึกษา
ชุมชนใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร. (DEVELOPMENT OF SPORT
ACTIVITY AREAS IN URBAN COMMUNITY, A CASE STUDY OF THE
COMMUNITIES UNDERNEATH SRIRAT AND CHALERM MAHANAKHON
EXPRESSWAY INTERSECTION)

อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร. ไชศรี ภัคดิ์สุขเจริญ, 159 หน้า.

ชุมชนเมืองในกรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนที่แทรกอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางเมืองหรือเมืองชั้นใน ส่วนใหญ่จะมีความแออัดหนาแน่นและมักมีข้อจำกัดในการขยายตัว ชาติพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมสาธารณะต่างๆ อย่างเพียงพอโดยเฉพาะกิจกรรมกีฬา ซึ่งควรมีตามมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐควรตอบสนองต่อประชากร ชุมชนเมืองถึงแม้จะมีความแออัดหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้าง แต่พบว่ามีบริเวณที่ถูกทิ้งให้ว่างเปล่า หรือพัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพแทรกตัวอยู่ทั่วไป

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีเกณฑ์การเลือกพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา คือ ข้อกำหนดรายละเอียดลักษณะพื้นฐาน และตำแหน่งที่ตั้ง และเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรมกีฬา คือ ประเภทชุมชน กลุ่มประชากร และกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพ และข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในชุมชนใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานครมีพื้นที่กีฬาไม่เพียงพอตามเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งที่ภายในตัวพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ว่างหลายแห่ง มีความเหมาะสมที่ตามเกณฑ์การเลือกพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา และมีศักยภาพสามารถรองรับรูปแบบกิจกรรมกีฬาและรูปแบบกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกันได้ โดยการแบ่งช่วงเวลาการเข้าใช้พื้นที่

เมื่อทำการประมวลผลและวิเคราะห์การพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยนำมาทฤษฎีแหล่งกลาง (central place theory) เข้ามาใช้ในการวิเคราะห์ ได้ข้อเสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา เป็นแผนและผังการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ปัจจุบัน และอนาคต สุดท้ายได้รูปแบบกระบวนการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมืองที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง. ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา การวางแผนภาคและเมือง ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....2554.....

517419825 : MAJOR URBAN AND REGIONAL PLANNING

KEYWORDS: SPORT ACTIVITY / URBAN COMMUNITY / SPORTS AREA

DEATCHAT LIMKUL : DEVELOPMENT OF SPORT ACTIVITY AREAS IN
URBANCOMMUNITY, A CASE STUDY OF THE COMMUNITIES UNDERNEATH
SRIRAT AND CHALERM MAHANAKHON EXPRESSWAY INTERSECTION.

ADVISOR: ASSIST. PROB. KHAISRI PAKSUKCHARERN, Ph.D, 159 pp.

The urban communities in Bangkok is a small society but crown where has limited of the area to explored and supported public activities, especially sports activity which should have standard enough to respond the citizenship. Even though the urban are full of the building but there are some spaces were abandoned or less developments.

The review of literature discovered that the chosen areas for sport activities were used from regular of law, quality and location. The sport activities were considerate by group of people and type of community. There are multiple solution to get useful of the land where support all of sport activities by analytical, performance limitation.

In case study of urban sport activities area in the communities underneath Srirat and Chalermmahanakhon expressway intersection were not enough for the standard, even, those areas have basis of standard for sport recreation such as size, location, quality, etc. by schedule.

Finally, the plan and landscape for develop sport activities areas were set up in present and future, they can spread around other area in Bangkok also. The processing applied the central place theory to analysis and monitoring for supported the sport activities area and quality.

Department Urban and Regional Planning, Student's Signature .....

Field of Study Urban and Region Planning, Advisor's Signature .....

Academic Year.....2011.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชศรี ภักดีสุขเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ทั้งเรื่องวิทยานิพนธ์และเรื่องต่างๆ อีกทั้งยังคงคอยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้เป็นไปแนวทางที่ถูกต้อง

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา เป็นอย่างสูง ที่สนับสนุนในการศึกษา และให้คำปรึกษา รวมทั้งกำลังใจในทุกๆ ด้าน

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่เสียสละเวลาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์และทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยสำหรับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต ครั้งที่ 2 ประจำปีงบประมาณ 2553 ที่ได้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานวิจัย

ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง รุ่นที่33 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับความช่วยเหลือต่างๆ

ขอขอบพระคุณพี่ตุ้ม พี่แสง พี่แป้น ที่ช่วยอำนวยความสะดวกด้านเอกสารการศึกษาและกำหนดการในระเบียบการต่างๆ

ท้ายที่สุดนี้หากบทความนี้มีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูงในข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดทั้งหมดและหวังว่าบทความฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจไม่มากนัก

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
สารบัญแผนที่.....	ฏ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่.....	4
1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	8
1.4 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	8
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับชุมชน.....	11
2.1.1 นิยามโดยทั่วไปของชุมชน.....	11
2.1.2 ประเภทของชุมชน.....	12
2.1.3 องค์ประกอบหลักเชิงพื้นที่ของชุมชน.....	16
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่าง.....	17
2.2.1 ความหมายของพื้นที่ว่าง.....	17
2.2.2 พื้นที่ว่างสาธารณะ.....	18
2.2.3 ความสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะกับเมือง.....	21
2.2.4 ประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	22
2.2.5 เกณฑ์และมาตรฐานของพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	25

2.2.6 แนวคิดทฤษฎีแหล่งกลาง (central place theory).....	31
2.3 แนวความคิดของการพัฒนาพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา.....	34
2.3.1 เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา.....	35
2.3.2 เกณฑ์ในการเลือกรูปแบบกิจกรรมกีฬา.....	38
2.4 กฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการ และโครงการที่เกี่ยวข้อง.....	40
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
2.6 สรุปและการกำหนดกรอบในการวิจัย.....	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ทบทวนและวิเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
3.4 สรุปและประเมินผล.....	57
บทที่ 4 พื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา	
4.1 ข้อมูลพื้นฐาน ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	59
4.1.1 ที่ตั้ง/อาณาเขต และสภาพทั่วไป.....	59
4.1.2 รูปแบบระบบโครงข่ายการคมนาคม.....	62
4.1.3 การใช้ประโยชน์อาคาร.....	67
4.1.4 รูปแบบมวลอาคารและพื้นที่ว่าง.....	69
4.1.5 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน และข้อกำหนดผังเมืองรวม กทม. ...	73
4.1.6 รูปแบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	80
4.1.7 โครงสร้างสาธารณูปโภค / สาธารณูปการ.....	82
4.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	92
4.2.1 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา...	92
4.2.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ศึกษา.....	94
4.3 สภาพปัจจุบันของพื้นที่กิจกรรมกีฬาในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	97
4.3.1 ตำแหน่งที่ตั้งการกระจายตัวของพื้นที่กีฬา.....	97
4.3.2 รัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬา.....	101
4.3.3 ความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกับพื้นที่กีฬา.....	105
4.3.4 วิเคราะห์ภาพรวมปัญหาและความเพียงพอของพื้นที่กีฬา.....	105

4.4 สรุปภาพรวมของพื้นที่ศึกษา.....	106
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
5.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาพื้นที่กีฬาในบริเวณพื้นที่ศึกษาและการคัดพื้นที่ว่าง เพื่อนำมาใช้พิจารณาเพื่อพัฒนารองรับกิจกรรมกีฬา.....	110
5.2 วิเคราะห์ข้อกำหนดในในพื้นที่ศึกษา.....	114
5.3 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ว่าง เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา.....	116
5.4 วิเคราะห์ข้อมูลตำแหน่งที่ตั้งเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ว่าง เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา.....	118
5.5 วิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ว่าง.....	132
5.6 วิเคราะห์ศึกษาข้อมูลความต้องการรูปแบบกิจกรรมและพฤติกรรม การใช้พื้นที่กีฬา.....	137
5.7 สรุปผลการวิเคราะห์.....	145
บทที่ 6 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	147
6.1 อภิปรายผลการศึกษา.....	147
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	156
รายการอ้างอิง.....	157
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	159

สารบัญญัตราสาร

	หน้า
ตารางที่ 2.1 เกณฑ์มาตรฐานสนามกีฬา.....	27
ตารางที่ 2.2 เกณฑ์มาตรฐานสนามเด็กเล่นและสนามกีฬา.....	27
ตารางที่ 2.3 มาตรฐานเนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากรในประเทศไทย.....	28
ตารางที่ 2.4 มาตรฐานพื้นที่และรัศมีบริการของสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร...	29
ตารางที่ 2.5 ลักษณะกิจกรรมกีฬากับความเป็นแหล่งกลางของพื้นที่.....	33
ตารางที่ 2.6 การจัดทำลานกีฬาอเนกประสงค์ระดับชุมชน- ตำบล ขนาดและมาตรฐานสนามกีฬาประเภทต่างๆ.....	37
ตารางที่ 2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของชุมชนกับรูปแบบกิจกรรมกีฬา.....	38
ตารางที่ 2.8 ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับรูปแบบกิจกรรมกีฬา.....	39
ตารางที่ 2.9 กรอบในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา.....	47
ตารางที่ 4.1 มาตรฐานการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับเมืองขนาดใหญ่.....	73
ตารางที่ 4.2 เกณฑ์และมาตรฐานกำกับแนวทางการพัฒนา.....	74
ตารางที่ 4.3 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	78
ตารางที่ 4.4 จำนวนประชากรรายเขต ปี 2543 – 2553.....	92
ตารางที่ 4.5 โครงสร้างอายุประชากรในขอบเขตพื้นที่ศึกษา.....	94
ตารางที่ 5.1 แสดงลักษณะพื้นที่นำมาวิเคราะห์.....	113
ตารางที่ 5.2 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินและนโยบายสนับสนุนในพื้นที่นำมาวิเคราะห์.....	116
ตารางที่ 5.3 แสดงลักษณะทางสัณฐานของพื้นที่นำมาวิเคราะห์.....	117
ตารางที่ 5.4 แสดงข้อมูลศักยภาพและข้อบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	123
ตารางที่ 5.5 แสดงข้อมูลข้อมูลภูมิหมาย ลักษณะสัณฐาน และตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ว่าง	124
ตารางที่ 5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของชุมชนกับรูปแบบกิจกรรมกีฬา.....	132
ตารางที่ 5.7 ความต้องการและพฤติกรรมการใช้พื้นที่กีฬา.....	142
ตารางที่ 5.8 รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ว่างของกลุ่มชุมชน.....	143

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 สภาพพื้นที่ในบริเวณพื้นที่ศึกษา.....	3
ภาพที่ 2.1 การกระจายตัวของเมืองทางตอนใต้ของเยอรมันตามแนวคิดทฤษฎีแหล่งกลาง	32
ภาพที่ 2.2 แผนผังโครงการมักกะสันคอมเพล็กซ์ซึ่งอยู่ติดกับชุมชนพื้นที่ศึกษา.....	42
ภาพที่ 2.3 ลานกีฬาชุมชนเย็นอากาศ 2.....	43
ภาพที่ 2.4 ลานกีฬาตลาดฮ่องกง.....	44
ภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	51
ภาพที่ 4.1 พื้นที่ศึกษาเปรียบเทียบกับอดีตและปัจจุบัน.....	59
ภาพที่ 4.2 ลักษณะเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชุมชนได้จุดตัดทางด่วนศรีรัช และทางด่วนเฉลิมมหานคร.....	96
ภาพที่ 5.1 การสัมภาษณ์กลุ่มคนในพื้นที่.....	138
ภาพที่ 6.1 รูปแบบกระบวนการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมือง.....	155

สารบัญแนบที่

	หน้า
แนบที่ 1.1 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องในระดับเมือง.....	5
แนบที่ 1.2 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องในระดับย่าน.....	6
แนบที่ 1.3 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องในระดับชุมชน.....	7
แนบที่ 4.1 ขอบเขตพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	60
แนบที่ 4.2 โครงข่ายการสัญจรพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	66
แนบที่ 4.3 การใช้ประโยชน์อาคารพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	68
แนบที่ 4.4 มวลอาคารและพื้นที่ว่าง (figure and ground).....	71
แนบที่ 4.4.1 ขอบเขตพื้นที่ว่างในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	72
แนบที่ 4.5 การใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	75
แนบที่ 4.6 ข้อกำหนดผังเมืองรวมในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	76
แนบที่ 4.7 กรรมสิทธิ์ที่ดินพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	81
แนบที่ 4.8 สาธารณูปการในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	86
แนบที่ 4.9 สถาบันการศึกษาในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	87
แนบที่ 4.10 ศาสนสถานในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	88
แนบที่ 4.11 โรงพยาบาลและที่ทำการไปรษณีย์ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	89
แนบที่ 4.12 ตลาดในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	90
แนบที่ 4.13 สนามกีฬาและสวนสาธารณะในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา.....	91
แนบที่ 4.14 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่กีฬาในระดับเมือง.....	98
แนบที่ 4.15 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่กีฬาในระดับย่าน.....	99
แนบที่ 4.16 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่กีฬาในระดับชุมชน.....	100
แนบที่ 4.17 รัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬาในระดับเมือง.....	102
แนบที่ 4.18 รัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬาในระดับเมือง.....	103
แนบที่ 4.19 รัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬาในระดับเมือง.....	104
แนบที่ 5.1 ประเภทของพื้นที่ว่างนำมาใช้ในการพิจารณา.....	112
แนบที่ 5.2 ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นของพื้นที่ในระดับย่าน.....	120
แนบที่ 5.3 ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นของพื้นที่ในระดับย่าน.....	121
แนบที่ 5.6 ความเหมาะสมของพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในพื้นที่ศึกษา.....	139

	หน้า
แผนที่ 5.4 ประเภทชุมชนในพื้นที่ศึกษา.....	134
แผนที่ 5.5 บริเวณที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในพื้นที่ศึกษา.....	136
แผนที่ 6.1 ผังแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในช่วงปัจจุบัน.....	153
แผนที่ 6.2 ผังแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในอนาคต.....	154

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชน เป็นหนึ่งในโครงการสำคัญที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในด้านสุขภาพพลานามัยและด้านจิตใจ ตามแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2554) เนื่องจากกีฬาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง นำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์การทั้งของภาครัฐและเอกชนทั่วโลก ล้วนสนับสนุนให้มีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ชุมชนเมืองในกรุงเทพมหานคร (แผนที่ 1.1) เป็นชุมชนที่มีที่ตั้งแทรกอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางเมืองหรือเมืองชั้นใน ส่วนใหญ่จะมีความแออัดหนาแน่นและมักมีข้อจำกัดในการขยายตัว ขาดพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมสาธารณะต่างๆ อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะกิจกรรมกีฬา อย่างไรก็ตามพบว่าชุมชนเมืองในกรุงเทพฯ นั้น ถึงแม้จะมีความแออัดหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้างแต่ก็มักมีบริเวณที่ถูกทิ้งให้ว่างเปล่า หรือพัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพแทรกตัวอยู่ทั่วไป ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่นั้นขาดการวางแผนโครงข่ายการสัญจรอย่างมีลำดับศักดิ์ที่ดี เพื่อเปิดพื้นที่รองรับการพัฒนาเป็นกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินต่างๆ อย่างหนาแน่นทั่วถึง หรือไม่มีสิ่งกีดขวางระดับเมืองขนาดใหญ่ เช่น โครงสร้างทางพิเศษพาดผ่าน ทำให้มีหลายบริเวณที่ถูกตัดขาด หรือเป็นที่เศษเสี้ยว มีข้อจำกัดทางกายภาพที่ไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นสิ่งปลูกสร้างสำหรับพักอาศัย หรือทำกิจกรรมการค้าพาณิชย์อื่นๆ ได้

ทั้งนี้ การพัฒนาพื้นที่ว่างของชุมชนเมืองเหล่านี้เพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง จะช่วยทำให้พื้นที่ในชุมชนเกิดความเป็นระเบียบมากขึ้น เกิดการจัดสรรการใช้ที่ดินที่เหมาะสม เสริมสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการทำมาค้าขายและการลงทุน ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง ก่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถลดจำนวนคดีอาชญากรรม ยาเสพติดได้เนื่องจากชุมชนมีความเข้มแข็ง (ปรีดี บุรณศิริ, 2544) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับ คัมภีร์ คล้ามณฤมล (2545) ที่เน้นการใช้พื้นที่ว่างในเมืองเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ความรู้สึกแออัดในเมืองมีความเบาบางลงไป เป็นเสมือนจุดพักสายตาของการมองเมือง นอกจากนี้ การมีพื้นที่ว่าง ไม่ว่าจะเป็นสวนสาธารณะ แม่น้ำ หรือสนามกีฬาต่างๆ ยังช่วยเพิ่มความมีชีวิตชีวาให้กับเมือง ผู้คนในเมืองสามารถใช้พื้นที่เหล่านี้ในการออกกำลังกาย พักผ่อนจาก

การดำเนินชีวิตที่เคร่งเครียดในเมือง อาจกล่าวได้ว่า พื้นที่ที่ถูกพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมด้านกีฬา เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความน่าอยู่ของเมือง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของชาวเมืองนั้น อีกด้วย

พื้นที่ชุมชนได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร เป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วย ชุมชนทั้งหมด 13 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนรัชภัณฑ์ ชุมชนวัดตะพาน ชุมชนตลาดศรีวานิช ชุมชนซอย หมอเหล็ง ชุมชนศรีดินแดง ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนตลาดศรีดินแดง ชุมชนตลาดศรีทองคำ ชุมชนคู ฟ้า ชุมชนประชาสันติ ชุมชนทินกร ชุมชนกอไผ่ และชุมชนเคหะดินแดง ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางกรุงเทพมหานคร โดยครอบคลุม 2 เขตการปกครอง ได้แก่ เขตราชเทวี และเขตดินแดง (แผนที่ 1.3)

ภายในพื้นที่มีคลองสามเสนในผ่านกลางพื้นที่ในแนวทแยง ทำให้พื้นที่ถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน ในบริเวณดังกล่าวมีพื้นที่โล่งว่างอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากพื้นที่มีการพัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพ นอกจากนี้ การตัดผ่านของทางพิเศษดังกล่าว ยังส่งผลทำให้เกิดพื้นที่ที่ว่างจำนวนหนึ่งที่ยังไม่มีการนำมาใช้และพัฒนาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนทั้งหมด ถึงแม้บางพื้นที่จะได้รับ การปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะ และสนามกีฬาอยู่บ้าง แต่ก็ยังมีพื้นที่(ภาพที่ 1.1) อีกหลายบริเวณที่ยังคงถูกปล่อยทิ้งไม่ได้ใช้ประโยชน์ มีสภาพมืดทึบ เข้าถึงได้ยาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเปิดปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งปัญหาสังคมอื่นๆ เช่นปัญหายาเสพติด บางบริเวณใช้เป็นเพียงจุดจอดรถขยะ รถแท็กซี่ หรือเป็นบริเวณทิ้งขยะ การที่มีพื้นที่ว่างเปล่าใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่อยู่ในศูนย์กลางเมืองเช่นนี้ ส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อสภาพสังคม-เศรษฐกิจ ซึ่งสมควรมีความ หนาแน่นเพียงพอและสม่ำเสมอของประโยชน์การใช้ที่ดินและอาคารต่างๆ

ภาพที่ 1.1 สภาพพื้นที่ในบริเวณพื้นที่ศึกษา

(ผู้วิจัย, 2553)

ดังนั้น การศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานครจึงมีความน่าสนใจที่จะสามารถนำข้อค้นพบมาประยุกต์ใช้กับชุมชนเมืองในบริเวณอื่นๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางสากลในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมือง

1.2.2 วิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมประเภทต่างๆ รวมทั้งระบุพื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะรองรับกิจกรรมกีฬาโดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมือง บริเวณได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร

1.2.3 เสนอแนวทางและนโยบายเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับชุมชนพื้นที่ศึกษา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

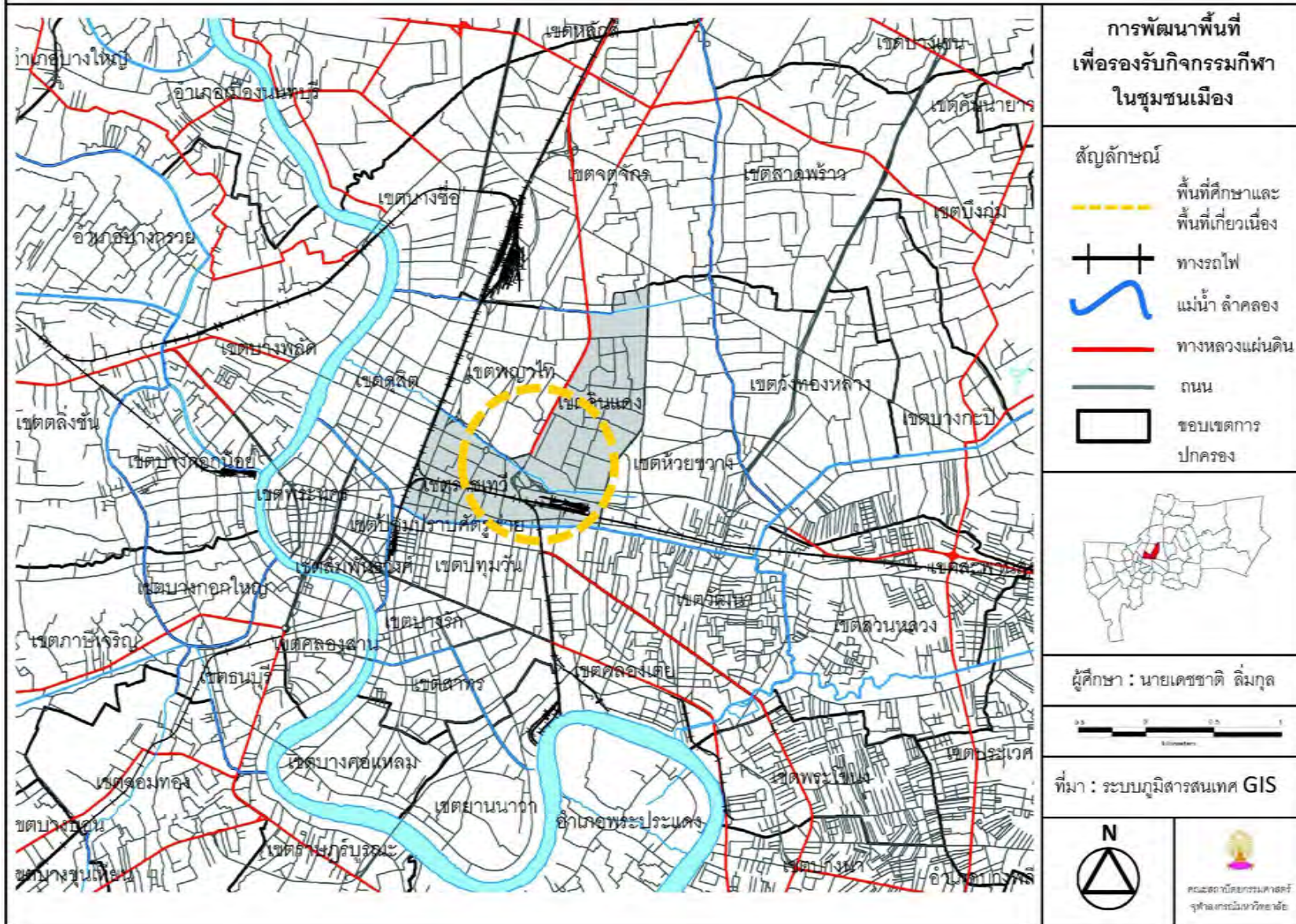
1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง(แผนที่ 1.2) คือพื้นที่ชุมชนใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัช และทางด่วนเฉลิมมหานคร ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 540ไร่ จำนวน1,862 ครัวเรือน ครอบคลุมส่วนของพื้นที่ในเขตการปกครอง 2เขต ได้แก่เขตดินแดงและเขตราษฎร์บูรณะที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษามีทั้งหมด 13 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนรัชภัณฑ์ ชุมชนวัดตะพาน ชุมชนตลาดศรีวานิช ชุมชนชอยหมอเหล็ง ชุมชนศรีดินแดง ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนตลาดศรีดินแดง ชุมชนตลาดศรีทองคำ ชุมชนคูฟ้า ชุมชนประชาสันติ ชุมชนทินกร ชุมชนกอไม้ และชุมชนเคหะดินแดง (แผนที่ 1.3) ซึ่งพื้นที่ศึกษาถูกพาดผ่านด้วยโครงสร้างจุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานครทางตอนใต้ของพื้นที่มีคลองสามเสนในผ่านกลางพื้นที่ในแนวทแยง พื้นที่ถูกปิดล้อมด้วยถนนหลักของเมืองทั้ง 4ด้านดังนี้

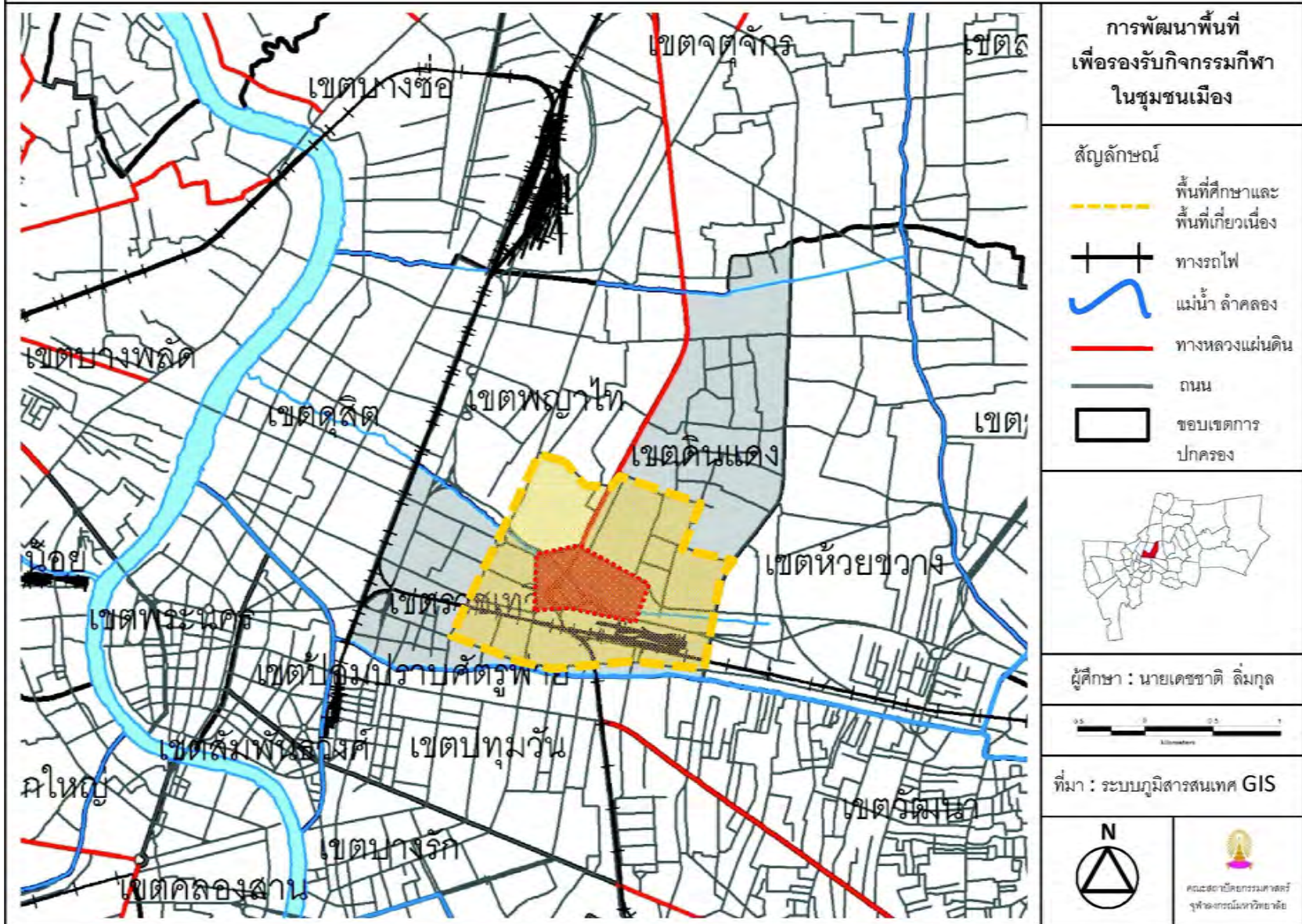
ทิศเหนือ	ปิดล้อมด้วยถนนอโศก-ดินแดงทางทิศเหนือของพื้นที่ศึกษาเชื่อมต่อกับถนนพญาไทและถนนพหลโยธินโดยรอบอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิกับถนนพระราม9
ทิศใต้	ปิดล้อมด้วยถนนศรีอยุธยาเลียบบึงมักกะสันเชื่อมต่อกับถนนพญาไทกับถนนรัชดาภิเษก ระยะทาง 2,110 เมตร
ทิศตะวันออก	ปิดล้อมด้วยถนนประชาสงเคราะห์ ทางทิศตะวันออก เชื่อมต่อกับถนนศรีอยุธยากับถนนสุทธิสารวินิจฉัย ถนนวิภาวดีรังสิต และถนนรัชดาภิเษก
ทิศตะวันตก	ปิดล้อมด้วยถนนราชปรารภเชื่อมต่อกับถนนราชดำริบริเวณแยกประตูน้ำกับถนนดินแดงบริเวณแยกสามเหลี่ยมดินแดง ระยะทาง 1,388 เมตร

สามารถเห็นขอบเขตของพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องได้จากแผนที่ 1.2 ซึ่งแสดงพื้นที่ในระดับย่าน และขอบเขตของพื้นที่ศึกษาในแผนที่ 1.3 ซึ่งแสดงพื้นที่ในระดับชุมชน

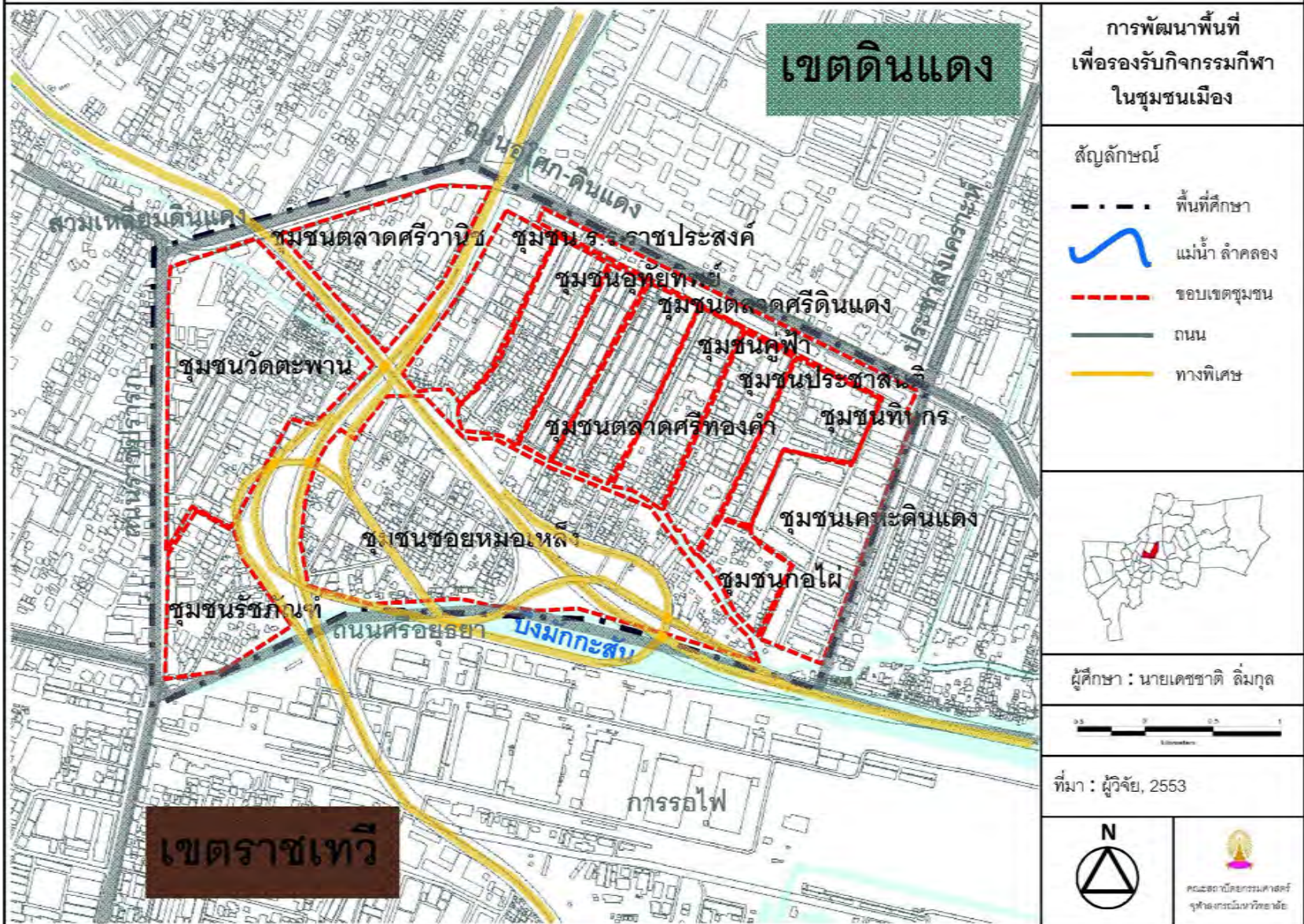
แผนที่ 1.1 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ระดับเมือง

แผนที่ 1.2 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ระดับย่าน

แผนที่ 1.3 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา ระดับชุมชน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา โดยวิเคราะห์ศักยภาพหาพื้นที่ที่เหมาะสม รวมถึงรูปแบบกิจกรรมกีฬาให้สอดคล้องกับชุมชนในพื้นที่ศึกษา เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา ทั้งปัจจุบันและในอนาคต ตลอดจนแนวทางการจัดการในด้านอื่นๆ เช่น การเสนอโครงข่ายการเชื่อมต่อพื้นที่ รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินที่จะส่งเสริมกิจกรรมกีฬา ตลอดจนมาตรการเบื้องต้นของการจัดการกรรมสิทธิ์เพื่อให้พื้นที่ถูกใช้เพื่อสาธารณะอย่างแท้จริง

1.4 วิธีการดำเนินงานวิจัย

1) ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการสากลในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมด้านกีฬาในชุมชนเมือง ตลอดจนมาตรฐานด้านกายภาพและข้อกำหนดต่างๆ ของพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาประเภทต่างๆ โดยการทบทวนวรรณกรรม

2) ศึกษาและวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา ตลอดจนลักษณะทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของพื้นที่ในสภาพปัจจุบัน รวมทั้งนโยบายและแผนการพัฒนาพื้นที่ทั้งของภาครัฐและเอกชน ด้วยการสำรวจข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบกับการลงสำรวจพื้นที่ (area survey) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูลระบุพื้นที่ว่างในพื้นที่ศึกษา

3) สร้างแผนที่และข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับพื้นที่โล่งว่างในพื้นที่ศึกษา ทั้งตำแหน่ง ขนาด การกระจายตัว สภาพการใช้งานปัจจุบัน กรรมสิทธิ์ที่ดิน รูปแบบโครงข่ายเชื่อมต่อการสัญจรทุกระบบสู่พื้นที่เหล่านั้น ตลอดจนพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างเพื่อนันทนาการโดยเฉพาะการเล่นกีฬาของคนในชุมชน โดยการใช้ข้อมูลแผนที่สารสนเทศภูมิศาสตร์ ประกอบกับการลงสำรวจพื้นที่ (area survey) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูล และเพื่อการสังเกตการณ์ (observation) พฤติกรรมการใช้พื้นที่

4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการซ้อนทับแผนที่ (Overlay Mapping) รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการด้านกิจกรรมกีฬาของคนกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ จากความเหมาะสมกับลักษณะโครงสร้างประชากรและชุมชน รวมถึงจากการสัมภาษณ์ (Interview) ตัวแทนคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

5) เสนอแนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมด้านกีฬาประเภทต่างๆ ในพื้นที่ศึกษาจากการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูล 1 - 4 โดยระบุตำแหน่งพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะพัฒนาเพื่อกิจกรรมด้านกีฬาแต่ละประเภท ตลอดจนแนวทางการจัดการในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การเสนอโครงข่ายการเชื่อมต่อพื้นที่ รูปแบบประโยชน์การใช้ที่ดินที่จะส่งเสริมพื้นที่กิจกรรม

กีฬาเหล่านี้ ตลอดจนมาตรการเบื้องต้นของการจัดการกรรมสิทธิ์เพื่อให้พื้นที่ถูกใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์อย่างแท้จริง

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมกีฬา (sport activity) หมายถึง รูปแบบกิจกรรมกีฬาประเภทใช้แรงมาก (active sports) เช่น ฟุตบอล ฟุตซอล บาสเก็ตบอล แบดมินตัน ตะกร้อ ปั่นจักรยาน เป็นต้น และรูปแบบกิจกรรมกีฬาประเภทใช้แรงน้อย (passive sport) เช่น รำมวยจีน รำไทเก๊ก วิ่ง หมากกระดาน เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับคนในชุมชนเมืองมีหลากหลายประเภท โดยเฉพาะกีฬาประเภททีมเพราะช่วยในการสร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วม ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในยามว่าง มุ่งให้เกิดทักษะและความแข็งแรงทางร่างกายของบุคคลและที่สำคัญเกิดความสามัคคี

ชุมชนเมือง (urban community) หมายถึง ชุมชนที่มีการใช้พื้นที่อย่างเข้มข้น มีความหนาแน่นของประชากรมาก อาคารบ้านเรือนหนาแน่น มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมากกว่าสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ อาชีพมีมากมายหลายอาชีพ แต่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้าขายและบริการ สมาชิกมีความเป็นอิสระ หรือปัจเจกบุคคลสูง ทำให้ความสัมพันธ์ในสังคมเป็นแบบตัวใครตัวมัน คือเป็นทางการมากกว่าส่วนตัว สมาชิกมีความแตกต่างในด้านต่างๆ แต่อยู่ร่วมกันได้เพราะผลประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับ เป็นต้น โดยปกติชุมชนเมืองจะอยู่ภายใต้การปกครองรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น สุขาภิบาล เทศบาล มหานคร และมีชุมชนย่อยๆ รวมอยู่ในบริเวณเหล่านี้ เช่น ตรอก ซอย ถนน หรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นตามชื่อที่ตั้งของชุมชนต่างๆ เช่น บางเขน บางนา พระโขนง ลาดพร้าว เป็นต้น

พื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา (sports area) หมายถึง พื้นที่ว่างสาธารณะที่อยู่ในชุมชนเมืองมีศักยภาพสามารถรองรับและตอบสนองการเล่นกีฬาได้เหมาะสมกับคนทุกเพศทุกวัย มีรัศมีการให้บริการที่ครอบคลุมความต้องการของคนในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงตามศักยภาพของพื้นที่ได้เพียงพอ พื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาอาจจะแทรกตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆ มีการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมกีฬาเพียงอย่างเดียว หรือใช้ประโยชน์ร่วมกับการใช้ที่ดินประเภทอื่นๆ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์จะทำการวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ว่างในชุมชนเมืองโดยเฉพาะกิจกรรมกีฬา ซึ่งคำนึงถึงลักษณะของกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ในการวิเคราะห์ เพื่อระบุถึงตำแหน่งและลักษณะของกิจกรรมโดยเฉพาะกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ว่างในชุมชนเมืองอย่างแท้จริง โดยทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน

2.1.1 นิยามโดยทั่วไปของชุมชน

2.1.2 ประเภทของชุมชน

2.1.3 องค์ประกอบหลักเชิงพื้นที่ของชุมชน

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่าง (open space)

2.2.1 ความหมายของพื้นที่ว่าง (open space)

2.2.2 พื้นที่ว่างสาธารณะ (public open space)

2.2.3 ความสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะกับเมือง

2.2.4 ประเภทของที่ว่างสาธารณะ

2.2.5 เกณฑ์และมาตรฐานของพื้นที่ว่างสาธารณะ

2.2.6 แนวคิดทฤษฎีแหล่งกลาง (central place theory)

2.3 แนวความคิดของการพัฒนาพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

2.3.1 เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

2.3.2 เกณฑ์ในการเลือกรูปแบบกิจกรรมกีฬา

2.4 กฎหมาย ภาวะเป็ียบ มาตรการ และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 สรุปและกำหนดกรอบในการวิจัย

2.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับชุมชน

2.1.1 นิยามโดยทั่วไปของชุมชน

Mark S. Homan (1994) ให้ความหมายของชุมชนว่า คนจำนวนหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งหนึ่ง มีความเชื่อ ผลประโยชน์ กิจกรรม และมีคุณสมบัติอื่นที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้นตระหนักและเกื้อกูลกัน

กาญจนา แก้วเทพ (2538) ประเวศ วะสี (2540) และ สนธยา พลศรี (2545) ได้ให้ความหมายของชุมชนคล้ายกันว่า กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน กาญจนา แก้วเทพ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนาถ่ายทอดไปยังลูกหลานอีกด้วย เช่นชุมชนหรือหมู่บ้านในชนบท เป็นต้น Mark S. Homan (1994) ได้ให้ความเห็นแนวทางเดียวกันกันแต่มีการเพิ่มเติมว่าลักษณะเด่นที่คล้ายกันจะทำให้สมาชิกมีความตระหนักและเกื้อกูลกัน

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544) อ้างว่า “ชุมชน” เป็นคำใหม่ในภาษาไทย เพราะไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 สันนิษฐานว่าน่าจะเริ่มใช้หลังจากนั้นเล็กน้อยโดยแปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า community ในระยะที่อิทธิพลของวิชาสังคมศาสตร์ตะวันตกได้เริ่มแพร่เข้ามาในประเทศไทยเพื่อศึกษาสังคมชนบท และต่อมารัฐบาลก็ได้ใช้คำนี้ หลังจากที่ตั้งตัวในการพัฒนาหมู่บ้าน จนตั้งหน่วยงานใหม่ คือ กรมพัฒนาชุมชนขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวในปี พ.ศ. 2505 ด้วยเหตุนี้ในระยะแรกชุมชนจะมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “บ้าน” หรือ “หมู่บ้าน” ในภาษาไทยที่มีมาก่อนหน้านั้น ในฐานะเป็นหน่วยการปกครองที่มีขอบเขตแน่นอนภายใต้การควบคุมของรัฐ

ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล (2549) อธิบายความหมายของชุมชนว่า สถานที่ซึ่งคนใช้เป็นที่ตั้งบ้านเรือน ทำมาหากิน เลี้ยงดูบุตรหลานและกระทำกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่ในชีวิต ในแง่สังคมวิทยาชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญสามอย่างคือ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ (Geographical areas) การปะทะสัมพันธ์กันทางสังคม (social interaction) และความผูกพันร่วมกัน (common ties)

ชุมชนมีนิยามสองระดับคือ 1. ทั่วไปดังที่กล่าวมา (ทางสังคม) 2. นิยามตามความสัมพันธ์ของสถานที่ เช่น หมู่บ้านเดียวกัน อำเภอเดียวกัน สรุปได้ว่า ชุมชนคือ การรวมกลุ่มกันของคน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัย เอื้ออาทรต่อกันและกัน มีกิจกรรมให้ทำร่วมกันเพื่อความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน จากนิยามของชุมชนเพื่อไม่ให้เป็นชุมชนเสื่อมสลายไปจึงต้องมีการใช้กิจกรรม(กีฬา)เข้ามาใช้เพื่อให้ยังคงรักษาสภาพความเป็นชุมชน

เอาไว้ตามความหมายดั้งเดิมของชุมชน เมื่อเราเข้าใจถึงสภาพความหมายของชุมชนโดยทั่วไปแล้ว ก็จะต้องทราบลักษณะแต่ละประเภทของชุมชนเพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบทางสังคม และความ ต้องการของชุมชนแต่ละชุมชน

2.1.2 ประเภทของชุมชน

การศึกษาของนักวิชาการหลายท่านสามารถแบ่งชุมชนออกเป็นประเภทต่างๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1) ประเภทของชุมชนแบ่งตามที่ตั้งหลัก

ก. ชุมชนเมือง (Urban community) เป็นชุมชนในเขตเมืองที่มีความหนาแน่นของ ประชากรมาก อาคารบ้านเรือนหนาแน่น โดยปกติชุมชนเมืองจะอยู่ภายใต้การปกครองในรูปแบบ ไตรรูปแบบหนึ่ง เช่น เขต เทศบาล มหานคร และมีชุมชนย่อยๆ รวมอยู่ในบริเวณเหล่านี้เช่น ตรอก ซอย ถนน เป็นต้น สุเทพ เชาวลิขิต (2524) กล่าวว่า ชุมชนเมืองมีลักษณะเป็นศูนย์กลางของ กิจกรรมทางสังคม เช่น เศรษฐกิจการค้า การปกครอง การศึกษา นันทนาการ การคมนาคม และ อื่นๆ มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น การค้าขายและการบริการ อุตสาหกรรมสมาชิกใน ชุมชนมีความเป็นอิสระ หรือปัจเจกบุคคลสูง ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมมีแนวโน้มเป็นแบบตัว ใครตัวมัน (สนธยา พลศรี, 2545) สมาชิกมีความแตกต่างกันสูง ในด้านต่างๆ เช่นวัฒนธรรม ความเชื่อ สมาชิกในครอบครัวอาจไม่ค่อยมีความใกล้ชิดกันมากนัก เนื่องจากเรื่องของเวลาที่ไม่ ตรงกันเพราะต่างคนต่างต้องทำหน้าที่ของตน (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2528) ขาดความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกัน แต่อยู่ร่วมกันได้เพราะมีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับ กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (2539) ได้ให้ ความหมายในแนวทางเดียวกันแต่เพิ่มเติมว่าเป็นชุมชนที่มีความแตกต่างจากชุมชนชนบท ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอาจจะมีไม่มากเท่ากับชุมชนชนบท สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร (2549) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนเมืองเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นของบ้าน น้อยกว่า 15 หลังคาเรือนต่อ 1 ไร่ ซึ่งถ้าหากมีความหนาแน่นของบ้านอย่างน้อย 15 หลังคาเรือน ต่อไร่ จะเรียกว่าชุมชนแออัด ซึ่งมีอาคารหนาแน่นไร้ระเบียบและชำรุดทรุดโทรมประชาชนอยู่ อย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและความ ปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย

นักสังคมวิทยาได้ศึกษานิเวศวิทยาชุมชนเมือง และพบว่าชุมชนเมืองเกิดขึ้นหลาย ลักษณะ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่เจริญก้าวหน้าขึ้น และเสื่อมลง และถูกแทนที่โดย ผู้คนที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- การแบ่งแยก (Segregation) เป็นการอยู่อาศัยของผู้คนในเขตเมืองตามกลุ่มกิจกรรมที่เหมือนๆ กัน เช่น ย่านค้าปลีก ย่านค้าเครื่องเหล็ก ย่านขายเสื้อผ้า เป็นต้น

- การบุกรุก (Invasion) เกิดการรุกล้ำเข้าไปแทนที่โดยกลุ่มกิจกรรมอื่นและเกิดขึ้นตลอดเวลา เช่น การบุกรุกของคนร่ำรวยเข้าไปแทนที่คนยากจน การบุกรุกของผู้คนเข้าไปตั้งร้านค้า โรงงานอุตสาหกรรมในย่านที่พักอาศัย การรื้อถอนแหล่งเสื่อมโทรมเพื่อใช้เป็นสถานที่ราชการ เป็นต้น การบุกรุกเข้าไปแทนที่นี้ ถ้าหากว่าเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์เรียกว่า สิทธิการรับช่วง (succession)

- การกระจายออกจากศูนย์กลางเมือง (Decentralization) เนื่องจากความหนาแน่นของประชากรสูง ที่ดินมีราคาแพง ผู้คนออกไปอาศัยอยู่ในชานเมืองมากขึ้น

- การเดินทางเข้าออกประจำ (Reutilization) เป็นการเคลื่อนย้ายของผู้คนแบบเดินทางไป-กลับเป็นประจำ ระหว่างบ้านพักอาศัยกับสถานที่ทำงาน ซึ่งในปัจจุบันมีปริมาณสูงมาก

จากลักษณะการเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลง และการประกอบกิจกรรมต่างๆ เห็นได้ว่า โดยส่วนมากประชากรในเขตชุมชนเมืองจะอยู่ในวัยแรงงานทำงานอยู่ในศูนย์กลางเมืองศูนย์กลางการค้าและบริการ เนื่องจากมีแหล่งงานที่รองรับ มีการใช้พื้นที่อย่างหนาแน่นทั้งสิ่งปลูกสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก ราคาที่ดินสูง

ข. ชุมชนชานเมือง (Suburban community) ชุมชนนี้ไม่จำเป็นต้องอยู่ใกล้ตัวเมือง เป็นกระบวนการที่ปรากฏขึ้นของลักษณะการชนบท-เมือง เหลื่อมล้ำติดต่อด้านเนื่องในชุมชนหนึ่ง ไม่แยกเป็นชนบทหรือเมืองโดยเด็ดขาด กิจกรรมต่างๆ ที่กระทำในชุมชนจะกระทำร่วมกันระหว่างความเป็นเมืองและชนบท ลักษณะของบริเวณชุมชนชานเมืองจะเป็นที่อยู่อาศัยของคนที่มีฐานะจากชุมชนเมือง ลักษณะของประชากรจะคล้ายคลึงกับชุมชนเมืองเป็นแรงงานรอบนอกเมือง มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูง

ค. ชุมชนชนบท (Rural community) เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรน้อย ผู้อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีอาชีพเกษตรกรรม หรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมกล่าวได้ว่า ชุมชนชนบท มีความหนาแน่นของประชากรน้อย รายล้อมด้วยพื้นที่ทางธรรมชาติ พื้นที่ทางการเกษตร ผู้คนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันและเรียบง่ายผู้คนมักมีการเผชิญหน้าและปฏิสัมพันธ์กันอยู่เสมอ (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2528) ลักษณะโครงสร้างของประชากรโดยส่วนมากจะเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยชรา เพราะวัยทำงานจะอพยพเข้าสู่เมืองเป็นส่วนมาก

2) ประเภทของชุมชนแบ่งตามขนาดของจำนวนประชากร

ชุมชนที่มีประชากรไม่เกิน	<250	คน
ชุมชนที่มีประชากรระหว่าง	250 – 1,000	คน
ชุมชนที่มีประชากรระหว่าง	1,000 – 5,000	คน
ชุมชนที่มีประชากรระหว่าง	5,000-25,000	คน
ชุมชนที่มีประชากรระหว่าง	25,000-100,000	คน
ชุมชนที่มีประชากรระหว่าง	100,000-10,000,000	คน
ชุมชนที่มีประชากรมากกว่า	>1,000,000	คน

จำนวนประชากรในชุมชนแต่ละขนาดจะบอกถึงความต้องการพื้นที่ว่างที่แตกต่างกัน ตามมาตรฐานด้านสาธารณสุขการของหน่วยงานที่ทางภาครัฐได้กำหนดไว้เพื่อตอบสนองการรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และพื้นที่ว่างก็ต้องการรูปแบบกิจกรรมที่แตกต่างกันตามแต่ละประเภทเพื่อความสอดคล้องกับจำนวนประชากรในชุมชน

3) ประเภทของชุมชนแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมหลัก

ก. ชุมชนพักอาศัยชุมชนพักอาศัย เป็นชุมชนที่มีกิจกรรมหลักเป็นพักอาศัย ทั้งบ้านเดี่ยว บ้านแฝด ทาวน์เฮ้าส์ คอนโด แฟลต เคหะชุมชน หมู่บ้านจัดสรร เป็นแหล่งของที่พักอาศัยที่อยู่รวมกันเป็นชุมชน

- หมู่บ้านจัดสรร หมายถึง ชุมชนที่มีบ้านจัดสรรที่เป็นที่อยู่อาศัย และดำเนินการในภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยลักษณะบ้านเป็นบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณ ทาวน์เฮ้าส์ ตึกแถว หรือบ้านแฝด สภาพทั่วไปควรจะต้องมีการพัฒนา เช่น ทางระบายน้ำ ชยะ ทางเท้า ซึ่งกรุงเทพมหานครพิจารณาถึงความต้องการของประชาชนและความเหมาะสมในการที่จะเข้าไปดำเนินการพัฒนาซึ่งได้ทำเป็นประกาศกำหนดชุมชน

- เคหะชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งดำเนินการและดูแลโครงการโดยการเคหะแห่งชาติมีสภาพเป็นแฟลต และกรุงเทพมหานครเข้าไปดำเนินการ ในด้านการระบายน้ำ ชยะ ทางเท้า เศรษฐกิจ สังคม อนามัย และอื่นๆ

ลักษณะของประชากรในชุมชนที่เป็นบ้านเดี่ยวหรือบ้านแฝดจะอยู่กันเป็นแบบครอบครัว ทั้งครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวใหญ่จะมีทั้งเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน และวัยชรา ในส่วนของ ห้องเช่า แฟลต คอนโด โดยส่วนมากจะเป็นที่อาศัยของวันทำงาน

ข. ชุมชนการค้าและบริการ (trade and service center) (มีการสนับสนุนชุมชนโดยรอบ/อาคารสาธารณะ) เป็นชุมชนที่มีร้านค้าจำหน่ายของใช้ชีวิตประจำวัน หรือมีตลาดสดขายอาหารและผักสด จึงมีลักษณะเป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนสินค้า ซึ่งคนทั่วไปต้องเข้ามาหาซื้อสินค้าสำหรับอุปโภค อีกทั้งการมารวมกันเพื่อปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชน

ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการ เป็นต้น ชุมชนแต่ละแห่งอาจจะมีบริการร่วมกันหลายประเภท เช่น ในตัวเมืองใหญ่ๆ มีทั้งบริการด้านการปกครอง การศึกษา การสาธารณสุข และแหล่งบันเทิง แต่ชุมชนบางแห่งอาจมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง เช่น ชุมชนบริเวณชายแดน เมืองโบราณ สถานที่ตากอากาศ หรือเมืองที่เป็นแหล่งการพนัน ก็อาจมีบริการในด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม บ่อนคาสิโน ไนท์คลับ โรงภาพยนตร์ เป็นต้น ลักษณะของประชากรในชุมชนการค้าและบริการจะประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการค้าและบริการ จะเป็นวัยทำงานเป็นส่วนมากทั้งเป็นพวกพ่อค้าแม่ค้าและเป็นผู้ให้บริการ

ค. ชุมชนอุตสาหกรรม เป็นชุมชนที่ทำหน้าที่ให้บริการในรูปแบบต่างๆ ทั้งชุมชนอุตสาหกรรมขนาดย่อยและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เด่นชัดอย่างน้อยหนึ่งแห่ง มีการจำหน่ายผลผลิตสูง มีความก้าวหน้าเทคโนโลยีสูงและถูกนำมาใช้แทนแรงงานคนและสัตว์ที่มีมาแต่เดิม มีระบบโรงงานอุตสาหกรรมที่แบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจน คือ นายทุนฝ่ายจัดการ และผู้ใช้แรงงาน ลักษณะของประชากรในชุมชนอุตสาหกรรมจะเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นส่วนมากอยู่ในวัยทำงานทั้งชายและหญิง

ง. ชุมชนเกษตรกรรม เป็นชุมชนที่วิวัฒนาการมาจากชุมชนล่าสัตว์และเก็บอาหารป่า ปัจจุบันมีชุมชนอีกมากมายที่ยังคงมีลักษณะเป็นชุมชนเกษตรกรรม มีลักษณะสำคัญ คือ มนุษย์รู้จักพัฒนาเทคโนโลยีประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รู้จักทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ทำให้ปริมาณอาหารเพิ่มมากขึ้น จนมีผลผลิตส่วนเกินที่สามารถเก็บสะสมไว้หรือนำไปแลกเปลี่ยนกัน ในยุคปัจจุบันจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ไม่ว่าจะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นรายได้หลักของคนในชุมชน จะอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ลักษณะโครงสร้างของประชากรในชุมชนชนบทจะมีทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงานและวัยชรา แต่ในวัยทำงานจะมีจำนวนน้อยกว่าวัยอื่นๆ เนื่องจากวัยทำงานจะอพยพเข้าสู่เมืองเพื่อหางานทำ

การแบ่งชุมชนตามประเภทกิจกรรมหลักจะทำให้ทราบลักษณะของโครงสร้างประชากรในแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างกัน ความต้องการรูปแบบกิจกรรม(กีฬา) ของแต่ละชุมชนก็จะมี ความแตกต่างกันไปด้วยตามลักษณะของประชากรในชุมชน

4) ประเภทของชุมชนแบ่งตามหน่วยการปกครอง

การแบ่งตามหน่วยการปกครอง เป็นการแบ่งประเภทของชุมชนโดยพิจารณาตามความเหมาะสมในการปกครอง ซึ่งแต่ละชุมชนมีเกณฑ์ในการแบ่งและมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น ในประเทศไทยได้แบ่งชุมชนใน 3 ลักษณะ ตามการปกครองส่วนกลาง การปกครองส่วนภูมิภาค และการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ก. การปกครองส่วนกลาง แบ่งตามลักษณะการปกครองออกเป็น กรม ทบวง กระทรวง เป็นต้น

ข. การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งตามขนาด ความเจริญก้าวหน้า และรูปแบบของการบริการเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด

ค. การปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งลักษณะของการปกครองออกเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

ลักษณะการแบ่งเขตการปกครองทำให้เราสามารถรู้ถึงวัตถุประสงค์ในการให้บริการของกิจกรรมต่อเขตการปกครองหนึ่งๆ ว่ามีเพียงพอหรือไม่ จะต้องมีการสร้างพื้นที่กิจกรรมเพิ่มเติมหรือมีการใช้พื้นที่กิจกรรมร่วมกันได้ ในบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครอง 2 เขต คือเขตดินแดงและเขตราชเทวี

การแบ่งประเภทของชุมชนที่กล่าวมาข้างต้นนั้นแม้จะมีหลักเกณฑ์ในการแบ่งที่หลากหลายหลายสามารถ สรุปได้ว่า ชุมชนแต่ละประเภทย่อมมีการแสดงออกมาในภาพรวมของลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งแล้วแต่ว่าลักษณะต่างๆ ที่กล่าวมาในด้านใดจะมีความโดดเด่นออกมาเพื่อเป็นตัวสื่อได้ว่าชุมชนนั้นน่าจะเป็นชุมชนประเภทใด แสดงว่ามีการซับซ้อนมากกว่าที่จะมองในมิติเดียว

2.1.3 องค์ประกอบหลักเชิงพื้นที่ของชุมชน

รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชน สามารถแบ่งออกได้เป็น

1) พื้นที่พักอาศัย ส่วนมากจะประกอบด้วยบ้านเดี่ยวๆ บ้านแบบหลายครอบครัว แบบแฟลต อพาร์ทเมนต์หรือแบบทาวน์เฮาส์ ตลอดจนเคหะสถานแบบอื่นๆ อีกมากมาย

2) พื้นที่การค้าและบริการ มีบริเวณบริการแคบ โดยครอบคลุมเขตชุมชนจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน เช่น ร้านขายยา ขายของชำ ขายอาหาร เป็นต้น

3) พื้นที่สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เป็นพื้นที่ที่ชุมชนมาร่วมกันจัดกิจกรรมในวันสำคัญและเทศกาลต่างๆ และใช้เป็นที่แลกเปลี่ยนข่าวสาร พื้นที่ที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางชุมชนได้แก่ วัด โรงเรียน เป็นต้น เป็นพื้นที่สำหรับระบบสาธารณูปโภคของเมือง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ บริเวณที่ปรับปรุงโดยการถมดิน บริเวณโรงกำจัดน้ำเสีย

4) พื้นที่ทางสัญจร เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการสัญจรเดินทางในชุมชนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นที่รับรู้ของคนในชุมชน เช่น ถนน ทางเดินเท้า บาทวิถี

5) พื้นที่ว่าง (พื้นที่ว่างสาธารณะ/พื้นที่ว่างกึ่งสาธารณะ/พื้นที่ว่างส่วนบุคคล) พื้นที่แต่ละประเภทอาจมีความเป็นสาธารณะในระดับที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ บางพื้นที่อาจมีความเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะสูงที่ทุกคนสามารถเข้าใช้ได้ตลอดทั้งวัน บางพื้นที่อาจเป็นพื้นที่ว่างกึ่งสาธารณะ ซึ่งเป็นพื้นที่ว่างที่คนทั่วไปเข้ายัดใช้ได้เฉพาะบางเวลา เนื่องจากอาจมีช่วงเวลากำหนด

เปิด-ปิด เช่น พื้นที่สวนสาธารณะที่มีรั้ว ปิด-เปิด พื้นที่ลานหน้าอาคารหรือระหว่างอาคาร สนามเด็กเล่น สนามกีฬา เป็นต้น ซึ่งในการเข้าใช้พื้นที่แต่ละประเภทนั้น บุคคลย่อมมีความรู้สึกในความต้องการพื้นที่ว่างส่วนตัว ซึ่งความเป็นส่วนตัว เป็นการแยกตัวออกอยู่อย่างสันโดษ ไม่ต้องการมีการกระทำต่อกันกับบุคคลอื่น เช่น การตกปลาในที่ธรรมชาติ เป็นต้น แต่อาจเข้าใจความเป็นตัวในความหมายของการควบคุมตัวเองจากบุคคลอื่นตามความเหมาะสม เพราะการก่อกำเนิดภาวะเป็นส่วนตัว ย่อมไม่ได้หมายถึงการขีดกั้นแต่อย่างเดียว แต่อาจหมายถึงการปิดหรือเปิดมากน้อยตามความเหมาะสม (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2545)

องค์ประกอบหลักเชิงพื้นที่ของชุมชนจะประกอบไปด้วยพื้นที่พักอาศัย พื้นที่การค้าและบริการ พื้นที่สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ พื้นที่ทางสัญจร และพื้นที่ว่าง ซึ่งในการจะเป็นชุมชนจะขาดองค์ประกอบเชิงพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้

เห็นได้ว่าพื้นที่ว่างอยู่ในองค์ประกอบหลักของชุมชนซึ่งจะขาดไม่ได้จะต้องมีในชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนเมืองเป็นชุมชนที่มีความแตกต่างจากชุมชนชนบทซึ่งมีความหนาแน่นของประชากร มีความแออัดของการค้าและการบริการ มีพื้นที่ว่างสาธารณะน้อยกว่าชุมชนชนบท พื้นที่ว่างจึงเป็นองค์ประกอบที่จะต้องมีย่างเพียงพอเพื่อรองรับความหนาแน่น ความแออัดของการค้าและการบริการ ให้แก่คนในชุมชนอีกทั้งยังเพื่อไม่ให้ความเป็นชุมชนเสื่อมสลายไป

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่าง (open space)

2.2.1 ความหมายของพื้นที่ว่าง (open space)

พื้นที่ว่างในเมืองมีอยู่ด้วยกันหลายชนิด เช่น สวนสาธารณะ ทางเดิน ถนน ภูมิทัศน์ หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเมือง ปัจจุบันในเมืองสังคมได้เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาสู่สังคมเมืองทำให้ชาวเมืองขาดที่โล่งกลางแจ้งเพื่อใช้ในการออกกำลังกาย ในอดีตการวางผังเมืองพื้นที่ว่างมักจะถูกพิจารณาเป็นอันดับสองรองลงมาจากอาคาร และกลุ่มของอาคาร ในปัจจุบันการวางผังเมืองจึงควรคำนึงถึงที่ว่างทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเป็นสำคัญ จะพบว่าเมืองใดที่มีพื้นที่ว่างและธรรมชาติสีเขียวในเมือง เมืองนั้นจะมีความสดชื่นและมีความน่าอยู่ องค์ประกอบของ Open space ประกอบด้วย สวนสาธารณะ จตุรัส พื้นที่สีเขียวของเมือง ต้นไม้ ประติมากรรม ฯลฯ รวมกันเป็นองค์ประกอบของ open space (พงศักดิ์ วัฒนสินธ์ และ นิลบล คงศักดิ์ 2526: 2527)

จากลักษณะการเข้าใช้พื้นที่ของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดลักษณะการใช้พื้นที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) พื้นที่ว่างส่วนตัว เป็นพื้นที่ว่างนอกบ้านหรืออาคารพักอาศัยแต่สาธารณะเข้าไม่ถึงเป็นเสมือนอาณาเขตเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น พื้นที่ว่างด้านหลังบ้านหรืออาคารพักอาศัยที่มีรั้วล้อมรอบ

2) พื้นที่ว่างกึ่งสาธารณะ เป็นพื้นที่ว่างนอกขอบเขตการปกคลุมของอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆ และมีประโยชน์เพื่อกิจกรรมสาธารณะ อาจเป็นพื้นที่ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่อาจมีเวลาเปิด-ปิด ทำให้สาธารณะเข้าใช้ไม่ได้ไม่เต็ม 24 ชั่วโมง เช่น สวนสาธารณะที่มีเวลาเปิด-ปิด เข้าใช้แน่นอน

3) พื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นพื้นที่ว่างนอกขอบเขตการปกคลุมของอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆ และมีการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมสาธารณะ พื้นที่ว่างสาธารณะอาจเป็นพื้นที่ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่บางครั้งก็มีพื้นที่สาธารณะที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยของชาวเมือง เช่น สนามกีฬา สนามม้า สวนสาธารณะ เป็นต้น

พื้นที่ว่างสาธารณะจึงเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ว่างซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของเมืองที่จะขาดไปไม่ได้ ซึ่งพื้นที่ว่างสาธารณะจะถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนโดยส่วนรวมเป็นหลัก เพื่อให้พื้นที่ในชุมชนเมืองมีที่ว่างอย่างเพียงพอต่อความหนาแน่นประชากร ความแออัดของการค้าและการบริการ

2.2.2 พื้นที่ว่างสาธารณะ (public open space)

1) ความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะ

พงศศักดิ์ วัฒนสินธุ์ และนิลกุล คล่องเวสสะ (2526) กล่าวถึงพื้นที่ว่างสาธารณะในเมืองว่ามีหลายชนิด เช่น สวนสาธารณะ ถนน ทางเดิน ภูมิทัศน์หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเมือง ปัจจุบันในสังคมเมืองได้เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาสู่สังคมเมืองทำให้ชาวเมืองขาดที่โล่งกลางแจ้งเพื่อใช้ออกกำลังกาย ในอดีตการวางผังเมืองนั้นพื้นที่ว่างมักถูกพิจารณาเป็นอันดับสองรองจากอาคารและกลุ่มของอาคาร ในปัจจุบันการวางผังเมืองควรคำนึงถึงที่ว่างทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเป็นสำคัญเมืองใดที่มีพื้นที่ว่างและธรรมชาติสีเขียวในเมือง เมืองนั้นจะมีความสดชื่นและน่าอยู่

พื้นที่ว่างสาธารณะ หรือ public open space (Project for Public Space, 2000) ได้หมายความถึง สภาพแวดล้อมกลางแจ้งที่มีจุดประสงค์เพื่อช่วยลดบรรยากาศที่วุ่นวายจากการดำเนินชีวิตในสังคมเมืองใหญ่ หรือพื้นที่ซึ่งเกิดจากการรวบรวมพื้นที่ดินขนาดเล็กที่กระจัดกระจายมาไว้ด้วยกัน โดยส่วนใหญ่มักเป็นสถานที่ร่มรื่น และเป็นสถานที่ที่คนในชุมชน วัฒนธรรม และกิจกรรมเชิงประเพณีได้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว เป็นพื้นที่เอกลักษณ์ของท้องถิ่น หรือชุมชนนั้นๆ ได้เผยออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน อันแสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตในที่สาธารณะ กลายเป็น

บรรยากาศที่มีลักษณะเฉพาะตัวตั้งแต่ระดับชุมชน สถานที่ การติดต่อระหว่างคนในชุมชน ตลอดจนความเป็นถิ่นที่ในพื้นที่นั้นๆ พื้นที่ว่างสาธารณะเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีโอกาสได้ใช้เวลาและมีประสบการณ์ร่วมกัน นอกจากนั้นยังมีส่วนทำให้สภาพเศรษฐกิจในท้องถิ่นเกิดสภาพคล่อง และเพิ่มมูลค่าในแง่การใช้สอยที่ดินของเมืองหรือชุมชนแต่ละแห่งให้สูงขึ้น บ่อยครั้งที่พื้นที่ว่างสาธารณะเหล่านี้มีส่วนช่วยบรรเทาความเคร่งเครียดจากการใช้เวลาในยานพาหนะเป็นเวลานานเช่นรถยนต์ หรือรถประจำทาง โดยได้เปิดโอกาสให้คนเข้ามาสัมผัสกับสภาพธรรมชาติ บ้างเป็นครั้งคราว สีเขียวของต้นไม้ พืชพรรณที่ปลูกอยู่ในเมืองจะช่วยให้เกิดความประทับใจ และเต็มใจที่จะช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมทั้งเป็นการเพิ่มจำนวนสัตว์ชนิดต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในเมือง เพื่อความสมดุลของระบบนิเวศบนพื้นที่นั้นๆ ในเวลาเดียวกัน

ขวัญสรวง อติโพธิ (2547) ได้กล่าวถึงความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะว่า เป็นพื้นที่ที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองหรือเป็นชุมชนที่น่าอยู่ ว่ามีทั้งมิติเชิงพื้นที่และมิติเชิงสังคมหรืออาจกล่าวได้ว่า พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นสถานที่ภายนอกอาคารที่คนในเมืองหรือในชุมชนมารวมกันอยู่เพื่อพบปะกันทางสังคม วัฒนธรรม ซึ่งในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทยจัดได้ว่า เป็นเสมือนศูนย์กลางในการดำเนินชีวิต โดยการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ เช่น วัด โรงเรียน ศาลาประชาคม เป็นที่มาพบปะพูดคุย หรือพักผ่อนในการดำเนินชีวิตประจำวัน พื้นที่ว่างสาธารณะ อาจเป็นศูนย์รวมของการจัดกิจกรรมหลายๆอย่างของชุมชน รวมถึงกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นและชุมชนก็เป็นได้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ พื้นที่ว่างสาธารณะต้องเป็นที่ซึ่งได้เห็นคน เห็นคำว่า “สังคม” ที่แทรกเข้าไปทุกๆ ชีวิต ซึ่งการสร้างสรรคพื้นที่ว่างสาธารณะไม่ใช่แค่มีพื้นที่ แต่ต้องมีวิถีใช้ หรือวิถีชีวิตของคนที่จะมาสัมพันธ์กับที่ว่าง

พื้นที่ว่างสาธารณะ (วารสารข่าวเมืองน่าอยู่, 2547) มีความหมายลึกและกว้าง มากกว่า “พื้นที่” (space) ซึ่งเป็นเพียงมิติทางกายภาพ แต่จะหมายรวมไปถึงการยอมรับร่วมของคนในเมืองหรือในชุมชนนั้นๆ ว่าเป็นแหล่งหรือย่านที่ใช้ทำกิจกรรมที่อยากจะสร้างสรรค์ร่วมกันรวมถึงวิถีการใช้ หรือวิถีชีวิตของคนที่จะมาสัมพันธ์กับที่ว่าง เกิดความผูกพันและเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน

จากข้างต้นสรุปความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะได้ว่า เป็นพื้นที่ว่างภายนอกอาคารสามารถดึงดูดให้เกิดการใช้งานอย่างหลากหลายกิจกรรม สำหรับกลุ่มคนหลากหลายประเภท โดยในความหลากหลายของกิจกรรมและกลุ่มคนนั้น มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันระหว่างกลุ่มคนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน พื้นที่ว่างสาธารณะบางแห่งมีความใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของคน เช่น พื้นที่ว่างสาธารณะที่อยู่ในชุมชน หรือเรียกได้ว่าเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชนก็ว่าได้ โดยพื้นที่ดังกล่าวอาจแทรกตัว หรือเกาะตัวอยู่ตามโครงข่ายการสัญจรภายในชุมชน โดยคนในชุมชนใช้ประโยชน์จากพื้นที่เหล่านี้เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

ตามช่วงวันและเวลาต่างๆ เช่น ถนนคนเดิน ทางเท้า สวนสาธารณะ ตลาดนัดลานกีฬา สนามเด็กเล่น ลานวัด ลานโรงเรียน ที่มีการใช้งานอย่างอเนกประสงค์โดยชุมชนเพื่อกิจกรรมทางสังคม ศาสนา และเศรษฐกิจต่างๆ เช่น พุดคุยสังสรรค์ ทำพิธีกรรมทางศาสนา/ทางราชการ ซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าทั้งนี้ ผู้คนที่ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชนมีแนวโน้มว่าจะรู้จักหรือมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แต่ก็อาจพบคนแปลกหน้าจากต่างถิ่นต่างพื้นที่เข้ามาใช้พื้นที่ได้ แต่มักเป็นจำนวนน้อยกว่าคนในชุมชน

จะเห็นได้ว่า พื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชนมีรูปแบบ ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจสังคม ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับชุมชน และแสดงข้อจำกัดออกมาในเรื่องการรองรับการใช้งาน ทั้งกิจกรรมและกลุ่มผู้ใช้ โดยพื้นที่อาจแทรกตัวหรือเกาะตัวอยู่ตามโครงข่ายการสัญจรภายในชุมชน โดยคนในชุมชนใช้ประโยชน์จากพื้นที่เหล่านี้เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

2) ลักษณะของพื้นที่ว่างสาธารณะ

การศึกษาลักษณะของพื้นที่ว่างเป็นการศึกษาลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่ว่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปร่าง ขอบเขต ขนาด ตำแหน่งที่ตั้งและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม ดังนี้

ก. รูปร่างของบริเวณพื้นที่ว่าง มีผลมาจากประโยชน์การใช้สอยเป็นหลักและมีรูปร่างได้หลายชนิด ได้แก่ สีเหลี่ยมจัตุรัส สีเหลี่ยมผืนผ้า วงกลม วงรี รูปแปดเหลี่ยมหรือมีรูปร่างไม่แน่นอน เป็นรูปร่างตามธรรมชาติ รูปร่างไม่แน่นอนนี้อาจมาจากบริเวณที่ว่างนั้นประกอบด้วยพื้นที่ว่างรูปร่างต่างๆ หลายแบบมาต่อเชื่อมกัน นอกจากนี้ รูปร่างของพื้นที่ว่างในเมืองยังเป็นผลมาจากระบบถนนหรือระบบทางเท้าของเมือง

ข. ขอบเขตของพื้นที่ว่าง กำหนดโดยองค์ประกอบ 3 อย่างในทาง 3 มิติได้แก่ ระนาบผนังหรือระนาบทางแนวดิ่ง (the panel, wall or frame), ระนาบพื้น หรือระนาบในแนวนอน (the floor), ระนาบเพดาน หรือระนาบระดับศรีษะ (the ceiling)

ค. ขนาดของพื้นที่ว่าง เมื่อพิจารณาขนาดของพื้นที่ว่างจำเป็นต้องพิจารณาขนาดของเมืองหรือชุมชนนั้นๆ ประกอบด้วย โดยคำนึงถึงจำนวนคน ขนาดความกว้างของถนนและทางเท้า รวมถึงประโยชน์ใช้สอยของบริเวณพื้นที่ว่างนั้นในแง่ที่ว่าสถานที่นั้นมีการใช้งานเป็นตลาดใหญ่รวมของเมืองหรือเป็นเพียงแค่สี่แยกจุดตัดของถนนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เป็นตัวกำหนดบริเวณพื้นที่ว่างที่พบอยู่เสมอ ได้แก่

- บริเวณที่ว่างหลักของเมืองใหญ่ จะมีขนาดใหญ่ตามขนาดของเมืองไปด้วย

- บริเวณพื้นที่ว่างที่ถือว่ามีความสำคัญมากที่สุดหรือเป็นหลักของเมืองมักเป็นบริเวณที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีพื้นที่มากที่สุด ส่วนพื้นที่ว่างที่วาดด้วยความสำคัญจะมีเล็กลดหลั่นกันลงไป

ขนาดของที่ว่างมีความสัมพันธ์กับขนาดของอาคารที่อยู่ใกล้เคียงหรือตั้งอยู่โดยรอบ มักมีสัดส่วนที่พอเหมาะพอดี มีความสัมพันธ์กันถึงแม้บางครั้งจะไม่สนองตอบประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพก็ตาม แต่ขนาดจะถูกกำหนดจากมุมมองและสัดส่วนที่พอเหมาะ

ลักษณะของพื้นที่ว่างสาธารณะที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมกีฬาจะต้องรูปร่างเป็นรูปทรงมาตรฐาน อาจเป็นวงกลมหรือสี่เหลี่ยม มีขอบเขตที่พอเหมาะสมควรรองรับรูปแบบกิจกรรมกีฬาทั้งในระนาบผืน ระนาบแนวนอนและระนาบระดับศรีษะ และขนาดของพื้นที่ว่างซึ่งจะมีขนาดใหญ่เล็กตามความสำคัญและความต้องการของพื้นที่กิจกรรม

2.2.3 ความสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะกับเมือง

จามรี อารยานิมิตสกุล (2527) ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะว่าเป็นระบบโครงสร้างหลักของเมือง เพราะเป็นเสมือนศูนย์กลางการดำเนินชีวิต เป็นจุดรวมของชีวิตทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รวมทั้งทำหน้าที่เป็นโครงข่ายการสัญจรหลักของเมือง พื้นที่ว่างสาธารณะมักอยู่ในตำแหน่งที่มีความสัมพันธ์กับอาคารสาธารณะที่สำคัญ เช่น โบสถ์ ศาลากลาง โรงละคร พิพิธภัณฑ์ หรือพระราชวัง โดยทำให้อาคารสาธารณะเหล่านี้มีระยะห่างจากอาคารอื่นๆ โดยรอบมากขึ้น มีการเปิดมุมมองเพื่อให้การมองเห็นอาคารเหล่านี้ชัดเจนขึ้นจากระยะไกลและทำให้อาคารดูมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในระดับชุมชน พื้นที่ว่างสาธารณะมักมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ดังที่ Tunnard , Pushkarew และ Tankel (2004) ได้กล่าวถึงไว้อย่างสอดคล้องกันในเรื่องของความสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีผลต่อกิจกรรมต่างๆ คือ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวชุมชนเมือง ทั้งในด้านการพักผ่อนที่มีการออกกำลังกาย เช่น เดิน ขี่จักรยาน เล่นกีฬา วิ่งออกกำลังกาย เป็นต้น และการพักผ่อนที่ไม่ออกกำลังกาย เช่น ชื่นชมธรรมชาติ ภูมิทัศน์ของเมือง ฟังดนตรี นั่งเล่นในสวนสาธารณะ นอกจากนี้พื้นที่ว่างสาธารณะยังเป็นส่วนที่ช่วยประดับประดา ส่งเสริมให้ทัศนียภาพของเมืองมีความสวยงาม เป็นการเสริมคุณค่าทางด้านลักษณะเมือง จนก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของเมือง พื้นที่ว่างสาธารณะยังมีผลทางด้านจิตใจต่อชุมชนในเมือง ที่ทำให้รู้สึกสงบหลุดพ้นจากความสับสนวุ่นวายได้ พื้นที่ว่างสาธารณะสามารถแบ่งตามนัยยะต่างๆ ได้ดังนี้

1) พื้นที่ว่างสาธารณะแบ่งตามความสำคัญระดับพื้นที่

ในเมืองพื้นที่ว่างสาธารณะเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมและการใช้ประโยชน์จากคนหลากหลายกลุ่ม ในเมืองจึงต้องมีพื้นที่ว่างสาธารณะหลายระดับ เนื่องจากการมีประชากรที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม การเมือง และการปกครอง ที่แตกต่างกัน พื้นที่ว่างสาธารณะจึงต้องรองรับกลุ่มคนและกิจกรรมตามความสำคัญอย่างแตกต่างกันในระดับเมือง ย่าน ชุมชน ดังนี้

ก. พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความสำคัญในระดับเมือง มักมีขนาดใหญ่และมีรัศมีการให้บริการที่กว้าง เพื่อตอบสนองการเข้ามาใช้งานของผู้คนจากหลายพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นจากพื้นที่อื่น หรือพื้นที่โดยรอบ ซึ่งหมายรวมถึงผู้คนในย่านหรือชุมชนบริเวณนั้นเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ระดับเมือง ผู้ที่เข้ามาใช้ต้องอาศัยระบบขนส่งในการเดินทาง เนื่องจากพื้นที่มีขอบเขตกว้างในการให้บริการ อาจใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณครึ่งชั่วโมง ถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่ง ผู้ใช้ส่วนใหญ่อาจมาเป็นกลุ่ม มีความถี่ในการใช้งานน้อย แต่ใช้เป็นเวลานานในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ตัวอย่างพื้นที่ว่างสาธารณะระดับนี้ได้แก่ สวนสาธารณะระดับเมือง ลานคนเมือง สนามหลวง จัตุรัสกลางเมือง ชายหาดสาธารณะ เป็นต้น

ข. พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความสำคัญในระดับย่าน มีรัศมีการให้บริการที่เล็กกว่าระดับเมือง โดยบริการประชาชนมากกว่า 1 ชุมชนขึ้นไป ผู้ที่เข้ามาใช้ส่วนมากเป็นคนในพื้นที่โดยรอบและในชุมชนใกล้เคียง ผู้ใช้บริการอาจอยู่ในพื้นที่นี้ได้เป็นเวลานาน หากพื้นที่ว่างพอที่จะรองรับกิจกรรมอย่างหลากหลาย กรณีที่ผู้ใช้อยู่ไกลออกไป อาจต้องเพิ่มระบบขนส่งตัวอย่างพื้นที่ว่างสาธารณะในระดับนี้ได้แก่ ทางเท้า ถนนคนเดิน ลานวัด ตลาด สวนสาธารณะของย่าน พื้นที่ว่างสาธารณะหน้าอาคารที่มีความสำคัญในย่านนั้นๆ เป็นต้น

ค. พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความสำคัญในระดับชุมชน มีรัศมีการให้บริการอยู่ในระยะเดินเท้าได้หรือมากกว่าเล็กน้อย มักตอบสนองกิจกรรม และกลุ่มผู้ใช้ภายในชุมชนเองมีขนาดพอเหมาะกับกิจกรรม ผู้ใช้ส่วนมากเป็นคนภายในชุมชน มีแนวโน้มที่จะรู้จักกันสนิทสนมกัน มีความถี่ในการใช้งานสูง คือใช้ทุกวันแต่อาจเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ตัวอย่างของพื้นที่ว่างสาธารณะในระดับนี้ได้แก่ ทางเท้า สนามเด็กเล่น สวนหย่อม สวนสาธารณะระดับชุมชน ลานเอนกประสงค์ ชุมชน ลานวัด ในบางครั้งอาจใช้เป็นพื้นที่ในการจัดงานเทศกาลต่างๆ ภายในชุมชน เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ เป็นต้น

ความสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะในระดับต่างๆ ทั้งเมือง ย่าน ชุมชน จะแสดงให้เห็นการตอบสนองการใช้พื้นที่ของ ขนาดกลุ่มผู้ใช้ กิจกรรม ช่วงเวลาที่ใช้ ตลอดจนรัศมีการให้บริการของพื้นที่ว่างสาธารณะ

2.2.4 ประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะ

1) ประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะแบ่งตามลักษณะประโยชน์ใช้สอย

ก. ที่เว้นว่างสำหรับการสัญจร (corridor space) ได้แก่

- ถนน ทำหน้าที่รับภาระจราจรของเมืองและรองรับกิจกรรมของยานพาหนะโดยเชื่อมโยงชุมชนไปยังชุมชนอื่น

- ทางเดินเท้า เป็นพื้นที่ที่กั้นออกจากถนนสำหรับให้คนเดินเท้าโดยเฉพาะเชื่อมโยงสถานที่ไปยังสถานที่อื่นในรัศมีการเดินเท้าที่ไม่มากนัก

- คลอง เป็นพื้นที่ใช้สำหรับการจราจรทางน้ำ และรองรับกิจกรรมของชุมชนริมน้ำ

ข. ที่เว้นว่างสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก (open utility) ในด้านสาธารณูปโภค เช่น ระบบจัดหาน้ำ ระบบการระบายน้ำ ระบบป้องกันน้ำท่วม แนวสายไฟฟ้า ฯลฯ

ค. ที่เว้นว่างที่เป็นสีเขียว (open green) หรือไม่จำเป็นต้องเป็นสีเขียวก็ได้ แต่เป็นที่เว้นว่างขนาดใหญ่พอสมควร ได้แก่

- สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในตัวเมือง จะกระจายตัวเองอยู่ในบริเวณที่มีความเหมาะสมทางด้านกายภาพ เช่น ในบริเวณที่เป็นทะเลสาบ เนินเขา หนองน้ำและเป็นบริเวณที่มีพื้นที่กว้างขวาง และจะพบว่าความเหมาะสมเหล่านี้จะมีอยู่ในเขตชานเมือง ซึ่งจะมีพื้นที่กว้างขวาง มีความเงียบสงบจากชุมชนจากยานยนต์จากภาวะอากาศและภาวะแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งเสื่อมคุณภาพลงไปของเขตตัวเมือง (สมชาย เดชะพรหมพันธุ์, 2522)

- จตุรัสเมือง (town square) เป็นพื้นที่เปิดโล่ง (open area) ที่สามารถพบได้ทั่วไปในพื้นที่ใจกลางเมืองเก่าที่มีความสำคัญ (traditional town) เพื่อใช้เป็นที่สำหรับพบปะสังสรรค์ของคนในชุมชน โดยส่วนใหญ่จัตุรัสเมืองมักก่อสร้างเป็นลานพื้นที่ที่แข็งแรงคงทน (hardscapes) ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกิจกรรม เช่น ตลาด สถานที่จัดแสดงดนตรี สถานที่ชุมชนทางการเมือง และสถานที่จัดงานต่างๆที่จำเป็นต้องอาศัยพื้นที่แข็งแรงมั่นคง

- สนามเด็กเล่น (tot lots) เป็นสาธารณะพื้นฐานที่ควรจัดให้มีในทุกชุมชน สวนระดับนี้ใช้พื้นที่เล็กน้อยประมาณ 200 เมตร สิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนน้อยได้แก่ พื้นที่ต่างระดับ กระบะทราย บ่อทราย เครื่องปั้นปาย ชิงช้า ก้อนน้ำตีม หรือเก้าอี้นั่งพักผ่อน 2-3 ตัวเป็นต้น ตั้งอยู่ในชุมชนในระยะเดินเท้า (walking distance) หรือไม่เกิน 800 เมตร และเข้าถึงง่าย

- ตลาด (market) หมายถึง พื้นที่ที่มีการชุมนุมเพื่อซื้อ-ขายสินค้าและเป็นที่พบปะแลกเปลี่ยนข่าวสาร วัฒนธรรม ของคนในชุมชน ไปจนถึงต่างชุมชน ต่างหมู่บ้าน ต่างท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับขนาดและที่ตั้งของตลาดนั้นๆ

- พื้นที่สูญเปล่า หมายถึง พื้นที่ซึ่งเว้นไว้รอบๆ ฐานอาคารสูง ลานต่างระดับที่เข้าไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ ลานจอดรถที่เว้งว่าง พื้นที่ข้างๆและใต้ทางด่วน พื้นที่ริมน้ำซึ่งเข้าถึงได้ยาก พื้นที่บริเวณชุมทางรถไฟ ค่ายทหารที่ปล่อยให้รกร้างโรงงานและโกดังที่เลิกใช้งานแล้ว สวนสาธารณะที่ถูกทอดทิ้ง พื้นที่ต้องหรือสร้างใหม่เพราะไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ (โรเจอร์ ทรานซิก, 1986)

- สวนสาธารณะ (park) หมายถึง พื้นที่โล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ (landscape) ให้เกิดความสวยงาม เท่าที่จะทำได้ เช่น สนามหญ้า สระน้ำ ที่นั่งพักผ่อน ต้นไม้มากมายหลายชนิด ฯลฯ และตั้งใจให้เป็นที่พักผ่อนคลายความเมื่อยล้าเป็นการเพิ่มความสดชื่น ใช้เป็นที่ตรึงตรอง

สร้างสรรค์ความคิด และเป็นที่ยอกกำลังกาย เล่นกีฬา การเดินเที่ยวสำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยไม่คิดค่าตอบแทน ที่สามารถเข้าไปใช้ได้ตลอดเวลาทำการ

2) ประเภทของที่ว่างสาธารณะแบ่งตามความสัมพันธ์กับกลุ่มอาคาร

ก. พื้นที่เปิดโล่ง (open space) หมายถึง เป็นพื้นที่นอกอาคารพักอาศัย หรืออยู่ในขอบเขตพื้นที่ที่อยู่อาศัยในชุมชนรู้สึกว่าเป็นพื้นที่ของชุมชน เป็นพื้นที่ที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น

ข. พื้นที่โล่งว่างบริเวณรอบอาคาร (building entourage) หมายถึง พื้นที่โล่งว่างซึ่งอยู่กับอาคารอันเกิดจากข้อบังคับ เช่น เกิดจากระยะถอยร่น พื้นที่โล่งว่างรอบอาคารในระยะที่กำหนด เป็นต้น พื้นที่โล่งว่างในลักษณะนี้มักไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน

ค. พื้นที่โล่งว่างภายในกลุ่มอาคาร (inner block void) หมายถึง พื้นที่โล่งว่างที่มีการใช้พื้นที่ในลักษณะ กึ่งส่วนบุคคล (semi-private) ซึ่งมีขนาดเล็กและแทรกอยู่กับกลุ่มอาคารเพื่อเป็นทางสัญจร พื้นที่พักผ่อน หรือเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่โล่งว่างหน้าอาคาร ถนนคนเดิน เป็นต้น

ง. พื้นที่ปิดล้อม (enclosure space) เกิดจากการปิดล้อมของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ นับตั้งแต่ ถนน อาคารและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นอื่น ๆ

3) ประเภทของที่ว่างสาธารณะแบ่งตามลักษณะการเข้าถึง

การเข้าถึงพื้นที่เป็นส่วนสำคัญในการแสดงถึงศักยภาพของพื้นที่นั้นๆ ซึ่งเมื่อสามารถเข้าถึงพื้นที่โล่งว่างได้อย่างสะดวก ก็จะทำให้พื้นที่มีอัตราการสัญจรผ่านของผู้ใช้สูง ซึ่งส่งผลต่อการใช้พื้นที่ โดยสามารถแบ่งลักษณะการเข้าถึง ได้ดังนี้ (สกุลชัย ตันติเศรณี, 2549)

ก. เข้าถึงพื้นที่โดยตรงจากถนน สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

- การเข้าถึงพื้นที่โดยตรงจากถนน เป็นการเข้าถึงพื้นที่โล่งว่างที่อยู่ติดกับริมถนน ที่มีการเข้าถึงพื้นที่ได้โดยง่ายสามารถมองเห็นพื้นที่จากภายนอกได้อย่างชัดเจน มีความต่อเนื่องของพื้นที่ตามแนวถนนสายหลัก

- การเข้าถึงพื้นที่โดยตรงจากถนนและเป็นพื้นที่ปลายตัน เป็นการถึงพื้นที่โล่งว่างจากถนนได้โดยตรงเช่นเดียวกับแบบแรก แต่ปลายตัน

ข. เข้าถึงพื้นที่โดยผ่านพื้นที่อื่น เป็นการเชื่อมต่อพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งโดยผ่านพื้นที่โล่งว่างที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน การเข้าถึงลักษณะนี้มักเกิดขึ้นกับพื้นที่ที่มีการใช้ถนนร่วมกัน เช่น บริเวณซอย และพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีการถูกแบ่งย่อยออกภายหลัง ทำให้การเข้าถึงพื้นที่หนึ่งเสมอ

ค. เข้าถึงพื้นที่จากหลายทิศทาง เป็นการเข้าถึงพื้นที่โดยสามารถเข้าได้หลายทิศทางซึ่งพื้นที่ลักษณะนี้เป็นศูนย์กลางของกิจกรรม เช่น ทางแยก พื้นที่ส่วนกลางของคนในชุมชน ตลาด ลานเอนกประสงค์

เห็นได้ว่าพื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชน (public open space of a community level) พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีการยึดใช้ภายในชุมชน อาจแทรกตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆหรือเกาะตัวตามโครงข่ายการสัญจรย่อยภายในชุมชน โดยคนในชุมชนใช้ประโยชน์เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ตามช่วงวันและเวลาต่างๆหรือเป็นพื้นที่ว่างที่เว้นไว้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์เป็นสาธารณะสำหรับชุมชน เช่น ถนนคนเดิน ทางเท้าริมถนนภายในชุมชน สวนสาธารณะ ตลาดนัด ลานกีฬา ลานเด็กเล่น ลานวัด ลานโรงเรียน ที่มีการใช้งานเป็นลานเอนกประสงค์ของชุมชนเพื่อกิจกรรมทางศาสนา / ทางราชการ การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าภายในชุมชน ทั้งนี้ ผู้คนที่ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชนมีแนวโน้มว่าจะรู้จักหรือมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

พื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาเป็นประเภทของพื้นที่สาธารณะประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญทั้งในระดับเมืองที่ชุมชนจะขาดไม่ได้ เพราะนอกจากกิจกรรมกีฬาจะทำให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนแล้วยังเป็นรูปแบบกิจกรรมที่จะช่วยรักษาให้ความเป็นชุมชนของเมืองนั้นยังคงอยู่ไม่เสื่อมสลายไป อีกทั้งพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาถือเป็นองค์ประกอบของเมืองที่ขาดไปไม่ได้ ซึ่งจะถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนโดยส่วนรวมเป็นหลัก เพื่อให้พื้นที่ในชุมชนเมืองมีที่ว่างอย่างเพียงพอต่อความหนาแน่นประชากร ความแออัดของการค้าและการบริการ

2.2.5 เกณฑ์และมาตรฐานของพื้นที่ว่างสาธารณะ

อมรรัตน์ กฤตยานวิธ (2526) กล่าวว่า พื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาเป็นประเภทของพื้นที่สาธารณะประเภทหนึ่งซึ่งมีรูปแบบกิจกรรมที่เป็นนันทนาการ จึงมีความเกี่ยวเนื่องกันของเกณฑ์และมาตรฐานของพื้นที่สวนสาธารณะกับพื้นที่นันทนาการ ซึ่งนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาความเหมาะสมของเกณฑ์ที่จะใช้หาพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬา โดยเกณฑ์ทางด้านนันทนาการนั้นได้มีหลายหน่วยงานของทางภาครัฐจัดทำมาตรฐานเอาไว้หลายประเภทด้วยกัน ดังนี้

ก. ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร 2544

กำหนดมาตรฐานพื้นที่สาธารณะไว้เท่ากับ 5 ไร่/ประชากร 1,000 คน ซึ่งต้องการพื้นที่สวนสาธารณะจำนวน 38,000 ไร่ เพื่อรองรับประชากร 7.0 ล้านคน ประกอบด้วย สวนสาธารณะขนาดเล็กและสนามเด็กเล่น 13,000 ไร่ สนามกีฬาและที่เล่นกีฬาประเภทต่างๆ 9,300 ไร่ สวนสาธารณะขนาดใหญ่ 8,000 ไร่และที่โล่งว่างเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจประมาณ 7,000 ไร่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- สวนสาธารณะขนาดเล็กและสนามเด็กเล่น ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจประจำวันของประชาชนในชุมชนโดยรอบ จึงควรมีการกระจายทั่วไปในทุกพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่สามารถเข้าถึงอย่างสะดวกและปลอดภัยได้โดยทางเท้า ขนาดต่ำสุดประมาณ 1-2.5 ไร่/การให้บริการของสวนสาธารณะขนาดเล็กและสนามเด็กเล่นนี้มีมาตรฐานเท่ากับ 1.8 ไร่/1,000 คน

- สนามกีฬาและที่เล่นกีฬาประเภทต่างๆ ควรมีการกระจายทั่วไปในทุกพื้นที่โดยมีมาตรฐานการให้บริการ 0.8 ไร่/1,000 คน

- สวนสาธารณะขนาดใหญ่ ซึ่งให้บริการประชาชนทั่วไป ควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความสะดวกในการคมนาคมเข้าถึง ควรมีขนาดต่ำสุด 50 ไร่ขึ้นไป มาตรฐานการให้บริการของสวนระดับนี้เท่ากับ 1.5 ไร่/1,000 คน ซึ่งใกล้เคียงกับสวนระดับเดียวกันผังลิตซ์ฟีลด์ และผังเมืองกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย

- ที่โล่งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์พิเศษหรือเฉพาะอย่าง เช่น สนามกอล์ฟ สวนสนุก ปัจจุบันที่โล่งดังกล่าวมีอยู่เกือบ 5,000 ไร่ ในอนาคตพื้นที่นี้ถูกกำหนดให้อยู่ในบริเวณพื้นที่ชั้นนอกของเมือง เนื่องจากต้องการพื้นที่ขนาดใหญ่โดยมีมาตรฐานบริการ 0.9 ไร่/1,000 คน

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร 2544 ได้กำหนดมาตรฐานของพื้นที่สนามกีฬาและที่เล่นกีฬาประเภทต่างๆ ควรมีการกระจายทั่วไปในทุกพื้นที่โดยมีมาตรฐานการให้บริการ 0.8 ไร่/1,000 คน

ข. กรมโยธาธิการและผังเมือง

คณิสันย์ ศรีสุกรี, โฆษิต ต້องวัฒนา และคณะ (2549) ได้รวบรวมเกณฑ์และมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่นันทนาการของต่างประเทศ และจัดทำขึ้นโดยกรมผังเมืองในระยะเวลาที่ผ่านมา โดยนำมาประมวลและเปรียบเทียบกับสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและสภาวะการณ์ในประเทศไทย และได้นำเสนอไว้ในหนังสือ เกณฑ์ด้านผังเมือง หมวดบริการสังคม เรื่อง สวนสาธารณะ สนามกีฬา ดังนี้

ตารางที่ 2.1 เกณฑ์มาตรฐานสนามกีฬา

ประเภท(สนามกีฬา)	มาตรฐาน	หมายเหตุ
สนามเด็กเล่น	1-6 ไร่/1,000 คน	5 ไร่
สนามกีฬาเด็ก	3-5 ไร่/1,000 คน	7 ไร่
สนามกีฬากลางแจ้ง	3-5 ไร่/1,000 คน	25-35 ไร่
สนามกีฬาในร่ม	2-5 ไร่/5,000 คน	5 ไร่
สนามกอล์ฟ 1 แห่ง	28 ไร่/3,000 คน	500 ไร่
สระว่ายน้ำ 1 แห่ง	0.6 ไร่/25,000 คน	5 ไร่
เลนเรือ ตกปลา	0.6 ไร่/25,000 คน	50 (พื้นที่สระ)

ที่มา: เกณฑ์และมาตรฐานผังเมืองรวม พ.ศ.2549, สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง

ตารางที่ 2.2 เกณฑ์มาตรฐานสนามเด็กเล่นและสนามกีฬา

ประเภท	เกณฑ์ (ไร่/ประชากร 1,000 คน)	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	จำนวนประชากร ที่ให้บริการ	พื้นที่ให้บริการ
สนามเด็กเล่น	0.5	20-200 ตร.ว.	500-2,500	ชุมชนระดับหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านและ ชุมชนที่อยู่อาศัย
สนามกีฬา	0.8	2 ไร่ขึ้นไป	5,000-10,000	ทุกตำบลอย่างน้อย ตำบลละ 1 สนาม

ที่มา: เกณฑ์และมาตรฐานผังเมืองรวม พ.ศ.2549, สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง

เกณฑ์และมาตรฐานผังเมืองรวม พ.ศ.2549 สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง จากตารางที่ 2.2 ได้กำหนดให้มีพื้นที่สนามกีฬา 0.8 ไร่/1,000 คน โดยมีขนาดพื้นที่ 2 ไร่ขึ้นไป สามารถให้บริการประชากรได้ 5,000-10,000 คน

ค. สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร

สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร ได้รวบรวมมาตรฐานเนื้อที่ของสวนสาธารณะไว้หลายหน่วยงานซึ่งหน่วยงานที่กำหนดการใช้เนื้อที่สวนสาธารณะใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ บริษัท Litchfield Whiting Brown & Associate สำนักผังเมือง JICA ผังนครหลวงฉบับปรับปรุง

ตารางที่ 2.3 มาตรฐานเนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากรในประเทศไทย

หน่วยงาน	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร 1,000 คน (หน่วย:ไร่)	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร 1 คน (หน่วย:ตารางเมตร)	หมายเหตุ
สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	10	16	ใช้สำหรับประเทศไทย
บริษัท Litchfield Whiting Brown & Associate	10	16	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร
สำนักผังเมือง	10	16	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร
JICA	10	16	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร
การเคหะแห่งชาติ	2	3.20	ใช้เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย
ผังนครหลวงฉบับปรับปรุง	1.80	2.88	รวมเนื้อที่สนามกีฬา 0.40 ไร่ ต่อ 1,000 คน และสนามเด็กเล่น 0.30 ไร่ ต่อ 1,000 คน เป็นมาตรฐานที่นิยมใช้

ที่มา: สำนักสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพมหานคร, 2546

โดยทั้ง 3 หน่วยงาน ได้แก่ บริษัท Litchfield Whiting Brown & Associate สำนักผังเมือง และ JICA จากตารางที่ 2.3 ได้ให้มาตรฐานฐานเนื้อที่สวนสาธารณะ 10 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร แต่ในผังนครหลวงฉบับปรับปรุง มาตรฐานฐานเนื้อที่สวนสาธารณะ 1.80 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน โดยให้รวมเนื้อที่สนามกีฬา 0.40 ไร่ ต่อ 1,000 คน

ง. กรุงเทพมหานคร

โครงการจัดทำมาตรฐานด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร ได้แบ่งลักษณะประเภทความการใช้ประโยชน์ที่ดินตามความหนาแน่นของประชากร โดยมีการกำหนดรัศมีบริการให้บริการของพื้นที่สวนสาธารณะ ขนาดพื้นที่ และระดับมาตรฐานการ

ตารางที่ 2.4 มาตรฐานพื้นที่และรัศมีบริการของสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ความหนาแน่น (คน/ไร่)	ระดับมาตรฐานการ	พื้นที่ (ไร่)	รัศมีบริการ (กม.)
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	6-20	ละแวกบ้าน	0.5	0.2
		หมู่บ้าน	0.5-2.0	0.5
		ชุมชน	2.0-20.0	1.0
		ย่าน	20.0-100.0	2.5
		เมือง	>100.0	5.0
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	24-32	ละแวกบ้าน	0.5	0.2
		หมู่บ้าน	0.5-2.0	0.4
		ชุมชน	2.0-20.0	0.8
		ย่าน	20.0-100.0	2.0
		เมือง	>100.0	4.0
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	48-80	ละแวกบ้าน	0.5	0.2
		หมู่บ้าน	0.5-2.0	0.4
		ชุมชน	2.0-20.0	0.8
		ย่าน	20.0-100.0	1.2
		เมือง	>100.0	2.0
พาณิชยกรรม (พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก)	80	ละแวกบ้าน	0.5	0.2
		หมู่บ้าน	0.5-2.0	0.4
		ชุมชน	2.0-20.0	0.8
		ย่าน	20.0-100.0	1.2
		เมือง	>100.0	2.0

อุตสาหกรรม (เขตอุตสาหกรรม)	12	ละแวกบ้าน	0.5	0.2
		หมู่บ้าน	0.5-2.0	0.5
		ชุมชน	2.0-20.0	1.0
		ย่าน	20.0-100.0	2.5
		เมือง	>100.0	5.0
เกษตรกรรม (ชุมชนเกษตรกรรม)	8	ละแวกบ้าน	0.5	0.2
		หมู่บ้าน	0.5-2.0	0.5
		ชุมชน	2.0-20.0	1.0
		ย่าน	20.0-100.0	2.5
		เมือง	>100.0	5.0

ที่มา: โครงการจัดทำมาตรฐานด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร

จากโครงการจัดทำมาตรฐานด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร จากตารางที่ 2.4 ในพื้นที่ศึกษาจะตั้งอยู่ในพื้นที่หนาแน่นมากและพื้นที่พาณิชย์กรรม ให้มีรัศมีบริการให้บริการของพื้นที่สวนสาธารณะในระดับชุมชน 800 เมตร มีขนาดพื้นที่ 0.5 - 2.0 ไร่

จ. การเคหะแห่งชาติ

มาตรฐานที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมของการเคหะแห่งชาติ(เกณฑ์และมาตรฐานผังเมืองรวม พ.ศ.2549, สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง) มีเนื้อหาระบุถึงสนามกีฬาและสถานพักผ่อนหย่อนใจประกอบด้วย

- (1) สนามฟุตบอล 1 สนาม
- (2) สนามบาสเกตบอล 1 สนาม
- (3) สนามแบดมินตัน 2 สนาม
- (4) สนามเทนนิส 2 สนาม

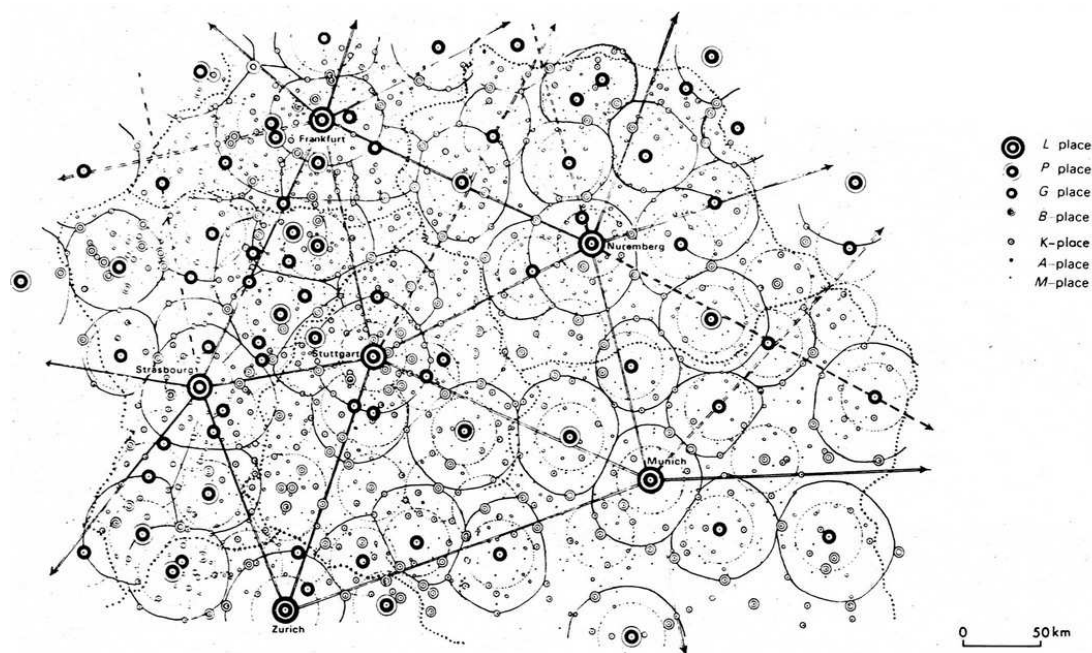
โดยสนามกีฬาบางอย่างอาจรวมอยู่กับสนามของโรงเรียนได้ ในส่วนของลานกีฬานั้นโดยรวมจะมีรัศมีบริการเฉลี่ยเป็นระยะไม่เกิน 1 กิโลเมตร พื้นที่ทุกกลุ่มเขตจะมีลานกีฬาตั้งอยู่อย่างทั่วถึง พื้นที่ซึ่งลานกีฬามีรัศมีบริการเป็นระยะสั้นที่สุดประมาณ 0.4 กิโลเมตร มีลักษณะสำคัญคือ สถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา รวมถึงจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆ สำหรับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย โดยส่วนมากจะเป็นพื้นที่ขนาดเล็กและอยู่ในแหล่งชุมชนใกล้ที่พักอาศัย

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร 2544 และสำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง เห็นตรงกันว่าพื้นที่สนามกีฬา 0.8 ไร่/1,000 คน โดยมีขนาดพื้นที่ 2 ไร่ขึ้นไป สามารถให้บริการประชากรได้ 5,000-10,000 คน โดย กทม. กำหนดให้พื้นที่หนาแน่นมาก และพื้นที่พาณิชยกรรม ให้มีรัศมีการให้บริการของพื้นที่สวนสาธารณะในระดับชุมชน 800 เมตร และควรมีระยะสั้นสุดที่ 400 เมตร ในระดับชุมชนจากมาตรฐานของการเคหะแห่งชาติ

2.2.6 แนวคิดทฤษฎีแหล่งกลาง (central place theory)

ในปี ค.ศ. 1933 Walter Christaller นักภูมิศาสตร์ชาวเยอรมันได้เสนอแนวคิดทฤษฎีแหล่งกลางขึ้น โดยอาศัยกรณีศึกษาจากพื้นที่ทางตอนใต้ของประเทศเยอรมัน(รูปที่ 2.1) สาระสำคัญของแนวคิดนี้ คือ การอธิบายความสัมพันธ์ในการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแบบเมืองตามลำดับชั้นหรือลำดับศักยภาพ (Order) โดยเมืองหรือชุมชนที่เป็นแหล่งกลางในลำดับชั้นต่างๆ จะมีความแตกต่างในเรื่องของบทบาทหน้าที่และอิทธิพลต่อการกระจายสินค้าและให้บริการ (Christaller, 1966) การนำแนวคิดทฤษฎีแหล่งกลางมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่ออธิบายลำดับชั้นและปฏิสัมพันธ์ ของพื้นที่เกี่ยวกับการให้บริการเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมือง

Walter Christaller มองว่าการตั้งถิ่นฐานของเมืองหรือชุมชนที่มีอิทธิพลและบทบาทหน้าที่ในการให้บริการด้านต่างๆ ต่อพื้นที่โดยรอบ เป็นสิ่งที่สามารถวัดสถานภาพและความสำคัญของเมืองหรือชุมชนได้ ประเด็นสำคัญในแนวคิดทฤษฎีแหล่งกลางจึงเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ของสถานภาพและความสำคัญระหว่างเมืองหรือชุมชนด้วยการวัดความสำคัญของเมือง (Importance of town) และความเป็นแหล่งกลาง (centrality) ความสำคัญของเมือง ตามการให้ค่านิยามของ Walter Christaller นั้น ไม่จำกัดหรือวัดด้วยอาณาบริเวณของเมืองหรือชุมชน ทั้งยังไม่ได้หมายถึงผลรวมของจำนวนประชากรที่อยู่ภายในนั้นแต่ขึ้นอยู่กับบทบาทและความสำเร็จโดยรวมของผู้คนที่อยู่อาศัยในเมือง ซึ่งสามารถสถาปนาบทบาทความเป็นแหล่งกลางต่อชุมชนอื่นที่อยู่โดยรอบ หรือทำให้ชุมชนเหล่านั้นเลือกที่จะเข้ามาใช้บริการจากแหล่งกลาง ดังนั้น ความสำคัญของเมืองจึงหมายถึงการที่ชุมชนโดยรอบยอมรับบทบาทในการให้บริการและเลือกที่จะเข้ามาใช้บริการ

ภาพที่ 2.1 การกระจายตัวของเมืองทางตอนใต้ของเยอรมันตามแนวคิดทฤษฎีแหล่งกลาง

ที่มา: Bradford and Kent, 1977: 14.

ส่วนความเป็นแหล่งกลางที่สร้างให้เมืองเกิดความสำคัญของเมืองนั้น ไม่ได้หมายถึงเฉพาะเมืองเสมอไป แต่ยังรวมถึงลักษณะของการตั้งถิ่นฐานที่สามารถสร้างหน้าที่กลาง (central function) ในการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งสามารถดึงดูดผู้คนเข้ามาใช้บริการหรือกระจายสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการไปยังพื้นที่ชุมชนโดยรอบ (complementary region หรือ hinterland) ความเป็นแหล่งกลางจึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลาง (central) กับอาณาบริเวณ (region) ที่เกิดขึ้นจากการสร้างและขยายพื้นที่ในการให้ความดูแลและบริการ โดยระยะทางหรือขอบเขตพื้นที่ที่ประชากรสามารถเข้ามาใช้บริการจากแหล่งกลางแต่ละแห่งนั้น เรียกว่า “ขอบเขตหรือพิสัย” (range)

การให้บริการชุมชนในแต่ละพื้นที่ หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษาของ Walter Christaller ที่ตั้งและระยะทาง ล้วนเป็นตัวแปรที่สามารถแทนด้วยปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริง โดยขนาดของเมืองไม่ได้หมายถึงอาณาเขตทางพื้นที่กายภาพเท่านั้น หลักการเหล่านี้ถูกวางอยู่บนสมมุติฐานทางกายภาพที่เท่าเทียมกัน ทั้งลักษณะของพื้นที่ ความสะดวกในการสัญจร หรือมีการกระจายของประชากรสม่ำเสมอ ซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดของการนำแนวคิดและวิธีการไปใช้อย่างมาก เพราะในความเป็นจริงย่อมไม่มีพื้นที่ที่เกิดปรากฏการณ์เหล่านี้อย่างสมบูรณ์

การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาจึงได้นำแนวคิดทฤษฎีแหล่งกลางมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่กีฬาสามารถมีบทบาทความเป็นแหล่งกลางต่อชุมชนที่อยู่โดยรอบ หรือทำให้ชุมชนเหล่านั้นเลือกที่จะเข้ามาใช้บริการจากแหล่งกลาง โดยพิจารณาจาก

ตำแหน่งที่ตั้งและระยะทางรัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬา โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับละแวกบ้าน ระดับชุมชน และระดับย่าน จากโครงการจัดทำมาตรฐานด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร กำหนดให้มีรัศมีการให้บริการในระดับละแวกบ้าน 200 เมตร ระดับชุมชน 800 เมตร และระดับย่าน 1.2 กิโลเมตร

ทฤษฎีแหล่งกลาง (central place theory) พื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมืองสามารถที่จะเป็นแหล่งกลางสามารถรองรับความต้องการรูปแบบกิจกรรมกีฬาของชุมชนโดยรอบได้พร้อมกันจากความคล้ายคลึงกันของรูปแบบกิจกรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ต้องการรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมือนกัน ซึ่งเป็นลักษณะของพื้นที่ร่วมกันระหว่างชุมชนและควรมีรัศมีการให้บริการที่ครอบคลุม

อีกทั้งความเป็นแหล่งกลาง จากตารางที่ 2.5 ยังสามารถวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่มีระดับการให้บริการที่แตกต่างกันกันไป ตามระดับละแวกบ้าน ชุมชน และระดับย่าน

ตารางที่ 2.5 ลักษณะกิจกรรมกีฬากับความเป็นแหล่งกลางของพื้นที่

ระดับแหล่งกลาง	รัศมีการให้บริการ (เมตร)	ลักษณะกิจกรรมกีฬา	หมายเหตุ
ละแวกบ้าน	200	รองรับกิจกรรมกีฬาที่ใช้คนเล่นน้อย และใช้พื้นที่ไม่มากนัก (เช่น หมากกระดาน ปิงปอง)	ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนแหล่งที่พัก เช่น ระหว่างอาคารหรือบริเวณที่ว่าง
ชุมชน	800	รองรับกิจกรรมกีฬาออกแรงมากทุกประเภท(ประเภทออกแรงน้อยอาจใช้พื้นที่สวนสาธารณะในการเล่นกีฬา)	สามารถรองรับกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันระหว่างชุมชน อาจมีการประยุกต์แบ่งส่วนการใช้พื้นที่(เช่นสนามบาสเก็ตบอลแบ่งครึ่งเป็นสนามแบดมินตันได้ 2 สนาม)
ระดับย่าน	1200	รองรับกิจกรรมกีฬาทุกประเภท (ประเภทออกแรงน้อยอาจใช้พื้นที่สวนสาธารณะในการเล่นกีฬา)	เป็นศูนย์กลางรองรับกิจกรรมกีฬาของชุมชนโดยรอบ

ที่มา : การวิเคราะห์ทางด้านผังเมือง

2.3 แนวความคิดของการพัฒนาพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

Geht (1987) ได้แบ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโครงข่ายพื้นที่โล่งของเมืองเป็น 3 ประเภท คือ กิจกรรมจำเป็น (Necessary Activities) กิจกรรมทางเลือก (“Option” or Recreational Activities) และกิจกรรมผลลัพธ์ หรือกิจกรรมทางสังคม (“Resultant” or Social Activities) กิจกรรมที่เกิดต่อเนื่องจากกิจกรรมทั้งสองข้างต้น คือต้องอาศัยการที่มีคนอยู่ในพื้นที่โล่งนั้นเสียก่อน สอดคล้องกับ บัณฑิต จุลาสัย (2519) ที่กล่าวว่ามนุษย์ต้องการการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อคลายความเครียด เช่น บุคคลที่มีความเมื่อยล้าทางสมอง ย่อมต้องการที่จะพักผ่อนด้านออกกำลังกาย (Active Recreation) ได้แก่ การเล่นกีฬา การวิ่งออกกำลังกาย เป็นต้น

ดังนั้น กิจกรรมกีฬา (sports activities) จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อคลายความเครียด และถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดกิจกรรมผลลัพธ์หรือกิจกรรมทางสังคม (“Resultant” or Social Activities) รวมไปถึงปฏิสัมพันธ์ทางอ้อม

ในสภาพปัจจุบันชุมชนเมืองไม่มีพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาที่เพียงพอต่อความต้องการของจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น แต่พื้นที่เหล่านี้กลับลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนที่ควรจะมีพอเหมาะกัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาให้ตอบสนองต่อจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในชุมชนเมือง

การกระจายตัวของพื้นที่กีฬาโดยอาศัยเวลาเดินทางหรือระยะทางเป็นเกณฑ์ช่วยบอกรัศมี การให้บริการ จากเกณฑ์ของสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (โครงการจัดหาและพัฒนา สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น และภูมิทัศน์เมือง 2539), สำนักสิ่งแวดล้อม (มาตรฐานพื้นที่ สวนสาธารณะต่อประชากรในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร, 2546) และโครงการจัดทำมาตรฐาน ด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน มาตรฐานของที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากและพาณิชยกรรม เห็นตรงกันว่ามาตรฐานของพื้นที่กีฬาในระดับชุมชนควรมีขนาดพื้นที่ 0.8 ไร่ต่อ 1,000 คน โดยมีรัศมีการให้บริการในระยะ 400 – 800 เมตร สอดคล้องกับ คัมภีร์ คำล้ามนฤมล (2545) ที่กล่าวว่าพื้นที่อาจอยู่ห่างออกไปได้บ้างในรัศมีไม่เกิน 10 -15 นาที ดังนั้นพื้นที่ชุมชนมีประชากรมากกว่า 1,000 คน และมีพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาไม่ถึง 0.8 ไร่ และไม่อยู่ในรัศมีการให้บริการ 400 – 800 เมตร แสดงว่าควรมีพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในตัวพื้นที่

พื้นที่สำหรับกีฬา ผู้ใช้โดยส่วนมากจะเป็นวัย 6 ปี ขึ้นไป แต่การเล่นกีฬาของคนแต่ละวัยก็ ผิดกัน สนามเล่นกีฬาจึงควรสนองต่อวัยในทุกช่วง สำหรับสนามวัยเด็ก 6-8 ปี ควรอยู่ห่างบ้านใน รัศมีเดินไม่เกิน 10-15 นาที หรือระยะทางสำหรับวัยมากกว่านี้ โดยมาตรฐานของพื้นที่และรัศมี การให้บริการของพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในระดับชุมชน ตามที่ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร 2544

และสำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง เห็นตรงกันว่าควรมีพื้นที่สนามกีฬา 0.8 ไร่/1,000 คน และควรมีระยะให้บริการ 400 - 800 เมตร

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงรูปแบบกิจกรรมกีฬา ซึ่งเป็นชนิดกีฬาที่มีความเหมาะสมกับลักษณะการใช้ร่วมกันของคนในชุมชน โดยลักษณะของพื้นที่ว่างที่จะใช้เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาจะต้องคำนึงถึงปัจจัยในหลายด้าน ซึ่งในแต่ละชุมชนก็จะต้องมีความต้องการประเภทกิจกรรมกีฬาที่ไม่เหมือนกัน ตามประเภทของชุมชน และลักษณะของประชากรในแต่ละชุมชน บางพื้นที่อาจจะมีการใช้พื้นที่ร่วมกันของกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมีการแบ่งช่วงเวลาการใช้ที่เหมาะสมของคนในชุมชน จากความซับซ้อนหลากหลายของชุมชนจะต้องมีการมองในหลายองค์ประกอบเพื่อให้ได้รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสม จากความซับซ้อนหลากหลายของชุมชนจะต้องมีการมองในหลายมิติมากกว่าที่จะมองในมิติเดียวเพื่อให้ได้รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับคนในชุมชน

2.3.1) เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

ในการเลือกพื้นที่จะใช้เทคนิคการซ้อนทับแผนที่ (Overlay) ของข้อมูลด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ ของพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ว่างสาธารณะ นำมาใช้เพื่อพิจารณาหาพื้นที่ที่เหมาะสมมารับรูปแบบกิจกรรมกีฬาในชุมชน ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยให้สามารถเข้าใจศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาจากปัจจัย ดังนี้

ก. ข้อกฎหมาย

พื้นที่ว่างจะต้องเป็นพื้นที่ไม่ขัดต่อข้อกำหนดหรือกฎข้อบังคับการใช้พื้นที่ตามผังเมืองรวมกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ที่มีโครงการทับซ้อนที่ให้ผลประโยชน์แก่ชุมชน และไม่ขัดต่อนโยบายพัฒนาพื้นที่ หากพื้นที่ดังกล่าวมีการได้รับการสนับสนุนทางนโยบายจากหน่วยงานของรัฐ ก็จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้

- กรรมสิทธิ์ที่ดิน หากเป็นที่ดินของภาครัฐ อาจมีความสะดวกในการนำที่ดินมาพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา ซึ่งเป็นกิจกรรมสาธารณประโยชน์ แต่ถ้าหากเป็นที่ดินของภาคเอกชน อาจต้องเจรจาขอความร่วมมือ โดยกรรมการชุมชน เพื่อขอเช่าระยะสั้น หรือขอรับบริจาค หรือให้ภาครัฐใน ส่วนท้องถิ่น ช่วยเจรจาทำการเวนคืนที่ดินเพื่อสาธารณประโยชน์

ที่ดินของรัฐไม่จำเป็นต้องมีการเวนคืนที่ดิน หากเป็นพื้นที่เอกชนอาจจะต้องมีการเวนคืนเพราะติดภาระผูกพัน โดยการใช้เทคนิคการซ้อนทับด้วยแผนที่ แล้วนำข้อมูลมารวมกันหรือเปรียบเทียบกัน

- นโยบายของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนในบริเวณพื้นที่ศึกษาแนวนโยบายของหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนจะเป็นตัวช่วยส่งเสริมรูปแบบการพัฒนา

ของพื้นที่ หากมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับทางกีฬา ก็จะมีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

ข. ตำแหน่งที่ตั้ง

เนื่องจากพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาของชุมชนควรเป็นพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณเส้นทางสัญจรในชีวิตประจำวันของชุมชน เพื่อสะดวกในการเข้าถึง และมีความปลอดภัยในการสอดส่องดูแล โดยเฉพาะกีฬาสำหรับเยาวชน หรือผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงที่ดีดังกล่าว อาจพัฒนาไปเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมร่วมด้วยก็ได้ ดังที่ กิบเบิร์ต (Gibberd, 1967) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของจัตุรัสเมืองก็คือ ตำแหน่งที่ตั้ง ซึ่งควรอยู่ใกล้กับเส้นทางหรือพื้นที่ที่มีระดับการสัญจรของคนเดินเท้าในอัตราที่สูง (หมายเหตุ: หากพื้นที่มีขนาดที่เหมาะสมแต่ไม่ได้ติดกับหรือใกล้เคียงกับเส้นทางที่มีการสัญจรผ่านสูงเราอาจพัฒนาเป็นพื้นที่กีฬาได้โดยการพัฒนาเส้นทาง การเข้าถึงเสริม)

- พื้นที่อยู่ใกล้เคียงกับย่านพักอาศัยของชุมชน ในระยะ 400 - 800 เมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 5 - 10 นาที โดยมีการออกแบบ-วางผัง ที่ป้องกันเสียงรบกวน / อันตรายจากกิจกรรมกีฬาโดยอาศัยทฤษฎีภาพและพื้น เพื่อช่วยหาตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ว่างพื้นที่สำหรับกิจกรรมกีฬาเป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชน ควรอยู่ใกล้เคียงแต่รักษาระยะห่างอย่างเหมาะสมไม่ให้เกิดเสียงรบกวนหรืออันตรายจากกิจกรรมกีฬา

- พื้นที่ว่างที่มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกัน อาจมีผลต่อศักยภาพการพัฒนา พื้นที่ว่างที่มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกัน อาจมีผลต่อศักยภาพการพัฒนา ซึ่งในอนาคตบริเวณพื้นที่เขตสีแดง (พาณิชยกรรม) จะมีการใช้พื้นที่อย่างเข้มข้นเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อการลงทุน ในพื้นที่สีน้ำตาล (หนาแน่นมาก) ลักษณะทางสัณฐานของพื้นที่จะกลายเป็นอาคารที่มีความสูง 3-5 ชั้น เพื่อรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น จึงต้องมีการกันพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาไว้ในอนาคตเพื่อรองรับกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร

ค. ลักษณะสัณฐานของพื้นที่

- ขอบเขตของพื้นที่ว่าง มีขนาด สัดส่วนทั้งความกว้าง ความยาว ความสูง ที่เหมาะสม กับ สัณฐานมาตรฐานของประเภทกีฬาที่เลือกมาพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ โดยใช้ GIS ในการวัดสัณฐานของพื้นที่

ตารางที่ 2.6 การจัดทำลานกีฬาอเนกประสงค์ระดับชุมชน- ตำบล ขนาดและมาตรฐานสนามกีฬาประเภทต่างๆ

ขนาดสนาม	กว้าง(เมตร)	ยาว(เมตร)	สูง(เมตร)	รัศมี(เมตร)
เซปักตะกร้อ	6.1	13.4	8	-
ตะกร้อลอดห่วง	-	-	8	2
บาสเกตบอล สตรีทบาส	14-15	28-26	7	-
แบดมินตัน	6.1	13.4	8	-
เปตอง	4	15	-	-
ฟุตซอล	15-18	25-42	22-25	-
วอลเลย์บอล	8	19	7	-

ที่มา : การกีฬาแห่งประเทศไทย <http://www.sat.or.th>

ขนาดและมาตรฐานสนามกีฬาจะบอกถึงลักษณะทางสีฐานของชนิดกีฬาแต่ละประเภท (ตารางที่ 2.6) ซึ่งบางประเภทอาจจะให้พื้นที่ร่วมกันได้หากวางแผนการจัดการลักษณะทางสีฐานของสนามกีฬาให้มีความยืดหยุ่น ซึ่งจะเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะสีฐานที่ใหญ่จึงจะมีความสามารถมากพอที่จะยืดหยุ่นในการใช้พื้นที่ร่วมกันของกีฬาหลายชนิด

- รูปแบบของพื้นที่ว่าง มีลักษณะการวางตัวของพื้นที่ที่เหมาะสมกับทิศทางตามมาตรฐานของ ประเภทกีฬาที่เลือกมาพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ โดยใช้แผนที่ภาพและพื้นที่ในการวิเคราะห์ขอบเขตและขนาด รวมถึงแนวการวางตัวของพื้นที่ เพื่อให้พื้นที่สามารถรองรับกิจกรรมกีฬาได้อย่างได้มาตรฐาน มีส่วนในการช่วยส่งเสริมทักษะในกีฬาด้านนั้นๆ อย่างแท้จริง และสามารถลดอุบัติเหตุ อันเนื่องมาจากขนาดสนามไม่ได้มาตรฐานได้ หรือมีทิศทางของแดด-ลม ที่เป็นอุปสรรคต่อการเล่น อีกทั้งขนาดของพื้นที่จะมีขนาดลดหลั่นกันลงไปตามความสำคัญ

- พื้นที่มีขนาดที่สามารถครอบคลุมส่วนที่เป็นพื้นที่สำหรับผู้ชม (spectators) หรือมีขนาดที่สามารถปรับเปลี่ยนเป็นกีฬาหลากหลายประเภทได้ เพื่อให้พื้นที่สำหรับกิจกรรมกีฬา เกิดเป็นพื้นที่ทางสังคม สามารถดึงดูดคนในชุมชนได้มากขึ้น ทั้งผู้เล่น-ผู้ชม และทำให้พื้นที่มีความเป็นอเนกประโยชน์เพิ่มมากขึ้น

- บริเวณพื้นที่มีรูปแบบพื้นที่กิจกรรมกีฬาเดิมตั้งอยู่ สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับชุมชนนั้นๆ โดยการลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความทันสมัยของข้อมูล เนื่องจากพื้นที่มีรูปแบบกิจกรรมกีฬาเดิมอยู่แล้ว เป็นพื้นที่เดิมที่เป็นที่รับรู้ของคนในชุมชนว่าเป็น

พื้นที่ใช้เพื่อกิจกรรมกีฬาอยู่แล้ว เพียงแค่ต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้รูปแบบกิจกรรมกีฬา
เหมาะกับชุมชนนั้นๆ

2.3.2 เกณฑ์ในการเลือกรูปแบบกิจกรรมกีฬา

- ความเหมาะสมต่อประเภทและขนาดของประชากร เช่น ชุมชนพักอาศัยจะมีโครงสร้าง
ประชากรหลายวัยกีฬาที่เหมาะสมอาจจะเป็นชนิดเดียวกันแต่ปรับขนาดลงมาเพื่อให้บางวัย
สามารถเล่นกีฬาได้ เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ บาสเก็ตบอล สตรีทบาส ชุมชนการค้าและบริการ
ประชากรจะเป็นวัยทำงานในการประกอบกิจกรรมค้าขายและบริการกีฬาที่เหมาะสม เช่น เปตอง
สตรีทบาส ชุมชนแออัดจะมีผู้อยู่หลากหลายประเภท ชนิดกีฬาที่เหมาะสม เช่น ตะกร้อ ฟุตบอล
บาสเกตบอล เป็นต้น

ตารางที่ 2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของชุมชนกับรูปแบบกิจกรรมกีฬา

ประเภทของชุมชน	รูปแบบกิจกรรมกีฬา
ชุมชนพักอาศัย	กีฬาที่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนน้อยเนื่องจากเป็น บริเวณที่คนส่วนมากต้องการเวลาที่เป็นส่วนตัว และเงียบสงบ
ชุมชนการค้าและบริการ	กีฬาที่ต้องใช้พื้นที่สวดแทรกหรือช่วงเวลาที่ไม่มี การใช้พื้นที่ในการประกอบการค้าขาย
ชุมชนประกอบการ	เหมาะแก่กีฬาประเภททีมเพราะใช้จำนวนผู้เล่น หลายคน ตอบสนองจำนวนแรงงานในชุมชน

ที่มา: การวิเคราะห์ทางด้านผังเมือง

- ความเหมาะสมต่อกลุ่มประชากร โดยเฉพาะ ช่วงอายุ และ กลุ่มสังคม เช่น วัยรุ่นเหมาะ
กับกีฬาออกแรงมาก ฟุตบอล ฟุตซอล บาสเก็ตบอล แบดมินตัน เป็นต้น วัยทำงานเหมาะกับกีฬา
ออกแรงมาก ตะกร้อ ฟุตซอล ฟุตบอล บาสเก็ตบอลวอลเลย์บอล เป็นต้น วัยชราเหมาะกับกีฬาที่
ออกแรงน้อย กายบริหาร รำมวย เป็นต้น

เพื่อให้รูปแบบกิจกรรมกีฬาตอบสนองตรงกับลักษณะประเภทของชุมชน เนื่องจากชุมชน
แต่ละประเภทมีความต้องการรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่แตกต่างกันซึ่งต้องมองในหลายมิติมากกว่า
มองในมิติเดียว จากโครงสร้างประชากรในแต่ละชุมชนซึ่งแตกต่างกัน

ตารางที่ 2.8 ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุกับรูปแบบกิจกรรมกีฬา

ช่วงอายุ(ปี)	รูปแบบกิจกรรมกีฬา
6-11	กีฬาที่ฝึกการเคลื่อนไหว และเข้าสังคม เช่น บาสเกตบอล สตรีทบาส เทเบิลเทนนิส ฟุตบอล ฟุตซอล ตะกร้อ แบดมินตัน
12-18	ทุกชนิดกีฬา
19-25	ทุกชนิดกีฬา
>26	กีฬาที่มีความรุนแรงน้อยลง เช่น ตะกร้อลอดห่วง เปตอง หรือกีฬาเกือบทุกชนิดแต่อย่าหักโหมเกินไป

ที่มา: กีฬาเพื่อสุขภาพ

- ความเหมาะสม / ความขัดแย้งกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบ ในชุมชนเมือง ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินจะมีการใช้อย่างเข้มข้น เพราะราคาที่ดินที่มีราคาสูง ความต้องการใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมหลากหลาย ดังนั้นการนำพื้นที่มาใช้เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในบริเวณชุมชนเมืองที่มีพื้นที่จำกัดหรือให้ใช้สอยน้อย กิจกรรมกีฬาที่สามารถแทรกเข้าไปในตัวพื้นที่ชุมชนเมืองเหล่านี้ได้ ก็จะต้องมีความสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของบริเวณโดยรอบ เช่น กิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่สีแดง (พาณิชย์กรรม) มีการใช้พื้นที่อย่างเข้มข้นเพื่อทำธุรกิจค้าขาย เนื้อที่ว่างที่จะรองรับรูปแบบกิจกรรมกีฬาจึงหาได้ยากมาก ควรแบ่งช่วงเวลาในการใช้พื้นที่สลับกับรูปแบบกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ และอาจเป็นกีฬาที่ใช้เนื้อที่-เวลาในการเล่นน้อยเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มคนในพื้นที่ ที่เร่งรีบกับการใช้ชีวิตในบริเวณเหล่านี้ เช่น เปตอง แบดมินตัน สตีทบาสเกตบอล ฯลฯ ที่มีการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมน้อย และใช้อุปกรณ์ในการเล่นที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เหมาะสมต่อคนทำงาน พื้นที่สีน้ำตาล (ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง) เป็นชุมชนพื้นที่พักอาศัยในเขตเมืองมีความหนาแน่นของประชากรมาก ประกอบด้วยกลุ่มคนหลายช่วงอายุ ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณนี้เป็นการใช้เพื่อการพักอาศัยในพื้นที่ของตนเอง รูปแบบกิจกรรมจะต้องเป็นกีฬาที่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนน้อย แต่ถ้าหากหลีกเลี่ยงไม่ได้และก่อให้เกิดเสียงรบกวนมาก อาจต้องรักษาระยะห่างทั้งจาก สถานที่สำคัญทางศาสนา อาคารราชการ สำนักงาน โรงเรียน โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์เด็ก-คนชรา ฯลฯ

กิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินจะทำให้เราทราบถึงลักษณะของคนในพื้นที่ชุมชนนั้นๆ เข้าใจถึงรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับผู้คนในบริเวณการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ความเร่งรีบจากรูปแบบการดำเนินกิจกรรมในแต่ละที่ก็จะแตกต่างกันไป ทั้งเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม พื้นที่ที่รองรับกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการความสะดวกในเรื่องอุปกรณ์กีฬา ที่จะต้องตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนในบริเวณนั้นๆ ได้จริง อีกทั้งระยะห่างของกิจกรรมกีฬาที่มีเสียงรบกวนควรจะมีระยะห่างจากสถานที่สำคัญ เพื่อจะได้มีความกลมกลืนเข้ากับชุมชนไม่รบกวน แต่ก่อให้เกิดประโยชน์เป็นสำคัญ

- ความเหมาะสมกับยุคสมัย เช่น กีฬาบางประเภทเป็นกีฬาชนิดใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับวิถีชีวิตและกิจกรรมนันทนาการของคนรุ่นใหม่ เช่น สเก็ตบอร์ด ฯลฯ ควรมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมใหม่เหล่านี้ตามความเหมาะสม รูปแบบกิจกรรมกีฬามีสอดคล้องและสะท้อนวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างอย่างแท้จริงของคนในปัจจุบัน

2.4 กฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการ และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่

ก. กฎหมายผังเมืองรวม

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ตามกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๔๙ ระบุพื้นที่เขตราชเทวีในขอบเขตของพื้นที่ศึกษาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่พาณิชยกรรมที่ดินประเภท พ. 4 มีวัตถุประสงค์ให้ใช้ประโยชน์เป็นศูนย์ชุมชนชานเมือง และศูนย์พาณิชยกรรมรอง เพื่อส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ การค้า การบริการ และสันตนาการที่จะก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างที่อยู่อาศัยและแหล่งงานของประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณเขตชานเมืองและเพื่อส่งเสริมการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจ การค้า การบริการ และสันตนาการในบริเวณโดยรอบศูนย์กลางคมนาคมของระบบขนส่งมวลชนและเขตรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของศูนย์พาณิชยกรรมหลักซึ่งมีอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดินไม่เกิน 8 ต่อ 1 ซึ่งถือว่าการใช้ที่ดินที่มีความหนาแน่นมาก ระบุพื้นที่เขตดินแดงเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภท ย.9 มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการอยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่เมืองชั้นในซึ่งอยู่ในเขตการให้บริการของระบบขนส่งมวลชน ซึ่งมีอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดินไม่เกิน 7 ต่อ 1 ซึ่งถือว่าการใช้ที่ดินที่มีความหนาแน่นมาก

ข. พระราชบัญญัติ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา 37 ภายใต้บังคับมาตรา 36 ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างโรงเรือนหรือสิ่งอื่นใดหรือปลูกต้นไม้หรือพืชผลอย่างใด ๆ ในทางพิเศษ หรือเพื่อเชื่อมต่อกับทางพิเศษ เว้นแต่กรณีหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคมีความจำเป็นต้องปักเสาพาดสาย หรือวางท่อใน

เขตทางพิเศษ หรือเพื่อข้ามหรือลอดทางพิเศษ ให้หน่วยงานของรัฐนั้นทำความตกลงกับ กทพ. ก่อนและถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ เหตุลักษณะของงานหรือในเรื่องค่าเช่า ให้เสนอรัฐมนตรีเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สิ้นสุด

ในกรณีที่การดำเนินการอันเป็นสาธารณูปโภคตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำโดยเอกชนที่ได้รับสัมปทาน กทพ. อาจเรียกเก็บค่าตอบแทนในการใช้พื้นที่ดังกล่าวได้

โรงเรือนหรือสิ่งอื่นใดที่สร้างขึ้น หรือต้นไม้หรือพืชผลที่ปลูกขึ้นโดยฝืนวรรคหนึ่งให้ กทพ. มีอำนาจรื้อถอนหรือทำลายตามควรแต่กรณี ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา 36 วรรคสามวรรคสี่ วรรคห้า และวรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 38 ภายในระยะทางห้าสิบลเมตรจากเขตทางพิเศษ ห้ามมิให้ผู้ใดสร้าง ดัดแปลง ติดหรือตั้งป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ทางพิเศษ หรือการจราจรในเขตทางพิเศษตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจาก กทพ.

ค. พระราชบัญญัติรักษาคลอง ร.ศ. 121

มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการดูแลรักษาคลองเก่าที่มีอยู่แล้วและคลองที่จะขุดขึ้นมาใหม่ให้เรียบร้อย ไม่ให้มีการท่อยะทิ้งลงในคลอง เพื่อป้องกันการตื้นเขิน ป้องกันมลพิษทางน้ำ และรักษาทัศนียภาพของคลอง ซึ่งในพื้นที่มีคลองสามแสนในซึ่งเป็นคลองที่มีอยู่เดิม และพื้นที่บึงมักกะสัน ซึ่งต้องการแนวทางการฟื้นฟูบูรณะที่เสริมสร้างทัศนียภาพที่สวยงามให้กับพื้นที่

ง. นโยบายพื้นที่สีเขียว

สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม การเพิ่มพื้นที่สีเขียวด้วยการเปลี่ยนพื้นที่กร้างว่างเปล่า ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ได้จำนวน 5,000 ไร่ ภายใน 4 ปี (พ.ศ. 2552 – 2555) เฉลี่ยให้เพิ่มขึ้นปีละ 1,250 ไร่ โดยมีเป้าหมายให้กรุงเทพมหานครมีอัตราเฉลี่ยพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนประชากรเท่ากับ 4 ตารางเมตรต่อคน ภายในปี 2553

จ. โครงการมักกะสันคอมเพล็กซ์

โครงการมักกะสันคอมเพล็กซ์เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ในระดับสากลจากทำเลที่ตั้งที่อยู่ใจกลางเมือง โดยการใช้พื้นที่ย่านโรงงานรถไฟมักกะสันให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง จากศักยภาพของพื้นที่ที่มีระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่คือโครงการระบบขนส่งทางรถไฟเชื่อมต่อท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและสถานีรับส่งผู้โดยสารอากาศยานในเมือง (แอร์พอร์ตเรลลิงค์) บริเวณดังกล่าวเป็นจุดเชื่อมระหว่างท่าอากาศยานสุวรรณภูมิกับศูนย์กลางเมืองธุรกิจในพื้นที่ก่อสร้างกว่า 500 ไร่ วงเงินลงทุนกว่า 200,000 ล้านบาท ซึ่งสามารถพัฒนาที่ดินเพื่อเป็นศูนย์กลางธุรกิจรองรับกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น ศูนย์การค้า โรงแรม สถานบันเทิง ร้านค้าปลอดภาษี คอนโดมิเนียม อาคารสำนักงาน โรงพยาบาล ส่งผลโดยตรงต่อพื้นที่ศึกษาที่จะต้องปรับตัวเพื่อ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลานกีฬาชุมชนเย็นอากาศ 2 เป็นลานกีฬาและลานอเนกประสงค์ชุมชน ตั้งอยู่ใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครชั้นที่ 1 เขตยานนาวา พื้นที่โดยรอบเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยหนาแน่นจำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเย็นอากาศ 2 ชุมชนพระเพลิงและชุมชนทองพูล

การพัฒนาลานกีฬาแห่งนี้เริ่มจาก นโยบายของ กทม. ที่ต้องการปรับปรุงพื้นที่ใต้ทางด่วนให้เกิดประโยชน์ พ.ศ.2539 –2540 อย่างไรก็ตามในระยะแรก กทม. ไม่ได้สอบถามความคิดเห็นของชุมชน ผลที่ได้คือรูปแบบของลานอเนกประสงค์ที่ กทม. สร้างไว้ให้ นั้น ไม่ตอบรับกับความต้องการของประชาชน จึงไม่มีผู้ใช้งาน ทำให้พื้นที่เกิดความรกร้างและมีปัญหาเสพติด ทางชุมชนจึงมีความคิดแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยผู้นำชุมชนได้จัดการประชุมโดยใช้หลักเกณฑ์สอบถามความต้องการของชุมชน และได้ปรึกษากับสำนักงานเขตยานนาวา ซึ่งเป็นผู้ช่วยประสานงานกับการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ในการขอปรับปรุงพื้นที่ ตลอดจนสนับสนุนเงินและอุปกรณ์บางส่วน ส่วนที่เหลือทางชุมชนเป็นผู้ระดมทุนโดยการรับบริจาคจากสมาชิกชุมชน และขอความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ได้แก่ มูลนิธิพัฒนาการบุคคล มูลนิธิดวงประทีป สมาคมมวยเอ็มซีเอ และนักการเมืองท้องถิ่น

ปัจจุบันลานกีฬาชุมชนเย็นอากาศ 2 ประกอบด้วย พื้นที่เพาะกาย (Fitness) สนามบาสเก็ตบอล ปิงปอง สนามตะกร้อ สนามเด็กเล่น และลานเดินแอโรบิค กลุ่มคนที่มาใช้พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเย็นอากาศ 2 และชุมชนใกล้เคียงในแต่ละวันจะมีผู้มาใช้บริการประมาณวันละ 120 คน ซึ่งในเวลากลางวันจะเป็นเวลาพักผ่อนและพบปะพูดคุยของแม่บ้านและผู้สูงอายุในชุมชน วัยทำงานและกลุ่มเยาวชนจะมาเล่นกีฬาในช่วงเย็นตั้งแต่ 15.00 – 21.00 น. ทางชุมชนได้จัดตั้งองค์กรขึ้นมาบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ มีการจัดเก็บค่าสมาชิกและค่าใช้บริการเพื่อนำไปบำรุงพื้นที่และจัดซื้อเครื่องออกกำลังกาย การพัฒนาลานกีฬาแห่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการด้านอื่นๆของชุมชนได้แก่ การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มศูนย์ไอที และกองทุนอื่นๆ คือ กองทุนการศึกษา กองทุนฌาปนกิจ เป็นต้น

ภาพที่ 2.3 ลานกีฬาชุมชนเย็นอากาศ 2

(ที่มา: กุลยา เจริญเรืองเลิศ, 2551)

ตลาดฮ่องกงตั้งอยู่ใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครชั้นที่ 1 ใกล้กับตลาดปิ้งเฟอว์นิเจอร์ เขตคลองเตย พื้นที่โดยรอบเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่น จุดเริ่มต้นของการพัฒนาตลาดฮ่องกงนั้น เริ่มในปี พ.ศ. 2530 เมื่อการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินต้องการปรับปรุงพื้นที่ใต้ทางพิเศษยกระดับบริเวณคลองเตยซึ่งมีสภาพเสื่อมโทรมมาก จึงเปิดให้บริษัทพัฒนาเอกชนเข้าประมูลใช้พื้นที่ โดยบริษัททรัพย์ไพศาล จำกัด และบริษัท ทีพีเอ็ม จำกัด ได้สิทธิ์ในการพัฒนา โดยเริ่มจากการปลูกสร้างอาคารคอนกรีตใต้ทางด่วน ประกอบด้วยอาคารพาณิชย์สองชั้นจำนวน 90 คูหา ชุมชายของจำนวน 15 ชุม และโกดังเก็บของขนาดเล็ก ตลาดเปิดทำการเวลา 9.00 – 17.00 น. ของทุกวัน โดยเป็นแหล่งขายสินค้าประเภทเครื่องเช่นไหว้ รูปปั้นจีน ขนม และเครื่องนอน มีทั้งประเภทขายปลีกและขายส่ง นอกจากพื้นที่พาณิชย์กรรมแล้ว ทางบริษัทได้สร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและเล่นกีฬา โดยใช้เกณฑ์สัดส่วนการสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและเล่นกีฬา ซึ่งจะมีคนมาใช้มากถึง 500 – 600 คนต่อวัน

อย่างไรก็ตามปัจจุบันในตลาดฮ่องกงมีจำนวนผู้มาใช้บริการลดลง ทั้งในส่วนของพื้นที่พาณิชย์กรรม สวนสาธารณะ เนื่องจากมาสามารถแข่งขันกับห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ที่อยู่ใกล้เคียงได้ ร้านค้าบางร้านทยอยปิดกิจการ ส่งผลให้บริษัทขาดรายได้ในการดูแลรักษาพื้นที่บริเวณตลาดฮ่องกงจึงกลับมีสภาพเสื่อมโทรมขึ้นอีก

ภาพที่ 2.4 ลานกีฬาตลาดฮ่องกง

(ที่มา: กุลยา เจริญเรืองเลิศ, 2551)

สรุปแนวคิดที่ได้จากกรณีศึกษา ทั้งสองกรณีเป็นการพัฒนาพื้นที่ว่างเพื่อกิจกรรมกีฬา ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเป็นโครงสร้างที่แบ่งแยกชุมชนออกเป็นส่วนๆ ดังเช่น

- ลานกีฬาชุมชนเย็นอากาศ 2 เป็นการพัฒนาพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬา ซึ่งใช้หลักเกณฑ์สอบถามความต้องการของชุมชนและนำไปปรึกษากับสำนักงานเขตยานนาวา ซึ่งเป็นผู้ช่วย

ประสานงานกับการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ในการขอปรับปรุงพื้นที่ ตลอดจนสนับสนุนเงินและอุปกรณ์บางส่วน ส่วนที่เหลือทางชุมชนเป็นผู้ระดมทุนโดยการรับบริจาคจากสมาชิกชุมชน และขอความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ

- ตลาดฮ่องกง เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินต้องการปรับปรุงพื้นที่ใต้ทางพิเศษยกระดับบริเวณคลองเตยซึ่งมีสภาพเสื่อมโทรมมาก จึงเปิดให้บริษัทพัฒนาเอกชนเช่าประมูลใช้พื้นที่ โดยเริ่มจากการปลูกสร้างอาคารคอนกรีตใต้ทางด่วน และได้ใช้เกณฑ์สัดส่วนการสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและเล่นกีฬาของพ่อค้า แม่ค้าและลูกจ้างในตลาด

ภายในพื้นที่โครงการเป็นพื้นที่ชุมชนซึ่งพาดผ่านด้วยโครงสร้างทางด่วนระดับเมืองเช่นกัน ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา จึงต้องพิจารณาจากความต้องการของคนในชุมชน และความเหมาะสมของบทบาทของพื้นที่ศึกษาในระดับเมือง เนื่องจากพื้นที่ว่างใต้ทางด่วนเป็นพื้นที่ว่างที่มีขนาดใหญ่และพื้นที่ตั้งของพื้นที่ศึกษามีบทบาทระดับเมืองโดยเฉพาะเมื่อมีโครงการพัฒนาระดับเมืองเกิดขึ้น อันได้แก่ ท่าอากาศยานในเมือง (ศูนย์มักกะสัน) พาณิชยกรรมต่อเนื่องมักกะสันราชปรารภ และโครงการฟื้นฟูเมืองชุมชนดินแดง แต่ในขณะที่มีอิทธิพลระดับเมืองล้อมรอบอยู่ ก็มีปัจจัยที่เป็นโครงสร้างทางด่วน กรรมสิทธิ์ที่ดินเดิม ที่ทำให้พื้นที่โครงการพัฒนาได้ไม่เต็มที่ เช่น ในเรื่องของความสูงอาคาร ความเหมาะสมของพื้นที่กับรายได้ของผู้ที่อาศัยในพื้นที่ศึกษา ซึ่งนั่นหมายถึงการพัฒนาพื้นที่ศึกษาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาต้องมาจากความต้องการและตอบรับกับคนในพื้นที่

2.6 สรุปและการกำหนดกรอบในการวิจัย

ภายหลังจากการสร้างโครงสร้างทางพิเศษตัดพาดผ่านพื้นที่ชุมชนได้เกิดพื้นที่ว่างบริเวณชุมชนใต้จุดตัดทางด่วน เป็นพื้นที่ว่างที่ยังขาดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เกิดการบุกรุกพื้นที่ใช้พื้นที่อย่างไม่เหมาะสม สร้างความเสื่อมโทรมแก่พื้นที่ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใจกลางตัวเมืองควรมีเนื้อเมืองที่มีความสม่ำเสมอของการใช้พื้นที่ เพื่อพื้นที่จะได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

ชุมชนเมืองมีองค์ประกอบหลักเชิงพื้นที่ของชุมชนแบ่งได้เป็นพื้นที่พักอาศัย พื้นที่การค้า และการบริการ พื้นที่สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ พื้นที่ทางสัญจร พื้นที่ว่าง (พื้นที่ว่างสาธารณะ พื้นที่ว่างกึ่งสาธารณะ พื้นที่ว่างส่วนบุคคล) เห็นได้ว่าพื้นที่ว่างเป็นองค์ประกอบเชิงพื้นที่ของชุมชนเมืองที่จะขาดไม่ได้ โดยพื้นที่ว่างจะมีลักษณะ ประเภทที่หลากหลาย มีความซับซ้อนซึ่งอาจมองได้หลายมิติมากกว่ามองในมิติเดียว เห็นได้ว่าพื้นที่กิจกรรมกีฬาเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะซึ่งเป็นองค์ประกอบเชิงพื้นที่ของชุมชนเมือง อีกทั้งกิจกรรมกีฬายังเป็นรูปแบบกิจกรรมที่จะช่วยรักษาให้ความเป็นชุมชนของเมืองนั้นยังคงอยู่ไม่เสื่อมสลายไป

พื้นที่ว่างเพื่อกิจกรรมกีฬาเป็นพื้นที่ที่ใช้ประกอบกิจกรรมกีฬาของคนในชุมชนซึ่งในแต่ละชุมชนก็จะมีความต้องการพื้นที่กีฬาที่ไม่เหมือนกัน ตามประเภทของชุมชน และลักษณะของประชากรในแต่ละชุมชน จากความซับซ้อนหลากหลายของชุมชนจะต้องมีการมองในหลายมิติมากกว่าที่จะมองในมิติเดียวเพื่อให้ได้รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับคนในชุมชน

จากการทบทวนแนวคิดที่กล่าวข้างต้นเมื่อนำมาวิเคราะห์กับลักษณะรูปแบบชุมชนได้ทางด่วนซึ่งมีลักษณะของประชากรที่เป็นชนชั้นกลางและชนชั้นแรงงานมีรายได้ที่ไม่สูงมากนัก รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับคนในชุมชนในบริเวณที่ศึกษาจะได้แก่ เซปักตะกร้อ ตะกร้อลอดห่วง เทเบิลเทนนิส บาสเก็ตบอล แบดมินตัน เปตอง ฟุตซอล มวยไทยสมัครเล่น วอลเลย์บอล แอโรบิค จากที่กล่าวมาแล้วว่าพื้นที่ว่างควรมีการใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งพื้นที่ทุกพื้นที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อกิจกรรมกีฬาโดยทั้งหมด บางพื้นที่อาจจะใช้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ ได้อีกทั้งเป็นพื้นที่การค้า ที่อยู่อาศัย ตลาด เป็นต้น เพื่อให้การใช้พื้นที่ว่างเกิดประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นจึงต้องมีการเลือกพื้นที่ว่างที่เหมาะสมแก่การพัฒนาพื้นที่นั้นเพื่อนำมาพัฒนาเป็นพื้นที่กีฬา โดยหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้เพื่อหาทั้งพื้นที่และรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ จากเกณฑ์ดังกล่าวจะได้กรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นเกณฑ์ในการนำมาใช้เลือกพื้นที่และกิจกรรมเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

ตารางที่ 2.9 กรอบในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

เกณฑ์	เหตุผล
<p>ข้อกฎหมาย:</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรรมสิทธิ์ที่ดิน หากเป็นที่ดินของภาครัฐ อาจมีความสะดวกในการนำที่ดินมาพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา ซึ่งเป็นกิจกรรมสาธารณประโยชน์ แต่ถ้าหากเป็นที่ดินของภาคเอกชน อาจต้องเจรจาขอความร่วมมือ โดยกรรมการชุมชน เพื่อขอเช่าระยะสั้น หรือขอรับบริจาค หรือให้ภาครัฐในส่วนท้องถิ่น ช่วยเจรจาทำการเวนคืนที่ดินเพื่อสาธารณประโยชน์ - มีนโยบายของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนในบริเวณพื้นที่ศึกษา <p>ตำแหน่งที่ตั้ง:</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่อยู่ติดกับหรือใกล้เคียงกับเส้นทางที่มีปริมาณการสัญจรผ่านสูงโดยเฉพาะเส้นทางหลักของชุมชน (หมายเหตุ: หากพื้นที่มีขนาดที่เหมาะสมแต่ไม่ได้อยู่ติดกับหรือใกล้เคียงกับเส้นทางที่มีการสัญจรผ่านสูง เราอาจพัฒนาเป็นพื้นที่กีฬาได้โดยการพัฒนาเส้นทาง การเข้าถึงเสริม) 	<ul style="list-style-type: none"> - ที่ดินของรัฐไม่จำเป็นต้องมีการเวนคืนที่ดิน หากเป็นพื้นที่เอกชนอาจจะต้องมีการเวนคืนเพราะติดภาระผูกพัน - แนวนโยบายของหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน จะเป็นตัวช่วยส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาของพื้นที่ หากมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับทางกีฬา ก็จะมีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา - เนื่องจากพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาของชุมชน ควรเป็นพื้นที่ที่อยู่บริเวณเส้นทางสัญจรใน ชีวิตประจำวันของชุมชน เพื่อสะดวกในการเข้าถึง และมีความปลอดภัยในการสอดส่องดูแล โดยเฉพาะกีฬาสำหรับเยาวชน หรือผู้สูงอายุ ทุกรูปแบบ พื้นที่ที่มีศักยภาพการเข้าถึงที่ดีดังกล่าว อาจพัฒนาไปเป็นพื้นที่พานิชยกรรมร่วมด้วยก็ได้

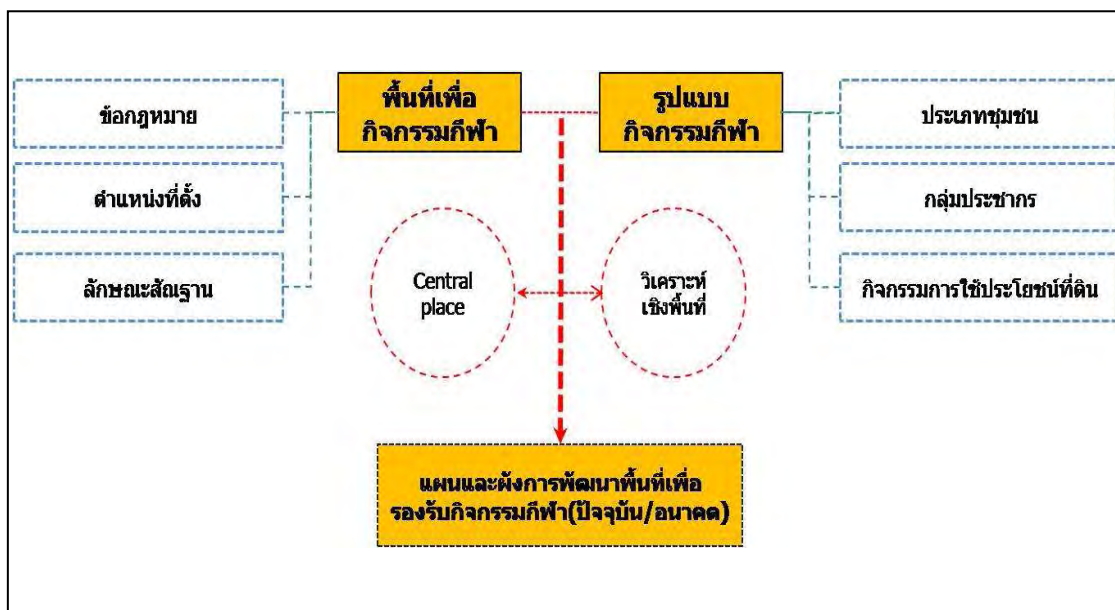
<p>- พื้นที่อยู่ใกล้เคียงกับย่านพักอาศัยของชุมชน แต่มีการ ออกแบบ-วางผัง ที่ป้องกันเสียงรบกวน / อันตรายจากกิจกรรมกีฬา</p> <p>- ตั้งอยู่ในบริเวณที่พื้นที่ชุมชนโดยรอบมีความขาดแคลนพื้นที่ว่างที่รองรับกิจกรรมกีฬา</p> <p>- พื้นที่ว่างที่มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกัน อาจมีผลต่อศักยภาพการพัฒนา พื้นที่ว่างที่มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกัน อาจมีผลต่อศักยภาพการพัฒนา เช่นพื้นที่ว่างที่อยู่ในเขตพื้นที่สีแดง (พาณิชยกรรม) อาจต้องคำนึงถึงการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมในเชิงพาณิชย์ร่วมด้วย หากมีขนาดใหญ่ อาจไม่คุ้มที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาเท่ากับการพัฒนาไปเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม แต่หากมีขนาดเล็ก อาจเป็นพื้นที่อเนกประโยชน์ที่ใช้เป็นพื้นที่ค้าขายชั่วคราว ร่วมกันกับกิจกรรมกีฬาที่ใช้พื้นที่ไม่มากนัก / พื้นที่สีน้ำตาล-สีส้ม (พักอาศัยหนาแน่น) ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับประเภท-ขนาดของชุมชน ตลอดจนสัดส่วนฐานของพื้นที่นั้นๆ</p>	<p>- พื้นที่สำหรับกิจกรรมกีฬาเป็นองค์ประกอบสำคัญ ของชุมชน ควรอยู่ใกล้เคียงแต่รักษาระยะห่างอย่างเหมาะสมไม่ให้เกิดเสียงรบกวนหรืออันตรายจากกิจกรรมกีฬา</p> <p>- ความขาดแคลนพื้นที่ ทำให้มีความจำเป็นเร่งด่วน ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬามากกว่า การพัฒนาพื้นที่เพื่อวัตถุประสงค์อื่น (เช่น พาณิชยกรรม) เนื่องจากกีฬาเป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชน</p> <p>- พื้นที่ว่างที่อยู่ในเขตพื้นที่สีแดง (พาณิชยกรรม) อาจต้องคำนึงถึงการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมในเชิงพาณิชย์ร่วมด้วย หากมีขนาดใหญ่ อาจไม่คุ้มที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาเท่ากับการพัฒนาไปเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม แต่หากมีขนาดเล็ก อาจเป็นพื้นที่อเนกประโยชน์ที่ใช้เป็นพื้นที่ค้าขายชั่วคราว ร่วมกันกับกิจกรรมกีฬาที่ใช้พื้นที่ไม่มากนัก / พื้นที่สีน้ำตาล-สีส้ม (พักอาศัยหนาแน่น) ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับประเภท-ขนาดของชุมชน ตลอดจนสัดส่วนฐานของพื้นที่นั้นๆ</p>
---	--

<p>ลักษณะพื้นฐานของพื้นที่ :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขอบเขตของพื้นที่ว่าง มีขนาด สัดส่วนทั้งความกว้าง ความยาว ความสูง ที่เหมาะสมพอดี กับสัณฐานมาตรฐานของประเภทกีฬาที่เลือกมาพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ - รูปแบบของพื้นที่ว่าง มีลักษณะการวางตัวของพื้นที่ที่เหมาะสมกับทิศทางตามมาตรฐานของ ประเภทกีฬาที่เลือกมาพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ - อาจมีขนาดที่สามารถครอบคลุมส่วนที่เป็นพื้นที่สำหรับผู้ชม (spectators) หรือมีขนาดที่สามารถปรับเปลี่ยนเป็นกีฬาหลากหลายประเภทได้ - บริเวณพื้นที่มีรูปแบบพื้นที่กิจกรรมกีฬาเดิมตั้งอยู่ สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะกับชุมชนนั้นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้พื้นที่สามารถรองรับกิจกรรมกีฬาอย่างได้มาตรฐาน มีส่วนในการช่วยส่งเสริมทักษะในกีฬาด้านนั้นๆ อย่างแท้จริง และสามารถลดอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากขนาดสนามไม่ได้มาตรฐานได้ หรือมีทิศทางของแดด-ลม ที่เป็นอุปสรรคต่อการเล่น อีกทั้งขนาดของพื้นที่จะมีขนาดลดหลั่นกันลงไปตามความสำคัญ - เพื่อให้พื้นที่สำหรับกิจกรรมกีฬา เกิดเป็นพื้นที่ทางสังคม สามารถดึงดูดคนในชุมชนได้มากขึ้น ทั้งผู้เล่น-ผู้ชม และทำให้พื้นที่มีความเป็นอเนกประโยชน์เพิ่มมากขึ้น - พื้นที่ที่มีรูปแบบกิจกรรมกีฬาเดิมอยู่แล้ว เป็นพื้นที่เดิมที่เป็นที่รับรู้ของคนในชุมชนว่าเป็นพื้นที่ใช้เพื่อกิจกรรมกีฬาอยู่แล้ว เพียงแค่ต้องการปรับปรุงหรือพัฒนาให้รูปแบบกิจกรรมกีฬาเหมาะกับชุมชนนั้นๆ
---	--

<p>ประเภทของกิจกรรมกีฬา :</p> <p>- ความเหมาะสมต่อประเภทและขนาดของประชากร เช่น ชุมชนพักอาศัยจะมีโครงสร้างประชากรหลายวัย กีฬาที่เหมาะสมเช่น ฟุตบอล ตะกร้อ บาสเกตบอล</p> <p>ชุมชนการค้าและบริการประชากรจะเป็นวัยทำงานในการประกอบกิจกรรมค้าขายและบริการกีฬาที่เหมาะสม เช่น เปตอง สตรีทบาส ชุมชนแออัดจะมีผู้คนอยู่หลากหลายประเภท ชนิดกีฬา ที่เหมาะ เช่น ตะกร้อ ฟุตบอล บาสเกตบอล เป็นต้น ขนาดของชุมชนก็เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงเพราะหากชุมชนเล็กเกินไปก็อาจจะมี การใช้พื้นที่กีฬาร่วมกับชุมชนใกล้เคียงได้</p> <p>- ความเหมาะสมต่อกลุ่มประชากร โดยเฉพาะ ช่วงอายุ วิถีอาชีพ และ กลุ่มสังคม เช่น วัยรุ่นเหมาะกับ กีฬา ฟุตบอล ฟุตบอล บาสเกตบอล แบทมินตัน เป็นต้น วัยทำงานเหมาะกับกีฬา ตะกร้อ ฟุตบอล ฟุตบอล บาสเกตบอลวอลเลย์บอล เป็นต้น วัยชราเหมาะกับ กีฬา กายบริหาร รำมวย เป็นต้น</p> <p>- ความเหมาะสม / ความขัดแย้งกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบ เช่น กิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่สีแดง (พาณิชยกรรม) อาจเป็นกีฬาที่ใช้เนื้อที่-เวลาในการเล่นน้อย เช่น เปตอง แบทมินตัน ฯลฯ ที่มีการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมน้อย และใช้อุปกรณ์ในการเล่นที่ไม่ยุ่งยากมากนักเหมาะสมต่อคนทำงาน</p> <p>พื้นที่สีน้ำตาล(ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง) จะต้องเป็นกีฬาที่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนน้อย เช่น เปตอง แบทมินตัน แต่ถ้าหากหลีกเลี่ยงไม่ได้และก่อให้เกิดเสียงรบกวนมาก อาจต้องรักษาระยะห่างทั้งจาก สถานที่สำคัญทางศาสนา อาคารราชการ สำนักงาน โรงเรียน โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์เด็ก-คนชรา ฯลฯ</p>	<p>- เพื่อให้รูปแบบกิจกรรมกีฬาตอบสนองตรงกับ ลักษณะประเภทของชุมชนนั้นๆ เนื่องจากชุมชนแต่ละประเภทมีความต้องการรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่แตกต่างกันซึ่งต้องมองในหลายมิติมากกว่ามองในมิติเดียว จากโครงสร้างประชากรในแต่ละชุมชนจะแตกต่างกัน</p> <p>- เพื่อให้รูปแบบการใช้พื้นที่กิจกรรมกีฬาสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน</p> <p>- กิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินจะทำให้เราทราบถึงลักษณะของคนในพื้นที่ชุมชนนั้นๆ เข้าใจถึงรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับผู้คนในบริเวณการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ความเร่งรีบจรรีบจากรูปแบบการดำเนินกิจกรรมในแต่ละที่ก็จะแตกต่างกันไป ทั้งเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม พื้นที่ที่รองรับกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการความสะดวกในเรื่องอุปกรณ์กีฬา ที่จะต้องตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนในบริเวณนั้นๆ ได้จริง อีกทั้งระยะห่างของกิจกรรมกีฬาที่มีเสียงรบกวนควรจะมีระยะห่างจากสถานที่สำคัญ เพื่อจะได้มีความกลมกลืนเข้ากับชุมชนไม่รบกวน แต่ก่อให้เกิดประโยชน์เป็นสำคัญ</p>
---	--

<p>- ความเหมาะสมกับยุคสมัย เช่น กีฬาบางประเภท เป็นกีฬาชนิดใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับวิถีชีวิตและ กิจกรรมนันทนาการของคนรุ่นใหม่ เช่น สเก็ตบอร์ด ฯลฯ ควรมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมใหม่ เหล่านี้ตามความเหมาะสม</p>	<p>- รูปแบบกิจกรรมกีฬาจะได้สอดคล้องและสะท้อน วิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างอย่างแท้จริงของคนใน ปัจจุบัน</p>
--	---

ที่มา : จากการพัฒนาทฤษฎีวาทกรรม แนวคิด และทฤษฎี

ภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา (ที่มา : ผู้วิจัย, 2553)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

สืบเนื่องจากการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เนื้อหาในบทนี้จะนำเสนอรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ตลอดจนแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทั้งหมดอย่างเป็นขั้นตอน

3.1 ทบทวนวรรณกรรม

ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการสากลในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมด้านกีฬาในชุมชนเมือง ตลอดจนมาตรฐานด้านกายภาพและข้อกำหนดต่างๆ เพื่อสร้างเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่และกิจกรรมในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

1. แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน
2. แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่าง
3. ระเบียบและข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สรุปและการกำหนดกรอบในการวิจัย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา เช่น ประวัติความเป็นมา สภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ รวมทั้งนโยบายและแผนการพัฒนาพื้นที่ทั้งของภาครัฐและเอกชน โดยทำการรวบรวมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตราชเทวี สำนักงานเขตดินแดง สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง เอกสารทางวิชาการ ได้แก่ หอสมุดกลาง หอสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอสมุดสถาบันการศึกษาต่างๆ ประกอบกับการสำรวจพื้นที่ (area survey) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูลระบุพื้นที่ว่างในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา รวมถึงลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่เหล่านั้นในช่วงเวลาต่างๆ จากนั้นนำมาสร้างแผนที่ข้อมูลทั่วไปในบริเวณขอบเขตพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา ดังนี้

3.2.1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านกายภาพ ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษาในปัจจุบัน

- 1) ที่ตั้ง/อาณาเขต และสภาพทั่วไป
- 2) รูปแบบระบบโครงข่ายการคมนาคม
- 3) รูปแบบมวลอาคารและพื้นที่ว่าง

- 4) รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน
  - 5) รูปแบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน
  - 6) โครงสร้างสาธารณูปโภค / สาธารณูปการ
- 3.2.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา
- 1) ลักษณะชุมชนและประชากร
  - 2) ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม
- 3.2.3 สภาพปัจจุบันของพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา
- 1) ตำแหน่งการกระจายตัวของพื้นที่กีฬา
  - 2) รัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬา
  - 3) ความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกับพื้นที่กีฬา
  - 4) วิเคราะห์ภาพรวมปัญหาและความเพียงพอของพื้นที่ประกอบกิจกรรมกีฬา
- 3.2.4 สรุปภาพรวมของพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทำการวิเคราะห์โดยการซ้อนทับแผนที่ (Overlay Mapping) เป็นวิธีการประเมินผลที่ทำได้รวดเร็ว และการพรรณนาเพื่อบอกถึงวิธีและรูปแบบการวิเคราะห์ในการเลือกพื้นที่เหมาะสมในระดับต่างๆ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ที่อาจมีความเหมาะสมรองลงมา โดยใช้เป็นแนวทางการเลือกพื้นที่เพื่อตัดสินใจรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่เลือกมาใช้ในการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

โดยสร้างแผนที่และข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬา ทั้งตำแหน่ง ขนาด การกระจายตัว สภาพการใช้งานปัจจุบัน กรรมสิทธิ์ที่ดิน รูปแบบโครงข่ายเชื่อมต่อการสัญจรทุกระบบสู่พื้นที่เหล่านั้น ตลอดจนพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างเพื่อนันทนาการโดยเฉพาะการเล่นกีฬาของคนในชุมชน ประกอบกับการลงสำรวจพื้นที่ (area survey) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูล และเพื่อการสังเกตการณ์ (observation) พฤติกรรมการใช้พื้นที่

3.3.1 การวิเคราะห์หาพื้นที่ว่างเพื่อนำมาใช้พิจารณาเพื่อพัฒนารองรับรูปแบบกิจกรรมกีฬา โดยคัดพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมออก จากการพิจารณา ได้แก่

- 1) พื้นที่ถนน บาทวิถี
- 2) พื้นที่สิ่งปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือน และพื้นที่ในขอบเขตรั้วอาคารบ้านเรือน
- 3) พื้นที่แม่น้ำ ลำคลอง

เมื่อตัดพื้นที่ส่วนเหล่านี้ออกไปแล้วจะเหลือพื้นที่ใช้ในการพิจารณา เป็นพื้นที่รกร้าง พื้นที่มีการบุกรุก และพื้นที่สวนสาธารณะ ที่จะนำมาใช้เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

3.3.2 การวิเคราะห์หาพื้นที่ว่างที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา โดยจะพิจารณาจาก ข้อกำหนด วัตถุประสงค์ และตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ว่าง

1) วิเคราะห์ข้อกำหนดในพื้นที่ศึกษา พื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาจะต้องเป็นพื้นที่ไม่ขัดต่อข้อกำหนดหรือกฎข้อบังคับการใช้พื้นที่ตามผังเมืองรวมกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ที่มีโครงการทับซ้อนที่ให้ผลประโยชน์แก่ชุมชน และไม่ขัดต่อนโยบายพัฒนาพื้นที่ หากพื้นที่ดังกล่าวมีการได้รับการสนับสนุนทางนโยบายจากหน่วยงานของรัฐ ก็จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้

ก. กรรมสิทธิ์ที่ดิน หากเป็นที่ดินของภาครัฐ อาจมีความสะดวกในการนำที่ดินมาพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา ซึ่งเป็นกิจกรรมสาธารณประโยชน์ แต่ถ้าหากเป็นที่ดินของภาคเอกชน อาจต้องเจรจาขอความร่วมมือ โดยกรรมการชุมชน เพื่อขอเช่าระยะสั้น หรือขอรับบริจาค หรือให้ภาครัฐในส่วนท้องถิ่น ช่วยเจรจาทำการเวนคืนที่ดินเพื่อสาธารณประโยชน์ ที่ดินของรัฐไม่จำเป็นต้องมีการเวนคืนที่ดิน หากเป็นพื้นที่เอกชนอาจจะต้องมีการเวนคืนเพราะติดภาระผูกพัน โดยการใช้เทคนิคการซ้อนทับด้วยแผนที่ แล้วนำข้อมูลมารวมกันหรือเปรียบเทียบกัน

ข. นโยบายของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนในบริเวณพื้นที่ศึกษา แนวนโยบายของหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนจะเป็นตัวช่วยส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาของพื้นที่ หากมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับทางกีฬาก็จะมีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

2) วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา โดยพิจารณาจาก

ก. มีขนาด สัดส่วนทั้งความกว้าง ความยาว ความสูง ที่เหมาะสมพอดี กับมาตรฐานมาตรฐานของประเภทกีฬาที่เลือกมาพัฒนาในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ควรมีการเปิดโล่ง หรือมีระดับความสูงมากกว่า 3 เมตร

ข. มีลักษณะการวางตัวของพื้นที่เหมาะสมกับทิศทางตามมาตรฐานของ ประเภทกีฬาที่เลือกมาพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ

ค. อาจมีขนาดที่สามารถครอบคลุมส่วนที่เป็นพื้นที่สำหรับผู้ชม (spectators) หรือมีขนาดที่สามารถปรับเปลี่ยนเป็นกีฬาหลากหลายประเภทได้

3) วิเคราะห์ข้อมูลตำแหน่งที่ตั้ง เพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา โดยพิจารณาจาก

ก. พื้นที่อยู่ติดกับหรือใกล้เคียงกับเส้นทางที่มีปริมาณการสัญจรผ่านสูง โดยเฉพาะเส้นทางหลักของชุมชน โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นของโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ (space syntax) เพื่อดูศักยภาพการพัฒนาในพื้นที่ โดยระดับสีทึบร้อนที่มีแนวโน้มที่จะเป็นพื้นที่ที่มีการเข้าถึงและมองเห็นสูง และระดับการการเข้าถึงและมองเห็นที่น้อยเมื่อสีเริ่มกลายเป็นสีโทนเย็น โดยสีแดงหรือสีส้มจะมีความสามารถในการมองเห็นและเข้าถึงสำหรับพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬา แต่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับเกณฑ์อื่นๆ ร่วมด้วย ในส่วนพื้นที่ในสีโทนเย็นที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ก็ยังสามารถนำมาใช้พิจารณาเพื่อหาแนวทางแก้ไขในการเพิ่มศักยภาพการมองเห็นและเข้าถึง

ข. พื้นที่อยู่ใกล้เคียงกับย่านพักอาศัยของชุมชนแต่มีการออกแบบ-วางผังที่ป้องกันเสียงรบกวน/อันตรายจากกิจกรรมกีฬา โดยมีการเว้นระยะห่างจากตัวชุมชนประมาณ 50 เมตร หากไม่ระยะไม่ถึงที่กำหนดอาจจะมีการกำหนดเวลาการเข้าใช้พื้นที่ เพื่อไม่ให้ส่งเสียงรบกวนผู้คนโดยรอบ

ค. พื้นที่ว่างที่มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกัน อาจมีผลต่อศักยภาพการพัฒนา เช่นพื้นที่ว่างที่อยู่ในเขตพื้นที่สีแดง (พาณิชยกรรม)อาจต้องคำนึงถึงการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมในเชิงพาณิชย์ร่วมด้วย หาก มีขนาดใหญ่ อาจไม่คุ้มที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาเท่ากับการพัฒนาไปเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม แต่หากมีขนาดเล็ก อาจเป็นพื้นที่อเนกประโยชน์ที่ใช้เป็นพื้นที่ค้าขายชั่วคราว ร่วมกันกับกิจกรรมกีฬาที่ใช้พื้นที่ไม่มากนัก / พื้นที่สีน้ำตาล-สีส้ม (พักอาศัยหนาแน่น) ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับประเภท-ขนาด ของชุมชน ตลอดจนฐานฐานของพื้นที่นั้นๆ

จากเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์โดยการซ้อนทับแผนที่ (Overlay Mapping) เป็นวิธีการประเมินผลที่ทำได้รวดเร็ว โดยใช้วิธีการซ้อนทับข้อมูลแผนที่เพื่อให้ได้พื้นที่เหมาะสมสำหรับการกีฬา ระดับความถูกต้องหรือความน่าเชื่อถือของผลที่ได้รับขึ้นอยู่กับ ความถูกต้องของข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ การวิเคราะห์แบบนี้มีการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เหมาะสำหรับการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ ในที่สุดแล้วจะได้แผนที่ที่แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพรองรับกีฬา

3.3.3 วิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ว่าง โดยการวิเคราะห์จากความเหมาะสมของรูปแบบของในแต่ละชุมชน กลุ่มประชากร และความสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบ

1) ความเหมาะสมต่อประเภทของชุมชน เช่น ชุมชนอุตสาหกรรมผู้คนในชุมชนโดยส่วนมากก็จะเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมประเภทกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมก็จะเป็นชนิดกีฬา เช่น ตะกร้อ ฟุตบอล บาสเกตบอล เป็นต้น

2) ความเหมาะสมต่อกลุ่มประชากร โดยเฉพาะ ช่วงอายุ วลีอาชีพ และ กลุ่มสังคม เช่น วัยทำงาน กีฬาที่เหมาะสมก็จะเล่นได้เกือบทุกประเภท เช่น ตะกร้อ ฟุตบอล แบดมินตัน ฯลฯ

3) ความเหมาะสม / ความขัดแย้งกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบ เช่น กิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่สีแดง (พาณิชยกรรม) อาจเป็นกีฬาที่ใช้เนื้อที่-เวลาในการเล่นน้อย เช่น สตรีทบาส ฯลฯ ที่มีการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมน้อย และใช้อุปกรณ์ในการเล่นที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เหมาะสมต่อคนทำงานหรือ ประเภทของกีฬา ที่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนมาก อาจต้องรักษาระยะห่างจาก สถานที่สำคัญทางศาสนา อาคารราชการ สำนักงาน โรงเรียน โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์เด็ก-คนชรา ฯลฯ

3.3.4 วิเคราะห์ศึกษาข้อมูลความต้องการรูปแบบกิจกรรมและพฤติกรรมการใช้พื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและความต้องการด้านกิจกรรมกีฬาของคนกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ (Interview) ตัวแทนคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ในกลุ่มคน 4 ประเภท คือ วัยเด็ก (นักเรียน) วัยรุ่น (นักศึกษา) วัยทำงาน (ผู้ใหญ่) วัยชรา(ผู้สูงอายุ) ใน 13ชุมชน โดยประเด็นหลักๆ ที่สัมภาษณ์ คือ

- 1) ความต้องการพื้นที่กิจกรรมกีฬา
- 2) รูปแบบกิจกรรมกีฬา
- 3) ช่วงเวลาการเข้าใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมกีฬา
- 4) รูปแบบการเดินทางเข้าใช้พื้นที่

3.3.5 ประมวลผลและวิเคราะห์การพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างสมบูรณ์รวมถึงรูปแบบการใช้พื้นที่แหล่งกลางเพื่อรองรับกิจกรรมทางด้านกีฬา เช่น การใช้พื้นที่กีฬาร่วมกันระหว่างชุมชนต่างๆ การเพิ่มระบบการสัญจรเพื่อให้ผู้คนเข้าถึงพื้นที่ประกอบกิจกรรมกีฬาหรือจะต้องใช้พื้นที่ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทางด้านกีฬาก็สามารถกลายเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของชุมชนได้อีกแนวทางหนึ่ง

3.4 สรุปและประเมินผล

เสนอแนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมด้านกีฬาประเภทต่างๆ ในพื้นที่ศึกษาจากการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยระบุตำแหน่งพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะพัฒนาเพื่อกิจกรรมด้านกีฬาแต่ละประเภท ตลอดจนแนวทางการจัดการในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การเสนอโครงการข้ายการเชื่อมต่อพื้นที่ รูปแบบประโยชน์การใช้ที่ดินในอนาคตตามกฎหมายผังเมืองรวมที่จะส่งเสริมพื้นที่กิจกรรมกีฬาเหล่านี้ ตลอดจนมาตรการเบื้องต้นของการจัดการกรรมสิทธิ์เพื่อให้พื้นที่ถูกใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์อย่างแท้จริง

บทที่ 4

พื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา เช่น ประวัติความเป็นมา สภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ รวมทั้งนโยบายและแผนการพัฒนาพื้นที่ทั้งของภาครัฐและเอกชน ประกอบกับการสำรวจพื้นที่ (area survey) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูลระบุพื้นที่ว่างในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา รวมถึงลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่เหล่านั้น ในช่วงเวลาต่างๆ จากนั้นนำมาสร้างแผนที่ข้อมูลทั่วไปในบริเวณขอบเขตพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลพื้นฐาน ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา
  - 4.1.1 ที่ตั้ง/อาณาเขต และสภาพทั่วไป
  - 4.1.2 รูปแบบระบบโครงข่ายการคมนาคม
  - 4.1.3 การใช้ประโยชน์อาคาร
  - 4.1.4 รูปแบบมวลอาคารและพื้นที่ว่าง
  - 4.1.5 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน
  - 4.1.6 รูปแบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน
  - 4.1.7 โครงสร้างสาธารณูปโภค / สาธารณูปการ
- 4.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา
- 4.3 สภาพปัจจุบันของพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา
  - 4.3.1 ตำแหน่งการกระจายตัวของพื้นที่กีฬา
  - 4.3.2 รัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬา
  - 4.3.3 ความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกับพื้นที่กีฬา
  - 4.3.4 วิเคราะห์ภาพรวมปัญหาและความเพียงพอของพื้นที่ประกอบกิจกรรมกีฬา
- 4.4 สรุปภาพรวมของพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

4.1 ข้อมูลพื้นฐาน ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

4.1.1 ที่ตั้ง/อาณาเขต และสภาพทั่วไป

1) สภาพทั่วไปของพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

สภาพทั่วไปของพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อยู่อาศัย โดยมีอาคารพักอาศัยหนาแน่นมากอยู่เกาะตัวบริเวณริมถนนหลัก ได้แก่ บริเวณริมถนนพญาไท – พหลโยธิน ริมถนนเพชรบุรี ริมถนนราชปรารภ – ดินแดง เนื่องจากอยู่ใกล้ระบบขนส่งมวลชนรวมระบบราง และอยู่ใกล้พื้นที่พาณิชยกรรมหลักของเมือง สามารถเดินทางเข้าและออกเมืองอย่างสะดวก ถัดจากถนนหลักเข้าสู่พื้นที่ด้านในเป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์พักอาศัยที่มีสภาพแออัด แทรกตัวอยู่ระหว่างอาคารพาณิชย์พักอาศัยแบบผสม และอาคารพักอาศัยหนาแน่นน้อย ประเภทบ้านเดี่ยว

ตั้งอยู่บนพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร บนพื้นที่ต่อเนื่องกับย่านพาณิชยกรรมหลัก (CBD) ขึ้นไปทางทิศเหนือของเมือง คลอบคลุมพื้นที่บางส่วนของเขตดินแดงบนพื้นที่เขตดินแดงซึ่งระบุการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2549 เป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก พื้นที่เขตราชเทวีในบริเวณของแขวงมักกะสัน แขวงพญาไท ระบุการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม และพื้นที่ของเขตพญาไทบริเวณแขวงสามเสนใน ระบุการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมเป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

พื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษาจึงมีสภาพการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้นในตัวใจกลางเมืองกรุงเทพมหานคร จากในอดีตเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบัน จากภาพที่ 4.1 เห็นได้ชัดว่าพื้นที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากสภาพบ้านเรือนเป็นอาคารขนาดใหญ่ และเส้นทางคมนาคมที่ทันสมัยตามกระแสการพัฒนาไปของเขตเมือง

ภาพที่ 4.1 แสดงพื้นที่ศึกษาเปรียบเทียบกับอดีตและปัจจุบัน

(ที่มา: <http://www.rd1677.com/backoffice/PicUpdate>)

จากแผนที่ 4.1 นอกจากพื้นที่พักอาศัยแล้วพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา ยังเป็นพื้นที่ของสถาบันราชการต่างๆ ทางทิศเหนือของพื้นที่ศึกษาเป็นที่ตั้งของ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร สำนักงานระบายน้ำ สนามกีฬาไทย - ญี่ปุ่นดินแดง กรมทหารราบที่ 1 สำนักงานรักษาความปลอดภัยขององค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกฯ ซึ่งเชื่อมต่อกับพื้นที่สถาบันราชการอื่นๆ ต่อเนื่องบริเวณริมถนนวิภาวดีรังสิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นศูนย์ราชการแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ขณะที่ทางทิศใต้ของพื้นที่ศึกษาเป็นที่ตั้งของโรงงานรถไฟมักกะสัน ซึ่งมีความเสื่อมโทรมและเป็นพื้นที่แบ่งเนื้อเมืองทำให้เนื้อเมืองขาดการเชื่อมต่อของการพัฒนา เนื่องจากพื้นที่ทางทิศใต้ของโรงงานมักกะสันเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมหลักของเมือง

2) สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่บริเวณใต้จุดตัดทางด่วนเฉลิมมหานคร ทางด่วนศรีรัช (แผนที่ 4.1) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของพื้นที่ศึกษาบนพื้นที่เขตการปกครอง 2 เขต ได้แก่ เขตดินแดง และเขตราชเทวี เนื้อที่ประมาณ 540 ไร่ จำนวน 1,862 ครัวเรือน ถูกแบ่งอาณาเขตเป็น 2 ส่วนโดยคลองสามเสน ซึ่งทำให้พื้นที่ราชเทวีอยู่ด้านล่างของคลองสามเสน และพื้นที่เขตดินแดงอยู่ส่วนบนของลำคลองสามเสน พื้นที่ศึกษามีลักษณะวางตัวตามแนวตะวันออก-ตะวันตก ถูกพาดผ่านด้วยโครงสร้างทางด่วนศรีรัชตัดกับทางด่วนเฉลิมมหานครทางตอนใต้ของพื้นที่ และถูกปิดล้อมด้วยถนนหลักและถนนสายรองของเมืองทั้งสิ้นด้าน ซึ่งพื้นที่ศึกษามีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ปิดล้อมด้วย	ถนนอโศก-ดินแดง
ทิศใต้	ปิดล้อมด้วย	ถนนศรีอยุธยา
ทิศตะวันออก	ปิดล้อมด้วย	ถนนประชาสงเคราะห์
ทิศตะวันตก	ปิดล้อมด้วย	ถนนราชปรารภ

ชุมชนในพื้นที่ศึกษานั้นประกอบด้วยด้วยชุมชนเมืองย่อยๆ เกาะกลุ่มต่อเนื่องกันในพื้นที่ (แผนที่ 4.1) จำนวน 13 ชุมชน คือ ชุมชนรัชภัณฑ์ ชุมชนวัดตะพาน ชุมชนตลาดศรีวานิช ชุมชนซอยหมอลิ้น ชุมชนศรีดินแดง ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนตลาดศรีดินแดง ชุมชนตลาดศรีทองคำ ชุมชนคูฟ้า ชุมชนประชาสันติ ชุมชนทินกร ชุมชนกอไผ่ และชุมชนเคหะดินแดง โดยแต่ละชุมชนนั้นมีลักษณะเฉพาะตัวของตนเองทั้งลักษณะทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากพื้นที่ชุมชนทั้งหมดที่กล่าวมาถูกปิดล้อมอย่างชัดเจนด้วยถนนสายหลักคือ ถนนดินแดง ถนนราชปรารภ ถนนประชาสงเคราะห์ และถนนจตุรทิศ จนมองสภาพชุมชนคล้ายเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน และมีเอกลักษณ์คือเป็นย่านชุมชนที่ถูกพาดผ่านด้วยโครงสร้างทางพิเศษหนาแน่นที่สุดในกรุงเทพมหานคร จากการตัดกันของทางพิเศษสองเส้นทางคือ ทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร จึงเรียกชุมชนเมืองบริเวณนี้ทั้งหมดว่า “ชุมชนใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร”

จากอดีตถึงปัจจุบันพื้นที่ชุมชนได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานครซึ่งจัดอยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองของกรุงเทพมหานคร ภายหลังจากการสร้างโครงสร้างทางพิเศษตัดพาดผ่านพื้นที่ชุมชนได้เกิดพื้นที่ว่างบริเวณชุมชนได้จุดตัดทางด่วน เป็นพื้นที่ว่างที่ยังขาดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เกิดการบุกรุกพื้นที่ใช้พื้นที่อย่างไม่เหมาะสม สร้างความเสื่อมโทรมแก่พื้นที่ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใจกลางตัวเมืองซึ่งควรมีเนื้อเมืองที่มีความสม่ำเสมอของการใช้พื้นที่ เพื่อจะได้นำพื้นที่มาทำให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีความหนาแน่นของประชากรมาก อาคารบ้านเรือนหนาแน่น เป็นชุมชนพักอาศัยและชุมชนการค้าและบริการ ซึ่งลักษณะของประชากรในแต่ละชุมชนก็จะแตกต่างกันไปตามประเภทของชุมชนทำให้ความต้องการรูปแบบกิจกรรมแตกต่างกันไปด้วย

4.1.2 รูปแบบระบบโครงข่ายการคมนาคม

1) ระบบโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

จากแผนที่ 4.2 จะพบว่ามีระบบโครงข่ายหลักอยู่ 3 รูปแบบ คือ ระบบทางพิเศษ ระบบถนน ระบบขนส่งมวลชนระบบราง

ก. ระบบทางพิเศษ

- ทางพิเศษเฉลิมมหานคร เชื่อมการคมนาคมขนส่งระหว่างภาคต่างๆ ของประเทศเข้าด้วยกัน โดยไม่ต้องเดินทางผ่านการจราจรหนาแน่นในใจกลางกรุงเทพมหานคร ช่วยลดปริมาณการจราจรที่คับคั่ง รวมทั้งช่วยให้การขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือคลองเตยกับภาคต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว มีระยะทางทั้งสิ้น 27.1 กม.

- ทางพิเศษศรีรัช มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของทางพิเศษในกรุงเทพมหานคร ให้เป็นโครงข่ายที่สมบูรณ์ ทำให้สามารถแบ่งเบาการจราจรบนทางพิเศษเฉลิมมหานคร และทำให้การเดินทางเข้าสู่ย่านธุรกิจใจกลางเมือง เช่น ถนนจันทน์ ถนนสาทร ถนนสีลม ถนนสุรวงศ์ ถนนสีพระยา ถนนพระรามที่ 4 และถนนพระรามที่ 1 สะดวกมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะช่วยลดปัญหาจราจรบริเวณดินแดง บริเวณทางแยกต่างระดับมักกะสัน และทางแยกต่างระดับคลองเตย

พื้นที่ศึกษาได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางพิเศษเฉลิมมหานครสายดินแดงท่าเรือซึ่งมีจุดขึ้นลงที่ด่านดินแดงบริเวณถนนวิภาวดี-รังสิต และด่านเพชรบุรีบริเวณถนนนิคมมักกะสัน ส่งผลให้มีการจราจรหนาแน่นสะสมในช่วงโมงเร่งด่วนเวลาเช้าและเย็น และทางพิเศษเฉลิมมหานครสายดินแดงท่าเรือยังเชื่อมต่อกับทางพิเศษศรีรัชส่วนเอ (เริ่มต้นที่ถนนรัชดาภิเษก ผ่านบริเวณทางแยกต่างระดับพญาไท (โรงกรองน้ำสามเสน) สิ้นสุด แนวสายทางที่ถนนพระราม 9 ระยะทาง 12.4 กม. บริเวณพื้นที่แขวงมักกะสันเขตราชเทวี หรือบริเวณด้านใต้ของพื้นที่ศึกษา และด้วยการตัดผ่านของทางพิเศษเข้ามาในพื้นที่ศึกษาทำให้เกิดพื้นที่ว่างใต้ทางพิเศษเป็นจำนวนมาก

ข. ระบบถนน

- ถนนสายหลักในพื้นที่ศึกษาและเกี่ยวเนื่อง

ถนนพญาไท – พหลโยธิน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษา มีขนาด 8 ช่องจราจร เป็นเส้นทางเชื่อมพื้นที่ตอนเหนือของกรุงเทพมหานครและเชื่อมต่อกับจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศ บนเส้นทางถนนพหลโยธินยังเป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิซึ่งเป็นพื้นที่เปลี่ยนถ่ายระบบคมนาคมจากนอกเมืองสู่พื้นที่ในเมืองที่สำคัญ

ถนนอโศก-ดินแดง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพื้นที่ศึกษา เชื่อมต่อกับถนนพระราม 9 ทางทิศตะวันออก และถนนราชวิถีทางทิศตะวันตก มีขนาด 8 ช่องจราจร บริเวณริมถนนบนพื้นที่โครงการเป็นที่ตั้งของอาคารพาณิชย์กรรมผสมผสานและอาคารชุดพักอาศัยเคหะดินแดง

ถนนศรีอยุธยา ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพื้นที่ศึกษา เชื่อมต่อกับถนนรัชดาภิเษกทางทิศตะวันออก มีขนาด 6 ช่องจราจร บริเวณริมถนนบนพื้นที่โครงการเป็นพื้นที่ของบึงมักกะสัน

ถนนราชปรารภ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษา เชื่อมต่อกับถนนราชดำริทางทิศใต้และบรรจบที่แยกสามเหลี่ยมดินแดงทางทิศเหนือ มีขนาด 6 ช่องจราจร บริเวณริมถนนบนพื้นที่ศึกษาเป็นที่ตั้งของอาคารพาณิชย์กรรมผสมผสาน และบริเวณตรงข้ามพื้นที่ศึกษาเป็นที่ตั้งของอาคารพาณิชย์กรรมผสมผสานและอาคารชุดพักอาศัยขนาดใหญ่

ถนนอโศก-รัชดา อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่เกี่ยวเนื่องเชื่อมต่อกับเส้นทางพระราม 3 กับเส้นทางวิภาวดี โดยวิ่งผ่านถนนรัชดา มีขนาดช่องจราจร 8 ช่องจราจร โดยบริเวณพื้นที่ที่จะเป็นที่ตั้งของอาคารและห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่

- ถนนสายรองในพื้นที่ศึกษาและเกี่ยวเนื่อง

ถนนประชาสงเคราะห์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของพื้นที่ศึกษา เชื่อมต่อกับถนนศรีอยุธยาทางทิศใต้และถนนรัชดาภิเษกทางทิศเหนือ มีขนาด 4 ช่องจราจร บริเวณริมถนนบนพื้นที่โครงการเป็นที่ตั้งของอาคารชุดพักอาศัยเคหะดินแดง และบริเวณตรงข้ามพื้นที่ศึกษาเป็นที่ตั้งของอาคารพาณิชย์กรรมแบบผสมผสาน

ถนนนิคมมักกะสัน อยู่ทางด้านใต้ของพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เป็นถนนเลียบบทางรถไฟสถานีเริ่มเส้นทางบริเวณถนนราชปรารภยาวไปทางสถานีรถไฟอโศก

ถนนสุทธิสารวินิจฉัย ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เชื่อมต่อกับถนนลาดพร้าวทางทิศตะวันออกและเชื่อมต่อกับถนนประดิพัทธ์ทางทิศตะวันตก มีขนาด 4 ช่องจราจร

- ถนนสายย่อยในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

สภาพโดยรวมแล้วถนนสายย่อยในพื้นที่ศึกษาจะมีลักษณะเป็นถนนภายในชุมชนแต่ละพื้นที่ทำให้ขาดความเชื่อมโยงของโครงข่ายถนนจากตัวของถนนสายย่อยเอง

ค. ระบบขนส่งมวลชนระบบราง

- โครงการระบบขนส่งทางรถไฟเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (SA Line)

เป็นโครงการระบบขนส่งทางรถไฟยกระดับ เชื่อมต่อกับสถานีพญาไทของ BTS มีแนวเส้นทางไปตามแนวทางรถไฟสายตะวันออก ผ่านพื้นที่ย่านโรงงานมักกะสัน ไปจนถึงลาดกระบัง แล้วเลี้ยวเข้าท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 28 กิโลเมตร สถานีในพื้นที่โครงการ ได้แก่ สถานีมักกะสันซึ่งเป็นสถานีที่สามารถขนส่งประจำเส้นทางไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิได้โดยตรงโดยมีจุดเชื่อมต่อกับระบบขนส่งมวลชนระบบรางอีกแห่งหนึ่ง ที่สถานีเพชรบุรีของรถไฟฟ้ามหานคร สายเฉลิมรัชมงคล โครงการนี้ให้บริการทั้งรถไฟด่วนท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งหยุดรับส่งผู้โดยสารที่สถานีต้นทางและปลายทางอันได้แก่ CAT และสถานีสุวรรณภูมินั้น ใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 15 นาที และรถไฟท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งเริ่มจากสถานีพญาไท ไปยังสถานีสุวรรณภูมิ โดยจอดที่สถานีระหว่างทางอีก 6 สถานี อันได้แก่ สถานีราชปรารภ สถานีมักกะสัน/อโศกสถานีรามคำแหง สถานีหัวหมาก สถานีบ้านทับช้างและสถานีลาดกระบังใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 30 นาที ซึ่งระบบขนส่งทางรถไฟสายนี้ จะเป็นระบบขนส่งระบบรางสายหลักที่จะเชื่อม CAT กับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

- รถไฟฟ้ามหานครสายเฉลิมรัชมงคลของการรถไฟฟ้ามหานครแห่งประเทศไทย

รถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน (รฟม.) ปัจจุบันได้ก่อสร้างเสร็จแล้ว และเปิดดำเนินการช่วงบางซื่อ-อโศก-หัวลำโพง ซึ่งในส่วนทางขึ้น-ลงของสถานีเพชรบุรี จะมีทางเท้าเป็นตัวเชื่อมกับสถานีรับส่งผู้โดยสารอากาศยานในเมือง (CAT) บริเวณย่านโรงงานมักกะสัน โดยสถานีต่อเชื่อมได้แก่ สถานีเพชรบุรี อีกทั้งสามารถต่อจากสถานีรถไฟฟ้ามหานครได้อีกเส้นทางหนึ่ง

- รถไฟฟ้าเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (BTS)

ระบบขนส่งสาธารณะขนาดใหญ่สายแรกซึ่งเริ่มเปิดให้บริการตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 โดยเปิดให้บริการทุกวันระหว่าง 06.00-24.00 น. และปัจจุบันดำเนินการแล้ว 2 สาย คือ สายสุขุมวิท จากหมอชิต-อ่อนนุชและสายสีลมจาก พระราม 1-สะพานตากสิน ซึ่งทั้งสองสายมีสถานีเชื่อมต่อกันที่สถานีสยาม โดยที่บริเวณสถานีพญาไทของสายสุขุมวิท จะดำเนินการออกแบบทางเดินเชื่อมต่อกับรถไฟท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อความสะดวกในการเปลี่ยนถ่ายผู้โดยสารระหว่างระบบ โดยสถานีที่เชื่อมต่อกับรถไฟฟ้ามหานคร airport link มี 2 ช่องทาง ได้แก่ บริเวณสถานีพญาไท ซึ่งต่อจากสถานีรถไฟฟ้ามหานครโดยตรง และสถานีอโศกซึ่งสามารถเปลี่ยนสายเป็นรถไฟใต้ดินสุขุมวิทได้

2) ระบบโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่ศึกษา

ในบริเวณของตัวพื้นที่ศึกษาเอง ระบบโครงข่ายการคมนาคม จะมีระบบโครงข่ายหลักอยู่ 2 รูปแบบ คือ ระบบทางพิเศษ และระบบถนน

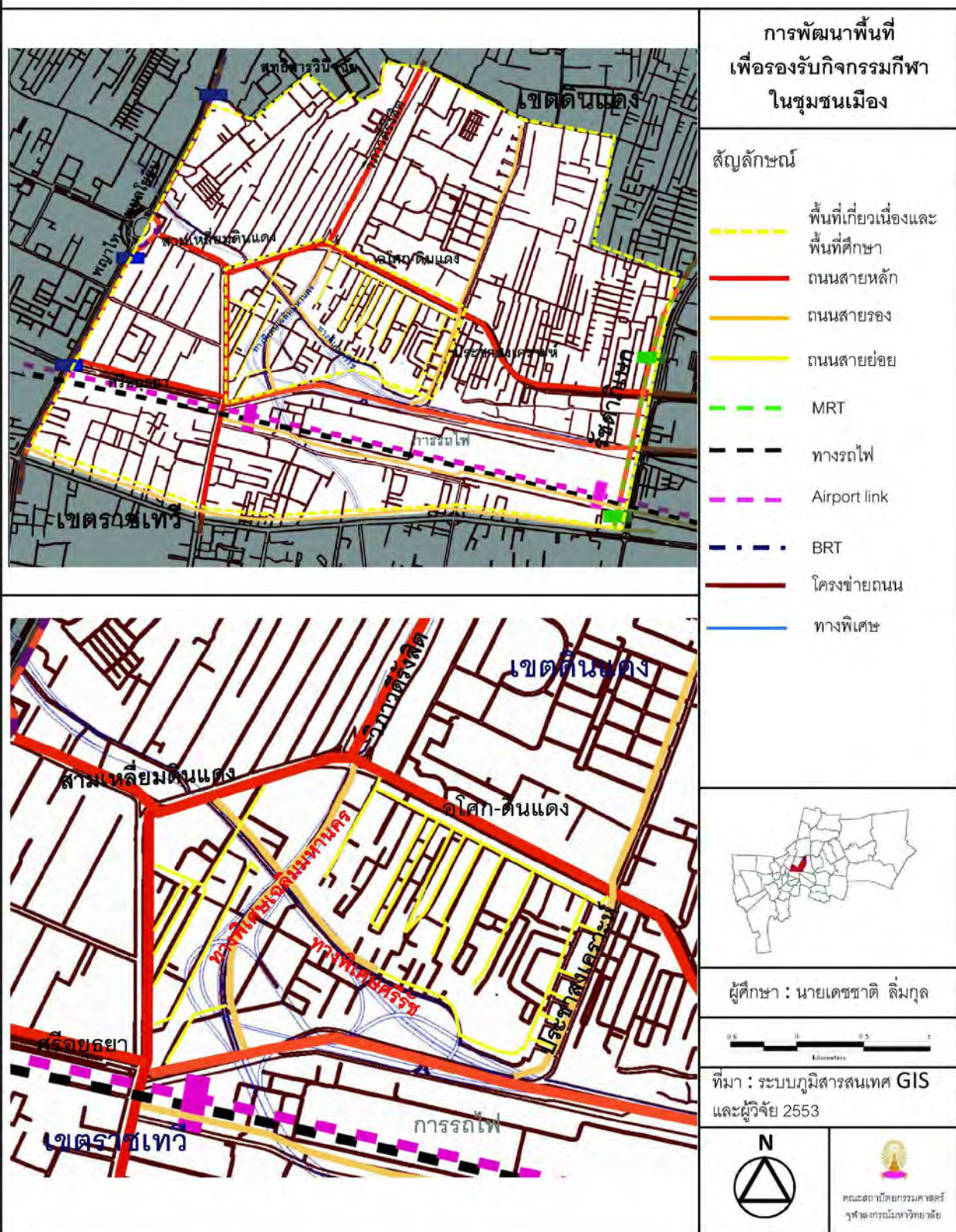
ลักษณะการสัญจรภายในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นการสัญจรทางบกมีถนนหลักและถนนรองระดับเมืองโอบล้อมเป็นพื้นที่ปิดล้อมขนาดใหญ่ เชื่อมต่อกับถนนซอยภายในพื้นที่ (แผนที่ 4.2) เมื่อมีโครงสร้างทางด่วนชั้นที่ 2 (ทางด่วนเฉลิมมหานคร ทางด่วนศรีรัช) พาดผ่านพื้นที่ทำให้พื้นที่ถูกตัดแบ่งเป็นส่วนๆ การเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ด้วยระบบถนนไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร นอกจากนี้การที่มีคลองสามเสนตัดผ่านยังส่งผลให้ถนนซอยบางส่วนเกิดเป็นซอยตันขึ้นในพื้นที่อีกด้วย พื้นที่ศึกษาจึงเกิดปัญหาซอยตัน ความยากลำบากในการเข้าถึงและการเชื่อมโยงพื้นที่ เกิดเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมของเมือง และมีปัญหาในเรื่องความเชื่อมโยงของมุมมองอีกด้วย ถนนในพื้นที่ได้แก่

ถนนสายหลักและสายรอง เป็นถนนที่เชื่อมต่อพื้นที่ภายในสู่พื้นที่ใกล้เคียงภายนอก เป็นถนนคอนกรีต ลาดยาง ได้แก่

- ถนนอโศก-ดินแดง ทางทิศเหนือของพื้นที่ศึกษาเชื่อมต่อกับถนนพญาไทและถนนพหลโยธินโดยรอบอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิกับถนนพระราม9
- ถนนราชปรารภ ทางทิศตะวันออก เชื่อมต่อกับถนนราชดำริบริเวณแยกประตูน้ำกับถนนดินแดงบริเวณแยกสามเหลี่ยมดินแดง ระยะทาง 1,388 เมตร
- ถนนศรีอยุธยา ทางทิศใต้ เชื่อมต่อกับถนนพญาไทกับถนนรัชดาภิเษก ระยะทาง 2,110 เมตร
- ถนนประชาสงเคราะห์ ทางทิศตะวันออก เชื่อมต่อกับถนนศรีอยุธยากับถนนสุทธิสารวินิจฉัย ถนนวิภาวดีรังสิต และถนนรัชดาภิเษก

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีทางด่วนชั้นที่ 2 พาดผ่าน (ทางด่วนเฉลิมมหานครและทางด่วนศรีรัช) ผลกระทบที่ตามมา นั่นคือเกิดพื้นที่ใต้ทางด่วนเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นที่รกร้างเป็นที่จอดรถขยะ รถแท็กซี่ และเป็นบริเวณกองขยะของพื้นที่ ถนนสายย่อย ภายในพื้นที่ศึกษาไม่มีถนนรองเชื่อมโยงในพื้นที่มีเพียงถนนสายย่อยซึ่งเป็นถนนซอยที่แยกจากถนนสายหลักเพื่อเข้าสู่พื้นที่ชุมชนด้านในและเป็นถนนที่ใช้ติดต่อเชื่อมโยงภายในชุมชน รวมถึงถนนที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นทางเดินเลียบบคลองสามเสนใน ซึ่งมีอยู่มากและกระจายอยู่ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีผิวการจราจรเป็นคอนกรีต ลาดยาง ส่วนใหญ่เป็นซอยสั้นๆ ระยะทางไม่ถึง 1 กิโลเมตรและเป็นซอยตันเป็นส่วนใหญ่ ระบบอื่นๆ นอกจากระบบการสัญจรที่กล่าวมาแล้ว ยังมีระบบการสัญจรย่อยที่ทำหน้าที่ส่งถ่ายผู้โดยสารให้กับระบบคมนาคมรวมอีกนั่นคือ รถจักรยานยนต์ และรถสองแถว ซึ่งทำหน้าที่ขนถ่ายคนเข้าและออก พื้นที่ศึกษาโดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ซึ่งมีมากที่สุดในพื้นที่โครงการ ซึ่งจอดรับส่งผู้โดยสารบริเวณปากซอยและโดยรอบพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งซอยที่เป็นทางเข้าหลักของพื้นที่ได้แก่ ซอยวัดตะพาน ซอยดินแดง 1 ซอยบุญปรารภ และบริเวณแยกศรีอยุธยา

แผนที่ 4.2 โครงข่ายการสัญจรพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

4.1.3 การใช้ประโยชน์อาคาร

1) การใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

ในบริเวณพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง (แผนที่ 4.3) การใช้ประโยชน์อาคารในบริเวณพื้นที่เป็นตึกแถวจำนวนมาก ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยและส่วนใหญ่จะพบร้านค้ารายย่อยประกอบกิจการบริเวณชั้นล่างของอาคาร นอกจากนี้ยังมีอพาร์ทเมนต์ อาคารสูงสำนักงานและโรงแรมบางส่วน

บริเวณโดยรอบพื้นที่พบว่า ส่วนใหญ่เป็นอาคารตึกแถวประเภทที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก และมีอาคารสูงอยู่ในย่านสำคัญ เช่น มักกะสัน ราชเทวี และอนุสาวรีย์ เป็นต้น ส่วนอาคารสูงอาคารสูงในบริเวณพื้นที่ศึกษาจะเป็นโรงแรมและคอนโดซึ่งอยู่บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง จากการสำรวจสามารถจำแนกประเภทอาคารสูงได้ดังต่อไปนี้

ก. อาคารที่มีความสูงเกิน 8 ชั้น - จะอยู่กระจายตามแหล่งธุรกิจซึ่งจะมีมากในเขตราชเทวี ซึ่งเป็นเขตพื้นที่สีแดง ในส่วนของพื้นที่ศึกษาจะพบบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง

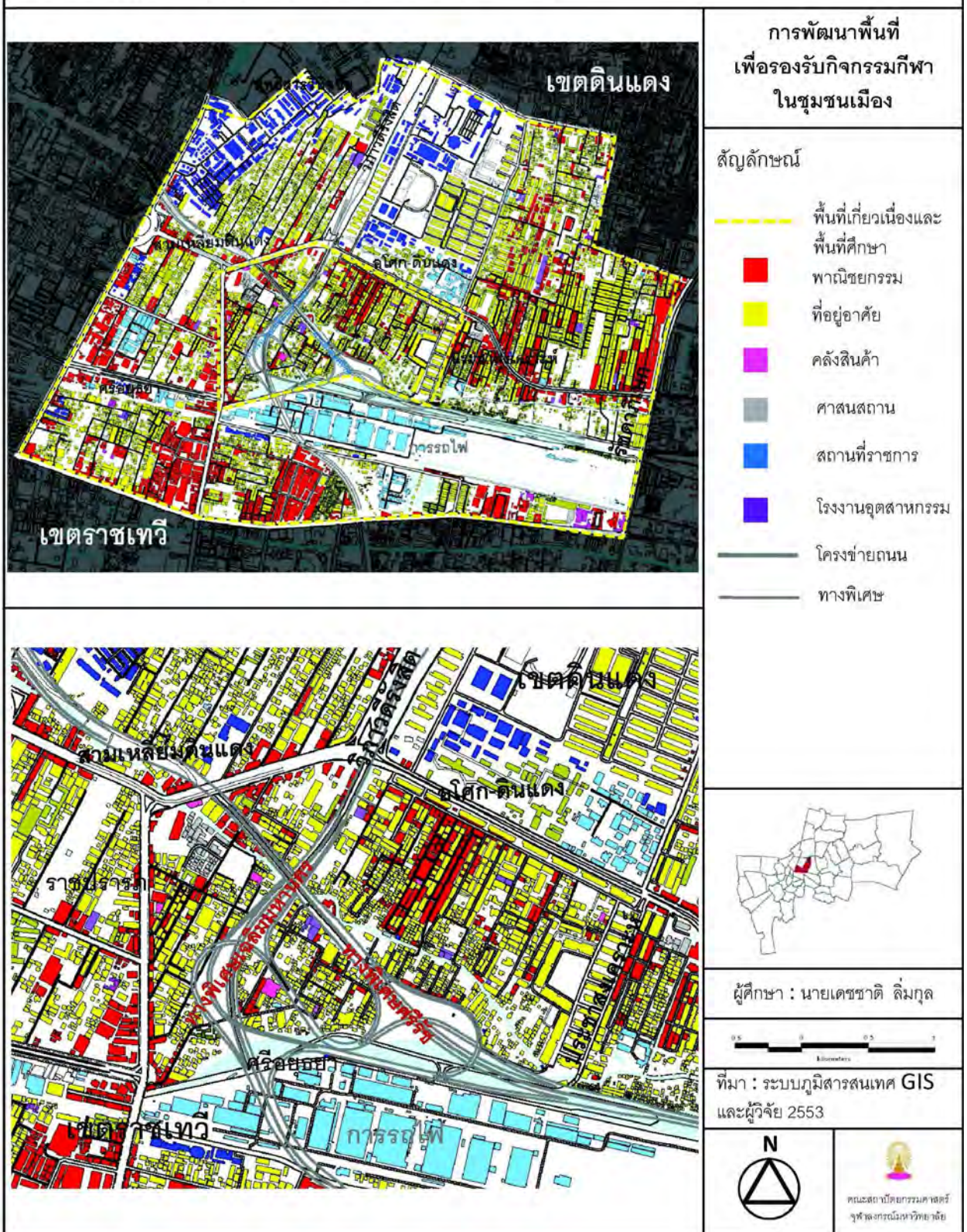
ข. อาคารสูงที่มีความสูง 4-7 ชั้น - โดยมากจะเป็นอาคารตึกแถวภายในศึกษาบริเวณริมถนนสายหลัก คือ ถนนอโศก-ดินแดง ถนนราชปรารภ โดยใช้ชั้นล่างเป็นพาณิชย์กรรมและชั้นบนเป็นที่พักอาศัย

ค. อาคารที่มีความสูง 1-3 ชั้น - โดยมากจะเป็นอาคารพักอาศัยในชุมชนและบ้านชั้นเดียว อาคารเหล่านี้จะอยู่ถัดจากถนนสายหลักเข้าไปโดยส่วนมากจะอยู่ในซอยเป็นถนนย่อย ในพื้นที่ศึกษาจะอยู่บริเวณด้านในและบริเวณริมน้ำ เช่น บ้านชั้นเดียวบริเวณซอยทินกรณ์ และชุมชนใต้ทางด่วนศรีรัช

สภาพอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านคมนาคมและโครงการพัฒนาด้านต่างๆโดยรอบพื้นที่ศึกษาซึ่งทำให้มีสภาพอาคารบริเวณดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันในพื้นที่ ซึ่งบริเวณพื้นที่ศึกษาส่วนมากจะเป็นอาคารสภาพทรุดโทรมจะอยู่บริเวณถนนอโศกดินแดง และบริเวณใต้ทางยกระดับศรีรัชและเฉลิมมหานคร ซึ่งมีลักษณะอาคารเป็นตึกแถวและมีอายุการใช้งานมากกว่า 30 ปี รวมถึงวัสดุที่ใช้ยังเป็นคอนกรีตกึ่งไม้ และคอนกรีต บริเวณเหล่านี้เป็นบริเวณพื้นที่ชุมชนอาศัยหนาแน่น โดยบางพื้นที่เป็นเพียงสร้างเรียงต่อกันจนกลายเป็นสลัมต่อเนื่องไปถึงบึงมักกะสัน

แผนที่ 4.3 การใช้ประโยชน์อาคารพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

2) การใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษา

ภายในบริเวณพื้นที่ศึกษา (แผนที่ 4.3) จะพบว่าลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่จากการสำรวจมีรายละเอียด ดังนี้

- พาณิชยกรรม อาคารสำนักงานและการค้าอาหาร เกาะตัวอยู่บริเวณริมถนนราชปรารภ และริมถนน อโศก-ดินแดง บริเวณสามเหลี่ยมดินแดงเป็นส่วนใหญ่ โดยภายในพื้นที่ศึกษามีตลาดให้บริการอยู่ภายในชุมชนได้แก่ ตลาดศรีวานิช ตลาดศรีทองคำและตลาดศรีดินแดง

- พาณิชยกรรม – พักอาศัย ได้แก่ อาคารบริเวณริมถนนราชปรารภ และทางเดินหลักของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณตลาดทั้งสามซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้านค้าย่อย ค้าขายของเบ็ดเตล็ด นอกจากนี้แล้วพื้นที่บริเวณริมทางเดินเท้าด้านหลังของอาคารพักอาศัยรวมของการเคหะแห่งชาติ ยังถูกใช้เป็นพื้นที่ค้าขายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าขายอาหาร

- พักอาศัย ที่พักอาศัยเป็นอาคารพักอาศัยของชุมชนต่างๆ ได้แก่ ชุมชนวัดตะพาน ชุมชนตลาดศรีวานิช ชุมชนตลาดศรีดินแดง ชุมชนตลาดศรีทองคำ ชุมชนริมคลองสามเสน ชุมชนรัฐภัณฑที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์พักอาศัยสูง 2-4 ชั้น และชุมชนแฟลตดินแดงซึ่งเป็นอาคารพักอาศัยรวม สูง 5 ชั้น

- สถานที่ราชการภายในพื้นที่ศึกษามีสถานที่ราชการเพียงหนึ่งแห่งคือ ไปรษณีย์มักกะสัน

- สถานศึกษาได้แก่โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิคาราม โรงเรียนจันทรวินิต จุฬารามวิทยา โรงเรียนโกวิททวารง โรงเรียนราชประสงค์วิทยา และโรงเรียนเบญจมวิทยา

- สถาบันศาสนาภายในพื้นที่ศึกษามีวัดเพียงหนึ่งแห่งคือ วัดทัศนารุณสุนทรภิคาราม

4.1.4 รูปแบบมวลอาคารและพื้นที่ว่าง

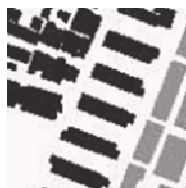
1) รูปแบบมวลอาคารในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

ภายในพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ใจกลางเมืองสามารถแยกประเภทได้ดังนี้ เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วน ความหนาแน่นและมวลอาคาร จะสามารถพบรูปแบบมวลอาคารได้ 3 ประเภท คือ

ก. มวลอาคารขนาดเล็ก ในพื้นที่ศึกษาจะมีลักษณะเป็นการเกาะกลุ่มของอาคารแบบหนาแน่น ไม่เป็นระเบียบ ได้แก่ ชุมชนแออัดต่างๆ โดยส่วนมากจะอยู่บริเวณริมคลองและบึงมักกะสัน

ข. มวลอาคารขนาดกลาง จะพบบริเวณแนวรั้วถนนมาจากชุมชนริมคลองและบึงมักกะสัน ได้แก่ บ้านเดี่ยว และพื้นที่ริมเส้นทางสัญจรย่อยในพื้นที่

ค. มวลอาคารขนาดใหญ่ ส่วนมากในพื้นที่ศึกษาจะเป็นกลุ่มอาคารบ้านเช่าและตึกแถวที่วางเรียงตัวตามถนนสายหลักที่ล้อมรอบเขตพื้นที่ศึกษา เช่น แฟลตดินแดง ชุมชนริมถนนราชปรารภ

มวลาอาคารขนาดใหญ่

มวลาอาคารขนาดกลาง

มวลาอาคารขนาดเล็ก

2) ลักษณะพื้นที่ว่างในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

ภายในพื้นที่ศึกษา เป็นที่อยู่อาศัยของชุมชน จึงมีความหลากหลายในการใช้ที่ว่างอยู่ และมีความจำเป็นอย่างมากต้องเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง ในพื้นที่ศึกษาพบพื้นที่ว่างขนาดใหญ่จะเป็น พื้นที่บริเวณใต้ทางด่วน และมีที่ว่างขนาดเล็กกระจายตัวอยู่บริเวณชุมชนแออัดพักอาศัย

จากการวิเคราะห์ความหนาแน่นของมวลาอาคารและพื้นที่ว่าง เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนความหนาแน่นของมวลาอาคารและพื้นที่ว่างในพื้นที่ศึกษาจะพบว่า เนื้อเมืองของมวลาอาคารยังไม่มีสัดส่วนที่ไม่หนาแน่นพอเหมาะและยังไม่เกิดสัดส่วนที่ดี ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดพื้นที่ปิดตายหลายแห่ง รวมทั้งพื้นที่ว่างที่ขาดการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม หรือปล่อยทิ้งร้าง โดยพื้นที่ว่างที่ขาดการใช้ประโยชน์เพื่อให้นเนื้อเมืองมีความเหมาะสม จะมีลักษณะโดยส่วนมากเป็นที่ว่างระหว่างตัวอาคาร ที่ว่างใต้สิ่งปลูกสร้าง(ทางด่วน) และที่ว่างริมน้ำ(คลองสามเสน)

ลักษณะและขอบเขตของพื้นที่ว่าง(แผนที่ 4.4.1) ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและศึกษาสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

- พื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นพื้นที่สาธารณะเปิดให้เข้าใช้ได้ตลอดเวลา เช่น ถนน พื้นที่สวนสาธารณะบาง พุทธบาท ที่จอดรถ เป็นต้น ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษาโดยส่วนมากจะเป็นพื้นที่ถนนและพุทธบาท สวนสาธารณะริมทางบริเวณถนนวิภาวดี สวนป่าวิภาวดีรังสิต สะพานข้ามคลองสามเสน และบริเวณใต้ทางพิเศษในพื้นที่ศึกษา

- พื้นที่ว่างกึ่งสาธารณะ เป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดให้เข้าใช้ได้เป็นบางช่วงเวลา หรือบางโอกาส เช่น สวนสาธารณะที่มีเวลาการ เปิด-ปิด วัด เป็นต้น ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องบริเวณสนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง ศูนย์เยาวชนกรุงเทพ สวนสันติภาพ ในพื้นที่ศึกษาได้แก่ สวนรมย์ราชเทวี วัดตะพาน สนามกีฬาฟลัดดินแดง

- พื้นที่ว่างส่วนบุคคล เป็นพื้นที่มีการครอบครองโดยส่วนบุคคล ไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้ หากไม่ได้รับอนุญาต ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องจะเป็นพื้นที่ของกองทัพบกอยู่ทางทิศเหนือ พื้นที่ของการรถไฟทางด้านใต้ พื้นที่ใต้ทางด่วนในบางส่วนของทางพิเศษ(ถูกบุกรุกเข้าใช้พื้นที่ และพื้นที่ถูกปล่อยทิ้งร้าง) พื้นที่ในขอบเขตอาคารบ้านเรือน

4.1.5 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน และข้อกำหนดผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

1) การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 476 (พ.ศ.2549) ออกตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ระบุพื้นที่เขตรักษาเทวีในขอบเขตของพื้นที่ศึกษา(แผนที่ 4.6) เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่พาณิชยกรรมที่ดินประเภท พ. 4 มีวัตถุประสงค์ให้ใช้ประโยชน์เป็นศูนย์ชุมชนชานเมือง และศูนย์พาณิชยกรรมรอง เพื่อส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ การค้า การบริการ และสันตนาการที่จะก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างที่อยู่อาศัยและแหล่งงานของประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณเขตชานเมืองและเพื่อส่งเสริมการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจ การค้า การบริการ และสันตนาการ ในบริเวณโดยรอบศูนย์คมนาคมของระบบขนส่งมวลชนและเขตรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของศูนย์พาณิชยกรรมหลักซึ่งมีอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดินไม่เกิน 8 ต่อ 1 ซึ่งถือว่าการใช้ที่ดินที่มีความหนาแน่นมาก

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่พาณิชยกรรมที่ดินประเภท พ. 5 มีวัตถุประสงค์ให้ใช้ประโยชน์เป็นศูนย์พาณิชยกรรมหลักเพื่อส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ การค้า การบริการ และการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดินไม่เกิน 10 ต่อ 1 ซึ่งถือว่าการใช้ที่ดินที่มีความหนาแน่นสูง

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ตามกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๔๙ ระบุพื้นที่เขตดินแดงเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภท ย.9 มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการอยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่เมืองชั้นในซึ่งอยู่ในเขตการให้บริการของระบบขนส่งมวลชน ซึ่งมีอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดินไม่เกิน 7 ต่อ 1 ซึ่งถือว่าการใช้ที่ดินที่มีความหนาแน่นมาก

ตารางที่ 4.1 มาตรฐานการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับเมืองขนาดใหญ่

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภท	รูปแบบอาคาร	พื้นที่(ตารางวา)	ความหนาแน่น (คน/ไร่)
ที่อยู่อาศัยความหนาแน่นน้อย (สีเหลือง)	บ้านเดี่ยว	50-100	10-20
	บ้านแฝด	35-50	20-40
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง (สีส้ม)	บ้านแถว ตึกแถว	18-24	40-80
	อาคารชุดสูง 3-8 ชั้น	100-300	
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก (สีน้ำตาล)	อาคารชุดสูง 8 ชั้นขึ้นไป	200-1,000	80-120

ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง

ที่อยู่อาศัยประเภทหนาแน่นมากในเมืองขนาดใหญ่ ได้แก่ ตึกแถว อาคารชุดเพื่อการอยู่อาศัย โดยกิจกรรมที่ห้ามในการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย เป็นกิจกรรมที่เป็นอุปสรรคต่อจุดมุ่งหมายหลักของการใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายต่อสุขอนามัย ความปลอดภัย ความเป็นระเบียบ การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน สวัสดิภาพสังคม เช่น โรงงาน อุตสาหกรรม คลังสินค้า คลังวัสดุอันตราย การจัดเก็บขยะมูลฝอย เป็นต้น

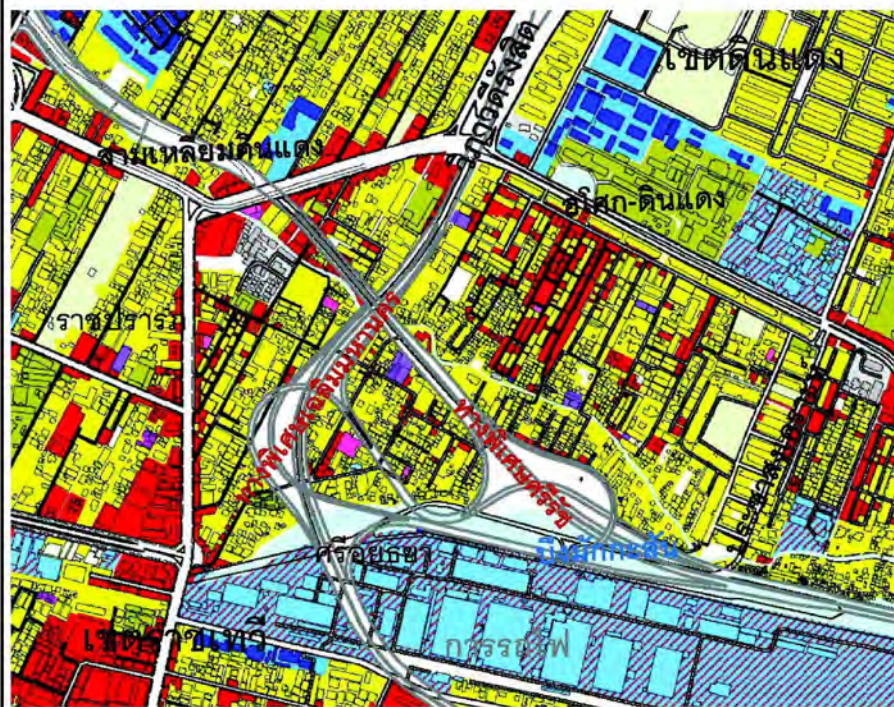
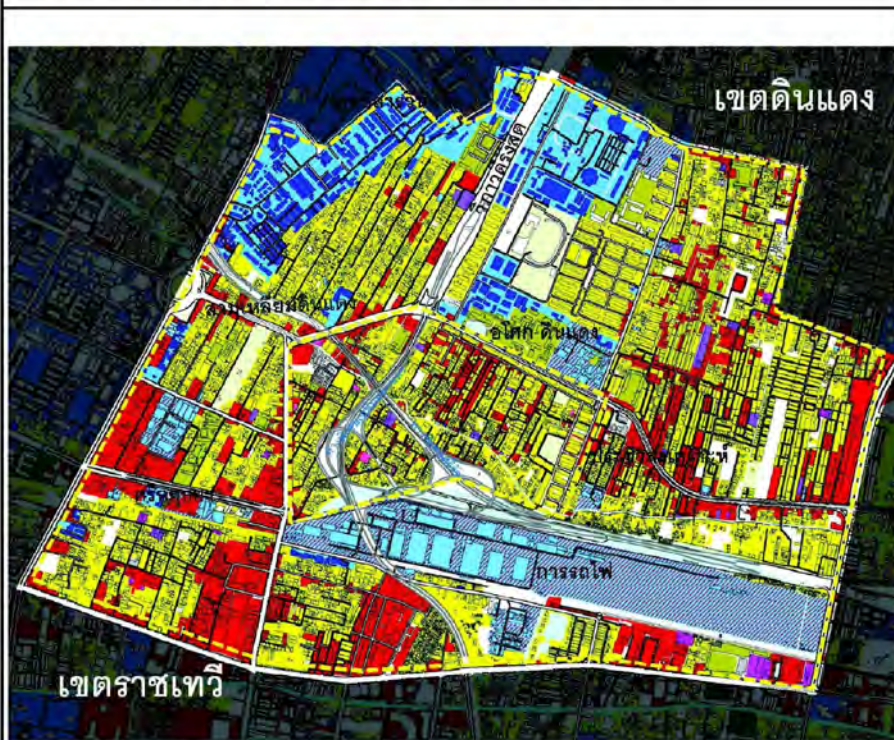
ตารางที่ 4.2 เกณฑ์และมาตรฐานกำกับแนวทางการพัฒนา

ประโยชน์การใช้ที่ดิน	ค่า FAR	ค่า OSR (%)	ค่า BCR	ระยะกอยร่น (เมตร)			ความสูง (เมตร)
				ด้านหน้า	ด้านข้าง	ด้านหลัง	
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	1.0- 3.0	40.0- 10.0	ไม่เกิน				
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	4.0- 5.0	7.5- 6.0	ร้อยละ	2	1-2	2	12
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	6.0- 8.0	5.0- 4.0	70				

ที่มา: ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 4.2 การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรมกำหนดค่าความหนาแน่นเฉลี่ยสำหรับเมืองใหญ่ 80-120 คนต่อไร่ โดยทั่วไป 60-80 คนต่อไร่ ค่า FAR 5.0- 10.0 BCR ร้อยละ 80- 90 สำหรับอาคารพาณิชยกรรมธุรกิจ OSR ร้อยละ 6.0- 3.0 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้ต้องการผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูง มีความทันสมัย คู่มีค่ากับการลงทุน ประกอบด้วยพาณิชยกรรมศูนย์กลางเมือง แหล่งธุรกิจ และแหล่งพาณิชยกรรมบริการปะปนอยู่กับที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก หรือการค้าที่จำเป็นต้องมีอยู่ในการใช้ที่ดินบางประเภท

แผนที่ 4.5 การใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาพื้นที่
เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา
ในชุมชนเมือง

สัญลักษณ์

- พื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา
- ที่ดินพาณิชยกรรม
- ที่ดินพักอยู่อาศัย
- ที่ดินคลังสินค้า
- ที่ดินสถาบันศาสนา
- ที่ดินสถาบันราชการ
- ที่ดินอุตสาหกรรม
- ~ แม่น้ำ ลำคลอง
- ทางพิเศษ
- ถนน

ผู้ศึกษา : นายเดชชาติ ลิ้มกุล

ที่มา : ระบบภูมิสารสนเทศ GIS และผู้วิจัย 2553

แผนที่ 4.6 ข้อกำหนดผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครบนพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมือง

สัญลักษณ์

- - - พื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา
- ที่ดินพาณิชยกรรม
- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- ที่ดินสถาบันราชการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
- ที่ดินสถาบันศาสนา

ผู้ศึกษา : นายเดชชาติ ลิ้มกุล

ที่มา : ระบบภูมิสารสนเทศ GIS และผู้วิจัย 2553

การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตราชเทวีปัจจุบัน (แผนที่ 4.5) มีลักษณะเป็นไปเพื่อการพาณิชย์กรรมเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นสูง สถาบันราชการ สถานศึกษา ศาสนสถาน สังกัดได้จากอาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่บริเวณริมถนนเพชรบุรี แหล่งค้าปลีกและส่งเสื้อผ้าขนาดใหญ่ย่านประตูน้ำบนถนนราชปรารภ อาคารชุดพักอาศัยขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆบริเวณริมถนนเพชรบุรี ถนนพญาไท ซึ่งเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับผังเมืองรวมและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาให้สอดคล้องมากยิ่งขึ้น ด้วยการปรับรูปแบบและการปรับขนาดอาคารพาณิชย์ขนาดเล็กเป็นอาคารพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่และทันสมัยมากขึ้น การเพิ่มของที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูงแทนที่อาคารพักอาศัยหนาแน่นปานกลางและหนาแน่นน้อยบริเวณตอนในของพื้นที่ถัดจากบริเวณริมถนนดังกล่าว

ขณะที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตดินแดงเป็นการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางเป็นส่วนใหญ่ซึ่งไม่สอดคล้องกับผังเมืองรวมที่กำหนดให้เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก นอกจากที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางแล้วพื้นที่เขตดินแดงยังมีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมที่มีการใช้งานแบบผสมที่อยู่อาศัย (Mixed use) ให้บริการในพื้นที่ ขณะที่การใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่วางตัวอยู่บริเวณริมถนนรัชดาภิเษกฝั่งตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ และการใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการมีมากบริเวณริมถนนวิภาวดีรังสิต

2) การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา

ตามรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (แผนที่ 4.5) จากการสำรวจสภาพเบื้องต้นพบว่าพื้นที่ พ. 4-5 นั้นเป็นที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะพาณิชย์กรรมเป็นอาคารพาณิชย์กรรมผสมผสานสูง 4 ชั้น บริเวณริมถนนราชปรารภ และบนพื้นที่อยู่อาศัย ย. 9 นั้นเป็นที่อยู่อาศัยรวมบริเวณริมถนนอโศก - ดินแดง สูง 5 ชั้น ของการเคหะแห่งชาติ และอาคารพาณิชย์พักอาศัยสูง 4 ชั้น ตอนในของพื้นที่ขณะที่ลึกเข้าไปในพื้นที่และบริเวณใต้ทางด่วนเป็นอาคารพักอาศัยไม้ สูง 2 ชั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

ผังเมืองรวม(แผนที่ 4.6) ได้กำหนดให้พื้นที่ศึกษาในอนาคตเป็นพื้นที่รองรับพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ในการวิเคราะห์ในช่วงแรก (ในปัจจุบัน) จะวิเคราะห์จาก existing ในปัจจุบัน

(หมายเหตุ ในเฟสที่ 2 หรือในอนาคตพื้นที่ว่างในเขตพื้นที่สีแดงอาจจะกลายเป็น urban park ของเมือง ซึ่งการพัฒนาในรูปแบบกีฬาในปัจจุบันจะไม่นับอุปสรรคต่อการพัฒนาในอนาคต เนื่องจากเป็นพื้นที่ไม่มีโครงสร้างมากนักสามารถยึดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนได้ง่าย)

ตารางที่ 4.3 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

ประเภทพื้นที่	พื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา(%)	พื้นที่ศึกษา(%)
ที่อยู่อาศัย	63.3	77.8
พาณิชยกรรม	12.5	8.8
ราชการ	16.9	1
สถานศึกษา	2.8	2.9
ศาสนา	0.3	0.5
อุตสาหกรรม	0.4	0.4
คลังสินค้า	0.2	0.2
นันทนาการ	0.4	3.5
ที่โล่งว่าง	3.2	4.9

ที่มา: จากการวิเคราะห์ทางระบบภูมิสารสนเทศ

จากตารางที่ 4.3 จะเห็นว่าสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษาพื้นที่ร้อยละ 63.3 ถูกใช้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย รองลงมาคือสถานที่ราชการ และพาณิชยกรรม มีสัดส่วนอยู่ร้อยละ 16.9 และร้อยละ 12.5 ตามลำดับ พื้นที่นันทนาการมีเพียงร้อยละ 0.4 ซึ่งถือว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ประเภทอื่นๆ

จะเห็นว่าสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาพื้นที่ร้อยละ 77.8 ถูกใช้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย รองลงมาคือ พาณิชยกรรม มีสัดส่วนอยู่ร้อยละ 8.8 พื้นที่นันทนาการมีเพียงร้อยละ 3.5 ซึ่งถือว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ประเภทอื่นๆ เนื่องจากในพื้นที่ศึกษามีการประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยและพาณิชยกรรม ที่รวมกันกว่าร้อยละ 86.4 ซึ่งถือว่ามีจำนวนมากเป็นการใช้พื้นที่อย่างเข้มข้น แต่จะเห็นได้ว่ามีสัดส่วนของพื้นที่ว่างซึ่งเป็นพื้นที่ว่างเปล่าอยู่ถึงร้อยละ 4.9 ซึ่งสามารถนำพื้นที่ว่างนี้มาพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นที่สาธารณะของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬา

พื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง มีลักษณะเป็นชุมชนพักอาศัยของผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้ปานกลางถึงรายได้น้อย ภายในพื้นที่ยังพื้นที่ว่างเปล่าเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นพื้นที่ส่วนบุคคล สาธารณะ และกึ่งสาธารณะ ซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาส่งผลให้เกิดการบุกรุกที่ดินของผู้มีรายได้น้อยบนพื้นที่ว่างดังกล่าวโดยเฉพาะบริเวณริมคลองสามเสน และการเข้าครอบครองพื้นที่เพื่อกิจการส่วนตัว เช่น หาบเร่แผงลอย การค้าขายของเก่า และการจอดรถ ซึ่งจะมีมากบริเวณพื้นที่ใต้ทางด่วน

เนื่องจากพื้นที่เป็นชุมชนที่มีจำนวนประชากรจำนวนมากภายในพื้นที่จึงมีตลาดรองรับความสามารถในการใช้จ่ายถึงสามตลาดด้วยกัน ได้แก่ ตลาดศรีวานิช ตลาดศรีดินแดง และตลาดศรีทองคำ ซึ่งตลาดเป็นพื้นที่สำคัญและเป็นกิจกรรมหลักในพื้นที่ทำให้เกิดความคึกคักและทำให้พื้นที่ไม่เงียบเหงา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดศรีดินแดง ซึ่งเป็นที่นิยมและยังมีความคึกคักอยู่มาก ขณะที่ตลาดศรีวานิช และตลาดศรีทองคำ ไม่ค่อยเป็นที่นิยมและมีความคึกคักน้อยกว่าตามลำดับ นอกจากนี้ตลาดสดทั้งสามแห่งแล้วการตั้งตลาดสดประเภทหาบเร่ แผงลอย ค้าขายอาหาร ให้กับผู้สัญจรผ่านไปมาบนพื้นที่ ช่วยสร้างความคึกคักให้กับพื้นที่มากขึ้น เนื่องจากพื้นที่ถูกแบ่งเป็นส่วนๆ ตลาดหลักสามแห่งให้บริการได้ไม่ทั่วถึงเนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องระยะทางและเวลา ตลาดเหล่านี้จึงเกิดขึ้นและให้บริการตลอดเวลาตั้งแต่ 05.00 น. จนถึง 02.00 น. มีอยู่สองแห่งด้วยกัน ได้แก่ บริเวณใต้ทางด่วน และได้พื้นที่อาคารชุดพักอาศัยชุมชนดินแดง

เป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นที่เป็นพื้นที่พักอาศัยขนาดใหญ่หนาแน่นมากมีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่น แต่มีพื้นที่โล่งว่างหรือพื้นที่นันทนาการเพียงไม่กี่แห่งและไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากอยู่ในระยะไกลจากชุมชน เข้าถึงยากและขาดศักยภาพในการมองเห็น สวนสาธารณะที่มีอยู่ในพื้นที่มีเพียงแห่งเดียวคือ สวนรมย์ราชเทวี ซึ่งตั้งอยู่ใต้ทางด่วนและพัฒนาโดยการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ขณะที่สนามกีฬาหรือสนามเด็กเล่นตั้งอยู่บนพื้นที่ของการเคหะบนพื้นที่ว่างระหว่างอาคารพักอาศัย บริเวณขอบของพื้นที่ศึกษามีรั้วกันและอยู่ริมถนนที่มีทางเดินเท้าแคบและการจราจรมีความเร็วสูง ทำให้เข้าถึงได้ยากและไม่เป็นที่นิยม

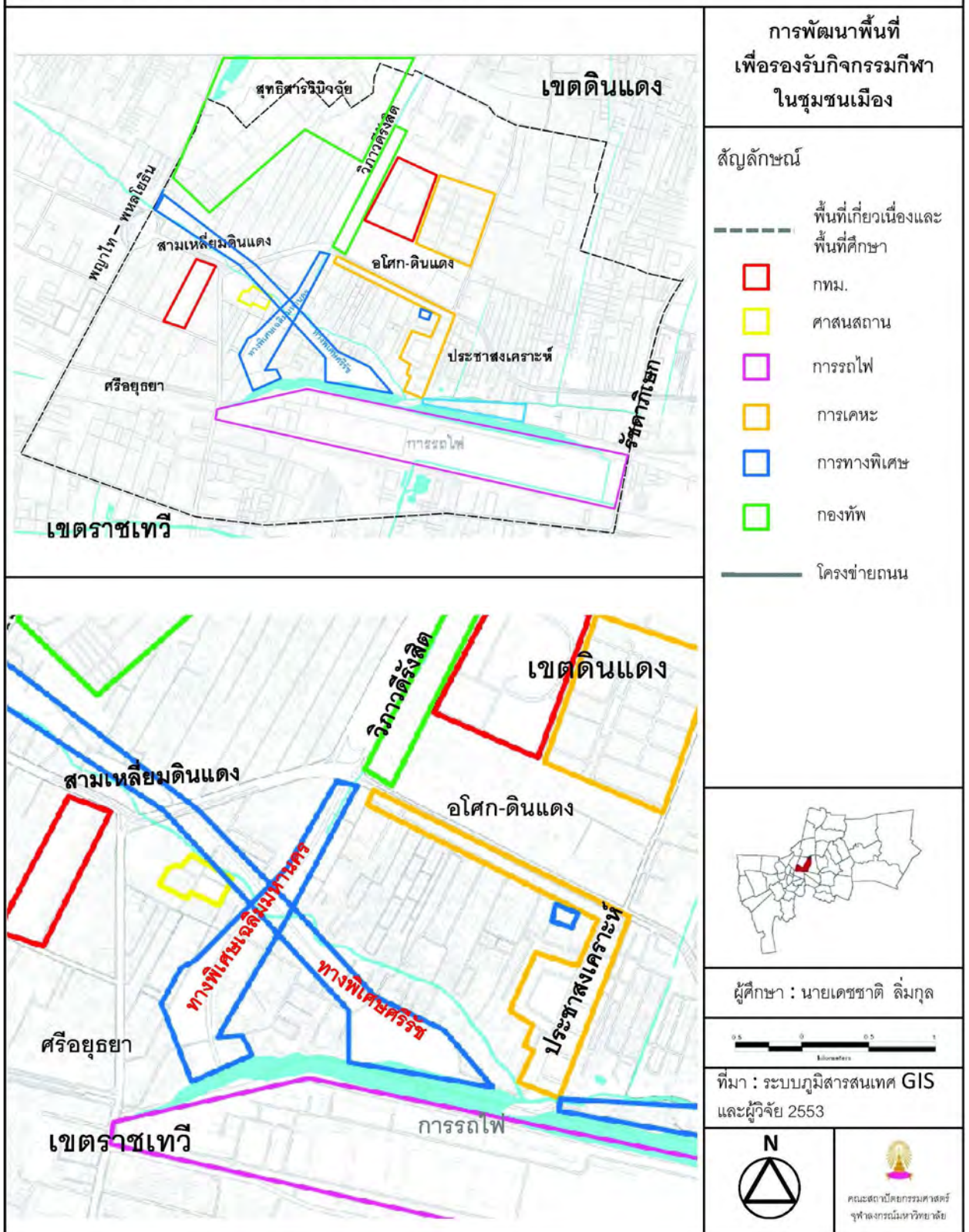
4.1.6 รูปแบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน

พื้นที่ในบริเวณพื้นที่ศึกษาจะมีการครอบครองโดยหลายส่วนทั้งเป็นกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัด เอกชนรายย่อย การทางพิเศษแห่งประเทศไทย การเคหะแห่งชาติ และมีบางส่วนบนที่ดินบุกรุก ภายในพื้นที่ยังพื้นที่ว่างเปล่าเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นพื้นที่ส่วนบุคคล สาธารณะ และกึ่งสาธารณะ ซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาส่งผลให้เกิดการบุกรุกที่ดินของผู้มีรายได้น้อยบนพื้นที่ว่างดังกล่าวพื้นที่ โดยส่วนว่างโดยส่วนมากในพื้นที่ศึกษาจะเป็นกรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะบริเวณริมคลองสามเสน และการเข้าครอบครองพื้นที่เพื่อกิจการส่วนตัว เช่น หาบเร่แผงลอย การค้าขายของเก่า และการจอดรถ ซึ่งจะมีมากบริเวณพื้นที่ใต้ทางด่วน

ดังนั้นจากข้อมูลเบื้องต้นสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า พื้นที่ศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรราชเทวี และเขตดินแดง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเติบโตเกิดจากกิจกรรมทั้งประเภทที่อยู่อาศัย การค้าพาณิชยกรรม ซึ่งรูปแบบการพัฒนาดังกล่าวส่งผลต่อสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา จากข้อกำหนดผังเมืองรวมกำหนดให้พื้นที่ในเขตรราชเทวีเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมที่ดินประเภท พ. 4 มีวัตถุประสงค์ให้ใช้ประโยชน์เป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ การค้า การบริการและพื้นที่เขตดินแดงเป็นพื้นที่ประเภทที่พักอาศัยหนาแน่นมากประเภท ย. 9 มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการอยู่อาศัย มีแนวโน้มในอนาคตพื้นที่ศึกษาจะกลายเป็นพื้นที่มีการใช้ประโยชน์อย่างเข้มข้นอย่างแน่นอน ในเขตพื้นที่ศึกษายังมีพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอยู่จำนวนมาก

จึงควรมีการวางแผนในการนำพื้นที่ว่างจากกรรมสิทธิ์ของทั้งภาคเอกชน หน่วยงานของภาครัฐ มาอย่างเป็นขั้นตอนโดยอาจจะมีการขอเวนคืนที่ดิน ขอใช้ที่ดินจากหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

แผนที่ 4.7 กรรมสิทธิ์ที่ดินพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

4.1.7 โครงสร้างสาธารณูปโภค / สาธารณูปการ

1) สาธารณูปโภค/สาธารณูปการในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาตั้งและพื้นที่เกี่ยวเนื่องอยู่ในพื้นที่เขตดินแดง เขตราชเทวี และเขตพญาไท ซึ่งมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค – สาธารณูปการ หากแต่มีปัญหาในเรื่องของการเข้าถึงและความเสื่อมโทรมของพื้นที่อีกทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่สอดคล้องกันกับพื้นที่

ก. สาธารณูปโภค

- ไฟฟ้า พื้นที่ศึกษาอยู่ในขอบเขตการให้บริการของการไฟฟ้านครหลวงเขตบางกะปิ

- ระบบประปา พื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตการให้บริการของการประปานครหลวงจากโรงงานผลิตน้ำสามเสนให้บริการในเขตพื้นที่พญาไท ดุสิต พระนคร และราชเทวี และโรงงานผลิตน้ำบางเขนเนื่องจากเป็นโรงงานผลิตน้ำขนาดใหญ่ มีกำลังการผลิตสูง จึงสามารถให้บริการในพื้นที่ส่วนใหญ่ของ กทม. คือตั้งแต่เขตดอนเมือง บางเขน นนทบุรี ปากเกร็ด บางซื่อ จตุจักร พญาไท ดินแดง ห้วยขวาง พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ บางรัก ปทุมวัน สาทร บางคอแหลม ยานนาวา คลองเตย สวนหลวง ลาดพร้าว บางกะปิ บึงกุ่ม ลาดกระบัง ประเวศ พระโขนง พระประแดง สมุทรปราการ บางกอกใหญ่ ราษฎร์บูรณะ และจอมเทียน ซึ่งไม่มีปัญหาในด้านการบริการประปายกเว้นบริเวณบึงมักกะสันและคลองสามเสนในซึ่งอาจมีปัญหามุมชนบุกรุกที่ไม่ได้รับบริการประปา โดยจะเป็นการเข้าซื้อต่อมิเตอร์น้ำจากคนในพื้นที่แทน

- ระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วม พื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตป้องกันน้ำท่วมในเขตราชเทวีซึ่งทางกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งเนื่องจากอยู่ในเขต City Core Area ในระบบรวมไม่มีปัญหาเท่าใดนักแต่ในระดับเขตนั้นพบว่า มีบางบริเวณที่เกิดน้ำท่วมขังและบริเวณน้ำท่วมขังได้เปลี่ยนไปเรื่อยๆ สาเหตุของน้ำท่วมขัง คือ การมีระบบระบายน้ำที่ไม่มีประสิทธิภาพ อาจตรวจได้จากขนาดของท่อระบายน้ำ ข้อมูลสำนักงานเขตพบว่า ยังมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 60 ซม. และเล็กกว่า 60 ซม. อยู่ตามซอยต่างๆ (ไม่นับพื้นที่ราชการ เช่น กรมทหาร กระทรวงวิทยาศาสตร์ และกลุ่มโรงพยาบาลของรัฐ) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเกิดปัญหาน้ำท่วมขังบ่อยๆ ขนาดของท่อระบายน้ำที่ไม่ได้มาตรฐาน จะทำให้เกิดปัญหาในอนาคตอย่างแน่นอนเนื่องจากเขตราชเทวีกำลังมีโครงการก่อสร้างอาคารสูงเป็นจำนวนมาก ซึ่งขนาดของท่อระบายน้ำในปัจจุบันไม่อาจรองรับความหนาแน่นที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วได้ ในระบบป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร บึงชะลอน้ำฝนก็เป็นส่วนประกอบด้วยส่วนหนึ่งในเขตราชเทวีมีสภาพชะลอน้ำ 2 แห่ง อยู่ใกล้กัน คือ บึงมักกะสันและบึงบ้านพักการรถไฟฟ้ามักกะสัน

- ระบบการจัดการมูลฝอย เมื่อพิจารณาข้อมูลการกำจัดขยะมูลฝอยจากสำนักงานเขตราชเทวีและกองวิชาการสำนักรักษาความสะอาด พบว่า ปัจจุบันในพื้นที่เขตราชเทวีมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นทุกวัน โดยในปี พ.ศ. 2539 สามารถเก็บขยะมูลฝอยได้เป็นปริมาณสูงสุด 185 ตัน

ต่อวัน และเมื่อพิจารณาปริมาณมูลฝอยตามปีงบประมาณ พ.ศ. 2539 ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2538 ถึงเดือนพฤษภาคม 2539 พบว่าจะสามารถจัดเก็บได้ 44,348.39 ตัน และใช้รถขนมูลฝอยเป็นจำนวน 9,968 เที่ยว ซึ่งปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บขนได้จะนำไปทิ้งบริเวณหนองแขม ในอนาคตการเก็บขยะมูลฝอย มีอุปสรรคมากขึ้นหากไม่มีมาตรการทางผังเมืองมาแก้ไข เนื่องจากพบว่ามีอาคารสูงในซอยแคบๆ บริเวณถนนศรีอยุธยาและถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ทำให้รถเก็บขยะขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้าไปเก็บได้ ในขณะที่เดียวกันรถขยะขนาดเล็กก็ไม่สามารถบรรทุกขยะได้ทั้งหมด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาขยะตกค้างและกลายเป็นปัญหาเรื้อรังทางสิ่งแวดล้อม

ข. สาธารณูปการ

- สถานศึกษา ในเขตดินแดงมีจำนวน 24 แห่ง (แผนที่ 4.9) แบ่งเป็นระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับอนุบาล ระดับอนุบาล-ประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนพาณิชย์การจางง์ โรงเรียนสตรีจางง์ควิทยา โรงเรียนจางง์ควิทยา โรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์ โรงเรียนวิซาค โรงเรียนวิซุทิต โรงเรียนสามัคคีควิทยา โรงเรียนเทคนิคควิทยา โรงเรียนราชานุกูล โรงเรียนแม่พระฟาติมา โรงเรียนวิชาการบริหาร โรงเรียนเบญจวิทยา โรงเรียนประสงควิทยา โรงเรียนจันทรวินชา โรงเรียนนิธิปริญญา โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร(ดินแดง2) โรงเรียนฝึกอาชีพช่างเครื่องยนต์ โรงเรียนกีฬากรุงเทพมหานคร วิทยาลัยเทคนิคพาณิชย์การจางง์ และวิทยาลัยพิบูลประชาสรรค์ แผนกประถม

ในพื้นที่เขตราชเทวีมีจำนวน 15 แห่ง และสถานรับเลี้ยงเด็ก 1 แห่ง แบ่งเป็นระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับอนุบาล ระดับอนุบาล-ประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาคือ โรงเรียนโกวิท อารังค์ โรงเรียนปริญญาทิพย์ โรงเรียนวัดทัศนาการุณสุนทรिकาราม โรงเรียนจุฑาภรณ์ทิพย์ โรงเรียนศรีอยุธยา โรงเรียนดุสิตพาณิชย์การ โรงเรียนสยามธุรกิจพาณิชย์การ โรงเรียนสมประสงค์ โรงเรียนช่างฝีมือพระดาบสการรถไฟแห่งประเทศไทย โรงเรียนวัดมนคิดปวิทยาลัย โรงเรียนวัดดิสหงสาราม โรงเรียนมักกะสันวิทยา โรงเรียนดอนบอสโก และสถานรับเลี้ยงเด็กฟูล่าคิดส์

ในพื้นที่เขตพญาไทมีจำนวน 13 แห่ง แบ่งเป็นระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับอนุบาล ระดับอนุบาล-ประถมศึกษา ระดับอนุบาล - ประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาคือ โรงเรียนรัชมี นานาชาติ แผนกประถม และโรงเรียนการค้าระหว่างประเทศ

- ที่ทำการไปรษณีย์ บนพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องมีที่ทำการไปรษณีย์ 2 แห่ง (แผนที่ 4.11) คือ ที่ทำการไปรษณีย์มักกะสัน และที่ทำการไปรษณีย์ราชเทวี ที่ทำการไปรษณีย์ที่อยู่ใกล้บริเวณพื้นที่ศึกษา คือ ที่ทำการไปรษณีย์ราชวิถี และที่ทำการไปรษณีย์หอการค้าไทย

- โรงพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาลที่อยู่ภายในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องมีทั้งหมด 4 แห่ง (แผนที่ 4.11) ได้แก่ โรงพยาบาลเดชา โรงพยาบาลพญาไท 1 โรงพยาบาลบุรฉัตรไชยากรและโรงพยาบาลราชานุกูล

- สถานีตำรวจนครบาล พื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องอยู่บนพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลพญาไท และสถานีตำรวจนครบาลดินแดง

- สถานีตำรวจดับเพลิง สถานีดับเพลิงที่ใกล้พื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องมากที่สุด คือ สถานีดับเพลิงพญาไท และสถานีดับเพลิงห้วยขวาง

- สวนสาธารณะ บนพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง มีสวนสาธารณะ 2 แห่ง (แผนที่ 4.13) คือ สวนสันติภาพ ตั้งอยู่ระหว่างถนนราชวิถีและถนนรางน้ำ แขวงพญาไท เขตราชเทวี เป็นสวนระดับหมู่บ้านหรือสวนละแวกบ้าน พื้นที่ขนาด 20 ไร่ 80 ตารางวา ให้บริการตั้งแต่เวลา 05.00 – 21.00 น. อีกแห่ง คือ สวนรมณีราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษาได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและเฉลิมมหานคร เป็นสวนระดับหมู่บ้านหรือสวนละแวกบ้าน ให้บริการตั้งแต่เวลา 05.00 – 21.00 น.

- ศาสนสถาน บนพื้นที่ศึกษาเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน ทั้งพุทธ คริสต์ และอิสลาม ซึ่งแบ่งเป็นโบสถ์ 4 แห่ง (แผนที่ 4.10) ได้แก่ คริสตจักรอิมมานูเอล คริสตจักรกรุงเทพ คริสตจักรมักกะสัน และคริสตจักรของพระคริสต์ มัสยิด 2 แห่ง ได้แก่ มัสยิดมูฮายีรีน มัสยิดเนียะมาตุลอิสลาม และวัด 1 แห่ง คือ วัดทัศนาการุณสุนทราราม (วัดตะพาน)

- ตลาด บนพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ประกอบไปด้วยตลาดสด 9 แห่ง (แผนที่ 4.12) ด้วยกัน ได้แก่ ตลาดประตูน้ำ ตลาดชัยมงคล ตลาดเฉลิมลาภประตูน้ำ ตลาดศรีวานิช ตลาดศรีทองคำ ตลาดศรีดินแดง ตลาดคงอ่ำ ตลาดขวัญวัฒนา และตลาดอยู่ถาวร

2) สาธารณูปโภค/สาธารณูปการในพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาตั้งอยู่บนพื้นที่เขตการปกครองเขตดินแดงและเขตราชเทวี ซึ่งมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคอยู่แล้ว แต่สาธารณูปการบนพื้นที่ยังไม่เพียงพอเช่น สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน สวนสาธารณะ สนามกีฬาและสนามเด็กเล่น เป็นต้น เหล่านี้ต้องการการวางแผนและการฟื้นฟูบูรณะให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนบนพื้นที่ ซึ่งสาธุระณูปการที่มีอยู่เดิมบนพื้นที่ได้แก่

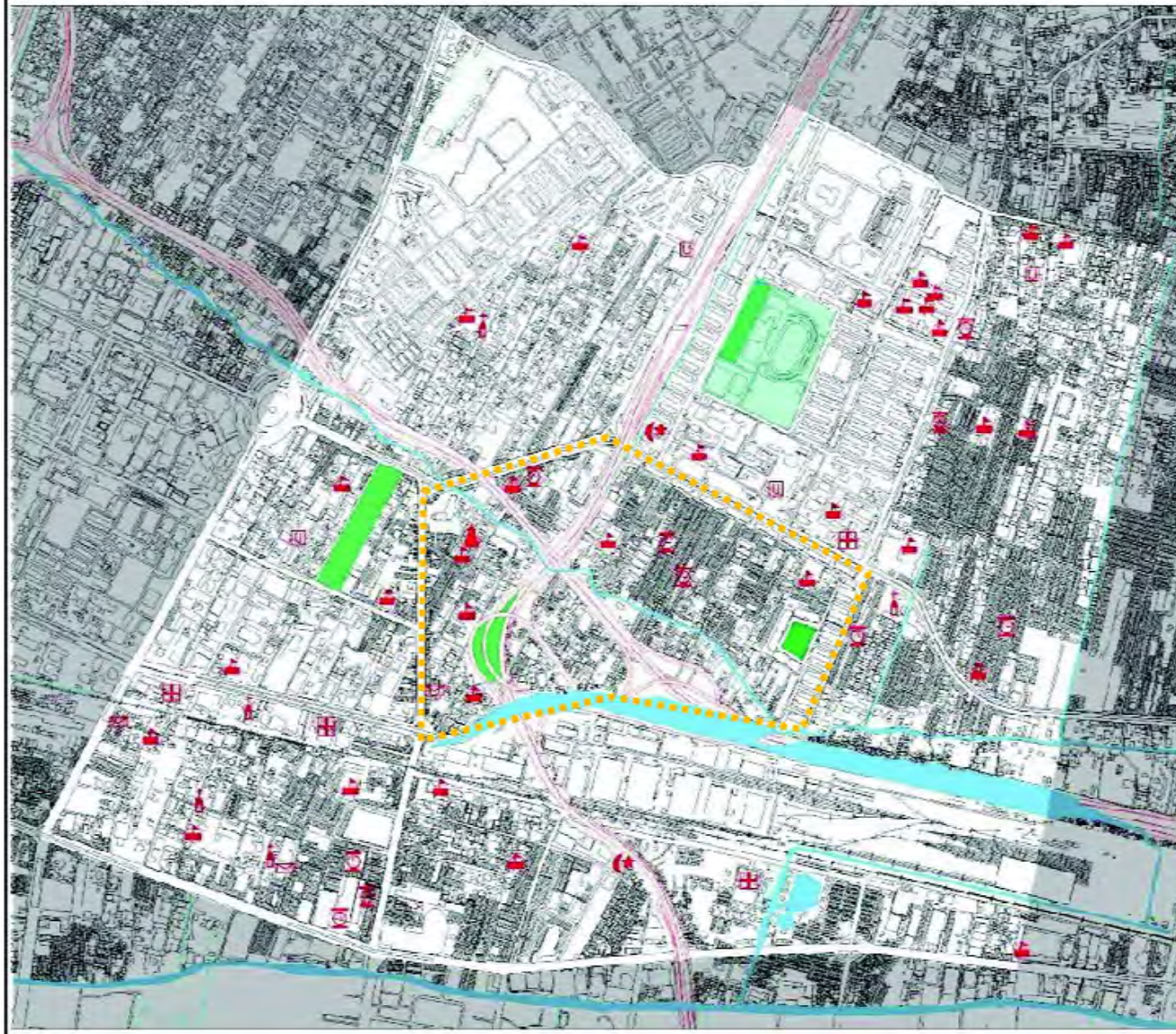
1) สถานศึกษา บนพื้นที่ศึกษาประกอบไปด้วยโรงเรียน 6 โรงเรียน (แผนที่ 4.9) ได้แก่ โรงเรียนวัดทัศนาการุณสุนทราราม โรงเรียนเบญจมวิทยา โรงเรียนโกวิทจ่าง โรงเรียนนธิปริญญา โรงเรียนจันทรวินชาและโรงเรียนราชประสงค์วิทยา

2) ศาสนสถาน ภายในพื้นที่ศึกษามีศาสนสถาน 2 แห่ง (แผนที่ 4.10) ได้แก่ วัดทัศนาการุณสุนทราราม และศาลเจ้าท้ายตลาดศรีทองคำ

3) ตลาด บนพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ประกอบไปด้วยตลาดสด 3 แห่ง (แผนที่ 4.12) ได้แก่ ตลาดศรีวานิช ตลาดศรีทองคำ ตลาดศรีดินแดง

4) สวนสาธารณะและสนามกีฬา บนพื้นที่ศึกษามีสวนสาธารณะ 1 แห่ง (แผนที่ 4.13) คือ สวนรมย์ราชเทวีบริเวณใต้ทางด่วนให้บริการเป็นพื้นที่หลัก พื้นที่สนามกีฬาและสวนขนาดเล็ก บริเวณอาคารชุดพักอาศัยชุมชนดินแดง

แผนที่ 4.8 สาธารณูปการในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาพื้นที่
เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา
ในชุมชนเมือง

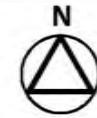
สัญลักษณ์

- - - พื้นที่ศึกษา
- สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น
- สวนสาธารณะ
- ▲ วัด
- ⚡ โบสถ์
- ☞ มัสยิด
- 🎓 มหาวิทยาลัย
- 🏫 โรงเรียน
- 🏪 ตลาด
- ✉ ไปรษณีย์
- 🏥 โรงพยาบาล

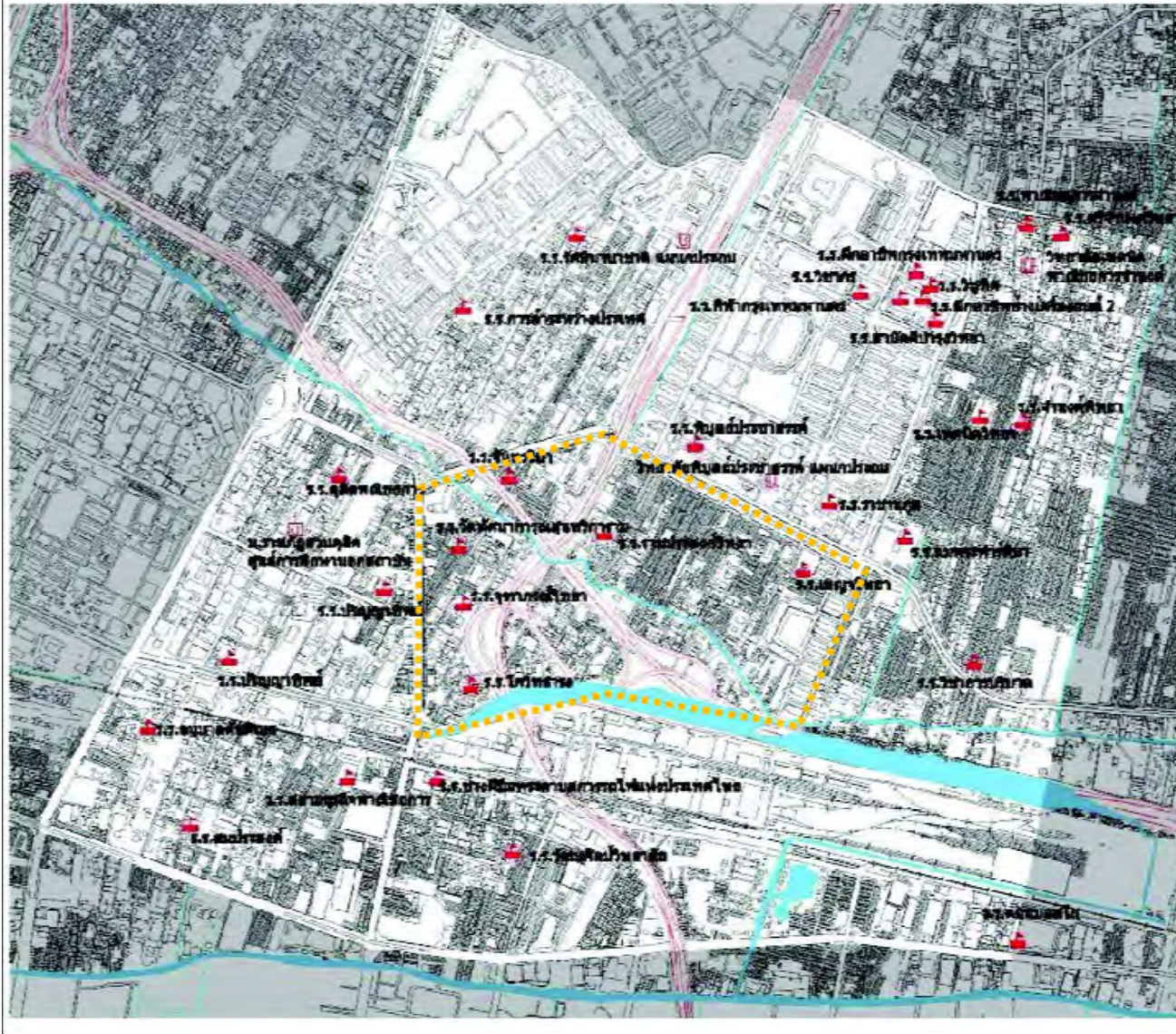
ผู้ศึกษา : นายเดชชาติ ลิ่มกุล

ที่มา : กุลยา เจริญเรืองเลิศ, 2551
และผู้วิจัย , 2553

แผนที่ 4.9 สถาบันการศึกษาในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาพื้นที่
เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา
ในชุมชนเมือง

สัญลักษณ์

- - - พื้นที่ศึกษา
- มหาวิทยาลัย
- โรงเรียน

ผู้ศึกษา : นายเดชชาติ ลิ้มกุล

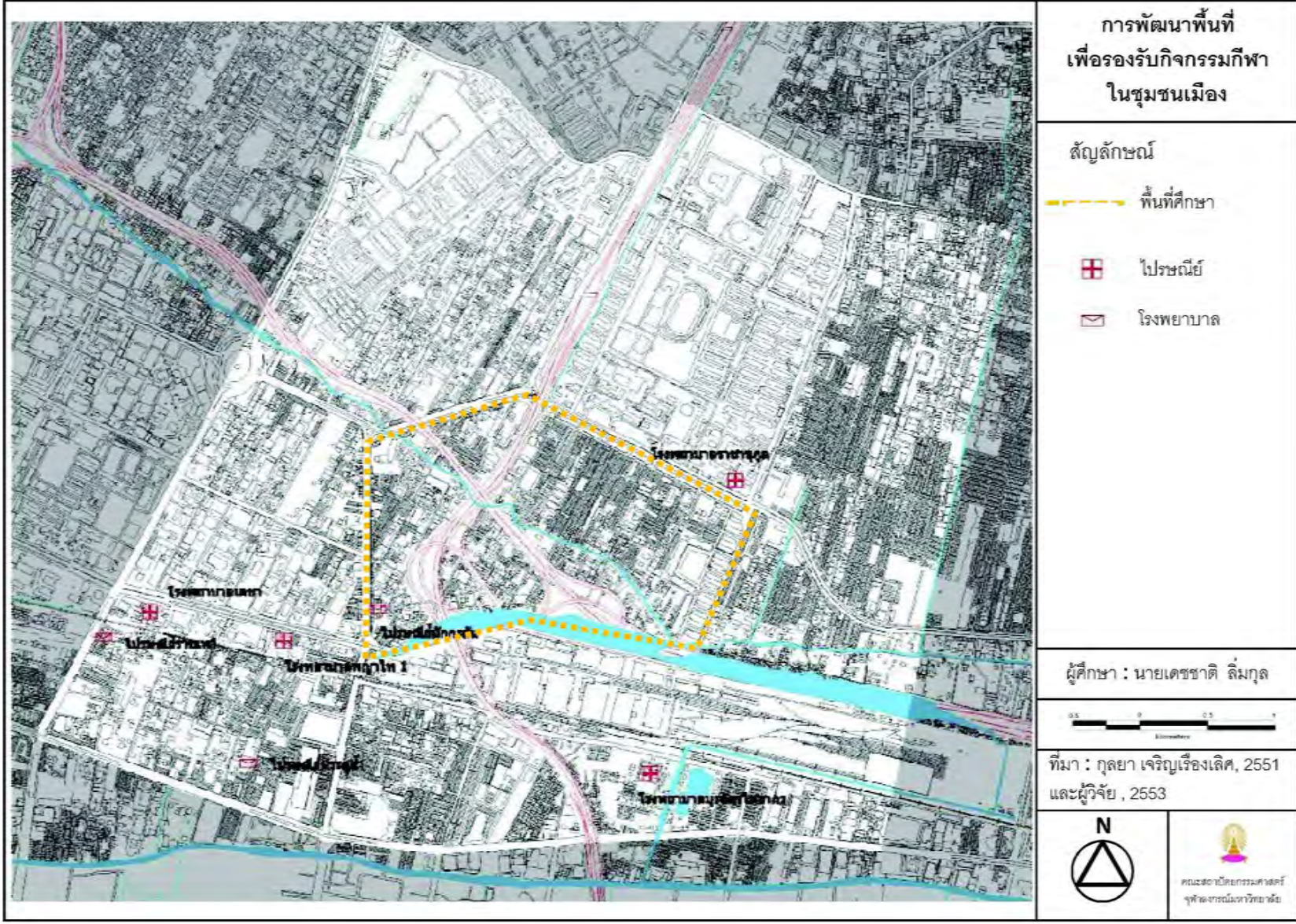

ที่มา : กุลยา เจริญเรืองเลิศ, 2551
และผู้วิจัย , 2553

แผนที่ 4.11 โรงพยาบาลและที่ทำการไปรษณีย์ในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาพื้นที่
เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา
ในชุมชนเมือง

- สัญลักษณ์
- พื้นที่ศึกษา
  - ไปรษณีย์
  - โรงพยาบาล

ผู้ศึกษา : นายเดชชาติ ลิ้มกุล

ที่มา : กุลยา เจริญเรืองเลิศ, 2551
และผู้วิจัย , 2553

N

คณะสายศึกษาระดับปริญญาตรี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.12 ตลาดในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาพื้นที่
เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา
ในชุมชนเมือง

- สัญลักษณ์
- - - พื้นที่ศึกษา
  - ตลาด

ผู้ศึกษา : นายเดชชาติ ลิ้มกุล

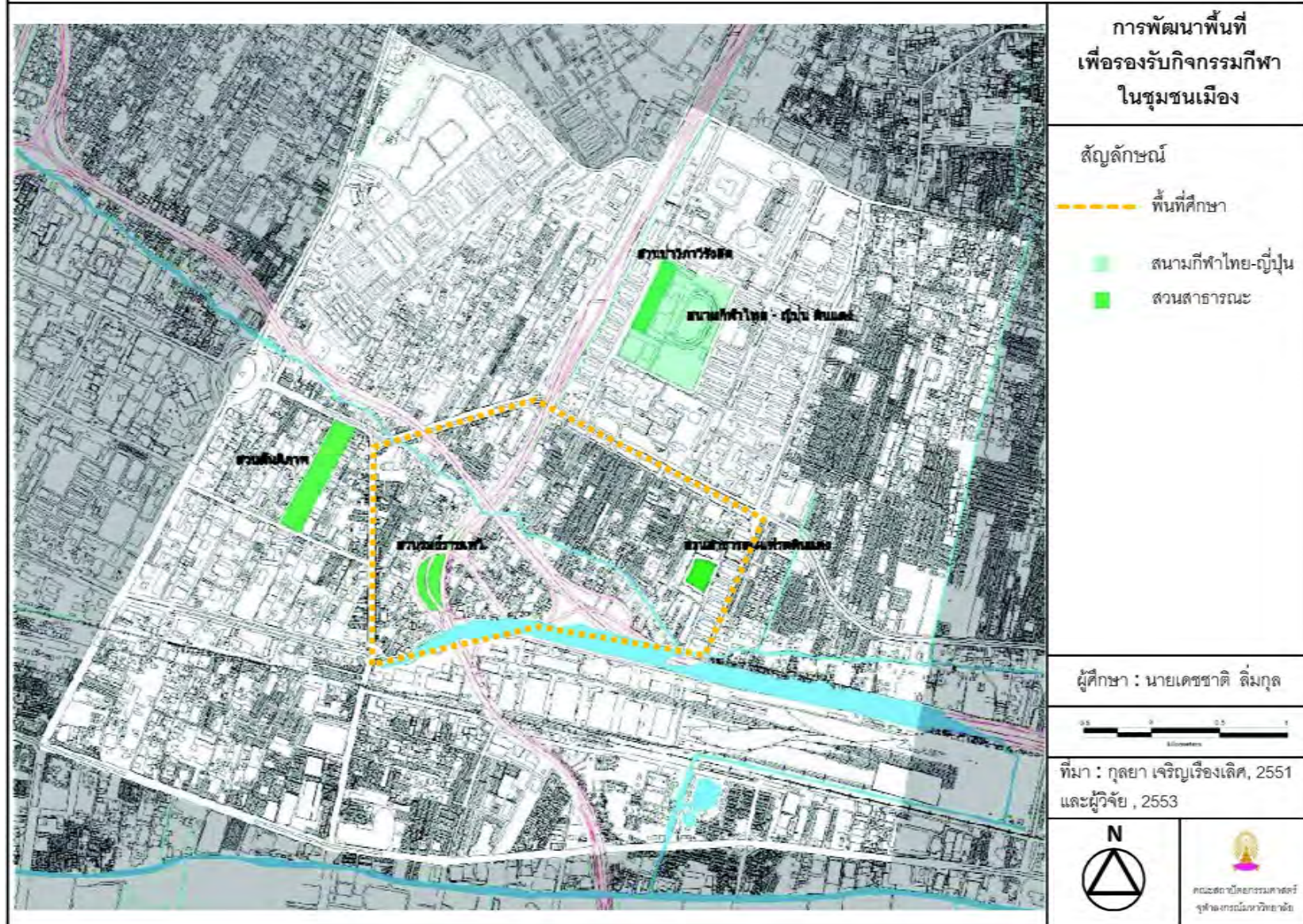

ที่มา : กุลยา เจริญเรืองเลิศ, 2551
และผู้วิจัย , 2553

N

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

แผนที่ 4.13 สนามกีฬาและสวนสาธารณะในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

4.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม

4.2.1 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

ก. ลักษณะทางสังคม

เนื่องจากพื้นที่ศึกษาอยู่และพื้นที่ต่อเนื่องอยู่ในพื้นที่พาณิชย์กรรมหลักของเมือง และเป็นพื้นที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ ประชากรที่ในพื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นประชากรที่อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร และพักอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ส่งผลให้ชุมชนที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนใหม่ไม่ใช่ชุมชนดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นชุมชนไทยพุทธ มีเชื้อสายจีนและมุสลิมเพียงเล็กน้อย และจากลักษณะของประชากรที่เป็นผู้อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพ ดังนั้นประชากรส่วนใหญ่จึงอยู่ในวัยแรงงาน ลักษณะของชุมชนจึงเป็นชุมชนผู้ใช้แรงงาน ทั้งที่เป็นชุมชนพักอาศัย ชุมชนค้าขายและบริการ และชุมชนประกอบการ

ตารางที่ 4.4 จำนวนประชากรรายเขต ปี 2543 – 2553

ปี พ.ศ.	ประชากรเขตดินแดง (คน)	ประชากรเขตราชเทวี (คน)
2543	104,816	162,002
2544	102,977	159,570
2545	102,663	157,896
2546	101,892	155,766
2547	100,086	147,398
2548	99,827	146,031
2549	98,601	144,461
2550	97,747	141,765
2551	96,147	139,322
2552	95,078	136,696
2553	94,233	134,480

ที่มา: www.dopa.go.th

จากตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนประชากรรายเขต สังเกตได้ว่าจำนวนประชากรมีอัตราการเพิ่มลดลงซึ่งเป็นลักษณะของประชากรในเขตเมืองที่มีความอิ่มตัว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในปริมาณความต้องการและรูปแบบ ที่พักอาศัย โครงสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ในเขตเมืองในอนาคต

จากการสำรวจพบว่าบนพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องจะมีชุมชนรายได้ปานกลาง-ต่ำ ซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ที่เสื่อมโทรมเป็นส่วนใหญ่ และมีสภาพแออัดมากในบางพื้นที่ เช่น พื้นที่ใต้ทางด่วน และพื้นที่บริเวณริมคลองสามเสน เป็นต้น ชุมชนที่มีในพื้นที่ได้แก่

1. ชุมชนเคหะชุมชนดินแดง –เป็นชุมชนที่มีอายุเก่ากว่า 40 ปี ตั้งอยู่บนที่ดินของการเคหะแห่งชาติ เป็นอาคารที่พักอาศัยรวม ที่บริเวณชั้นล่างจะเป็นการค้าขายและใต้ถุนโล่ง ส่วนมากทุกๆ 1อาคารจะมีพื้นที่โล่งสาธารณะตรงกลาง ลักษณะเป็นคอร์ท ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้หลากหลายรูปแบบตามความต้องการ เช่น การตั้งโต๊ะขายอาหาร, สนามเด็กเล็ก, สนามกีฬา และพื้นที่เก็บของ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสมจึงทำให้สภาพพื้นที่มีลักษณะเสื่อมโทรม

2. ชุมชนริมคลองสามเสน –ตั้งอยู่บนที่ดินของเอกชนริมคลองสามเสน อาคารพักอาศัยผสมกันไประหว่างอาคารพาณิชย์ อาคารพักอาศัยและอาคารไม้ ส่วนใหญ่จะใช้เป็นที่พักอาศัย

3. ชุมชนจากรัฐันต์-ตั้งอยู่บนที่ดินการรถไฟแห่งประเทศไทย ลักษณะชุมชนเป็นชุมชนปิด อาคารส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้สองชั้น สภาพทรุดโทรมมาก สภาพพื้นที่เข้าถึงยากและขาดการดูแล

4. ชุมชนริมทางรถไฟมักกะสัน –ตั้งอยู่บนที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็นอาคารไม้แบบเก่าและสภาพทรุดโทรมบางส่วนเกิดจากการบุกรุกพื้นที่สภาพอาคารจึงไม่ถูกต้องตามหลักสถาปัตยกรรม การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ประกอบด้วยที่พักอาศัยเป็นหลักและมีพาณิชย์กรรมขนาดย่อมประปราย

ข. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่องเป็นพื้นที่พักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ขณะเดียวกันทางทิศใต้ของพื้นที่ศึกษาเป็นก็เป็นพื้นที่พาณิชย์กรรมหลักของเมืองในเขตปทุมวัน กิจกรรมทางเศรษฐกิจบนพื้นที่ศึกษาจึงอยู่ในลักษณะของพาณิชย์กรรมรอง เพื่อรองรับความเป็นชุมชน เช่น ตลาด ให้บริการคนในชุมชน อาคารสำนักงาน เพื่อเป็นแหล่งงาน ร้านค้าต่างๆ ให้บริการผู้ที่สัญจรผ่าน ซึ่งมีอยู่บริเวณริมถนนสายหลัก บริเวณถนนพญาไท ถนนพหลโยธิน ถนนเพชรบุรี และถนนวิภาวดีรังสิต ซึ่งมีไม่มากและไม่อยู่ในสภาพที่ดีนัก

จากลักษณะประชากรซึ่งต่างที่มาจากทำให้ชุมชนบนพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนปิด ประชาชนมีพฤติกรรมต่างคนต่างอยู่ และไม่รู้จักรักกัน ส่งผลต่อศูนย์กลางชุมชน อันได้แก่วัด ศูนย์ชุมชน ฯ ไม่ได้ได้รับความนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลต่างๆ ประชากรจะมีการเดินทางออกนอกพื้นที่ทำให้พื้นที่และศูนย์กลางชุมชนเงียบเหงา และไม่ได้รับการดูแลรักษาเท่าที่ควรเนื่องจากประชาชนขาดความผูกพันในพื้นที่

4.2.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ศึกษา

ก. ลักษณะทางสังคม

โครงสร้างประชากรในขอบเขตพื้นที่ศึกษา ในปี พ.ศ. 2553 มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 22,000 คน แบ่งเป็นประชากรเพศหญิงประมาณ 11,660 คน คิดเป็นร้อยละ 53 ของจำนวนประชากรในพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนมากกว่าประชากรเพศชายภายในพื้นที่ศึกษาที่มีจำนวน 10,342 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 47 ของประชากรในพื้นที่ศึกษา โดยโครงสร้างของประชากรในด้านอายุ มีรายละเอียดดังนี้ สัดส่วนของอายุที่อยู่ในวัยเด็กคือ ช่วงอายุ 0-14 ปี มีจำนวน 3,964 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ประชากรช่วงอายุ 15-29 ปี มีจำนวน 5,942 คน คิดเป็นร้อยละ 27 ช่วงอายุ 30-44 ปี มีจำนวน 4,828 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ช่วงอายุ 45-59 ปี มีจำนวน 4,649 คน คิดเป็นร้อยละ 21 ประชากรที่ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 2,640 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 4.5 โครงสร้างอายุประชากรในขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ช่วงอายุ (ปี)	ร้อยละ	รวม
ต่ำกว่า 15	18	3,964
15-29	27	5,942
30-44	22	4,828
45-59	21	4,649
>60	12	2,646
รวม	100	22,029

ที่มา: www.dopa.go.th

ลักษณะประชากรซึ่งต่างที่มาจากทำให้ชุมชนบนพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนปิด ประชาชนมีพฤติกรรมต่างคนต่างอยู่ และไม่รู้จักกัน ส่งผลต่อศูนย์กลางชุมชน อันได้แก่ วัด ศูนย์ชุมชนฯ ไม่ได้ได้รับความนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลต่างๆ ประชากรจะมีการเดินทางออกนอกพื้นที่ทำให้พื้นที่และศูนย์กลางชุมชนเงียบเหงา และไม่ได้รับการดูแลรักษาเท่าที่ควรเนื่องจากประชาชนขาดความผูกพันในพื้นที่ จะมีทั้งเป็นชุมชนของชาวไทยเชื้อสายจีนสังเกตได้จากการมีศาลเจ้าตั้งเล็กตามมุมถนน และใหญ่ทำตลาดศรีทองคำ และจากโคมไฟเงินหน้าบ้านของผู้พักอาศัย ลึกเข้าสู่ตอนในของพื้นที่ศึกษาเป็นอาคารพักอาศัยที่ด้านล่างประกอบกิจการส่วนตัว ส่วนใหญ่เป็นกิจการเย็บผ้า ผู้ประกอบอาชีพเป็นผู้ที่มาจากต่างจังหวัดส่วนใหญ่ การมีแรงงานอยู่ในพื้นที่ส่งผลให้เกิดความต้องการที่พักอาศัยเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นในพื้นที่จึงมีอาคารชุดพักอาศัยกระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่ศึกษา เกิดความไม่เป็นระเบียบและขัดแย้งกันของขนาดอาคาร นอกจากกิจการดังกล่าวมาแล้วภายในพื้นที่ยังมีการยึดครองพื้นที่ซึ่งไม่มีการใช้งานเป็นพื้นที่ประกอบกิจการการค้าขายของเก่าอีกด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณใต้ทางด่วนส่งผลให้พื้นที่เกิดความเสื่อมโทรมและไม่ปลอดภัย

ข. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากพื้นที่ศึกษาอยู่ต่อเนื่องจากพื้นที่พาณิชยกรรมหลักของเมือง และเป็นพื้นที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ ประชากรที่ในพื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นประชากรที่อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร และพักอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ศึกษา ส่งผลให้ชุมชนที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนใหม่ไม่ใช่ชุมชนดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นชุมชนไทยพุทธ มีเชื้อสายจีน และมุสลิมเพียงเล็กน้อย และจากลักษณะของประชากรที่เป็นผู้อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพ ประชากรส่วนใหญ่จึงอยู่ในวัยแรงงาน ลักษณะของชุมชนจึงเป็นชุมชนผู้ใช้แรงงาน ทั้งที่เป็นชุมชนพักอาศัย ชุมชนค้าขาย และชุมชนประกอบการ

จากภาพที่ 4.2 โดยรวมแล้วสภาพพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยเป็นส่วนมากและมีพาณิชยกรรมระดับชุมชนรองรับ (ตลาด) ผู้คนส่วนมากเป็นคนนอกพื้นที่ย้ายเข้ามาอยู่บนที่ดินเอกชน ประชากรส่วนมากในพื้นที่มีรายได้อยู่ที่ปานกลางถึงรายได้ต่ำ ผู้มีรายได้สูงจะประกอบอาชีพค้าขายอยู่ในย่านการค้าซึ่งเป็นจำนวนน้อยของจำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่พักอาศัยเป็นส่วนใหญ่นอกจากนี้ทางทิศใต้ของพื้นที่ศึกษาก็เป็นพื้นที่พาณิชยกรรมหลักของเมืองในเขตราชเทวี กิจกรรมทางเศรษฐกิจบนพื้นที่ศึกษาจึงอยู่ในลักษณะของพาณิชยกรรมรอง เพื่อรองรับความเป็นชุมชน เช่น ตลาด ให้บริการคนในชุมชน อาคารสำนักงาน เพื่อเป็นแหล่งงาน ร้านค้าต่างๆ ให้บริการผู้ที่สัญจรผ่าน ซึ่งมีอยู่บริเวณริมถนนสายหลัก บริเวณถนนพญาไท ถนนพหลโยธิน ถนนเพชรบุรี และถนนวิภาวดีรังสิต ซึ่งมีไม่มากและไม่อยู่ในสภาพที่ดีนัก

จากลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว ส่งผลให้พื้นที่เกิดความเสื่อมโทรมเนื่องมาจากความไม่ผูกพันในพื้นที่ ความไม่สมดุลกันระหว่างแหล่งงานและที่อยู่อาศัย ทำให้มีการเดินทางเข้าและออกพื้นที่ศึกษาเพื่อไปสู่แหล่งงานและเดินทางกลับบ้าน อีกทั้งความไม่สมดุลระหว่างกิจกรรมริมถนนกับลำดับศักยภาพของถนน พื้นที่จึงถูกทิ้งร้างในเวลากลางวัน และถูกใช้งานในเวลากลางคืน ซึ่งไม่เกิดความสมดุลของการใช้พื้นที่และเวลา พื้นที่ขาดการบำรุงรักษาและเสื่อมโทรม

ภาพที่ 4.2 ลักษณะเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชุมชนใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร
(ที่มา: ผู้วิจัย, 2553)

จำนวนคนที่มีรายได้ปานกลางถึงรายได้ต่ำจะเป็นส่วนมากของประชากรในพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีทางเลือกในการเข้าใช้พื้นที่เล่นกีฬาที่น้อยกว่าประชากรที่มีรายได้สูง รัฐจึงควรจัดพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรในกลุ่มนี้ซึ่งเป็นส่วนมากเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชากรในพื้นที่

4.3 สภาพปัจจุบันของพื้นที่กิจกรรมกีฬาในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษา

4.3.1 ตำแหน่งที่ตั้งการกระจายตัวของพื้นที่กีฬา

ระดับเมือง

ตำแหน่งของที่ตั้งการกระจายตัวของพื้นที่กิจกรรมกีฬาที่อยู่ในระดับเมือง (แผนที่ 4.14) มีอยู่ 3 แห่งด้วยกัน คือ ศูนย์กีฬาสวนลุมพินี สนามศุภชลาศัย และสนามกีฬาราชมังกคลากีฬาสถาน

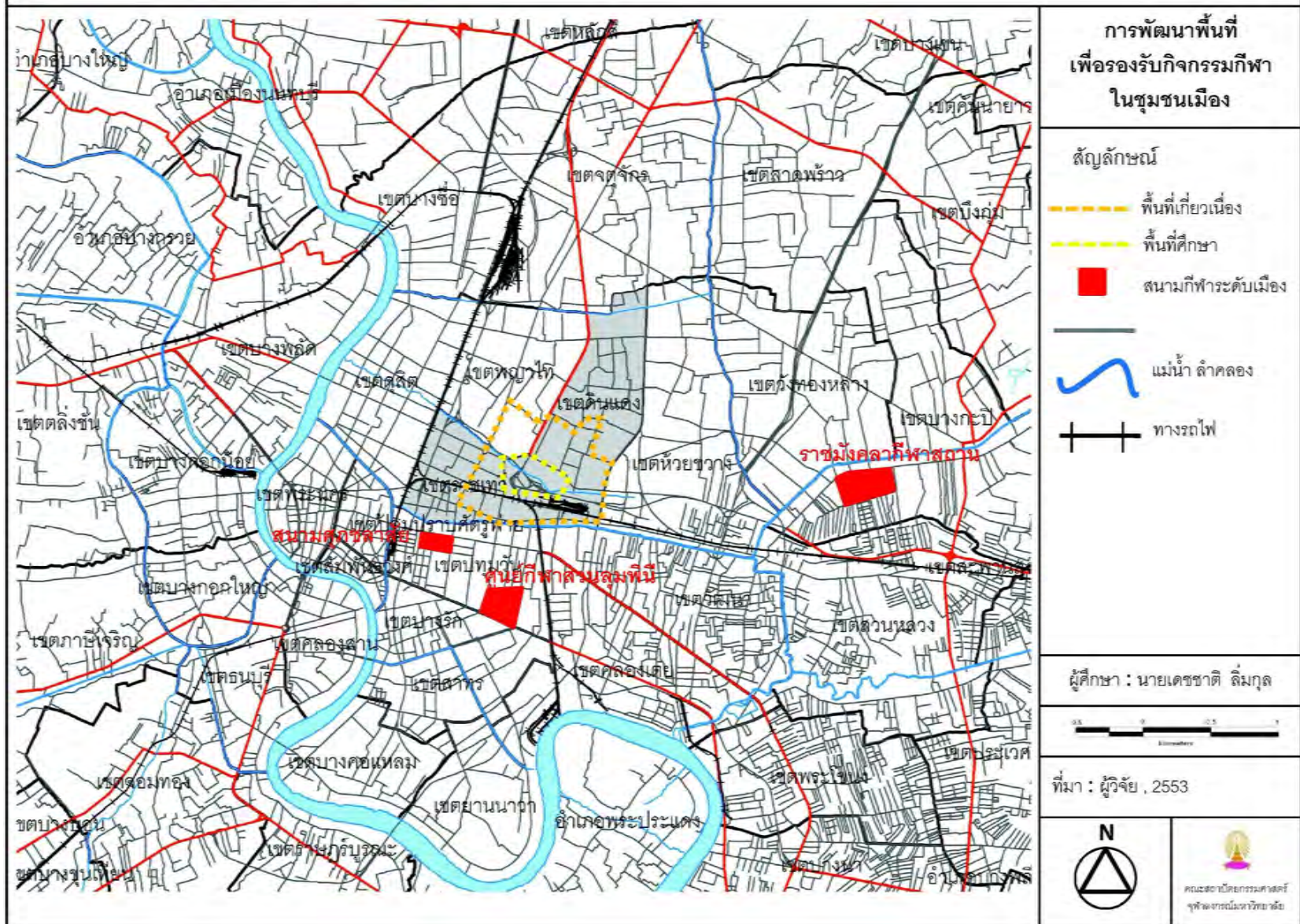
ระดับย่าน

ตำแหน่งของที่ตั้งการกระจายตัวของพื้นที่กิจกรรมกีฬาในระดับย่าน ในขอบเขตของพื้นที่ (แผนที่ 4.15) จะมีเพียงแห่งเดียว คือ ศูนย์เยาวชน สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง

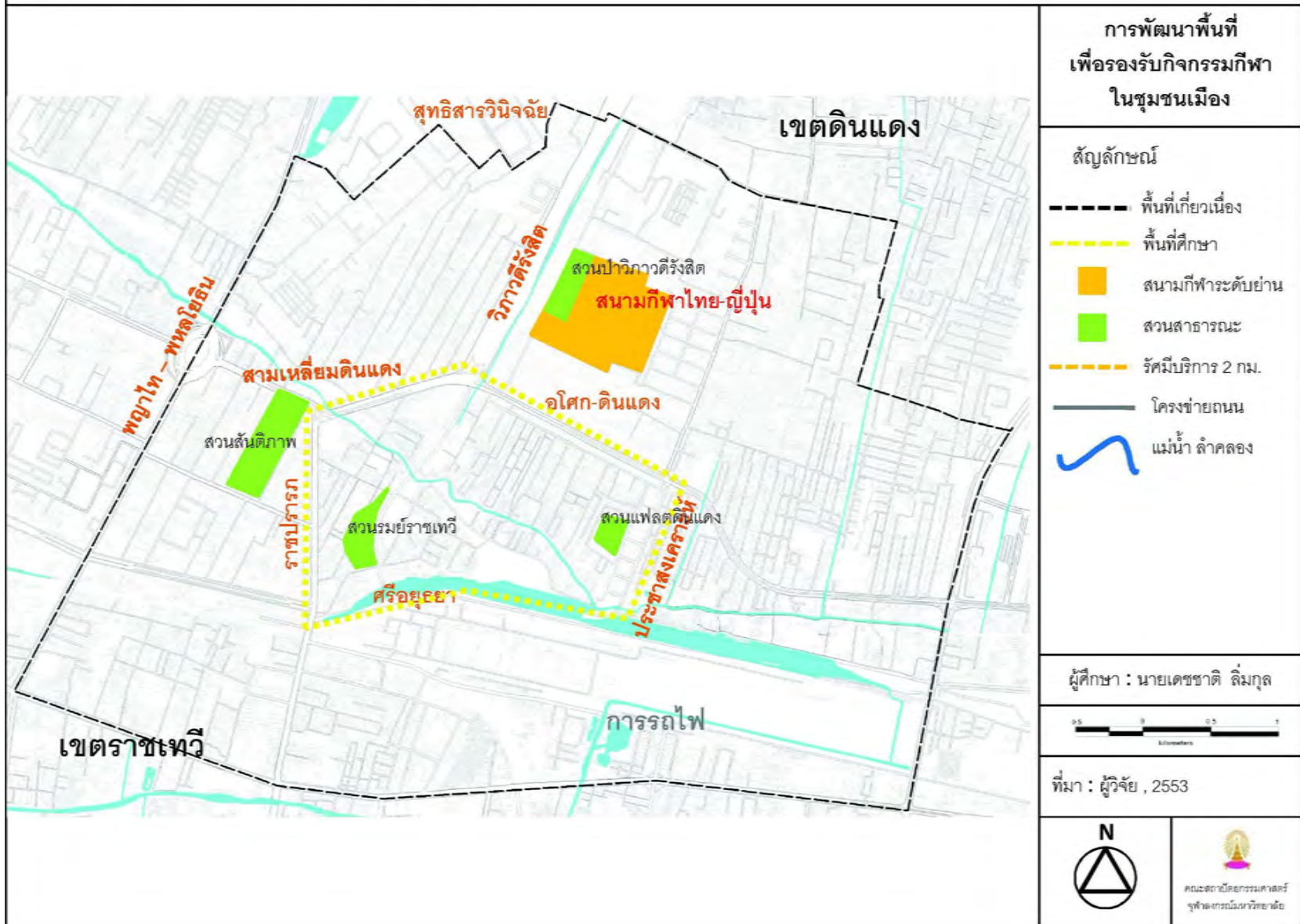
ระดับชุมชน

ตำแหน่งของที่ตั้งการกระจายตัวของพื้นที่กิจกรรมกีฬาในระดับชุมชน ในขอบเขตของพื้นที่ศึกษา(แผนที่ 4.16) จะอยู่ในพื้นที่ของแฟลตดินแดงอยู่ 2 แห่ง โดยรองรับการใช้ของคนในชุมชนแฟลตดินแดงเป็นหลัก

แผนที่ 4.14 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่กีฬาในระดับเมือง

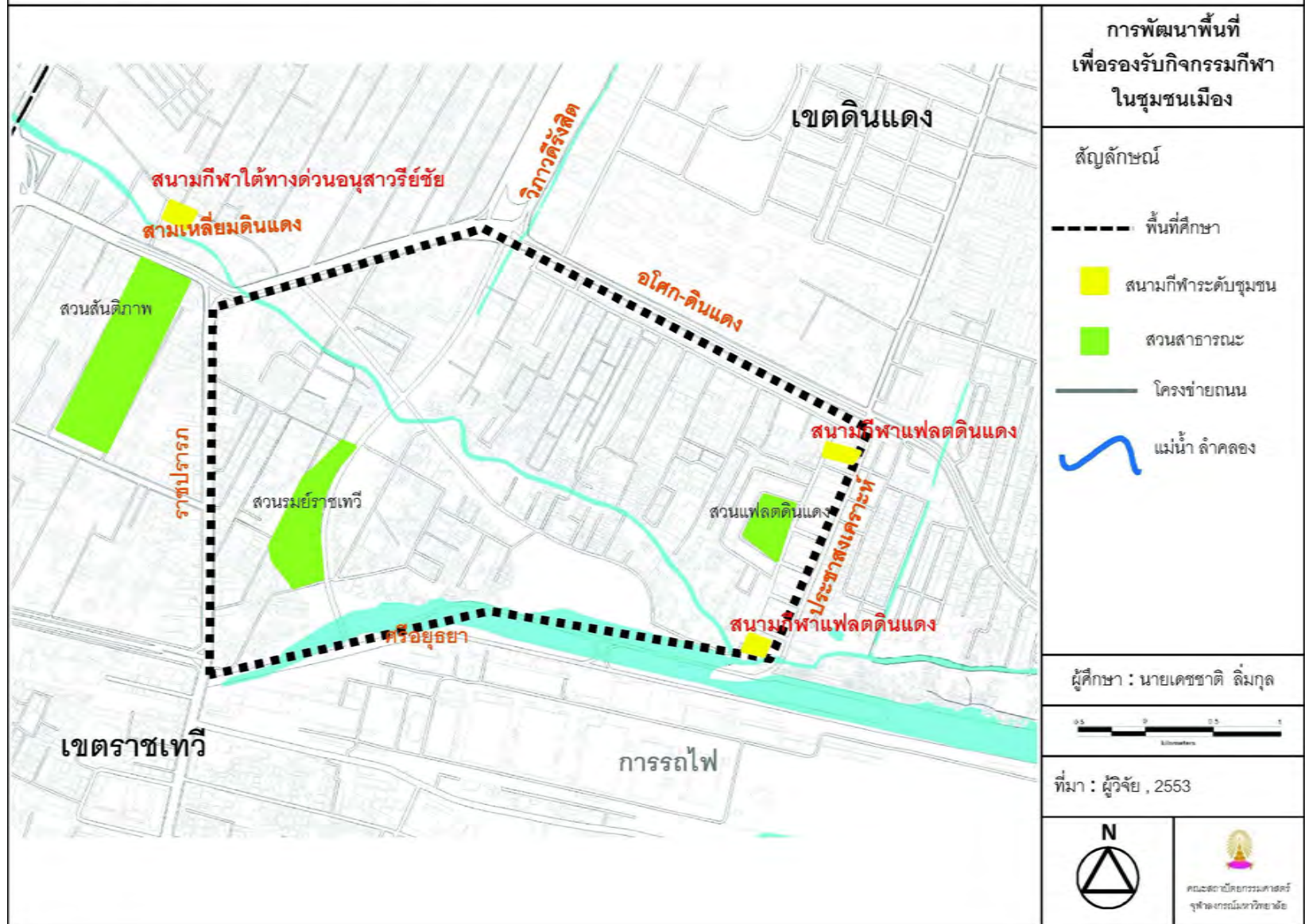

แผนที่ 4.15 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่กีฬาในระดับย่าน

แผนที่ 4.16 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่กีฬาในระดับชุมชน

4.3.2 รัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬา

รัศมีการให้บริการของพื้นที่ในระดับเมืองและระดับย่าน จะอ้างอิงจากมาตรฐานพื้นที่และรัศมีการให้บริการของสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร (ตารางที่ 2-5) เนื่องจากพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาส่วนมากจะตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกับสวนสาธารณะ

ระดับเมือง

รัศมีการให้บริการของพื้นที่สนามกีฬาในระดับเมืองมีรัศมีการให้บริการที่ต่างกันตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งสวนรถไฟ สวนลุมพินี สนามศุภชลาศัย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่พาณิชยกรรมและพื้นที่หนาแน่นมาก รัศมีการให้บริการในระดับเมืองอยู่ที่ 2 กิโลเมตร ในส่วนของสนามกีฬาราชวังคลากีฬาสถาน อยู่ในการใช้ประโยชน์ที่ดินหนาแน่นปานกลาง รัศมีการให้บริการระดับเมืองจะอยู่ที่ 4 กิโลเมตร จากแผนที่ 4.17 พื้นที่ศึกษาจะอยู่รัศมีการระดับเมืองของ สนามศุภชลาศัย

ระดับย่าน

รัศมีการให้บริการของพื้นที่สนามกีฬาในระดับย่านในพื้นที่เกี่ยวเนื่องและพื้นที่ศึกษามีเพียงแห่งเดียว คือ ศูนย์เยาวชน สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง ซึ่งมีรัศมีการให้บริการ 1.2-2.0 กิโลเมตร จากแผนที่ 4.18 เห็นได้ว่ารัศมีการครอบคลุมพื้นที่ศึกษาจากทางตอนบนของพื้นที่จนเกือบทั้งหมดของพื้นที่ศึกษา

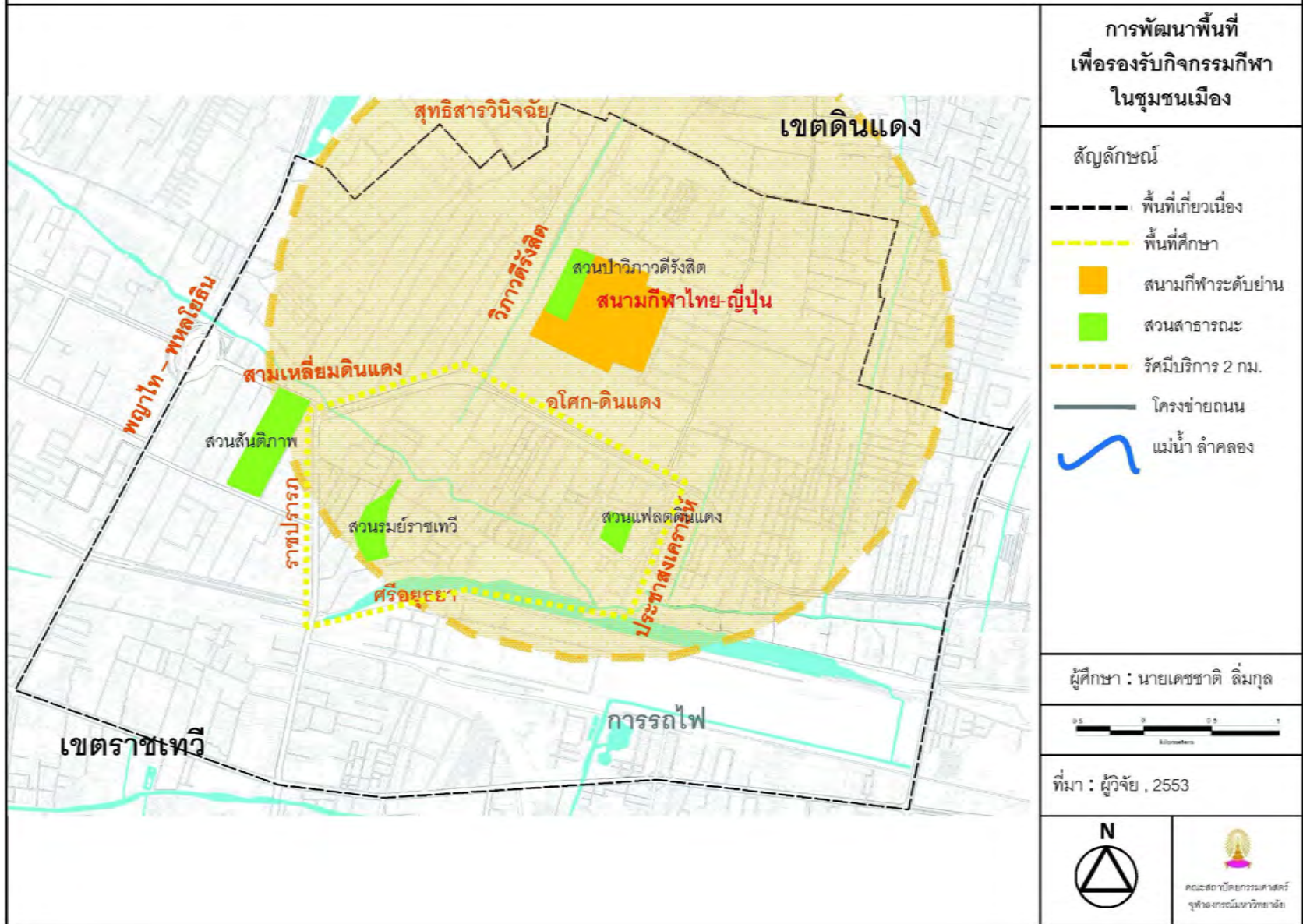
ระดับชุมชน

รัศมีการให้บริการของพื้นที่สนามกีฬาในระดับชุมชน ซึ่งมีรัศมีการอยู่ที่ 800 เมตร จากแผนที่ 4.19 จะเห็นว่ารัศมีการครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของพื้นที่ศึกษา จากสนามกีฬาในพื้นที่ศึกษาบริเวณแฟลตดินแดง และรอบนอกของสนามกีฬาพุทธชอลใต้ทางด่วนอนุสาวรีย์

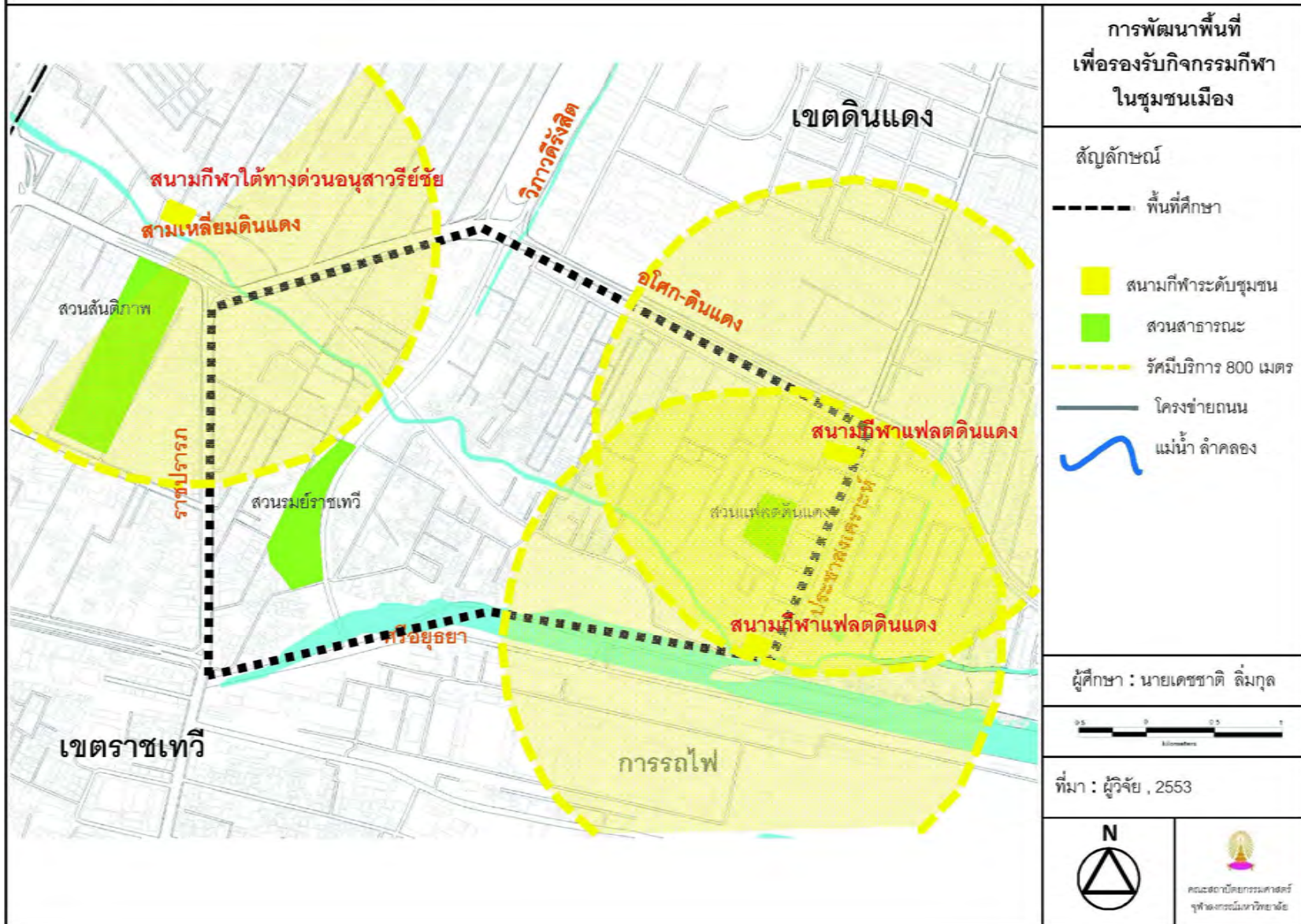
ในพื้นที่บริเวณพื้นที่ศึกษาถึงแม้รัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬาในระดับเมืองจะมีความครอบคลุมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด แต่ในระดับย่านและระดับชุมชนนั้นครอบคลุมพื้นที่ศึกษาเพียงบางส่วน และปัญหาที่เกิดจากการใช้เวลาในการเดินทางไปใช้บริการจริงมีระยะทางในการเดินที่มากกว่า 400- 800 เมตร และจะต้องใช้เวลามากกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ 5-10 นาที เนื่องจากความซับซ้อนของโครงข่ายถนนที่ทั้งเป็นถนนปลายตันที่ต้องมีการเดินอ้อม อีกทั้งความลำบากในการออกไปใช้พื้นที่ในบริเวณรอบนอกเพราะถูกปิดกั้นโดยถนนสายหลักซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินไปยังสะพานลอยเพื่อข้ามเส้นทางดังกล่าว

แผนที่ 4.18 รัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬาในระดับย่าน

แผนที่ 4.19 ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่กีฬาในระดับชุมชน

4.3.3 ความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกับพื้นที่กีฬา

จากการศึกษาเกณฑ์การจัดหาพื้นที่กีฬา คือสัดส่วนของพื้นที่กีฬาต่อจำนวนประชากร ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้นำเกณฑ์มาตรฐานของสำนักผังเมือง กทม. ที่ใช้เป็นเกณฑ์สำหรับจัดหาพื้นที่สนามกีฬาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่นันทนาการ โดยคำนวณสัดส่วนพื้นที่กีฬาต่อจำนวนประชากร ซึ่งได้กำหนดไว้ให้พื้นที่กีฬา 0.8 ไร่ / ประชากร 1,000 คน มาใช้เทียบเคียงเป็นเกณฑ์มาตรฐานสัดส่วนพื้นที่กีฬาต่อจำนวนประชากร

จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษามีจำนวนประมาณ 22,000 คน รูปแบบกิจกรรมกีฬาจะแบ่งเป็นสองประเภทคือ ประเภทกีฬาใช้แรงมาก (active sport) ซึ่งเหมาะแก่ประชากรวัย 6-40 ปี และประเภทกีฬาใช้แรงน้อย (passive sport) ซึ่งเหมาะสำหรับวัยมากกว่า 40 ปี และน้อยกว่า 6 ปี

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของพื้นที่กีฬาที่มีในปัจจุบันทั้งประเภทกีฬาใช้แรงมาก (active sport) และประเภทกีฬาใช้แรงน้อย (passive sport) จากเกณฑ์ 0.8 ไร่/ ประชากร 1,000 คน พบว่าประชากรในพื้นที่ชุมชนได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร ต้องการพื้นที่กีฬาประมาณ 17.6 ไร่ ซึ่งในปัจจุบันมีพื้นที่กีฬาอยู่แล้วประมาณ 9 ไร่ ดังนั้นประชากรในพื้นที่มีความต้องการพื้นที่กีฬาเพิ่มอีก 8.6 ไร่ เพื่อให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐพึงมีให้แก่ประชาชนตามมาตรฐานตามที่กรมผังเมืองได้กำหนดไว้

4.3.4 วิเคราะห์ภาพรวมปัญหาและความเพียงพอของพื้นที่ประกอบกิจกรรมกีฬา

สภาพพื้นที่ศึกษาจะมีสนามกีฬาในบริเวณแฟลตดินแดง 4 สนาม ซึ่งเป็นสนามฟุตบอลและบาสเกตบอล บริเวณพื้นที่รอบนอกมีสนามกีฬาไทยญี่ปุ่น-ดินแดง ซึ่งบางส่วนมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม สนามกีฬาที่เป็นสาธารณะมีเพียงแห่งเดียวซึ่งอยู่ใต้ทางด่วนใกล้อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งเป็นสนามฟุตบอล ผู้ใช้เป็นวัยรุ่นในพื้นที่โดยรอบ

การเดินทางไปใช้พื้นที่สนามกีฬารอบนอกจะไม่มีความสะดวกในการเดินทางเนื่องจากความกว้างของช่องการจราจร ทิศทางการเดินรถของบางช่วงถนน รวมถึงสิ่งกีดขวางอย่างอุโมงค์ลอดใต้ถนนและทางยกระดับ ทำให้ยากแก่การใช้พื้นที่รอบนอก

ดังนั้นพื้นที่ศึกษาควรมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในพื้นที่ศึกษาจะเป็นการสร้างพื้นที่กีฬาในระดับชุมชนเพื่อให้สามารถรองรับประชากรในพื้นที่ศึกษาได้ด้วยตัวเอง โดยใช้พื้นที่ว่างในชุมชนเป็นพื้นที่รองรับประชากรในพื้นที่ศึกษา เพราะในพื้นที่ศึกษายังมีพื้นที่ว่างอยู่เป็นจำนวนมากที่ถูกทิ้งร้าง และใช้ประโยชน์อย่างไม่คุ้มค่า โดยอาจจะมีการใช้พื้นที่ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้พื้นที่เกิดประโยชน์ และอาจใช้พื้นที่กีฬาโดยเฉพาะเพียงอย่างเดียวตามความเหมาะสม โดยอาศัยข้อมูลในเรื่องพื้นฐานทางด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ จะเป็นตัว

ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่กีฬาในชุมชน อีกทั้งข้อมูลพฤติกรรมความต้องการของชุมชนที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ชนิดกีฬากับประชากรในพื้นที่ศึกษา

4.4 สรุปภาพรวมของพื้นที่ศึกษา

จากอดีตถึงปัจจุบันพื้นที่ชุมชนได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานครซึ่งจัดอยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองของกรุงเทพมหานคร ภายหลังจากการสร้างโครงสร้างทางพิเศษตัดพาดผ่านพื้นที่ชุมชนได้เกิดพื้นที่ว่างบริเวณชุมชนได้จุดตัดทางด่วน เป็นพื้นที่ว่างที่ยังขาดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เกิดการบุกรุกพื้นที่ใช้พื้นที่อย่างไม่เหมาะสม สร้างความเสื่อมโทรมแก่พื้นที่ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใจกลางตัวเมืองซึ่งควรมีเนื้อเมืองที่มีความสม่ำเสมอของการใช้พื้นที่ เพื่อจะได้นำพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีความหนาแน่นของประชากรมาก อาคารบ้านเรือนหนาแน่น เป็นชุมชนพักอาศัยและชุมชนการค้าและบริการ ซึ่งลักษณะของประชากรในแต่ละชุมชนก็จะแตกต่างกันไปตามประเภทของชุมชนทำให้ความต้องการรูปแบบกิจกรรมแตกต่างกันไปด้วย

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีทางด่วนชั้นที่ 2 พาดผ่าน (ทางด่วนเฉลิมมหานครและทางด่วนศรีรัช) ผลกระทบที่ตามมาคือเกิดพื้นที่ใต้ทางด่วนเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นที่รกร้างเป็นที่จอดรถขยะ รถแท็กซี่ และเป็นบริเวณกองขยะของพื้นที่ ถนนสายย่อย ภายในพื้นที่ศึกษาไม่มีถนนรองเชื่อมโยงในพื้นที่มีเพียงถนนสายย่อยซึ่งเป็นถนนซอยที่แยกจากถนนสายหลักเพื่อเข้าสู่พื้นที่ชุมชนด้านในและเป็นถนนที่ใช้ติดต่อเชื่อมโยงภายในชุมชน รวมถึงถนนที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นทางเดินเลียบบคลองสามเสนใน ซึ่งมีอยู่มากและกระจายอยู่ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีผิวการจราจรเป็นคอนกรีต ลาดยาง ส่วนใหญ่เป็นซอยสั้นๆ ระยะทางไม่ถึง 1 กิโลเมตรและเป็นซอยตันเป็นส่วนใหญ่ ระบบอื่นๆ นอกจากระบบการสัญจรที่กล่าวมาแล้ว ยังมีระบบการสัญจรย่อยที่ทำหน้าที่ส่งถ่ายผู้โดยสารให้กับระบบคมนาคมรวมอีกนั่นคือ รถจักรยานยนต์ และรถสองแถว ซึ่งทำหน้าที่ขนถ่ายคนเข้าและออก พื้นที่ศึกษาโดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ซึ่งมีมากที่สุดในพื้นที่โครงการ ซึ่งจอดรับส่งผู้โดยสารบริเวณปากซอยและโดยรอบพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งซอยที่เป็นทางเข้าหลักของพื้นที่ได้แก่ ซอยวัดตะพาน ซอยดินแดง 1 ซอยบุญปฐม และบริเวณแยกศรีอยุธยา

สภาพอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านคมนาคมและโครงการพัฒนาด้านต่างๆโดยรอบพื้นที่ศึกษา ซึ่งทำให้มีสภาพอาคารบริเวณดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันในพื้นที่ ซึ่งบริเวณพื้นที่ศึกษาส่วนมากจะเป็นอาคารสภาพทรุดโทรมจะอยู่บริเวณถนนอโศกดินแดง และบริเวณใต้ทางยกระดับศรีรัชและเฉลิมมหานคร ซึ่งมีลักษณะอาคารเป็นตึกแถวและมีอายุการใช้งานมากกว่า 30 ปี รวมถึงวัสดุที่ใช้ยังเป็นคอนกรีตกึ่งไม้ และคอนกรีต บริเวณเหล่านี้เป็นบริเวณ

พื้นที่ชุมชนอาศัยหนาแน่น โดยบางพื้นที่เป็นเพียงสร้างเรียงต่อกันจนกลายเป็นสลัมต่อเนื่องไปถึงบึงมักกะสัน

จากการวิเคราะห์ความหนาแน่นของมวลอาคารและพื้นที่ว่าง เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนความหนาแน่นของมวลอาคารและพื้นที่ว่างในพื้นที่ศึกษาจะพบว่า เนื้อเมืองของมวลอาคารยังไม่มีสัดส่วนที่ไม่หนาแน่นพอเหมาะและยังไม่เกิดสัดส่วนที่ดี ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดพื้นที่ปิดตายหลายแห่ง รวมทั้งพื้นที่ว่างที่ขาดการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม หรือปล่อยทิ้งร้าง โดยพื้นที่ว่างที่ขาดการใช้ประโยชน์เพื่อให้เนื้อเมืองมีความเหมาะสม จะมีลักษณะโดยส่วนมากเป็นที่ว่างระหว่างตัวอาคาร ที่ว่างใต้สิ่งปลูกสร้าง(ทางด่วน) และที่ว่างริมน้ำ(คลองสามเสน)

เป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นที่เป็นพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นมากมีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่น แต่มีพื้นที่โล่งว่างหรือพื้นที่นันทนาการเพียงไม่กี่แห่งและไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากอยู่ในระยะไกลจากชุมชน เข้าถึงยากและขาดศักยภาพในการมองเห็น สวนสาธารณะที่มีอยู่ในพื้นที่มีเพียงแห่งเดียวคือ สวนรมย์ราษฎร์ ซึ่งตั้งอยู่ใต้ทางด่วนและพัฒนาโดยการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ขณะที่สนามกีฬาหรือสนามเด็กเล่นตั้งอยู่บนพื้นที่ของการเคหะบนพื้นที่ว่างระหว่างอาคารพักอาศัยบริเวณขอบของพื้นที่ศึกษามีรั้วกั้นและอยู่ริมถนนที่มีทางเดินเท้าแคบและการจราจรมีความเร็วสูงทำให้เข้าถึงได้ยากและไม่เป็นที่นิยม

พื้นที่ศึกษาดังอยู่บนพื้นที่เขตการปกครองเขตดินแดงและเขตราชเทวี ซึ่งมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคอยู่แล้ว แต่สาธารณูปการบนพื้นที่ยังไม่เพียงพอเช่น สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน สวนสาธารณะ สนามกีฬาและสนามเด็กเล่น เป็นต้น เหล่านี้ต้องการการวางแผนและการฟื้นฟูบูรณะให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนบนพื้นที่ ซึ่งสาธารณูปการที่มีอยู่เดิมบนพื้นที่

เนื่องจากพื้นที่ศึกษาอยู่ต่อเนื่องจากพื้นที่พาณิชย์กรรมหลักของเมือง และเป็นพื้นที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ ประชากรที่ในพื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นประชากรที่อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร และพักอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ศึกษา ส่งผลให้ชุมชนที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนใหม่ไม่ใช่ชุมชนดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นชุมชนไทยพุทธ มีเชื้อสายจีน และมุสลิมเพียงเล็กน้อย และจากลักษณะของประชากรที่เป็นผู้อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพ ประชากรส่วนใหญ่จึงอยู่ในวัยแรงงาน ลักษณะของชุมชนจึงเป็นชุมชนผู้ใช้แรงงาน ทั้งที่เป็นชุมชนพักอาศัย ชุมชนค้าขาย และชุมชนประกอบการ

จำนวนคนที่มีรายได้ปานกลางถึงรายได้ต่ำจะเป็นส่วนมากของประชากรในพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีทางเลือกในการเข้าใช้พื้นที่เล่นกีฬาที่น้อยกว่าประชากรที่มีรายได้สูง รัฐจึงควรจัดพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรในกลุ่มนี้ซึ่งเป็นส่วนมากเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประชากรในพื้นที่

ลักษณะของประชากรในพื้นที่ซึ่งต่างที่มาทำให้ชุมชนบนพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนปิด ประชาชนมีพฤติกรรมต่างคนต่างอยู่ และไม่รู้จักกัน ส่งผลต่อศูนย์กลางชุมชน อันได้แก่วัด ศูนย์ชุมชนฯ ไม่ได้รับความนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลต่างๆ ประชากรจะมีการเดินทางออกนอกพื้นที่ทำให้พื้นที่และศูนย์กลางชุมชนเงียบเหงา และไม่ได้รับการดูแลรักษาเท่าที่ควรเนื่องจากประชาชนขาดความผูกพันในพื้นที่ จะมีทั้งเป็นชุมชนของชาวไทยเชื้อสายจีนสังเกตได้จากกรณีศาลเจ้าทั้งเล็กตามมุ่มถนน และใหญ่ท้ายตลาดศรีทองคำ และจากโคมไฟเงินหน้าบ้านของผู้พักอาศัย ลึกเข้าสู่ตอนในของพื้นที่ศึกษาเป็นอาคารพักอาศัยที่ด้านล่างประกอบกิจการส่วนตัว ส่วนใหญ่เป็นกิจการเย็บผ้า ผู้ประกอบอาชีพเป็นผู้ที่มาจากต่างจังหวัดส่วนใหญ่ การมีแรงงานอยู่ในพื้นที่ส่งผลให้เกิดความต้องการที่พักอาศัยเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นรัฐจึงมีการการตอบสนองต่อปัญหา โดยจัดแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เพื่อเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาเป็นอีกแนวทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ทั้งในเรื่องความสม่ำเสมอของการใช้พื้นที่ ทำให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม แก้ไขปัญหาพื้นที่ทิ้งร้างและถูกบุกรุก ซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาทางด้านสังคม เช่น การมั่วสุม อาชญากรรม เป็นต้น ทั้งยังช่วยให้คนในชุมชนซึ่งเป็นชุมชนปิด สามารถมีกิจกรรมทำร่วมกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งส่วนมากเป็นคนที่มีรายได้ปานกลางถึงต่ำ ช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

สามารถกล่าวได้ว่าการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในบริเวณพื้นที่ศึกษามีความสำคัญเพราะเป็นองค์ประกอบหลักของเมืองที่จะขาดไม่ได้ และในบริเวณพื้นที่ศึกษาข้างขาดพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาที่ตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ ซึ่งรัฐจะต้องสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเหล่านี้ให้แก่คนในเมืองเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม

การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในพื้นที่ศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาหลายอย่างในพื้นที่ เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนเมือง ซึ่งรัฐจะต้องเป็นส่วนตอบสนองความต้องการพื้นฐานนี้ให้แก่ประชาชน

ในพื้นที่บริเวณพื้นที่ศึกษาถึงแม้รัฐมีการให้บริการของพื้นที่กีฬาจะมีความครอบคลุมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด แต่ปัญหาที่เกิดจากการใช้เวลาในการเดินทางไปใช้บริการจริงมีระยะทางในการเดินที่มากกว่า 400- 800 เมตร และจะต้องใช้เวลามากกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ 5-10 นาที เนื่องจากความซับซ้อนของโครงข่ายถนนที่ทั้งเป็นถนนปลายตันที่ต้องมีการเดินอ้อม อีกทั้งความลำบากในการออกไปใช้พื้นที่ในบริเวณรอบนอกเพราะถูกปิดกั้นโดยถนนสายหลักซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินไปยังสะพานลอยเพื่อข้ามเส้นทางดังกล่าว

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ ซ้อนทับแผนที่ (Overlay Mapping) เป็นวิธีการประเมินผลที่ทำได้รวดเร็ว และการพรรณนาเพื่อบอกถึงวิธี และรูปแบบการวิเคราะห์ในการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมในระดับต่างๆ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของพื้นที่อาจจะมีความเหมาะสมรองลงมา โดยใช้เป็นแนวทางการเลือกพื้นที่เพื่อตัดสินใจรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่เลือกมาใช้ในการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

5.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาพื้นที่กีฬาในบริเวณพื้นที่ศึกษาและการคัดเลือกพื้นที่ว่างเพื่อนำมาใช้พิจารณาเพื่อพัฒนารองรับกิจกรรมกีฬา

5.2 วิเคราะห์ข้อกำหนดในแผนที่ศึกษา

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

5.4 วิเคราะห์ข้อมูลตำแหน่งที่ตั้งเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

5.5 วิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ว่าง

5.6 วิเคราะห์ศึกษาข้อมูลความต้องการรูปแบบกิจกรรมและพฤติกรรมการใช้พื้นที่กีฬา

5.7 สรุปผลการวิเคราะห์

5.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาพื้นที่กีฬาในบริเวณพื้นที่ศึกษาและการคัดพื้นที่ว่างเพื่อนำมาใช้พิจารณาเพื่อพัฒนารองรับรูปแบบกิจกรรมกีฬา

5.5.1 สภาพปัญหาพื้นที่กีฬาในบริเวณพื้นที่ศึกษา

สภาพพื้นที่ศึกษาจะมีสนามกีฬา 4 สนาม ซึ่งเป็นสนามฟุตบอลและบาสเก็ตบอล บริเวณพื้นที่รอบนอกมีสนามกีฬาไทยญี่ปุ่น-ดินแดง และ สนามกีฬาใต้ทางด่วนใกล้อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งเป็นสนามฟุตบอล ผู้ใช้เป็นวัยรุ่นในพื้นที่บริเวณโดยรอบ

การศึกษาเกณฑ์การจัดหาพื้นที่กีฬา คือสัดส่วนของพื้นที่กีฬาต่อจำนวนประชากร ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้นำเกณฑ์มาตรฐานของสำนักผังเมือง กทม. ที่ใช้เป็นเกณฑ์สำหรับจัดหาพื้นที่สนามกีฬาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่นันทนาการ โดยคำนวณสัดส่วนพื้นที่กีฬาต่อจำนวนประชากร ซึ่งได้กำหนดไว้ให้มีพื้นที่กีฬา 0.8 ไร่ / ประชากร 1,000 คน มาใช้เทียบเคียงเป็นเกณฑ์มาตรฐานสัดส่วนพื้นที่กีฬาต่อจำนวนประชากร และวัดมีการให้บริการระดับเมือง 4 กิโลเมตร ระดับย่าน 1.2-2 กิโลเมตร และระดับชุมชน 400-800 เมตร

จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษามีจำนวนประมาณ 22,000 คน รูปแบบกิจกรรมกีฬาจะแบ่งเป็นสองประเภทคือ ประเภทกีฬาใช้แรงมาก (active sport) ซึ่งเหมาะแก่ประชากรวัย 6-40 ปี และประเภทกีฬาใช้แรงน้อย (passive sport) ซึ่งเหมาะสำหรับวัยมากกว่า 40 ปี และน้อยกว่า 6 ปี

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของพื้นที่กีฬาที่มีในปัจจุบันทั้งประเภทกีฬาใช้แรงมาก (active sport) และประเภทกีฬาใช้แรงน้อย (passive sport) จากเกณฑ์ 0.8 ไร่/ ประชากร 1,000 คน พบว่าประชากรในพื้นที่ชุมชนใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร ต้องการพื้นที่กีฬาประมาณ 17.6 ไร่ ซึ่งในปัจจุบันมีพื้นที่กีฬาอยู่แล้วประมาณ 9 ไร่ ดังนั้นประชากรในพื้นที่มีความต้องการพื้นที่กีฬาเพิ่มอีก 8.6 ไร่ เพื่อให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐพึงมีให้แก่ประชาชนตามมาตรฐานตามที่กรมผังเมืองได้กำหนดไว้

วัดมีการให้บริการของพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในระดับเมือง มีความครอบคลุมพื้นที่ศึกษา แต่ในระดับย่าน และระดับชุมชนเองไม่ครอบคลุมพื้นที่ศึกษา ในระยะการเดินทางเข้าสู่พื้นที่ และการเดินทางไปใช้พื้นที่สนามกีฬารอบนอกจะไม่มีความสะดวกในการเดินทางเนื่องจากความกว้างของช่องการจราจร ทิศทางการเดินทางของบางช่วงถนน รวมถึงสิ่งกีดขวางอย่างอุโมงค์ลอดใต้ถนนและทางยกระดับซึ่งสิ่งกีดขวางในตัวชุมชนเมือง ทำให้ยากแก่การใช้พื้นที่รอบนอก อีกทั้งภายในบริเวณพื้นที่ศึกษามีพื้นที่กีฬาจำนวนน้อยที่บริการเฉพาะบางชุมชนและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของจำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา ทำให้พื้นที่เสื่อมโทรมและขาดการใช้งานที่เหมาะสม

ดังนั้นพื้นที่ควรมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในพื้นที่ศึกษาเอง ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่กีฬาในระดับชุมชนเพื่อให้สามารถรองรับประชากรในพื้นที่ศึกษาได้ด้วยตัวเอง เพราะในตัวพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ว่างเป็นจำนวนมากทั้งถูกปล่อยร้างและถูกบุกรุก โดยใช้พื้นที่ว่างในชุมชนเป็นพื้นที่

รองรับกิจกรรม โดยมีความต้องการพื้นที่เพิ่ม 8.23 ไร่ และมีรัศมีการให้บริการ 400-800 เมตร หรือในระยะการเดิน 5-10 นาที ซึ่งมีการใช้พื้นที่ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้พื้นที่เกิดประโยชน์ และอาจใช้เป็นพื้นที่กีฬาโดยเฉพาะเพียงอย่างเดียวตามความเหมาะสม โดยอาศัยข้อมูลในเรื่องพื้นฐานทางด้าน กายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ จะเป็นตัวช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่กีฬาในชุมชน อีกทั้งข้อมูลพฤติกรรมความต้องการของชุมชนที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ชนิดกีฬากับประชากรในพื้นที่ศึกษา

สำหรับพื้นที่ว่างที่จะนำมาพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมื่อนั้น มีความจำเป็นต้องค้นหา เนื่องจากทรัพยากรที่ดินในเมืองถูกใช้เพื่อประโยชน์ในรูปแบบพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัย จนแทบไม่มีพื้นที่ว่างให้กับการใช้ที่ดินประเภทอื่น โดยเฉพาะที่ดินเพื่อกิจกรรมกีฬา หากไม่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ในปัจจุบันปริมาณพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาภายในพื้นที่ศึกษาขาดแคลนพื้นที่ในระดับชุมชน โดยการหาพื้นที่ว่างเพื่อนำมารองรับกิจกรรมกีฬา สามารถวิเคราะห์ค้นหาได้จาก ข้อมูลหมายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ลักษณะสัณฐานที่เหมาะสม และตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬา

5.1.2 วิเคราะห์ค้นหาพื้นที่ว่างเพื่อนำมาใช้พิจารณาเพื่อพัฒนารองรับรูปแบบกิจกรรมกีฬา

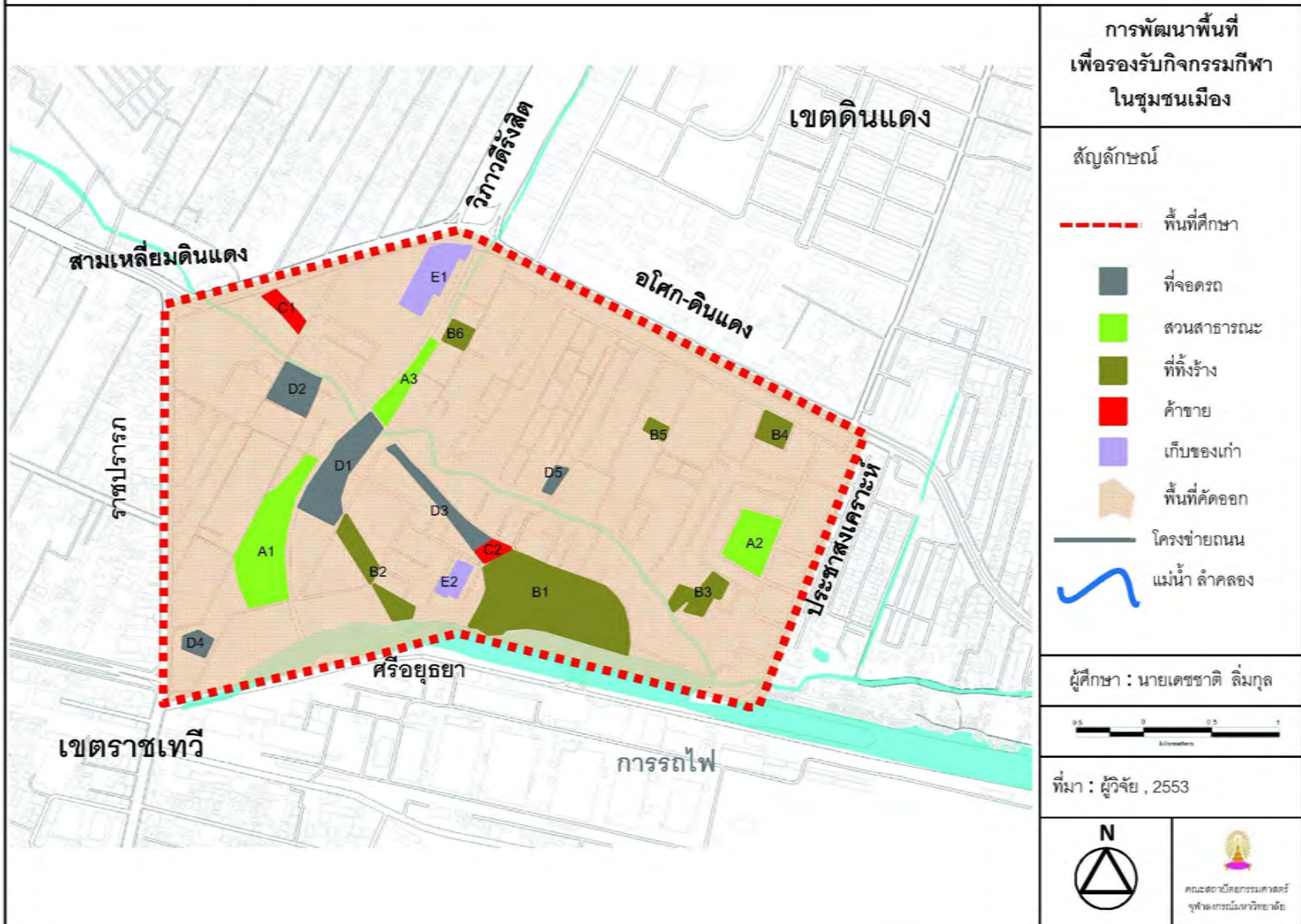
โดยเป็นการเลือกพื้นที่จากการคัดพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมออก จากการพิจารณา ได้แก่

- 1) พื้นที่ถนน บาทวิถี
- 2) พื้นที่สิ่งปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือน และพื้นที่ในขอบเขตรั้วอาคารบ้านเรือน
- 3) พื้นที่แม่น้ำ ลำคลอง

เมื่อตัดพื้นที่ส่วนเหล่านี้ออกไปแล้วจะเหลือพื้นที่ใช้ในการพิจารณา (แผนที่ 5.1) ได้แก่

พื้นที่สวนสาธารณะ	แทนด้วยสัญลักษณ์ A
พื้นที่กว้าง	แทนด้วยสัญลักษณ์ B
พื้นที่มีการบุกรุกทำการค้าขาย	แทนด้วยสัญลักษณ์ C
พื้นที่จอดรถ	แทนด้วยสัญลักษณ์ D
พื้นที่เก็บของเก่า	แทนด้วยสัญลักษณ์ E

แผนที่ 5.1 ประเภทของพื้นที่ว่างนำมาใช้ในการพิจารณา

ตารางที่ 5.1 แสดงลักษณะพื้นที่นำมาวิเคราะห์

ประเภทพื้นที่	ลักษณะพื้นที่	บริเวณสถานที่
A1	สวนสาธารณะ	สวนรมย์ราชเทวี
A2	สวนสาธารณะ	สวนแฟลตดินแดง
A3	สวนสาธารณะ	สวนรมิถนนใต้ทางด่วน
B1	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ริมฝั่งมักกะสัน
B2	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครชุมชนหมอเหล็ง
B3	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ชุมชนกอไผ่
B4	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ชุมชนทินกร
B5	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ชุมชนคูฟ้า
B6	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ชุมชน ร.ร. ราชประสงค์
C1	พื้นที่บุกรุกค้าขาย	พื้นที่ใต้ทางด่วนแยกสามเหลี่ยมดินแดง
C2	พื้นที่บุกรุกค้าขาย	พื้นที่ใต้ทางด่วนศรีรัชชุมชนหมอเหล็ง
D1	ที่จอดรถ	พื้นที่ใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครชุมชนหมอเหล็ง
D2	ที่จอดรถ	วัดตะพาน
D3	ที่จอดรถ	พื้นที่ใต้ทางด่วนศรีรัชชุมชนหมอเหล็ง
D4	ที่จอดรถ	พื้นที่ชุมชนรัชภัณฑ์
D5	ที่จอดรถ	พื้นที่ชุมชนตลาดศรีดินแดง
E1	ที่เก็บของเก่า	พื้นที่ชุมชนตลาดศรีวานิช
E2	ที่เก็บของเก่า	พื้นที่ชุมชนซอยหมอเหล็ง

ที่มา: จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

เมื่อค้นพื้นที่ถนน บาทวิถี พื้นที่สิ่งปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือน และพื้นที่ในขอบเขตรั้ว อาคารบ้านเรือน และพื้นที่แม่น้ำ ลำคลอง ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้พิจารณาออกไปแล้ว(แผนที่ 5.1) จะได้พื้นที่ว่างที่จะนำมาใช้เพื่อพิจารณาหาความเหมาะสมเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา (ตารางที่ 5.1) ในขั้นตอนต่อไป

5.2 วิเคราะห์ข้อกำหนดในหน้าที่ศึกษา

พื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาจะต้องเป็นพื้นที่ไม่ขัดต่อข้อกำหนดหรือกฎข้อบังคับการใช้พื้นที่ตามผังเมืองรวมกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ที่มีโครงการทับซ้อนที่ให้ผลประโยชน์แก่ชุมชน และไม่ขัดต่อนโยบายพัฒนาพื้นที่ หากพื้นที่ดังกล่าวมีการได้รับการสนับสนุนทางนโยบายจากหน่วยงานของรัฐ ก็จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้

5.2.1 กรรมสิทธิ์ที่ดิน

บริเวณพื้นที่ศึกษากรรมสิทธิ์ที่ดินจะเป็นของทั้งรัฐบาล และเอกชน (แผนที่ 4.7) ซึ่งพื้นที่โดยส่วนมากจะเป็นที่ดินของหน่วยงานรัฐ คือ การเคหะแห่งชาติ การรถไฟแห่งประเทศไทย และการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ของการเคหะแห่งชาติอยู่ทางด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือของพื้นที่ศึกษาวางตัวอยู่ติดถนน อโศก-ดินแดง และประชาสงเคราะห์ จะเป็นพื้นที่ปลูกสร้างอาคารแฟลตดินแดง และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานภายในแฟลต เช่น สนามเด็กเล่น สนามกีฬา ที่จอดรถ เป็นต้น พื้นที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทยอยู่ทางด้านใต้ของพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่บึงมักกะสัน และริมบึงมักกะสัน พื้นที่ริมคลองสามเสน ปัจจุบันมีการบุกเบิกเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยเป็นบริเวณทางยาวไปตามแนวบึงมักกะสัน และบริเวณริมคลองสามเสนที่เป็นคลองตัดผ่านแบ่งพื้นที่เขตราชเทวีและเขตดินแดง ในส่วนของพื้นที่การทางพิเศษแห่งประเทศไทยจะเป็นพื้นที่เกิดจากการสร้างทางพิเศษพาดผ่านพื้นที่ทั้งพื้นที่ใต้ทางพิเศษและพื้นที่บริเวณใกล้เคียงจะอยู่แนวแกนกลางตัดผ่านพื้นที่ศึกษา ซึ่งโดยส่วนมากพื้นที่ของการทางพิเศษจะเป็นพื้นที่ว่างที่มีการใช้ประโยชน์โดยการให้เอกชนและหน่วยงานของรัฐเช่า สอนสาธารณะ และเป็นพื้นที่กว้างและที่ถูกบุกเบิกอีกจำนวนมาก ที่ยังขาดการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

ส่วนของพื้นที่ศึกษาที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนจะกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยส่วนมากจะเป็นลักษณะอาคารพาณิชย์และอาคารชุด ซึ่งจะมีบ้านเดี่ยวอยู่กระจายลึกเข้าไปในซอยต่างๆ ของพื้นที่

ในบริเวณพื้นที่ศึกษามีข้อได้เปรียบที่พื้นที่ว่างโดยส่วนมากเป็นที่ดินของภาครัฐไม่จำเป็นต้องมีการเวนคืนที่ดิน มีความสะดวกในการนำที่ดินมาพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา ซึ่งเป็นกิจกรรมสาธารณะประโยชน์แต่ถ้าหากเป็นที่ดินของภาคเอกชน อาจต้องเจรจาขอความร่วมมือ โดยกรรมการชุมชน เพื่อขอรับบริจาค หรือให้ภาครัฐในส่วนท้องถิ่น ช่วยเจรจาทำการเวนคืนที่ดินเพื่อสาธารณะประโยชน์

โดยเฉพาะพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษที่เป็นที่ว่างขนาดใหญ่ ที่ พรบ. การทางพิเศษแห่งประเทศไทย ที่ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างโรงเรือนหรือสิ่งอื่นใดหรือปลูกต้นไม้หรือพืชผลอย่างใด ๆ ภายในระยะทางห้าสิบเมตรจากเขตทางพิเศษ ห้ามมิให้ผู้ใดสร้าง ดัดแปลง ติดหรือตั้งป้ายหรือสิ่ง

ที่สร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้าย ซึ่งพื้นที่ในเขตการทางพิเศษจึงมีความสามารถที่จะใช้รองรับกิจกรรมกีฬาได้

5.2.2 นโยบายของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนในบริเวณพื้นที่ศึกษาแนวนโยบายของหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน

ในพื้นที่ศึกษามีนโยบายของทางหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องคือ กฎหมายผังเมืองรวม (แผนที่ 4.6 และตารางที่ 5.2) นโยบายพื้นที่สีเขียว และนโยบายเพิ่มพื้นที่กีฬาได้ทางพิเศษของ กทม.

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ตามกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๔๙ พื้นที่ศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรักษาและเขตดินแดง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเติบโตเกิดจากกิจกรรมทั้งประเภทที่อยู่อาศัย การค้าพาณิชยกรรม ซึ่งรูปแบบการพัฒนาดังกล่าวส่งผลต่อสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา จากข้อกำหนดผังเมืองรวมกำหนดให้พื้นที่ในเขตรักษาที่อยู่ทางตอนล่างเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมที่ดินประเภท พ. 4 มีวัตถุประสงค์ให้ใช้ประโยชน์เป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ การค้า การบริการและพื้นที่เขตดินแดงซึ่งอยู่ทางตอนบนเป็นพื้นที่ประเภทที่พักอาศัยหนาแน่นมากประเภท ย. 9 มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการอยู่อาศัย มีแนวโน้มในอนาคตพื้นที่ศึกษาจะกลายเป็นพื้นที่มีการใช้ประโยชน์อย่างเข้มข้นอย่างแน่นอน รูปแบบการกำหนดพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาจึงควรต้องวางแผนสำหรับอนาคตเอาไว้ด้วยเพื่อรองรับกับลักษณะเนื้อเมืองที่เปลี่ยนไป ซึ่งนโยบายพื้นที่สีเขียว และนโยบายเพิ่มพื้นที่กีฬาได้ทางพิเศษ ของ กทม. จะเป็นส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาเนื่องจากโครงสร้างทางพิเศษที่ตัดผ่านเข้ามาในพื้นที่ทำให้เกิดพื้นที่ว่างจำนวนมาก และพื้นที่กีฬาเปรียบเสมือนเป็นพื้นที่สีเขียวของเมืองตอบรับกับนโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียวด้วยการเปลี่ยนพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ได้จำนวน 5,000 ไร่ ภายใน 4 ปี (พ.ศ. 2552 – 2555) เฉลี่ยให้เพิ่มขึ้นปีละ 1,250 ไร่ โดยมีเป้าหมายให้กรุงเทพมหานครมีอัตราเฉลี่ยพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนประชากรเท่ากับ 4 ตารางเมตรต่อคน ภายในปี 2553 จะเป็นตัวช่วยส่งเสริมในการสร้างความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

ตารางที่ 5.2 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินและนโยบายสนับสนุนในพื้นที่นำมาวิเคราะห์

ประเภทพื้นที่	กรรมสิทธิ์ที่ดิน	นโยบายสนับสนุนพื้นที่กีฬา
A1	การทางพิเศษ	มี
A2	การเคหะแห่งชาติ	ไม่มี
A3	การทางพิเศษ	มี
B1	การทางพิเศษ	มี
B2	การทางพิเศษ	มี
B3	เอกชน	ไม่มี
B4	การทางพิเศษ	มี
B5	เอกชน	ไม่มี
B6	เอกชน	ไม่มี
C1	การทางพิเศษ	มี
C2	การทางพิเศษ	มี
D1	การทางพิเศษ	มี
D2	วัดตะพาน	ไม่มี
D3	การทางพิเศษ	มี
D4	เอกชน	ไม่มี
D5	เอกชน	ไม่มี
E1	การทางพิเศษ	มี
E2	เอกชน	ไม่มี

ที่มา: จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะฐานเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

กิจกรรมกีฬาเป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีการใช้พื้นที่ตามขนาดมาตรฐานที่เหมาะสม เป็นรูปทรงเรขาคณิต มีลักษณะที่ต้องการทั้งด้านความกว้าง ความยาว และความสูง เพื่อสามารถรองรับกับรูปแบบกิจกรรมกีฬาได้เหมาะสม ลักษณะพื้นที่จึงต้องมีลักษณะเฉพาะโดยความสูงจะต้องมากกว่า 3 เมตร ขึ้นไป ส่วนความกว้างและยาวต้องตามขนาดของชนิดกีฬา โดยมีขนาดครอบคลุมพื้นที่สำหรับคนเข้ามาชม (spectators) โดยกำหนดให้พื้นที่น้อยกว่า 0.8 ไร่ เป็นพื้นที่

ขนาดเล็ก พื้นที่ 0.8-2.0 ไร่ เป็นพื้นที่ขนาดปานกลาง และพื้นที่มากกว่า 2.0 ไร่ เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่

ในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ว่างจำนวนมากที่เกิดจากการตัดผ่านของโครงสร้างทางพิเศษ พื้นที่ว่างโดยส่วนมากจะเป็นพื้นที่บริเวณใต้ทางพิเศษและบริเวณใกล้เคียง โดยมีพื้นที่ขนาดใหญ่สองแห่ง คือ บริเวณใต้ทางพิเศษศรีรัชริมฝั่งมักกะสันตั้งอยู่ทางกลางชุมชนซอยหมอเหล็ง มีการใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ และบริเวณใต้ทางพิเศษเฉลิมมหานครอยู่ท่ามกลางชุมชนรัชภัณฑ์ และชุมชนวัดตะพาน มีการใช้ประโยชน์เป็นสวนสาธารณะ(สวนรมย์ราชเทวี) และมีพื้นที่ว่างเป็นที่รกร้างกระจายทั่วไปอยู่ลึกเข้าไปในซอยชุมชนของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่ว่างปากซอยชุมชนทินกร (B4) มีขนาดใหญ่มีรั้วล้อมรอบ ไม่มีการใช้ประโยชน์ พื้นที่ในชุมชน ร.ร. ราชประสงค์ (B6) เป็นพื้นที่ว่าง ไม่มีการใช้ประโยชน์

ตารางที่ 5.3 แสดงลักษณะทางสีนฐานของพื้นที่นำมาวิเคราะห์

ประเภทพื้นที่	ขนาดพื้นที่	ความสูง(3เมตร)
A1	ใหญ่	มากกว่า
A2	กลาง	โล่ง
A3	กลาง	มากกว่า
B1	ใหญ่	น้อยกว่าบางส่วน
B2	กลาง	มากกว่า
B3	กลาง	โล่ง
B4	กลาง	โล่ง
B5	เล็ก	โล่ง
B6	เล็ก	โล่ง
C1	เล็ก	มากกว่า
C2	เล็ก	มากกว่า
D1	กลาง	มากกว่า
D2	กลาง	โล่ง
D3	กลาง	มากกว่า
D4	เล็ก	โล่ง
D5	เล็ก	โล่ง
E1	เล็ก	โล่ง
E2	เล็ก	โล่ง

ที่มา: จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

ในส่วนของบริเวณพื้นที่ริมฝั่งมักกะสันและริมคลองสามเสนจะมีการเข้าบุกรุกใช้พื้นที่เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากสร้างปัญหาในด้านทัศนียภาพอย่างมาก

จากตารางที่ 5.3 เห็นได้ว่าบริเวณที่มีลักษณะพื้นฐานขนาดใหญ่ และเหมาะสมที่สามารถนำมาใช้พัฒนาได้ คือพื้นที่บริเวณใต้ทางพิเศษเฉลิมมหานครบริเวณสวนรมย์ราชเทวี พื้นที่บริเวณใต้ทางด่วนศรีรัชริมฝั่งมักกะสัน เนื่องจากมีขนาดพื้นที่ขนาดใหญ่มีความง่ายต่อการพัฒนาเพื่อรูปแบบกิจกรรมกีฬา

ในอนาคตพื้นที่ศึกษาจะเป็นที่พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก เนื้อเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลงไป จำเป็นที่จะต้องมีส่วนที่สีเขียวเพื่อเพิ่มความมีชีวิตชีวาให้แก่เมือง โดยในพื้นที่ศึกษาบริเวณบริเวณชุมชนซอยหอมเหลืองมีความเหมาะสมที่สามารถเป็นส่วนสาธารณะในระดับเมือง เพราะมีพื้นที่ที่ร่มน้ำที่ถูกล้อมไว้ด้วยฝั่งมักกะสันในด้านทิศใต้ และคลองสามเสนในด้านทิศเหนือ

5.4 วิเคราะห์ข้อมูลตำแหน่งที่ตั้งเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ว่างเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

5.4.1) พื้นที่เหมาะสมเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาต้องอยู่ติดกับหรือใกล้เคียงกับเส้นทางที่มีปริมาณการสัญจรผ่านสูงโดยเฉพาะเส้นทางหลักของชุมชน

พื้นที่อยู่ติดกับหรือใกล้เคียงกับเส้นทางที่มีปริมาณการสัญจรผ่านสูงโดยเฉพาะเส้นทางหลักของชุมชน โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นของโครงข่ายพื้นที่สาธารณะ (space syntax) เพื่อดูศักยภาพการพัฒนาในพื้นที่ โดยระดับสีโทนร้อนที่มีแนวโน้มที่จะเป็นพื้นที่ที่มีการเข้าถึงและมองเห็นสูง และระดับการการเข้าถึงและมองเห็นที่น้อยเมื่อสีเริ่มกลายเป็นสีโทนเย็น โดยสีแดงหรือสีส้มจะมีความสามารถในการมองเห็นและเข้าถึงสำหรับพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬา แต่ต้องพิจารณากับเกณฑ์อื่นๆ ร่วมด้วย ในส่วนพื้นที่ในสีโทนเย็นที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ก็ยังสามารถนำมาใช้พิจารณาเพื่อหาแนวทางแก้ไขในการเพิ่มศักยภาพการมองเห็นและเข้าถึง

บริเวณพื้นที่ศึกษาโดนโอบล้อมไว้ด้วยถนน 4 สาย มีถนนสายหลักคือ ถนนอโศก-ดินแดง (ทิศเหนือ) ถนนราชปรารภ (ทิศตะวันตก) ถนนศรีอยุธยา (ทิศใต้) และถนนสายรองคือ ถนนประชาสงเคราะห์ (ทิศตะวันออก) โดนมียถนนสายย่อยเชื่อมต่อเข้าไปในพื้นที่ศึกษา โดยส่วนมากจะเป็นซอยตัน เนื่องจากมีคลองสามเสนวิ่งไหลผ่านแบ่งพื้นที่เป็นสองฝั่ง

ในการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นของโครงข่ายพื้นที่สาธารณะจะแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับย่าน และระดับชุมชน

- ระดับย่าน (แผนที่ 5.2) ในพื้นที่ศึกษามีปริมาณการสัญจรในระดับย่านอยู่ในสีโทนร้อน ซึ่งมีการสัญจรในระดับสูง อยู่ด้านเหนือของพื้นที่ศึกษา คือถนนอโศก-ดินแดง ซึ่งมีระดับการสัญจรที่สูง เหมาะแก่การประกอบพาณิชยกรรม และเหมาะแก่พัฒนาเป็นพื้นที่กีฬา

- ระดับชุมชน (แผนที่ 5.3) ในพื้นที่ศึกษามีปริมาณการสัญจรในระดับชุมชนสีโทนร้อนอยู่บริเวณถนนหลังแฟลตดินแดง และถนนราชปรารภ ในบริเวณส่วนลึกเข้าไปในพื้นที่บริเวณในซอย และริมบีงมักกะสันจะเป็นสีโทนเย็นมีปริมาณการสัญจรน้อย หากจะมีขนาดพื้นที่เหมาะสมการจะพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา จึงควรมีการเพิ่มระบบการสัญจรเข้าสู่พื้นที่

เห็นได้ว่าพื้นที่ทางด้านตอนบนของพื้นที่ศึกษามีความสามารถในการเข้าถึงสูงมากที่สุด ซึ่งเป็นบริเวณที่ตั้งของชุมชนการค้าและบริการกับชุมชนที่พักอาศัย แต่พื้นที่ว่างที่สามารถมารองรับได้มีจำนวนน้อย หรือนำมาใช้แล้วไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่า จึงควรใช้พื้นที่ว่างขนาดใหญ่ด้านใน ได้แก่ บริเวณริมบีงมักกะสัน และบริเวณสวนรมย์ราษฎร์ โดยแก้ไขปัญหาการเข้าถึงพื้นที่โดยการเพิ่มเส้นทางการสัญจรเข้าสู่พื้นที่

แผนที่ 5.2 ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นของพื้นที่ในระดับย่าน

แผนที่ 5.3 ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นของพื้นที่ในระดับชุมชน

การพัฒนาพื้นที่
เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา
ในชุมชนเมือง

สัญลักษณ์

- - - พื้นที่ศึกษา
- โครงข่ายทางพิเศษ
- พื้นที่ใช้พิจารณา
- ระดับศักยภาพ

ผู้ศึกษา : นายเดชชาติ ลิ้มกุล

ที่มา : ผู้วิจัย , 2553

N

คณะสถาบันการพลศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.2) ในพื้นที่พื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับย่านพักอาศัยของชุมชนแต่มีการออกแบบ-วางผังที่ป้องกันเสียงรบกวน / อันตรรกจากกิจกรรมกีฬา

ลักษณะของพื้นที่ที่เหมาะสมที่สามารถเว้นระยะห่างจากชุมชนในระยะ 50 เมตร ซึ่งจะต้องเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ (ตารางที่ 5.3) และแยกตัวออกมาจากชุมชน ในบริเวณพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ขนาดใหญ่อยู่คือ บริเวณริมบึงมักกะสัน และสวนรมราชเทวีฯ ที่สามารถเว้นระยะห่างจากชุมชนได้ในระยะ 50 เมตร ในส่วนของบริเวณพื้นที่ว่างอื่นจะไม่สามารถเว้นระยะห่างได้

หากมีพื้นที่ขนาดเหมาะสม แต่ระยะไม่ถึงที่กำหนดอาจจะขออนุญาตพื้นที่ หรือใช้การกำหนดเวลาการใช้พื้นที่ เพื่อไม่ให้ส่งเสียงจากการประกอบกิจกรรมรบกวนผู้คนโดยรอบ

5.4.3) ความเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ศึกษาพื้นที่ว่างที่มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกันโดยตอนบนเป็นสีน้ำตาล (ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก) ตอนล่างเป็นสีแดง ส่งผลต่อศักยภาพการพัฒนา

ตอนล่างของพื้นที่อยู่ในเขตราชเทวี ประกอบด้วยชุมชน 3 ชุมชน คือ รัชภัณ์ท์ วัดตะพาน และชอยหมอเหล็ง มีพื้นที่ว่างที่อยู่ในเขตพื้นที่สีแดง (พาณิชยกรรม) มีพื้นที่ว่างขนาดใหญ่ โดยส่วนมากเป็นที่ดินของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย การพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาต้องคำนึงถึงการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมในเชิงพาณิชย์ร่วมด้วย หากมีขนาดใหญ่ อาจไม่คุ้มที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาเท่ากับการพัฒนาไปเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม แต่หากมีขนาดเล็ก อาจเป็นพื้นที่อเนกประโยชน์ที่ใช้เป็นพื้นที่ค้าขายชั่วคราว ร่วมกันกับกิจกรรมกีฬาที่ใช้พื้นที่ไม่มากนัก

ตอนบนของพื้นที่อยู่ในเขตดินแดง ประกอบด้วย 10 ชุมชน คือ ร.ร.ราชประสงค์ อุทัยทิพย์ ตลาดศรีวาณิช ตลาดศรีทองคำ ตลาดศรีดินแดง คูฟ้า ประชาสันติ ทินกร กอไผ่ เคหะดินแดง มีพื้นที่ว่างแทรกตัวอยู่ในชุมชน ระหว่างอาคาร มีพื้นที่ขนาดใหญ่ บริเวณชุมชนอุทัยทิพย์ ตั้งอยู่ในพื้นที่สีน้ำตาล-สีส้ม (พักอาศัยหนาแน่น) การพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพแหล่งที่อยู่อาศัย เพื่อลดการรบกวนชุมชนจากการเล่นกีฬา

ตารางที่ 5.4 แสดงข้อมูลศักยภาพและข้อบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่นำมาวิเคราะห์

ประเภทพื้นที่	ศักยภาพระดับย่าน (โทนสี)	ศักยภาพระดับชุมชน (โทนสี)	ข้อบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดิน
A1	น้อย	น้อย	พาณิชยกรรม
A2	ปานกลาง	มาก	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
A3	มาก	ปานกลาง	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
B1	น้อย	น้อย	พาณิชยกรรม
B2	น้อย	น้อย	พาณิชยกรรม
B3	น้อย	น้อย	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
B4	มากที่สุด	มากที่สุด	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
B5	ปานกลาง	ปานกลาง	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
B6	มาก	น้อย	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
C1	มากที่สุด	มากที่สุด	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
C2	ปานกลาง	ปานกลาง	พาณิชยกรรม
D1	ปานกลาง	ปานกลาง	พาณิชยกรรม
D2	มาก	มาก	พาณิชยกรรม
D3	ปานกลาง	ปานกลาง	พาณิชยกรรม
D4	น้อย	น้อย	พาณิชยกรรม
D5	น้อย	น้อย	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
E1	มากที่สุด	ปานกลาง	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
E2	น้อย	น้อย	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

ที่มา: จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

ตารางที่ 5.5 แสดงข้อมูลข้อกำหนด ลักษณะพื้นฐาน และตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ว่างนำมาใช้พิจารณา

ประเภทพื้นที่	ลักษณะพื้นที่	บริเวณสถานที่	กรรมสิทธิ์ที่ดิน	นโยบายสนับสนุน	ขนาดพื้นที่	ความสูง (3เมตร)	ศักยภาพระดับย่าน (โทนสี)	ศักยภาพระดับชุมชน (โทนสี)	ข้อบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดิน
A1	สวนสาธารณะ	สวนรมย์ราษฎร์	การทางพิเศษ	มี	ใหญ่	มากกว่า	น้อย	น้อย	พาณิชย์กรรม
A2	สวนสาธารณะ	สวนพฤกษศาสตร์	การเคหะแห่งชาติ	ไม่มี	กลาง	โคง	ปานกลาง	มาก	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
A3	สวนสาธารณะ	สวนรมย์ถนนใต้ทางด่วน	การทางพิเศษ	มี	กลาง	มากกว่า	มาก	ปานกลาง	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
B1	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ริมฝั่งมักกะสัน	การทางพิเศษ	มี	ใหญ่	บางส่วน	น้อย	น้อย	พาณิชย์กรรม
B2	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครชุมชนหมอเห็ง	การทางพิเศษ	มี	กลาง	มากกว่า	น้อย	น้อย	พาณิชย์กรรม
B3	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ชุมชนกอไผ่	เอกชน	ไม่มี	กลาง	โคง	น้อย	น้อย	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
B4	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ชุมชนชินกร	การทางพิเศษ	มี	กลาง	โคง	มากที่สุด	มากที่สุด	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
B5	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ชุมชนคูฟ้า	เอกชน	ไม่มี	เล็ก	โคง	ปานกลาง	ปานกลาง	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
B6	พื้นที่รกร้าง	พื้นที่ชุมชน อ.ร. ราชประสงค์	เอกชน	ไม่มี	เล็ก	โคง	มาก	น้อย	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
C1	พื้นที่ปลูกกล้วย	พื้นที่ใต้ทางด่วนแยกสามเหลี่ยมดินแดง	การทางพิเศษ	มี	เล็ก	มากกว่า	มากที่สุด	มากที่สุด	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
C2	พื้นที่ปลูกกล้วย	พื้นที่ใต้ทางด่วนศรีวิชัยชุมชนหมอเห็ง	การทางพิเศษ	มี	เล็ก	มากกว่า	ปานกลาง	ปานกลาง	พาณิชย์กรรม
D1	ที่จอดรถ	พื้นที่ใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครชุมชนหมอเห็ง	การทางพิเศษ	มี	กลาง	มากกว่า	ปานกลาง	ปานกลาง	พาณิชย์กรรม
D2	ที่จอดรถ	วัดสะพาน	วัดสะพาน	ไม่มี	กลาง	โคง	มาก	มาก	พาณิชย์กรรม
D3	ที่จอดรถ	พื้นที่ใต้ทางด่วนศรีวิชัยชุมชนหมอเห็ง	การทางพิเศษ	มี	กลาง	มากกว่า	ปานกลาง	ปานกลาง	พาณิชย์กรรม
D4	ที่จอดรถ	พื้นที่ชุมชนรัชภิเษก	เอกชน	ไม่มี	เล็ก	โคง	น้อย	น้อย	พาณิชย์กรรม
D5	ที่จอดรถ	พื้นที่ชุมชนตลาดศรีดินแดง	เอกชน	ไม่มี	เล็ก	โคง	น้อย	น้อย	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
E1	ที่เก็บของเก่า	พื้นที่ชุมชนตลาดศรีวิชัย	การทางพิเศษ	มี	เล็ก	โคง	มากที่สุด	ปานกลาง	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
E2	ที่เก็บของเก่า	พื้นที่ชุมชนชอยหมอเห็ง	เอกชน	ไม่มี	เล็ก	โคง	น้อย	น้อย	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

ที่มา: จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

จากตารางที่ 5.5 สามารถสรุปข้อมูลของพื้นที่ว่างที่นำมาใช้พิจารณาได้ ดังนี้

พื้นที่ A1 สวนรมย์ราชเทวี มีการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่สวนสาธารณะ

- ข้อกฎหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียว และพื้นที่กีฬาของ กทม.

- ลักษณะพื้นฐาน เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่สามารถครอบคลุมพื้นที่สำหรับผู้ชมได้ รองรับกีฬา ได้หลายประเภท มีทางด่วนพาดผ่านพื้นที่สูงมากกว่า 3 เมตร มีการวางตัวตามแนวทางด่วน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านต่ำ เป็นสีโทนเย็น(เขียวอ่อน) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) พื้นที่ สามารถเว้นระยะห่างจากชุมชนได้ พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

พื้นที่ A2 สวนพลัดดินแดง มีการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่สวนสาธารณะ

- ข้อกฎหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการเคหะแห่งชาติ ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากทางภาครัฐ

- ลักษณะพื้นฐาน เป็นพื้นที่ขนาดปานกลาง สามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง มีการวางตัวอยู่ระหว่างอาคารพลัดดินแดง

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านปานกลาง เป็นสีโทนร้อน(เหลือง) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนสูง เป็นสีโทนร้อน(ส้ม) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

พื้นที่ A3 สวนรินถนนใต้ทางด่วน มีการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่สวนสาธารณะ

- ข้อกฎหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียว และพื้นที่กีฬาของ กทม.

- ลักษณะพื้นฐาน เป็นพื้นที่ขนาดกลางสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท มีทางด่วนพาดผ่านพื้นที่สูงมากกว่า 3 เมตร มีการวางตัวตามแนวทางด่วน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านสูง เป็นสีโทนร้อน(ส้ม) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนต่ำ เป็นสีโทนเย็น(เขียวอ่อน) พื้นที่ ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

พื้นที่ B1 พื้นที่ริมบึงมักกะสัน เป็นพื้นที่ทิ้งร้าง

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียว และพื้นที่กีฬาของ กทม.

- ลักษณะพื้นฐาน เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่สามารถครอบคลุมพื้นที่สำหรับผู้ชมได้ รองรับกีฬา ได้หลายประเภท มีทางด่วนพาดผ่านพื้นที่สูงมากกว่า 3 เมตร มีการวางตัวได้ทางด่วนริมบึง มักกะสัน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนต่ำ เป็นสีโทนเย็น(เขียวอ่อน) พื้นที่ สามารถเว้นระยะห่างจากชุมชนได้ พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

พื้นที่ B2 พื้นที่ใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครกลางชุมชนซอยหมอเหล็ก เป็นพื้นที่ทิ้งร้าง

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียว และพื้นที่กีฬาของ กทม.

- ลักษณะพื้นฐาน เป็นพื้นที่ขนาดกลางสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท มีทางด่วน พาดผ่านพื้นที่สูงมากกว่า 3 เมตร มีการวางตัวตามแนวใต้ทางด่วน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

พื้นที่ B3 พื้นที่ว่างชุมชนกอไผ่ เป็นพื้นที่ทิ้งร้าง

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากทางภาครัฐ

- ลักษณะพื้นฐาน เป็นพื้นที่ขนาดกลางสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง มีการวางตัวกลางชุมชน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

พื้นที่ B4 พื้นที่ว่างชุมชนทินกร เป็นพื้นที่ทิ้งร้าง

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียว และพื้นที่กีฬาของ กทม.

- ลักษณะพื้นฐาน เป็นพื้นที่ขนาดกลางสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง มีการวางตัวอยู่ทางเข้าชุมชน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านสูง เป็นสีโทนร้อน(ส้ม) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนสูง เป็นสีโทนร้อน(แดง) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่น

พื้นที่ B5 พื้นที่ว่างชุมชนคูฟ้า เป็นพื้นที่ทิ้งร้าง

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากทางภาครัฐ

- ลักษณะพื้นฐาน เป็นพื้นที่ขนาดเล็กสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง มีการวางตัวกลางชุมชน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านปานกลาง เป็นสีค่อนข้างไปทางโทนร้อน(เหลือง) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนปานกลาง เป็นสีค่อนข้างไปทางโทนเย็น(เหลือง) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

พื้นที่ B6 พื้นที่ว่างชุมชน ร.ร. ราชประสงค์ เป็นพื้นที่ทิ้งร้าง

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากทางภาครัฐ

- ลักษณะพื้นฐาน เป็นพื้นที่ขนาดเล็กสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง มีการวางตัวกลางชุมชน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านปานกลาง เป็นสีค่อนข้างไปทางโทนร้อน(เหลือง) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนปานกลาง เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

พื้นที่ C1 พื้นที่ใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง เป็นพื้นที่บุกรุกทำการค้าขาย

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียว และพื้นที่กีฬาของ กทม.

- ลักษณะสัญญาณ เป็นพื้นที่ขนาดเล็กสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท มีทางด่วนพาดผ่านพื้นที่สูงมากกว่า 3 เมตร มีการวางตัวตามแนวถนนใต้ทางด่วน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านสูง เป็นสีโทนคร้อน(แดงส้ม) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนต่ำ เป็นสีโทนคร้อน(ส้ม) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

พื้นที่ C2 พื้นที่ใต้ทางด่วนศรีรัชชุมชนซอยหมอเหล็ง เป็นพื้นที่บุกรุกทำการค้าขาย

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียว และพื้นที่กีฬาของ กทม.

- ลักษณะสัญญาณ เป็นพื้นที่ขนาดเล็กสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท มีทางด่วนพาดผ่านพื้นที่สูงมากกว่า 3 เมตร มีการวางตัวตามแนวถนนใต้ทางด่วน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านปานกลาง เป็นสีค่อนไปทางโทนคร้อน(เหลือง) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนปานกลาง เป็นสีค่อนไปทางโทนเย็น(เหลือง) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

พื้นที่ D1 พื้นที่ใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครชุมชนซอยหมอเหล็ง เป็นพื้นที่จอดรถ

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียว และพื้นที่กีฬาของ กทม.

- ลักษณะสัญญาณ เป็นพื้นที่ขนาดกลางสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท มีทางด่วนพาดผ่านพื้นที่สูงมากกว่า 3 เมตร มีการวางตัวตามแนวถนนใต้ทางด่วน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านปานกลาง เป็นสีค่อนไปทางโทนคร้อน(เหลือง) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนปานกลาง เป็นสีค่อนไปทางโทนเย็น(เหลือง) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

พื้นที่ D2 พื้นที่วัดตะพาน เป็นพื้นที่จอดรถ

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ
- ลักษณะสัญญาณ เป็นพื้นที่ขนาดกลางสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง

มีการวางตัวติดคลองสามเสน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านสูง เป็นสีโทนร้อน(ส้ม) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนสูง เป็นสีโทนร้อน(ส้ม) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

พื้นที่ D3 พื้นที่ใต้ทางด่วนศรีรัชชุมชนชวอยหมอเหล็ก เป็นพื้นที่จอดรถ

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียวและพื้นที่กีฬาของ กทม.

- ลักษณะสัญญาณ เป็นพื้นที่ขนาดกลางสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท มีทางด่วนพาดผ่านพื้นที่สูงมากกว่า 3 เมตร มีการวางตัวตามแนวถนนใต้ทางด่วน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านปานกลาง เป็นสีค่อนข้างไปทางโทนร้อน(เหลือง) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนปานกลาง เป็นสีค่อนข้างไปทางโทนเย็น(เหลือง) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

พื้นที่ D4 พื้นที่ชุมชนรัชภัณฑ์ เป็นพื้นที่จอดรถ

- ข้อกำหนดหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ
- ลักษณะสัญญาณ เป็นพื้นที่ขนาดเล็กสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง อยู่

ระหว่างอาคารในชุมชน

- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

พื้นที่ D5 พื้นที่ชุมชนตลาดศรีดินแดง เป็นพื้นที่จอตลอด

- ข้อกฎหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ
- ลักษณะสัญญาณ เป็นพื้นที่ขนาดเล็กสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง อยู่ด้านในของชุมชน
- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนต่ำ เป็นสีโทนเย็น(เขียว) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

พื้นที่ E1 พื้นที่ชุมชนตลาดศรีวานิช เป็นพื้นที่เก็บของเก่า

- ข้อกฎหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษ มีนโยบายสนับสนุนสร้างพื้นที่สีเขียวและพื้นที่กีฬาของ กทม.
- ลักษณะสัญญาณ เป็นพื้นที่ขนาดเล็กสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง อยู่ด้านทิศเหนือของชุมชน
- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านสูง เป็นสีโทนร้อน(แดงส้ม) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนปานกลาง เป็นสีค่อนข้างโทนร้อน(เหลือง) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

พื้นที่ E2 พื้นที่ชุมชนซอยหมอเหล็ก เป็นพื้นที่เก็บของเก่า

- ข้อกฎหมาย เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชน ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ
- ลักษณะสัญญาณ เป็นพื้นที่ขนาดเล็กสามารถรองรับกีฬาได้บางประเภท เป็นพื้นที่โล่ง อยู่ด้านในของชุมชน
- ตำแหน่งที่ตั้ง จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็น (space syntax) พบว่าพื้นที่มีศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่านต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) ส่วนศักยภาพการเข้าถึงและมองเห็นในระดับชุมชนต่ำ เป็นสีโทนเย็น(ฟ้า) พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตบังคับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

เมื่อวิเคราะห์จากข้อกำหนด ลักษณะพื้นฐาน และตำแหน่งที่ตั้ง จะได้สามารถสรุปความเหมาะสมของพื้นที่ได้ในแผนที่ 5.6 ซึ่งเห็นได้ว่า

- พื้นที่สีแดงจะเป็นพื้นที่เหมาะสมมากที่สุดเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของทางหน่วยงานราชการ ที่จะต้องต้องแก้ไขศักยภาพในการเข้าถึงพื้นที่ ด้วยการพัฒนาระบบโรงข่ายถนนและทางเดินเท้า

- พื้นที่สีส้มมีความเหมาะสมรองลงมา แต่มีปัญหาเรื่องพื้นที่ของเอกชน และตำแหน่งที่ตั้งที่อยู่ท่ามกลางชุมชนพักอาศัยมากเกินไป

- พื้นที่สีเหลืองไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้พัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา เนื่องจากบางพื้นที่มีการใช้ประโยชน์ที่มีเหมาะสมอยู่แล้ว อีกทั้งขนาดและตำแหน่งที่ตั้งไม่เหมาะสมอีกด้วย

5.5 วิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ว่าง

5.5.1 ความเหมาะสมต่อประเภทของชุมชน

ในบริเวณพื้นที่ศึกษาจะมีชุมชนอยู่ 3 ประเภทหลักๆ คือ ชุมชนพักอาศัย ชุมชนการค้าและบริการ และชุมชนประกอบการ เข้าแทรกอยู่ในพื้นที่ชุมชนพักอาศัย ลักษณะประเภทของชุมชนเหล่านี้จะบ่งบอกถึงความต้องการพื้นที่รูปแบบชนิดกีฬาที่จะมีในบริเวณชุมชน แต่ในพื้นที่ศึกษาได้วิเคราะห์แล้วว่าพื้นที่ว่างที่อยู่ท่ามกลางชุมชนของแต่ละชุมชนนั้นมีการใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นที่กีฬาที่ตั้งในตัวชุมชน ต้องใช้พื้นที่ส่วนกลางซึ่งเป็นพื้นที่ของทางหน่วยงานของรัฐคือการทางพิเศษรองรับพื้นที่เล่นกีฬา ดังนั้นรูปแบบกิจกรรมกีฬาจึงไม่ต้องคำนึงถึงรูปแบบลักษณะของชุมชนแต่พิจารณาถึงจำนวนประชากรและความต้องการพื้นที่ชนิดกีฬาจากโครงสร้างของประชากรโดยตรง และหากมีพื้นที่กีฬาตั้งในรูปแบบชุมชนใดสามารถแก้ไขได้โดยการวางมาตรการเข้าใช้พื้นที่

ตารางที่ 5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของชุมชนกับรูปแบบกิจกรรมกีฬา

ประเภทของชุมชน	รูปแบบกิจกรรมกีฬา
ชุมชนพักอาศัย	กีฬาที่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนน้อยเนื่องจากเป็นบริเวณที่คนส่วนมากต้องการเวลาที่เป็นส่วนตัวและเงียบสงบ
ชุมชนการค้าและบริการ	กีฬาที่ต้องใช้พื้นที่สวดแทรกหรือช่วงเวลาที่ไม่มีการใช้พื้นที่ในการประกอบการค้าขาย
ชุมชนประกอบการ	เหมาะแก่กีฬาประเภททีมเพราะใช้จำนวนผู้เล่นหลายคน ตอบสนองจำนวนแรงงานในชุมชน

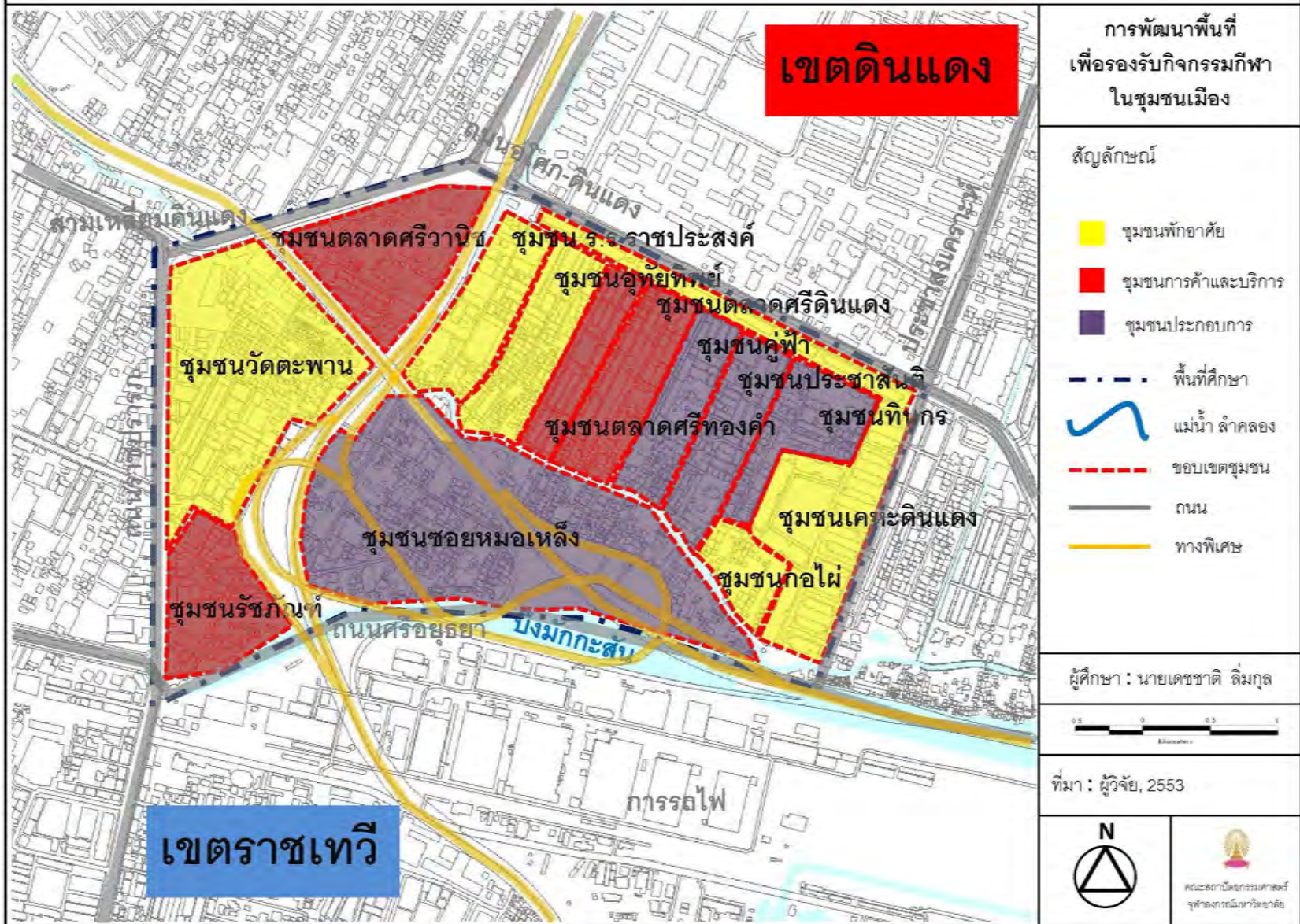
ที่มา: จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

ชุมชนพักอาศัย(แผนที่ 5.4) ประกอบด้วย 5 ชุมชนคือ ชุมชนวัดตะพาน (วัดทัศนการุณสุนทรिकาราม) ชุมชนแฟลตดินแดง ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนโรงเรียนราชประสงค์ ชุมชนกอไผ่ เหมาะแก่ชนดกีฬาก่อให้เกิดเสียงรบกวนน้อยเนื่องจากเป็นบริเวณที่คนส่วนมากต้องการเวลาที่เป็นส่วนตัวและเงียบสงบ (ตารางที่ 5.6)

ชุมชนการค้าและบริการ(แผนที่ 5.4) ประกอบด้วย 4 ชุมชนคือ ชุมชนตลาดศรีวานิช ชุมชนตลาดศรีดินแดง ชุมชนตลาดศรีทองคำ ชุมชนรัชภัณฑ์ เหมาะชนดกีฬาก่อให้เกิดเสียงรบกวนสูงตลอดแทรกหรือช่วงเวลาที่ไม่มีกรใช้พื้นที่ในการประกอบการค้าขาย (ตารางที่ 5.6)

ชุมชนประกอบการ(แผนที่ 5.4) ประกอบด้วย 4 ชุมชนคือ ชุมชนชอยหอมเหล็ง ชุมชนประชาสันติ ชุมชนทินกร ชุมชนคูฟ้า เหมาะแก่ชนดกีฬาก่อให้เกิดเสียงรบกวนสูงเพราะใช้จำนวนผู้เล่นหลายคนตอบสนองจำนวนแรงงานในชุมชน (ตารางที่ 5.6)

แผนที่ 5.4 ประเภทชุมชนในพื้นที่ศึกษา

5.5.2 ความเหมาะสมต่อกลุ่มประชากร

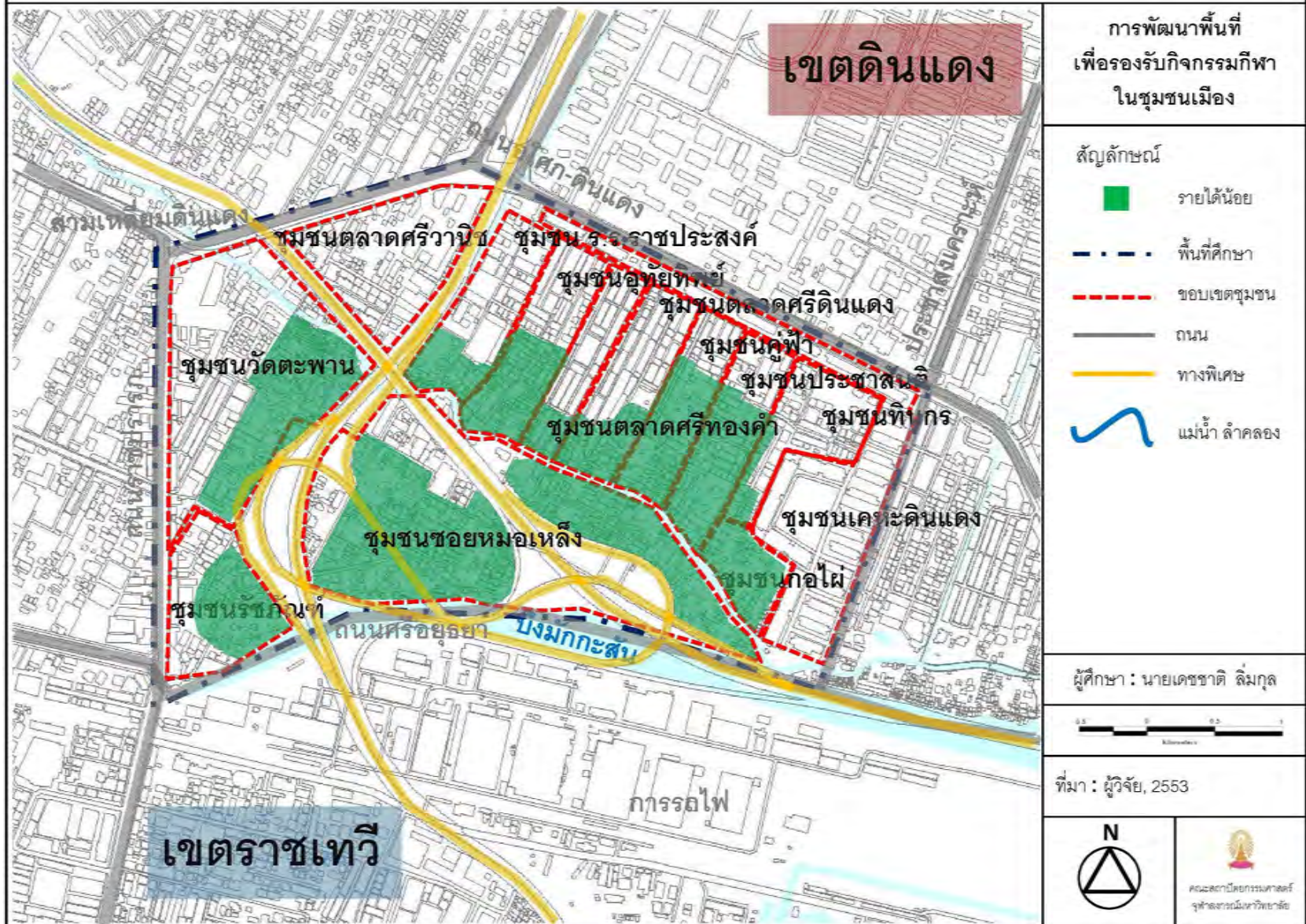
- โครงสร้างประชากร

ในพื้นที่ศึกษา มีประชากรประมาณ 22,000 คน โครงสร้างของประชากร ช่วงอายุ 0-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 18 ช่วงอายุ 15-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 27 ช่วงอายุ 30-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 22 ช่วงอายุ 45-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 21 ประชากรที่ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากร ในพื้นที่ศึกษา โดยประชากรส่วนมากจะอยู่ในช่วง 15-29 ปี รองลงมาคือ ช่วงอายุ 30-44 ปี และ ช่วงอายุ 45-59 ปี ตามลำดับ

ประชากรที่ในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นประชากรที่อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร และพักอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ศึกษา โดยส่วนมากของพื้นที่มีรายได้ปานกลางถึงน้อยซึ่งอยู่โดยส่วนมากจะอยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่ศึกษา(แผนที่ 5.5) มีระดับรายได้สูงบ้างในชุมชนการค้าและบริการซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิม จากการอพยพเข้ามาของคนวัยทำงานทำให้ประชากรในวัยทำงานมีสัดส่วนประชากรสูงกว่าวัยอื่นๆ

ในพื้นที่ศึกษาบริเวณชุมชนที่มีจำนวนแรงงานเข้ามาอยู่อาศัยมากจะเป็นชุมชนประกอบการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ชุมชนคือ ชุมชนซอยหมอเหล็ง ชุมชนประชาสันติ ชุมชนทินกร ชุมชนคูฟ้า ความต้องการรูปแบบกิจกรรมกีฬาจึงเหมาะสำหรับกีฬาประเภทออกแรงมาก (active sport) เช่น ตะกร้อ ฟุตบอล แบดมินตัน ฯลฯ

แผนที่ 5.5 บริเวณที่อยู่ของผู้มีรายได้น้อยในพื้นที่ศึกษา

5.5.3 ความเหมาะสม / ความขัดแย้งกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบ

พื้นที่กิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับในบริเวณการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่สีแดง (พาณิชยกรรม) อาจเป็นกีฬาที่ใช้เนื้อที่-เวลาในการเล่นน้อย เช่น สตรีทบาส ฯลฯ ที่มีการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมน้อย และใช้อุปกรณ์ในการเล่นที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เหมาะสมต่อคนทำงานหรือ ประเภทของกีฬา ที่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนมาก อาจต้องรักษาระยะห่างจาก สถานที่สำคัญทางศาสนา อาคารราชการ สำนักงาน โรงเรียน โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์เด็ก-คนชรา ฯลฯ

5.6 วิเคราะห์ศึกษาข้อมูลความต้องการรูปแบบกิจกรรมและพฤติกรรมการใช้พื้นที่กีฬา

วิเคราะห์ความต้องการด้านกิจกรรมกีฬาของคนกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ (Interview) ตัวแทนคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมืองนั้น ได้มีการทำแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์ถึงพฤติกรรมเบื้องต้น และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาที่มีความเหมาะสม (ภาพที่ 5.1) โดยได้มีการใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจทัศนคติ และความคิดเห็นต่อการใช้พื้นที่เล่นกีฬา โดยการสัมภาษณ์คนในชุมชนทั้งหมด 13 ชุมชน ชุมชนละ 4 ประเภท คือ เด็ก (นักเรียน) วัยรุ่น (นักศึกษา) วัยทำงาน (ผู้ใหญ่) และคนแก่ (ผู้สูงอายุ) ซึ่งจะสัมภาษณ์ ใน 13 ชุมชน ได้ทราบถึงความต้องการของคนในชุมชน ดังนี้

ภาพที่ 5.1 การสัมภาษณ์กลุ่มคนในพื้นที่

(ที่มา: ผู้วิจัย, 2553)

วิถีชีวิต

- ชุมชนรัชภัณฑ์

ตั้งอยู่บริเวณตอนใต้ของพื้นที่ศึกษา ติดกับถนนราชปรารภ และถนนศรีอยุธยา ลักษณะของโดยส่วนมากเป็นที่อยู่อาศัยประเภทอาคารพาณิชย์ และอพาร์ทเมนท์ คนส่วนใหญ่ในชุมชนโดยส่วนมากจะเป็นวัยแรงงาน และนักศึกษาที่เข้าพักอยู่ในพื้นที่ กิจกรรมในตอนกลางวันส่วนมากจะออกไปทำงาน และเรียนในเวลากลางวัน ในช่วงเวลาเย็นก็จะกลับมาพักผ่อน ส่วนบริเวณริมถนนราชปรารภในช่วงเวลากลางคืน จะเป็นสถานบริการพวกร้านเหล้า คาราโอเกะ ซึ่งจะเป็นคนจากต่างจังหวัดที่มาพักอาศัยอยู่ในตัวชุมชน

- ชุมชนวัดตะพาน

ตั้งอยู่ทางตะวันตกของพื้นที่ศึกษาติดกับถนนราชปรารภ เป็นชุมชนดั้งเดิม มีวัดอยู่ในตัวชุมชนจึงเป็นแหล่งศูนย์รวมในการทำกิจกรรมตามวันสำคัญทางพุทธศาสนา บริเวณติดถนนราชปรารภจะเป็นอาคารพาณิชย์ และอพาร์ทเมนท์ ซึ่งชั้นล่างจะส่วนมากเปิดเป็นร้านขายของ บริเวณด้านหลังที่จอดรถของวัดจะเป็นชุมชนแออัด ผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่อาศัยในตัวพื้นที่ชุมชน โดยประกอบอาชีพค้าขาย ในเวลากลางวัน และเข้านอนในช่วงเวลากลางคืน แต่บริเวณริมถนนราชปรารภในช่วงเวลากลางคืน จะเป็นสถานบริการพวกร้านเหล้า คาราโอเกะ ซึ่งจะเป็นคนจากต่างจังหวัดที่มาพักอาศัยอยู่ในตัวชุมชน

- ชุมชนตลาดศรีวาณิช

ตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของพื้นที่ศึกษา ติดกับถนนอโศก-ดินแดง เป็นชุมชนที่มีตลาดอยู่ในตัวชุมชนและบริเวณโดยรอบโดยเฉพาะใต้ทางพิเศษศรีรัชที่มีการใช้พื้นที่เพื่อการค้าขาย ในรูปแบบตลาดเล็กๆ คนโดยส่วนมากจะค้าขายในเวลากลางวัน และบริเวณทางใต้ทางด่วนเฉลิมมหานครที่มีการบุกรุกเพื่ออยู่อาศัย และขายอาหารประเภทรถเข็นในเวลากลางคืน ซึ่งจะขายนอกพื้นที่

- ชุมชน รร. ราชประสงค์

ตั้งอยู่ติดทางพิเศษศรีรัช กับชุมชนอุทัยทิพย์ เป็นชุมชนที่มีทั้งตึกแถว อพาร์ทเมนท์ และบ้านเดี่ยว ซึ่งคนในบริเวณชุมชนซึ่งส่วนมากจะทำงานนอกพื้นที่ในเวลากลางวัน และกลับเข้ามาพักในเวลาตอนเย็น โดยส่วนมากจะเป็นคนต่างถิ่น จะมีคนดั้งเดิมเพียงส่วนน้อยในบริเวณด้านลึกสุดของชุมชนติดกับคลองสามเสน

- ชุมชนอุทัยทิพย์

ตั้งอยู่ระหว่างชุมชน รร. ราชประสงค์ กับชุมชนอุทัยทิพย์ เป็นชุมชนที่มีทั้งตึกแถว อพาร์ทเมนท์ และบ้านเดี่ยว ซึ่งคนในบริเวณชุมชนซึ่งส่วนมากจะทำงานนอกพื้นที่ในเวลากลางวัน และ

กลับเข้ามาพักในเวลาตอนเย็น โดยส่วนมากจะเป็นคนต่างถิ่น มีคนดั้งเดิมจำนวนมากบริเวณด้าน
ในของพื้นที่ติดกับคลองสามเสน ซึ่งอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น

- ชุมชนตลาดศรีทองคำ

อยู่ระหว่างชุมชนอุทัยทิพย์ กับชุมชนตลาดศรีดินแดง มีตลาดท่ามกลางชุมชนที่เปิดตอน
เช้าและปิดในตอนเย็น อาคารทั้งหมดจะเป็นตึกแถวและอาคารพาณิชย์ที่ด้านล่างเปิดร้านขายของ
ส่วนด้านบนใช้เป็นที่อยู่อาศัยและเก็บสินค้า โดยส่วนมากจะอยู่เป็นครอบครัว ในตอนกลางวันคน
มีอายุมากจะอยู่ชายของที่ร้าน ส่วนวัยทำงานจะออกไปทำงานนอกพื้นที่ แบบเข้าไป-เย็นกลับ

- ชุมชนตลาดศรีดินแดง

อยู่ระหว่างชุมชนตลาดศรีทองคำ กับชุมชนคูฟ้า มีตลาดท่ามกลางชุมชนที่เปิดตอนเช้า
และปิดในตอนเย็น อาคารทั้งหมดจะเป็นตึกแถวและอาคารพาณิชย์ที่ด้านล่างเปิดร้านขายของ
ส่วนด้านบนใช้เป็นที่อยู่อาศัยและเก็บสินค้า โดยส่วนมากจะอยู่เป็นครอบครัว ในตอนกลางวันคน
มีอายุมากจะอยู่ชายของที่ร้าน ส่วนวัยทำงานจะออกไปทำงานนอกพื้นที่ แบบเข้าไป-เย็นกลับ มี
ความคล้ายคลึงกับชุมชนตลาดศรีทองคำ

- ชุมชนคูฟ้า

ตั้งอยู่ระหว่างชุมชนตลาดศรีดินแดง กับชุมชนประชาสันติ ในชุมชนจะมีธุรกิจ
ประกอบการเกี่ยวกับตัดเย็บเสื้อผ้าเปิดตอนเช้า ปิดตอนเย็น ซึ่งมีลักษณะเป็นตึกแถว 3-5 ชั้น
บริเวณต้นซอยที่ใช้ทั้งประกอบกิจการและพักอาศัยของแรงงาน บริเวณท้ายซอยเป็นที่อยู่อาศัย
เป็นส่วนมากซึ่งจะเป็นคนทำงานรับจ้างทั่วไป

- ชุมชนประชาสันติ

ตั้งอยู่ระหว่างชุมชนคูฟ้า กับชุมชนทินกร ในชุมชนจะมีธุรกิจประกอบการเกี่ยวกับตัดเย็บ
เสื้อผ้าเปิดตอนเช้า ปิดตอนเย็น ซึ่งมีลักษณะเป็นตึกแถว 3-5 ชั้น บริเวณต้นซอยที่ใช้ทั้งประกอบ
กิจการและพักอาศัยของแรงงาน บริเวณท้ายซอยเป็นที่อยู่อาศัยเป็นส่วนมากของคนทำงานเข้าไป
เย็นกลับ มีความคล้ายคลึงกับชุมชนคูฟ้า

- ชุมชนทินกร

ตั้งอยู่ระหว่างชุมชนประชาสันติ กับชุมชนเคหะดินแดง ในชุมชนจะมีธุรกิจประกอบการ
เกี่ยวกับตัดเย็บเสื้อผ้าเปิดตอนเช้า ปิดตอนเย็น ในบริเวณกลางซอย ซึ่งเป็นตึกแถวที่ใช้ทั้งประกอบ
กิจการและพักอาศัย บริเวณท้ายซอยเป็นที่อยู่อาศัยมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว มีความคล้ายคลึงกับ
ชุมชนคูฟ้า และชุมชนประชาสันติ

- ชุมชนเคหะดินแดง

ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ศึกษา เป็นที่ของการเคหะจัดสรรให้คนเข้ามาอยู่
อาศัยเป็นเวลานานกว่า 30 ปี ซึ่งเป็นคนดั้งเดิม ผู้คนส่วนมากจะเป็นคนมีอายุมากแล้วเพราะ

ลูกหลานส่วนมากจะออกไปอาศัยที่อื่น เนื่องจากข้อจำกัดของตัวพื้นที่ห้องพักที่ไม่เหมาะสมกับครอบครัวขยาย วัยทำงานจะออกไปทำงานในตอนเช้า และกลับมาในตอนเย็น จะมีตลาดเล็กๆ ในพื้นที่เพื่อรองรับคนในแฟลต

- ชุมชนกอไผ่

ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพื้นที่ศึกษาด้านหลังของชุมชนเคหะดินแดง เป็นชุมชนดั้งเดิมริมคลองสามเสน เป็นที่อยู่อาศัยเกือบทั้งหมด ลักษณะที่อยู่จะเป็นบ้านไม้ ไม่ใหญ่มาก อยู่กันเป็นชุมชนเล็ก ผู้คนจะมีหลายหลายวัย ส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างนอกพื้นที่ หรือในบริเวณพื้นที่ศึกษา

- ชุมชนซอยหมอเหล็ง

ตั้งอยู่ทิศใต้ของพื้นที่ศึกษา ติดกับบึงมักกะสัน เป็นชุมชนที่มีกลุ่มแรงงานอยู่มากเนื่องจากในชุมชนเองมีธุรกิจประกอบการที่จำเป็นต้องใช้แรงงาน เช่น รับซื้อของเก่า โรงเย็บผ้า อู่ซ่อมรถ เป็นต้น ที่อยู่อาศัยจะมีทั้งอพาร์ทเมนท์ อาคารพาณิชย์ และชุมชนแออัดบริเวณริมบึงมักกะสัน เป็นที่อยู่ของคนที่มีรายได้น้อย ที่อพยพเข้ามาสู่ตัวพื้นที่ศึกษา ผู้คนในชุมชนจึงเป็นแบบหาเช้ากินค่ำ

เมื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตของคนในชุมชนได้จุดตัดทางวัฒนธรรมและทางวัฒนธรรมมหานคร พบว่าในบางชุมชนมีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

- ชุมชนรัชภัณฑ์และชุมชนวัดตะพานจะมีความคล้ายคลึงกันเพราะบริเวณริมถนนราชปรารภจะมีการประกอบธุรกิจทั้งกลางวันและกลางคืน ภายในชุมชนจะเป็นที่พักของคนวัยทำงาน และนักศึกษาซึ่งจะกลับที่พักในช่วงเวลาเย็น

- ชุมชนตลาดศรีวาณิช ชุมชนตลาดศรีทองคำ และชุมชนตลาดศรีดินแดง จะมีความคล้ายคลึงกันเพราะเป็นชุมชนที่มีตลาดอยู่กลางชุมชน อีกทั้งบริเวณรอบตลาดเป็นตึกแถวใช้ในการค้าขาย ผู้คนจะเริ่มทำงานตั้งแต่เช้าตรู่จนถึงตอนเย็น

- ชุมชนซอยหมอเหล็ง ชุมชนคูฟ้า ชุมชนประชาสันติ และชุมชนทินกร จะมีความคล้ายคลึงกันเพราะเป็นชุมชนประกอบการที่มีคนส่วนมากเป็นแรงงานในพื้นที่ ซึ่งทำงานในช่วงเช้า- เย็น

- ชุมชน รร. ราชประสงค์ ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนกอไผ่ และชุมชนเคหะดินแดง จะมีความคล้ายคลึงกันเพราะคนส่วนมากจะอยู่อาศัยในพื้นที่ วัยทำงานจะออกไปทำงานในตอนกลางวัน และกลับมาในช่วงเย็น

ความต้องการพื้นที่กิจกรรมกีฬา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรความต้องการพื้นที่เล่นกีฬาของชุมชนในบริเวณพื้นที่ศึกษามีความต้องการพื้นที่เพื่อเล่นกีฬาอย่างมาก

เด็ก (นักเรียน)	ต้องการมากคือ กีฬาที่ใช้แรงมาก (active sport)
วัยรุ่น (นักศึกษา)	ต้องการมากคือ กีฬาที่ใช้แรงมาก (active sport)
วัยทำงาน (ผู้ใหญ่)	ต้องการมากคือ กีฬาที่ใช้แรงมาก (active sport)
คนแก่ (ผู้สูงอายุ)	ต้องการมาก ส่วนที่ต้องการจะเป็นพื้นที่กีฬาประเภทที่ใช้แรงน้อย (passive sports)

เนื่องจากพื้นที่กีฬาที่มีอยู่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่ศึกษา โดยคนในชุมชนต้องการให้มีพื้นที่กีฬากระจายให้ทั่วบริเวณพื้นที่ศึกษา

รูปแบบกิจกรรมกีฬา

รูปแบบกิจกรรมกีฬาออกแรงมาก (active Sport) โดยส่วนมากในประชากรชายจะต้องการพื้นที่เล่นกีฬาประเภท ฟุตบอล บาสเก็ตบอล และตะกร้อ ตามลำดับ ในส่วนของประชากรหญิง จะต้องการพื้นที่เล่นกีฬาประเภท แอโรบิค แบดมินตัน และวิ่ง ตามลำดับ ในส่วนของรูปแบบกิจกรรมกีฬาออกแรงน้อย (passive Sport) โดยส่วนมากต้องการพื้นที่เพื่อ เดินเล่น และฝึกโยคะ

เด็ก (นักเรียน)	กิจกรรมกีฬาต้องการมากที่สุดคือ ฟุตบอล แบดมินตัน และบาสเก็ตบอล
วัยรุ่น (นักศึกษา)	กิจกรรมกีฬาต้องการมากที่สุดคือ ฟุตบอล บาสเก็ตบอล และแบดมินตัน
วัยทำงาน (ผู้ใหญ่)	กิจกรรมกีฬาต้องการมากที่สุดคือ ตะกร้อ ฟุตบอล และบาสเก็ตบอล
คนแก่ (ผู้สูงอายุ)	กิจกรรมกีฬาต้องการมากที่สุดคือ เปตอง แอโรบิค และวิ่ง

ช่วงเวลาและความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมกีฬา

ช่วงเวลาและความถี่ในการเล่นกีฬาของคนในพื้นที่ศึกษา พบว่าจะมีทั้งไปใช้บริการนอกพื้นที่ศึกษาเนื่องจากพื้นที่ในบริเวณศึกษามีสนามไม่ตอบสนองความเพียงพอของกลุ่มประชากร เพราะมีการใช้พื้นที่ในช่วงเวลาที่พร้อมกัน และในพื้นที่ศึกษาคือกลุ่มประชากรที่อยู่ในละแวกใกล้บ้านสามารถเดินเท้าได้ ช่วงเวลาที่นิยมไปใช้บริการจะเป็นช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ความถี่ในการใช้บริการนอกสถานที่จะอยู่ประมาณเดือนละ 1-2 ครั้ง ในพื้นที่ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง

รูปแบบการเดินทางเข้าใช้พื้นที่

การเดินทางเข้าใช้พื้นที่เล่นกีฬา ในส่วนของผู้ใช้พื้นที่รอบนอกบริเวณที่ศึกษาส่วนใหญ่ จะใช้การเดินทางด้วยรถประจำทาง รองลงมาคือรถจักรยานยนต์ การเดินทางในส่วนของพื้นที่ศึกษาเอง โดยส่วนมากจะเป็นใช้การเดินทางเท้าเดินเท้า รองลงมาคือจักรยานยนต์ เข้าไปใช้พื้นที่เล่นกีฬา

ตารางที่ 5.7 ความต้องการและพฤติกรรมการใช้พื้นที่กีฬา

ความต้องการพื้นที่กีฬา	รูปแบบกิจกรรมกีฬา	ช่วงเวลาและความถี่	รูปแบบการเดินทาง
กลุ่มประชากรมีความต้องการพื้นที่เล่นกีฬาของชุมชนในบริเวณพื้นที่ศึกษามีความต้องการพื้นที่เพื่อเล่นกีฬาอย่างมาก	รูปแบบกิจกรรมประเภท active sport ประชากรชายจะต้องการพื้นที่เล่นกีฬาประเภท ฟุตบอล บาสเก็ตบอล และตะกร้อ ในส่วนของประชากรหญิง จะต้องการพื้นที่เล่นกีฬาประเภท แอโรบิค แบดมินตัน และวิ่ง	ช่วงเวลาที่นิยมไปใช้บริการจะเป็นช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ความถี่ในการใช้บริการนอกสถานที่จะอยู่ประมาณ เดือนละ 1-2 ครั้ง ในพื้นที่ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	การใช้พื้นที่รอบนอกบริเวณที่ศึกษาส่วนใหญ่ จะใช้การเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ และในส่วนของพื้นที่ศึกษาโดยส่วนมากจะเป็นใช้การเดินทางเท้าและรองลงมาคือจักรยานยนต์เข้าไปใช้พื้นที่เล่นกีฬา

ที่มา: จากการสำรวจของผู้วิจัย

จากการสำรวจ (ตารางที่ 5.7) เหตุผลที่คนในชุมชนต้องการให้มีพื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมเนื่องจากในความลำบากในการออกไปใช้พื้นที่ในบริเวณรอบนอก อีกทั้งในชุมชนยังมีพื้นที่ว่างเหลือจำนวนมาก (แผนที่ 4.4.1) ซึ่งทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัยจากพื้นที่ว่างทิ้งร้างเหล่านั้น กลายเป็นแหล่งมั่วสุม เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาอาชญากรรม การพัฒนาพื้นที่ในชุมชนได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและเฉลิมมหานครเพื่อกิจกรรมกีฬาจึงเป็นการตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างตรงกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 5.8 รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ว่างของกลุ่มชุมชน

ชุมชน	วิถีชีวิต	ความเหมาะสมต่อประเภทของชุมชน	ความเหมาะสมต่อกลุ่มประชากร	ความต้องการรูปแบบกิจกรรมกีฬา
รัชภัณฑ์	ทั้งกลางวันและกลางคืน ชุมชนจะเป็นที่พักของคนวัยทำงานและนักศึกษา ซึ่งจะกลับที่พักในช่วงเวลาเย็น	ชุมชนการค้าและบริการกีฬาที่ต้องใช้พื้นที่สวดแทรกหรือช่วงเวลาที่ไม่มีการใช้พื้นที่ในการประกอบการค้าขาย	ประเภทกีฬาใช้แรงมาก (active sport) ซึ่งเหมาะแก่ประชากรวัย 6-40 ปี และประเภทกีฬาใช้แรงน้อย (passive sport) ซึ่งเหมาะสำหรับวัยมากกว่า 40 ปี และน้อยกว่า 6 ปี	เด็ก (นักเรียน) - กิจกรรมกีฬาต้องการมากที่สุดคือ ฟุตบอล แบดมินตัน และบาสเก็ตบอล วัยรุ่น (นักศึกษา) - กิจกรรมกีฬาต้องการมากที่สุดคือ ฟุตบอล บาสเก็ตบอล และแบดมินตัน วัยทำงาน (ผู้ใหญ่) - กิจกรรมกีฬาต้องการมากที่สุดคือ ตะกร้อ ฟุตบอล และแบดมินตัน คนแก่ (ผู้สูงอายุ) - กิจกรรมกีฬาต้องการมากที่สุดคือ เปตอง แอโรบิค และวิ่ง
วัดตะพาน				
ตลาดศรีวานิช	ผู้คนจะเริ่มทำงานตั้งแต่เช้าตรู่จนถึงตอนเย็น			
ตลาดศรีทองคำ				
ตลาดศรีดินแดง				
ซอยหมอเหล็ง	คนส่วนมากเป็นแรงงานในพื้นที่ ซึ่งทำงานในช่วง เช้า-เย็น	ชุมชนประกอบการเหมาะแก่กีฬาประเภททีมเพราะใช้จำนวนผู้เล่นหลายคน ตอบสนองจำนวนแรงงานในชุมชน		
คูฟ้า				
ประชาสันติ				
ทินกร				
รร. ราชประสงค์	คนส่วนมากจะอยู่อาศัยในพื้นที่ วัยทำงานจะออกไปทำงานในตอนกลางวันและกลับมาในช่วงเย็น	ชุมชนพักอาศัยกีฬาที่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนน้อยเนื่องจากเป็นบริเวณที่คนส่วนมากต้องการเวลาที่เป็นส่วนตัวและเงียบสงบ		
อุทัยทิพย์				
กอไผ่				
เคหะดินแดง				

ที่มา: จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

เมื่อวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ว่างโดยพิจารณาถึงความคล้ายคลึงกันของชุมชนจะสามารถแบ่งได้ตาม ตารางที่ 5.8 ซึ่งบอกถึงความต้องการกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันของแต่ละชุมชน รวมถึงรูปแบบวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน

ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาได้นำแนวคิดทฤษฎีแหล่งกลาง (central place theory) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่กีฬาสามารถมีบทบาทความเป็นแหล่งกลางต่อชุมชนที่อยู่โดยรอบ หรือทำให้ชุมชนเหล่านั้นเลือกที่จะเข้ามาใช้บริการจากแหล่งกลาง โดยพิจารณาจากตำแหน่งที่ตั้งและระยะทางรัศมีการให้บริการของพื้นที่กีฬา โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับละแวกบ้าน ระดับชุมชน และระดับย่าน จากโครงการจัดทำมาตรฐานด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร กำหนดให้มีรัศมีการให้บริการในระดับละแวกบ้าน 200 เมตร ระดับชุมชน 800 เมตร และระดับย่าน 1.2 กิโลเมตร อีกทั้งยังสามารถวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่มีระดับการให้บริการที่แตกต่างกันกันไป ตามระดับละแวกบ้าน ชุมชน และระดับย่าน (หน้า 33 ตารางที่ 2.5)

เมื่อนำแนวคิดความเป็นศูนย์กลางกับรูปแบบกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชนได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร พบว่า

- ชุมชนรัชภัณฑ์และชุมชนวัดตะพานจะมีความคล้ายคลึงกันเพราะบริเวณริมถนนราชปรารภจะมีการประกอบธุรกิจทั้งกลางวันและกลางคืน มีความต้องการชนิดกีฬาประเภทออกแรงน้อย (passive sports) ที่ต้องการสวนสาธารณะ

- ชุมชนตลาดศรีวาณิช ชุมชนตลาดศรีทองคำ และชุมชนตลาดศรีดินแดง จะมีความคล้ายคลึงกันเพราะเป็นชุมชนที่มีตลาดอยู่กลางชุมชน ผู้คนจะเริ่มทำงานตั้งแต่เช้าตรู่จนถึงตอนเย็น ต้องการชนิดกีฬาออกแรงมาก (active sports) คือ เปตอง แอโรบิก และวิ่ง และกีฬาออกแรงน้อย (passive sports) ที่ต้องการพื้นที่สวนสาธารณะ

- ชุมชนซอยหมอลเหล็ง ชุมชนคูฟ้า ชุมชนประชาสันติ และชุมชนทินกร คนส่วนมากเป็นแรงงานในพื้นที่ ซึ่งทำงานในช่วง เช้า- เย็น มีความต้องการชนิดกีฬาประเภทออกแรงมาก (active sports) คือ ตะกร้อ ฟุตบอล และแบดมินตัน

- ชุมชน รร. ราชประสงค์ ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนกอไผ่ และชุมชนเคหะดินแดง คนส่วนมากจะอยู่อาศัยในพื้นที่ ้วยทำงานจะออกไปทำงานในตอนกลางวันและกลับมาในช่วงเย็น มีความต้องการชนิดกีฬาประเภทออกแรงมาก (active sports) คือ ฟุตบอล บาสเก็ตบอล และแบดมินตัน และประเภทกีฬาออกแรงน้อย (passive sports) ที่ต้องการพื้นที่สวนสาธารณะ

สรุปได้ว่า

- ชุมชนชอยหมอลเหล็ง ชุมชนคู່ฟ้า ชุมชนประชาสันติ และชุมชนทินกร ชุมชน รร. ราชประสงค์ ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนกอไผ่ และชุมชนเคหะดินแดง มีความต้องการพื้นที่กีฬาประเภทออกแรงมาก(active sports) ร่วมกันได้ในพื้นที่ศูนย์กลางระดับย่าน คือ ตะกร้อ ฟุตซอล บาสเก็ตบอลและแบดมินตัน

- ชุมชนตลาดศรีวาณิช ชุมชนตลาดศรีทองคำ ชุมชนตลาดศรีดินแดง ชุมชนรัชภัณฑ์และชุมชนวัดตะพาน มีความต้องการพื้นที่ประเภทกีฬาออกแรงน้อย (passive sports) ซึ่งเป็นพื้นที่สวนสาธารณะ ซึ่งสามารถใช้ร่วมกันได้ในระดับย่าน โดยชนิดกีฬาประเภทออกแรงมาก (active sports) ของชุมชนตลาดศรีวาณิช ชุมชนตลาดศรีทองคำ และชุมชนตลาดศรีดินแดง สามารถอยู่ในพื้นที่บางส่วนของสวนสาธารณะได้ คือ เปตอง แอโรบิค และวิ่ง

ซึ่งในชนิดกีฬาประเภทใช้พื้นที่น้อยโดยเน้นการใช้อุปกรณ์ เช่น หมากกระดาน ปิงปอง สามารถแทรกตัวอยู่ได้ตามพื้นที่ว่างในตัวละครบ้าน หรือชุมชนเอง

5.7 สรุปผลการวิเคราะห์

พื้นที่ควรมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในพื้นที่ศึกษาเอง ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่กีฬาในระดับชุมชนเพื่อให้สามารถรองรับประชากรในพื้นที่ศึกษาได้ด้วยตัวเอง เพราะในตัวพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ว่างเป็นจำนวนมากทั้งถูกปล่อยร้างและถูกบุกรุก โดยใช้พื้นที่ว่างในชุมชนเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรม โดยมีความต้องการพื้นที่เพิ่ม 8.23 ไร่ และมีรัศมีการให้บริการ 400-800 เมตร หรือในระยะการเดิน 5-10 นาที ซึ่งมีการใช้พื้นที่ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้พื้นที่เกิดประโยชน์ และอาจใช้เป็นพื้นที่กีฬาโดยเฉพาะเพียงอย่างเดียวตามความเหมาะสม โดยอาศัยข้อมูลในเรื่องพื้นฐานทางด้าน กายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ จะเป็นตัวช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่กีฬาในชุมชน อีกทั้งข้อมูลพฤติกรรมความต้องการของชุมชนที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการเพื่อหาความเหมาะสมของพื้นที่ชนิดกีฬากับประชากรในพื้นที่ศึกษา

ในบริเวณพื้นที่ศึกษามีข้อได้เปรียบที่พื้นที่ว่างโดยส่วนมากเป็นที่ดินของภาครัฐไม่จำเป็นต้องมีการเวนคืนที่ดิน มีความสะดวกในการนำที่ดินมาพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา ซึ่งเป็นกิจกรรมสาธารณประโยชน์แต่ถ้าหากเป็นที่ดินของภาคเอกชน อาจต้องเจรจาขอความร่วมมือโดยกรรมการชุมชน เพื่อขอรับบริจาค หรือให้ภาครัฐในส่วนท้องถิ่น ช่วยเจรจาทำการเวนคืนที่ดินเพื่อสาธารณประโยชน์

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ตามกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๔๙ พื้นที่ศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตราชเทวี และเขตดินแดง เป็นพื้นที่พาณิชยกรรมที่ดินประเภท พ. 4 และประเภท ย. 9 แนวโน้มในอนาคตพื้นที่ศึกษาจะกลายเป็นพื้นที่มีการใช้ประโยชน์

อย่างเข้มข้นอย่างแน่นอน รูปแบบการกำหนดพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาจึงควรต้องวางแผนสำหรับอนาคตเอาไว้ด้วยเพื่อรองรับกับลักษณะเนื้อเมืองที่เปลี่ยนไป

นโยบายพื้นที่สีเขียว และนโยบายเพิ่มพื้นที่กีฬาได้ทางพิเศษ ของ กทม. จะเป็นส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา เนื่องจากโครงสร้างทางพิเศษที่ตัดผ่านเข้ามาในพื้นที่ทำให้เกิดพื้นที่ว่างจำนวนมาก และพื้นที่กีฬาเปรียบเสมือนเป็นพื้นที่สีเขียวของเมืองตอบรับกับนโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียวด้วยการเปลี่ยนพื้นที่รกร้างว่างเปล่า จะเป็นตัวช่วยส่งเสริมในการสร้างความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬา

ในอนาคตพื้นที่ศึกษาจะเป็นที่พาดิษยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก เนื้อเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลงไป จำเป็นที่จะต้องมียพื้นที่สีเขียวเพื่อเพิ่มความมีชีวิตชีวาให้แก่เมือง โดยในพื้นที่ศึกษาบริเวณบริเวณชุมชนซอยหมอเหล็งมีความเหมาะสมที่สามารถเป็นสวนสาธารณะในระดับเมือง เพราะมีพื้นที่ริมน้ำที่ถูกห้อมล้อมไว้ด้วยบึงมักกะสันในด้านทิศใต้ และคลองสามเสนในด้านทิศเหนือ

พื้นที่ทางด้านตอนบนของพื้นที่ศึกษามีความสามารถในการเข้าถึงสูงมากที่สุด ซึ่งเป็นบริเวณที่ตั้งของชุมชนการค้าและบริการกับชุมชนที่พักอาศัย แต่พื้นที่ว่างที่สามารถรองรับได้มีจำนวนน้อย หรือนำมาใช้แล้วไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่า จึงควรใช้พื้นที่ว่างขนาดใหญ่ด้านใน ได้แก่ บริเวณริมบึงมักกะสัน บริเวณสวนสาธารณะพลัดดินแดง และสวนรมย์ราชเทวี โดยแก้ไขปัญหาการเข้าถึงพื้นที่โดยการเพิ่มเส้นทางการสัญจรเข้าสู่พื้นที่

ตอนล่างของพื้นที่อยู่ในเขตราชเทวี ประกอบด้วยชุมชน 3 ชุมชน คือ รัชกัณฑ์ วัดตะพาน และซอยหมอเหล็ง มีพื้นที่ว่างที่อยู่ในเขตพื้นที่สีแดง (พาดิษยกรรม) มีพื้นที่ว่างขนาดใหญ่ การพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาต้องคำนึงถึงการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมในเชิงพาดิษยกรรมร่วมด้วย อาจเป็นพื้นที่อเนกประโยชน์ที่ใช้เป็นพื้นที่ค้าขายชั่วคราว ร่วมกันกับกิจกรรมกีฬาที่ใช้พื้นที่ไม่มากนัก ในส่วนตอนบนของพื้นที่อยู่ในเขตดินแดง ประกอบด้วย 10 ชุมชน ตั้งอยู่ในพื้นที่สีน้ำตาล-สีส้ม (พักอาศัยหนาแน่น) การพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพแหล่งที่อยู่อาศัย เพื่อลดการรบกวนชุมชนจากการเล่นกีฬา โดยอาจจะขอเวนคืนพื้นที่ หรือใช้การกำหนดเวลาการใช้พื้นที่ เพื่อไม่ให้ส่งเสียงจากการประกอบกิจกรรมรบกวนผู้คนโดยรอบ

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของพื้นที่กีฬาที่มีในปัจจุบันทั้งประเภทกีฬาใช้แรงมาก (active sport) และประเภทกีฬาใช้แรงน้อย (passive sport) จากเกณฑ์ 0.8 ไร่/ ประชากร 1,000 คน พบว่าประชากรในพื้นที่ชุมชนใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร ต้องการพื้นที่กีฬาประมาณ 17.6 ไร่ ซึ่งในปัจจุบันมีพื้นที่กีฬาอยู่แล้วประมาณ 9 ไร่ ดังนั้นประชากรในพื้นที่ที่มีความต้องการพื้นที่กีฬาเพิ่มอีก 8.6 ไร่ เพื่อให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐพึงมีให้แก่ประชาชนตามมาตรฐานตามที่กรมผังเมืองได้กำหนดไว้

ประชากรในพื้นที่ศึกษาความต้องการพื้นที่เล่นกีฬาของชุมชนในบริเวณพื้นที่ศึกษา มีความต้องการพื้นที่เพื่อเล่นกีฬาอย่างมาก ลักษณะรูปแบบกิจกรรมประเภท active Sport ประชากรชายจะต้องการพื้นที่เล่นกีฬาประเภท ฟุตบอล บาสเก็ตบอล และตะกร้อ ในส่วนของ ประชากรหญิง จะต้องการพื้นที่เล่นกีฬาประเภท แอโรบิค แบดมินตัน และวิ่ง ช่วงเวลาที่นิยมไปใช้บริการจะเป็นช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ความถี่ในการใช้บริการนอกสถานที่จะอยู่ประมาณเดือน ละ 1-2 ครั้ง ในพื้นที่ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง รูปแบบการเดินทางรอบนอกบริเวณที่ศึกษาส่วนใหญ่จะใช้การเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ และในส่วนของพื้นที่ศึกษาโดยส่วนมากจะเป็นใช้การเดินทางเท้าเดินเท้าและรองลงมาคือจักรยานยนต์เข้าไปใช้พื้นที่เล่นกีฬา และเมื่อนำแนวคิดแหล่ง กลาง (central place theory) มาวิเคราะห์ร่วมกันจะได้รูปแบบชนิดกีฬาที่มีความต้องการ คล้ายคลึง และสามารถใช้พื้นที่ร่วมกันได้ ดังนี้

- ชุมชนซอยหมอลเหล็ง ชุมชนคูฟ้า ชุมชนประชาสันติ และชุมชนทินกร ชุมชน รร. ราช ประสงค์ ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนกอไผ่ และชุมชนเคหะดินแดง มีความต้องการพื้นที่กีฬาประเภท ออกแรงมาก(active sports) ร่วมกันได้ในพื้นที่ศูนย์กลางระดับย่าน คือ ตะกร้อ ฟุตบอล บาสเก็ต บอล และแบดมินตัน

- ชุมชนตลาดศรีวาณิช ชุมชนตลาดศรีทองคำ ชุมชนตลาดศรีดินแดง ชุมชนรัชภัทร์และ ชุมชนวัดตะพาน มีความต้องการพื้นที่ประเภทกีฬาออกแรงน้อย (passive sports) ซึ่งเป็นพื้นที่ สวนสาธารณะ ซึ่งสามารถใช้ร่วมกันได้ในระดับย่าน โดยชนิดกีฬาประเภทออกแรงมาก (active sports) ของชุมชนตลาดศรีวาณิช ชุมชนตลาดศรีทองคำ และชุมชนตลาดศรีดินแดง สามารถอยู่ในพื้นที่บางส่วนของสวนสาธารณะได้ คือ เปตอง แอโรบิค และวิ่ง

ซึ่งในชนิดกีฬาประเภทใช้พื้นที่น้อยโดยเน้นการใช้อุปกรณ์ เช่น หมากกระดาน ปิงปอง สามารถแทรกตัวอยู่ได้ตามพื้นที่ว่างในตัวละครบ้าน หรือชุมชนเอง

บทที่ 6

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลจากวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมประเภทต่างๆ รวมทั้งระบุพื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะรองรับกิจกรรมกีฬาโดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมือง บริเวณใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร และการประมวลผลเพื่อนำมาซึ่งแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งเสนอแนวทางและนโยบายเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับชุมชนพื้นที่ศึกษา

6.1 อภิปรายผลการศึกษา

6.1.1 ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมประเภทต่างๆ รวมทั้งระบุพื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะรองรับกิจกรรมกีฬาโดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมือง บริเวณใต้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร

พื้นที่บริเวณใต้จุดตัดทางด่วนเฉลิมมหานครและทางด่วนศรีรัช ปัจจุบันมีพื้นที่ว่างที่ยังขาดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เกิดการบุกรุกพื้นที่ใช้พื้นที่อย่างไม่เหมาะสม สร้างความเสื่อมโทรมแก่พื้นที่ ทั้งที่พื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ตั้งอยู่ใจกลางตัวเมืองซึ่งควรมีเนื้อเมืองที่มีความสม่ำเสมอของการใช้พื้นที่ เพื่อจะได้นำพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

พื้นที่ศึกษาจะมีการครอบครองโดยหลายส่วนทั้งเป็นกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัด เอกชนรายย่อย การทางพิเศษแห่งประเทศไทย การเคหะแห่งชาติ แต่ภายในพื้นที่ยังพื้นที่ว่างเปล่าเป็นจำนวนมากซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาส่งผลให้เกิดการบุกรุกที่ดินของผู้มีรายได้น้อยบนพื้นที่ว่างดังกล่าวโดยเฉพาะบริเวณริมคลองสามเสน และการเข้าครอบครองพื้นที่เพื่อกิจการส่วนตัว เช่น หาบเร่แผงลอย การค้าขายของเก่า และการจอดรถ ซึ่งจะมีมากบริเวณพื้นที่ใต้ทางด่วน

ตามรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันจากการสำรวจสภาพเบื้องต้นพบว่าพื้นที่ พ. 4-5 นั้นเป็นที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะพาณิชยกรรมเป็นอาคารพาณิชย์กรรมผสมผสานสูง 4 ชั้น บริเวณริมถนนราชปรารภ และบนพื้นที่อยู่อาศัย ย. 9 นั้น เป็นที่อยู่อาศัยรวมบริเวณริมถนนอโศก – ดินแดง สูง 5 ชั้น ของการเคหะแห่งชาติ และอาคารพาณิชย์พักอาศัยสูง 4 ชั้น ตอนในของพื้นที่ขณะที่ลึกเข้าไปในพื้นที่และบริเวณใต้ทางด่วนเป็นอาคารพักอาศัยไม้ สูง 2 ชั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

เป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นที่เป็นพื้นที่พักอาศัยขนาดใหญ่หนาแน่นมากมีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่น แต่มีพื้นที่โล่งว่างหรือพื้นที่นันทนาการเพียงไม่กี่แห่งและไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากอยู่ในระยะไกลจากชุมชน เข้าถึงยากและขาดศักยภาพในการมองเห็น ส่วนสาธารณชนที่มีอยู่ในพื้นที่มีเพียงแห่งเดียวคือสวนรมย์ราษฎร์ ซึ่งตั้งอยู่ใต้ทางด่วนและพัฒนาโดยการทางพิเศษแห่งประเทศไทย

ไทย ขณะที่สนามกีฬาหรือสนามเด็กเล่นตั้งอยู่บนพื้นที่ของการเคหะบนพื้นที่ว่างระหว่างอาคารพักอาศัย บริเวณขอบของพื้นที่ศึกษามีรั้วกันและอยู่ริมถนนที่มีทางเดินเท้าแคบและการจราจรมีความเร็วสูง ทำให้เข้าถึงได้ยากและไม่เป็นที่นิยมต่อการออกไปใช้พื้นที่สวนสาธารณะและสนามกีฬารอบนอกพื้นที่ศึกษา

ดังนั้นรัฐจึงมีการตอบสนองต่อปัญหา โดยจัดแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เพื่อเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาเป็นอีกแนวทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ทั้งในเรื่องความสม่ำเสมอของการใช้พื้นที่ ทำให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม แก้ไขปัญหาพื้นที่ที่ทิ้งร้างและถูกละเลย ซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาทางด้านสังคม เช่น การมั่วสุม อาชญากรรม เป็นต้น ทั้งยังช่วยให้คนในชุมชนซึ่งเป็นชุมชนปิด สามารถมีกิจกรรมทำร่วมกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งส่วนมากเป็นคนที่มียาได้ปานกลางถึงต่ำ ช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในพื้นที่ศึกษาจึงมีความสำคัญที่จะตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาหลายอย่างในพื้นที่ เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนเมือง ซึ่งรัฐจะต้องเป็นส่วนตอบสนองความต้องการพื้นฐานนี้ให้แก่ประชาชน

จากการประมวลผลจะเห็นได้ว่า ตำแหน่งการกระจายตัวของพื้นที่กีฬา และรัฐมีการให้บริการของพื้นที่ ถึงแม้รัฐมีการให้บริการของพื้นที่กีฬาจะมีความครอบคลุมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด แต่ปัญหาที่เกิดจากการใช้เวลาในการเดินทางไปใช้บริการจริงมีระยะทางการเดินทางที่มากกว่า 400- 800 เมตร และจะต้องใช้เวลามากกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ 5-10 นาที เนื่องจากความซับซ้อนของโครงข่ายถนนที่ทั้งเป็นถนนปลายตันที่ต้องมีการเดินอ้อม อีกทั้งความลำบากในการออกไปใช้พื้นที่ในบริเวณรอบนอกเพราะถูกปิดกั้นโดยถนนสายหลักซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินไปยังสะพานลอยเพื่อข้ามเส้นทางดังกล่าว

ในบริเวณพื้นที่ศึกษาเมื่อวิเคราะห์ถึงความต้องการและความเพียงพอของพื้นที่กีฬาในพื้นที่ศึกษาแล้วจะพบว่า รัฐมีการให้บริการแม้จะครอบคลุมพื้นที่ศึกษาในระดับย่านและชุมชนแต่ทว่าอยู่นอกเหนือรัฐที่สามารถเดินไปใช้บริการได้ อีกทั้งบริเวณรอบนอกยากแก่การไปใช้บริการเนื่องจากมีการกีดขวางของถนนขนาดหลายช่องจราจรการเดินทางเข้าไปใช้บริการในแต่ละครั้งจะประสบปัญหาในการเดินทาง ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่กีฬาในบริเวณพื้นที่ศึกษาจึงควรเป็นการพัฒนาพื้นที่ภายในเพื่อตอบสนองประชากรในพื้นที่ศึกษา เพราะในบริเวณพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ว่างเป็นจำนวนมาก ทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน

จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษามีจำนวนประมาณ 22,000 คน รูปแบบกิจกรรมกีฬาจะแบ่งเป็นสองประเภทคือ ประเภทกีฬาใช้แรงมาก (active sport) ซึ่งเหมาะแก่ประชากรวัย 6-40 ปี และประเภทกีฬาใช้แรงน้อย (passive sport) ซึ่งเหมาะสำหรับวัยมากกว่า 40 ปี และน้อยกว่า 6 ปี

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของพื้นที่กีฬาที่มีในปัจจุบันทั้งประเภทกีฬาใช้แรงมาก (active sport) และประเภทกีฬาใช้แรงน้อย (passive sport) จากเกณฑ์ 0.8 ไร่/ ประชากร 1,000 คน พบว่าประชากรในพื้นที่ชุมชนได้จุดตัดทางด่วนศรีรัชและทางด่วนเฉลิมมหานคร ต้องการพื้นที่กีฬาประมาณ 17.6 ไร่ ซึ่งในปัจจุบันมีพื้นที่กีฬาอยู่แล้วประมาณ 9 ไร่ ดังนั้นประชากรในพื้นที่ที่มีความต้องการพื้นที่กีฬาเพิ่มอีก 8.6 ไร่ เพื่อให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐพึงมีให้แก่ประชาชนตามมาตรฐานตามที่กรมผังเมืองได้กำหนดไว้

การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาจะพิจารณาจากลักษณะโครงข่ายการเข้าถึงในพื้นที่ศึกษา พื้นที่ว่างโดยส่วนมากจะมีการเข้าถึงในระดับที่ต่ำซึ่งอยู่บริเวณส่วนล่างของพื้นที่ศึกษา บริเวณริมฝั่งมักกะสัน สวนรมราชเทวี และพื้นที่ริมคลองสามเสน เพราะเป็นพื้นที่ปลายตัน ซึ่งถ้าพื้นที่มีลักษณะขนาดเหมาะสมแก่การพัฒนากีฬา ก็สามารถแก้ไขโดยการเพิ่มระบบโครงข่ายการสัญจรเข้าไป ซึ่งในพื้นที่ศึกษาจะเป็นโครงข่ายการสัญจรเพื่อการเดินเท้า และเส้นทางเพื่อรถจักรยานยนต์ เพราะจะเน้นให้บริการคนในพื้นที่ศึกษาเป็นหลัก ในส่วนของบริเวณเข้าถึงได้ดีซึ่งอยู่บริเวณส่วนบนของพื้นที่ศึกษา คือ บริเวณถนนอโศก-ดินแดง ซึ่งเหมาะแก่การประกอบพาณิชยกรรมหากมีขนาดพื้นที่เหมาะสมก็สามารถใช้พื้นที่แบ่งช่วงเวลากการเข้าใช้กับกิจกรรมกีฬา

ในส่วนของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารซึ่งจะช่วยในการวิเคราะห์รูปแบบลักษณะการเข้าใช้ประโยชน์ซึ่งมีการแบ่งเวลากการเข้าใช้ในรูปแบบพาณิชยกรรมสลับกับพื้นที่กีฬา หรือระหว่างที่จอดรถกับพื้นที่กีฬา หรืออาจจะใช้ประโยชน์จากที่กล่าวมาก็ได้ แต่จะต้องสอดคล้องกับรูปแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่

6.1.2 ประมวลผลเพื่อนำมาซึ่งแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งเสนอแนวทางและนโยบายเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาที่เหมาะสมกับชุมชนพื้นที่ศึกษา

ปัจจุบันพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาในพื้นที่ศึกษา มีความขาดแคลนในระดับชุมชน โดยพื้นที่กีฬาในปัจจุบันในพื้นที่ศึกษามีจำนวนน้อย ซึ่งอยู่ในพื้นที่แฟลตดินแดง มีความลำบากในการเข้าใช้บริการ อีกทั้งพื้นที่กีฬาในพื้นที่เองไม่สามารถรองรับประชากรในพื้นที่ศึกษาได้เพียงพอ

จากข้อกำหนดผังเมืองรวม พ.ศ. 2549 ทำให้บริเวณพื้นที่ศึกษามีแนวโน้มในการพัฒนาเพื่อเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ดังนั้นในอนาคตประชากรในพื้นที่ศึกษาจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลถึงสภาพความแออัดในพื้นที่ศึกษาก่อให้เกิดความต้องการพื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาเพื่อรองรับการออกกำลังกายมากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาจาก ข้อกำหนดมา ลักษณะพื้นฐาน และตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ว่างในพื้นที่ศึกษาสามารถพิจารณาหาพื้นที่ว่างที่เหมาะสมแก่การพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาจะพบพื้นที่ที่เหมาะสม คือ

บริเวณริมบึงมักกะสัน อยู่ทางตอนล่างของพื้นที่ศึกษา เป็นพื้นที่ของการทางพิเศษ เป็นพื้นที่มีการใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่เนื่องจากการเข้าถึงพื้นที่มีน้อย มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งว่างขนาดใหญ่มีทางยกระดับพาดผ่านในบางช่วง

บริเวณสวนรมย์ราชเทวี อยู่ทางตอนล่างด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษา เป็นพื้นที่ของการทางพิเศษ มีการใช้ประโยชน์เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ ภายในมีสนามเด็กเล่น สวน และลานประกอบกิจกรรม

บริเวณชุมชนอุทัยทิพย์ อยู่ทางตอนบนด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ เป็นพื้นที่ของการทางพิเศษ เป็นพื้นที่โล่งว่าง ปล่อยให้ร้างไม่มีการใช้ประโยชน์ มีการบุกรุกเข้าไปใช้เล่นกีฬาบางส่วน

บริเวณใต้ทางพิเศษเฉลิมมหานครระหว่างชุมชนวัดตะพานกับตลาดศรีวานิช อยู่ทางตอนบนด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ศึกษา อยู่ใต้ทางยกระดับ เป็นพื้นที่ของการทางพิเศษมีการใช้ประโยชน์เป็นที่จอดรถ และมีการบุกรุกเพื่อการค้าขาย

บริเวณใต้ทางพิเศษเฉลิมมหานครพาดผ่านชุมชนซอยหมอเหล็ง อยู่ทางตอนล่างของพื้นที่ศึกษาใต้ทางพิเศษที่พาดผ่านกลางชุมชนซอยหมอเหล็ง ปัจจุบันเป็นที่ทิ้งร้าง

แนวทางการวางผังพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในปัจจุบัน (แผนที่ 6.1)

พื้นที่กรรมสิทธิ์ของการทางพิเศษที่เป็นที่ว่างขนาดใหญ่ ที่ พรบ. การทางพิเศษแห่งประเทศไทย ที่ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างโรงเรือนหรือสิ่งอื่นใดหรือปลูกต้นไม้หรือพืชผลอย่างใด ๆ ภายในระยะทางห้าสิบเมตรจากเขตทางพิเศษ ห้ามมิให้ผู้ใดสร้าง ดัดแปลง ติดหรือตั้งป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้าย ซึ่งพื้นที่ในเขตการทางพิเศษจึงมีความสามารถที่จะใช้รองรับกิจกรรมกีฬาได้

1) เพิ่มพื้นที่กิจกรรมกีฬาเข้าไปในพื้นที่ศึกษา

- พื้นที่ชุมชนทินกร เป็นพื้นที่กีฬาตะกร้อ และตะกร้อลอดบ่วง เพื่อรองรับคนวัยแรงงานในด้านติดถนนอโศก-ดินแดง

- พื้นที่สวนรมย์ราชเทวี เป็นแหล่งกลางรองรับความต้องการกิจกรรมกีฬาของชุมชนตลาดศรีวานิช ชุมชนรัชภัณฑ์ และชุมชนวัดตะพาน มีความต้องการพื้นที่ประเภทกีฬาออกแรงน้อย (passive sports) ซึ่งเป็นพื้นที่สวนสาธารณะ ซึ่งสามารถใช้ร่วมกันได้ในระดับย่าน โดยชนิดกีฬาประเภทออกแรงมาก (active sports) ของชุมชนตลาดศรีวานิช ชุมชนรัชภัณฑ์ และชุมชนวัดตะพาน สามารถอยู่ในพื้นที่บางส่วนของสวนสาธารณะได้ คือ เปตอง แอโรบิก และวิ่ง

- พื้นที่ชุมชน ร.ร. ราชประสงค์ เป็นพื้นที่กีฬาแบดมินตัน และบาสเก็ตบอล

- พื้นที่ริมบึงมักกะสันรองรับ เป็นแหล่งกลางรองรับ ชุมชนซอยหมอเหล็ง ชุมชนคูฟ้า ชุมชนประชาสันติ และชุมชนทินกร ชุมชน รร. ราชประสงค์ ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนกอไผ่ และชุมชนเคหะดินแดง ที่มีความต้องการพื้นที่กีฬาประเภทออกแรงมาก (active sports) ร่วมกันได้ในพื้นที่ศูนย์กลางระดับย่าน คือ ตะกร้อ ฟุตซอล บาสเก็ตบอล และแบดมินตัน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ และที่นั่งพัก โดยตั้งอยู่ร่วมกับพื้นที่สวนสาธารณะที่พัฒนาจากพื้นที่ทิ้งร้างริมบึงมักกะสัน

- ชนิดกีฬาประเภทใช้พื้นที่น้อยโดยเน้นการใช้อุปกรณ์ เช่น หมากกระดาน ปิงปอง สามารถแทรกตัวอยู่ได้ตามพื้นที่ว่างในตัวละครเวกบ้าน หรือชุมชนเอง

2) เพิ่มโครงข่ายการจราจรระดับชุมชนเข้าไปในพื้นที่บริเวณด้านบนของชุมชนซอยหมอเหล็ง กับพื้นที่ชุมชนด้านบนเพื่อเพิ่มระดับศักยภาพการเข้าถึง ให้พื้นที่กิจกรรมกีฬาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใต้การทางพิเศษ โดยเพิ่มสะพานข้ามคลองสามเสนบริเวณ ชุมชนอุทัยทิพย์ ชุมชนตลาดศรีทองคำ ชุมชนตลาดศรีดินแดง และชุมชนประชาสันติ เข้ามาบริเวณชุมชนซอยหมอเหล็ง โดยสามารถให้รถจักรยานยนต์และจักรยานสามารถผ่านได้

3) พัฒนาโครงข่ายการสัญจรทางเท้าบริเวณถนนใต้ทางด่วน เพื่อความสะดวกในการเดินเข้าใช้บริการในพื้นที่กีฬา

4) เพิ่มถนนสายย่อยบริเวณตอนล่างของชุมชนหมอเหล็งริมบึงมักกะสัน เพื่อเชื่อมต่อกับถนนประชาสงเคราะห์ทางด้านทิศตะวันออก

5) พัฒนาทางเดินริมคลองสามเสนเป็นแนวยาวจากชุมชน รร. ราชประสงค์ ถึงชุมชนกอไผ่ เพื่อปรับทัศนียภาพ และช่วยเพิ่มความหลากหลายในการเข้าสู่พื้นที่กีฬา

6) จัดแนวทางการบริหารใช้พื้นที่ให้สามารถมีการประยุกต์ใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการในรูปแบบต่างๆ นอกเหนือจากชนิดกีฬาอย่างเดียว เพื่อสามารถให้พื้นที่เป็นแหล่งศูนย์รวมของคนในชุมชนในการร่วมทำกิจกรรม ตามประเด็นงานสำคัญต่าง ๆ รวมถึงการจัดแนวทางการขอใช้พื้นที่ร่วมกับ โรงเรียน วัด และหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่

แนวทางการวางผังพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในอนาคต (แผนที่ 6.2)

1) เพิ่มพื้นที่กิจกรรมกีฬาริมบึงมักกะสันให้เป็นแหล่งกลางรองรับ ชุมชนโดยรอบ มีทั้งกีฬาประเภทออกแรงมาก (active sports) และกีฬาประเภทออกแรงน้อย (passive sports) โดยใช้พื้นที่ร่วมกับสวนสาธารณะ ทั้งสวนรมย์ราชเทวี และบริเวณริมบึงมักกะสัน

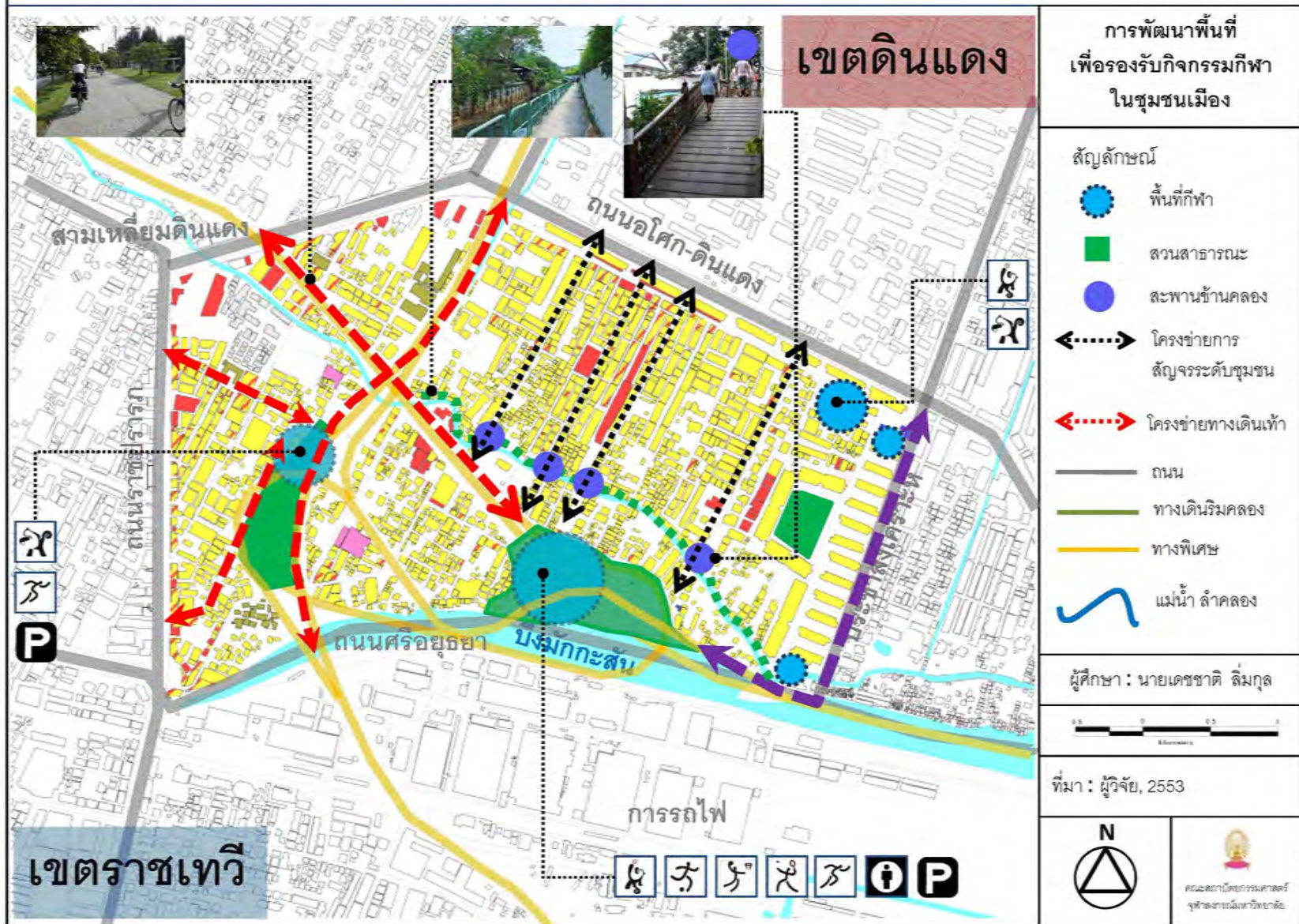
2) พื้นฟูพื้นที่บริเวณคลองสามเสนที่มีแนวการวางตัวพาดผ่านพื้นที่ให้มีระยะร่นถอยตามกฎหมายผังเมืองรวม และพัฒนาที่ดินบริเวณชุมชนชอยหมอเหล็กที่อยู่ระหว่างคลองสามเสนกับบึงมักกะสัน เพื่อพัฒนาพื้นที่บริเวณตอนล่างของพื้นที่ศึกษาให้กลายเป็นสวนสาธารณะระดับเมืองรองรับการขยายตัวของเมือง ตามผังเมืองรวมในอนาคต

3) เพิ่มโครงข่ายถนนสายรองเข้าไปในพื้นที่บริเวณชุมชนอุทัยทิพย์ และชุมชนทินกร เชื่อมต่อถนนโคศกดินแดงกับถนนศรีอยุธยา วางตัวขนานกับถนนประชาสงเคราะห์เข้ามาบริเวณชุมชนชอยหมอเหล็ก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้พื้นที่ว่างที่ที่ตั้งอยู่ทางตอนล่างของพื้นที่

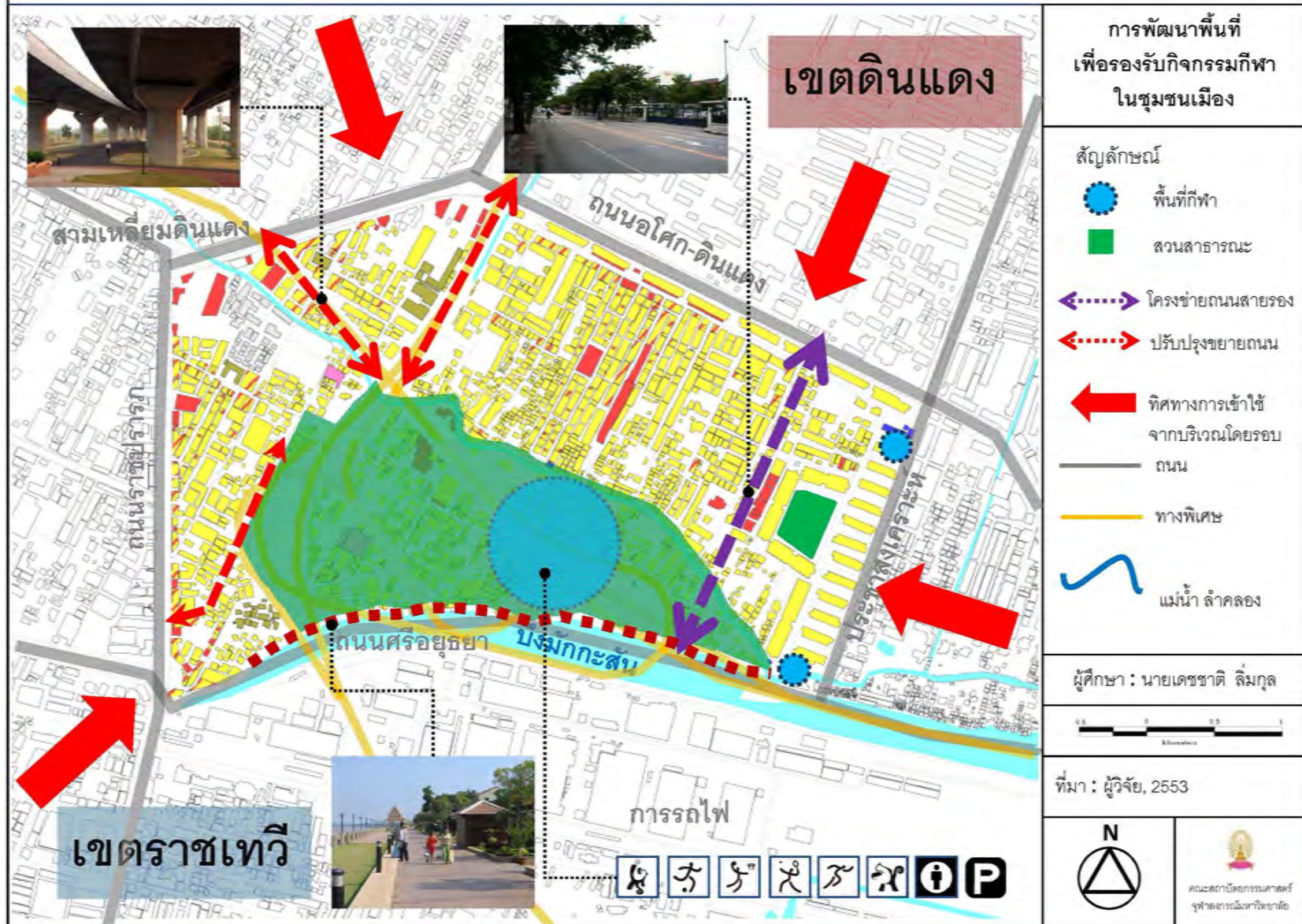
4) พัฒนาพื้นที่ริมบึงมักกะสันให้มีระยะร่นถอยที่เหมาะสม และปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เหมาะกับพื้นที่ริมน้ำ

จากการศึกษาในการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมือง ในขั้นตอนต่างๆ จนได้เป็นผังการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาทั้งในปัจจุบัน และอนาคต สามารถเกิดกระบวนการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาได้ (ภาพที่ 6.1) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนเมืองบริเวณอื่น ๆ

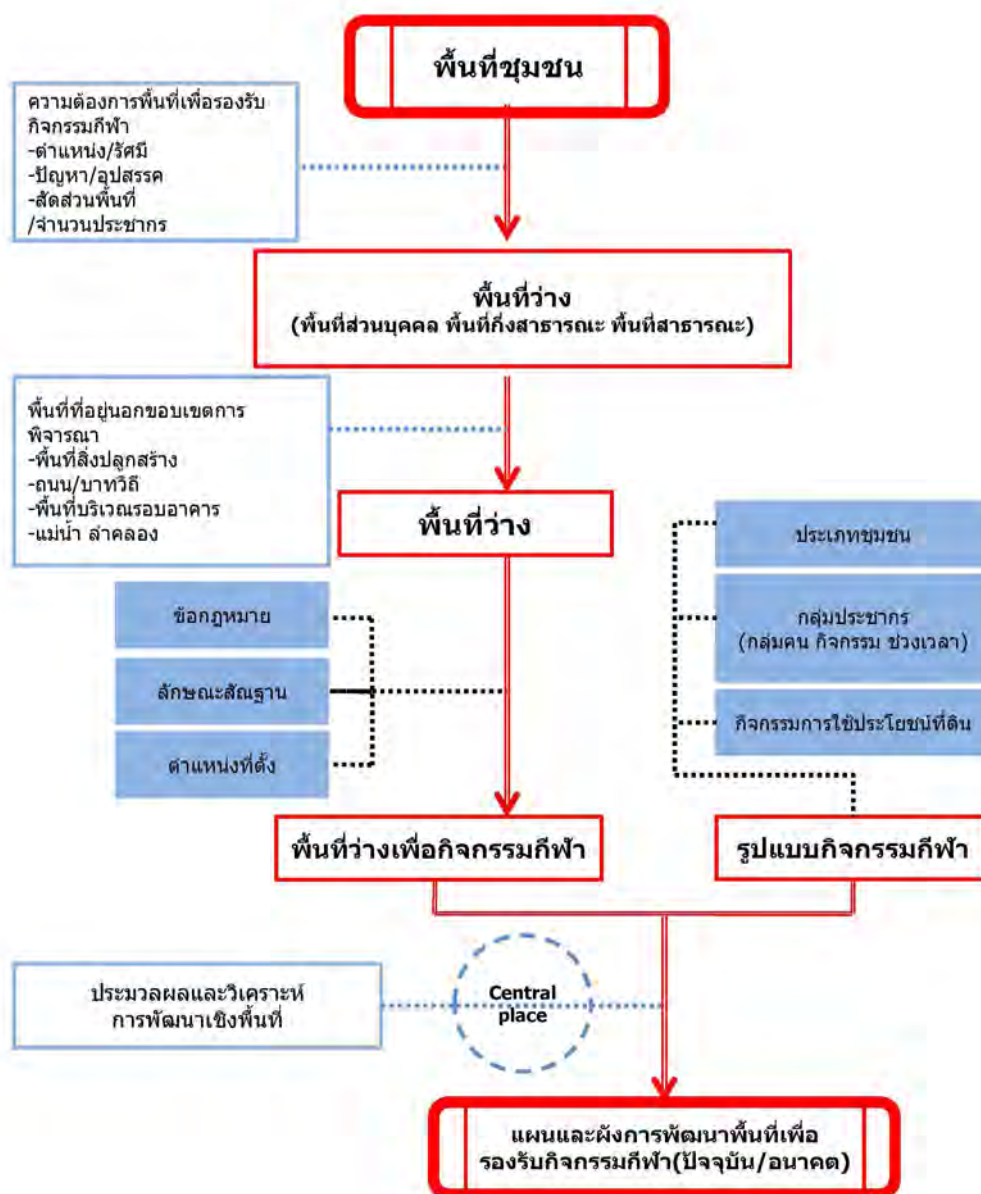
แผนที่ 6.1 ผังแนวความคิดการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในปัจจุบัน

แผนที่ 6.2 ผังแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในอนาคต

ภาพที่ 6.1 รูปแบบกระบวนการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมือง
(ที่มา: ผู้วิจัย, 2553)

6.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษากการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมกีฬาในชุมชนเมืองกับพื้นที่หรือชุมชนอื่นที่มีความโดดเด่นหรือมีเอกลักษณ์ที่หลากหลาย และแตกต่างกันไป เช่น พื้นที่ชุมชนชานเมือง ชุมชนเมืองท่องเที่ยว เป็นต้น หรือทำการวางแผนการพัฒนาพื้นที่สำหรับการใช้พื้นที่ว่างในระดับเมือง และอาจจะส่งผลถึงข้อกำหนดหรือมาตรฐานของพื้นที่กีฬาเหมาะสมด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจน์ หนูวุฒิภูกุล. **ตรรกของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างอเนกประโยชน์ในเมือง**

เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. (2548). **ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการผัง**

เมือง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร.

ขวัญสุวรรณ อติโพธิ. **การพัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อเมืองน่าอยู่**. วารสารข่าว เครือข่าย

เมืองน่าอยู่ 1(6) (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2547) : 1.

ขวัญสุวรรณ อติโพธิ. **การพัฒนาที่ว่างสาธารณะ เพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่**. เอกสาร

ประกอบการประชุมเชิง วิชาการ เวทีเครือข่ายเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ครั้งที่ 3, 2547

ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ. **วาทกรรมของเมืองผ่านโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์**. กรุงเทพมหานคร:

เอกสารวารสารวิชาการ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์,

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ศุภจิตา สว่างแจ้ง. **รูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า**

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการวางแผนผังชุมชน

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,

2548

สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

กรุงเทพมหานคร, 2545

สมบัติ กาณจนกิจ. **นันทนาการสำหรับประชากรโลก**. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และ

นันทนาการ. 30 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2547) : 16-22.

สกุศลชัย ตันติเศรณี . **แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพของพื้นที่โล่งด้านการพาณิชย์**

ภายในย่านถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์,

สาขาวิชาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรม

ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549

สำนักพัฒนามาตรฐานผังเมือง. **เกณฑ์และมาตรฐานการวางและจัดทำผังเมืองรวม ฉบับ**

ปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: ส่วนมาตรฐานผังเมือง, 2544.

สุวัฒน์ ชาติานิติ. (2546). **หลักการและทฤษฎีการวางแผน**. กรุงเทพมหานคร: เอกสาร
ประกอบการเรียนการสอน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
อมรรัตน์ กฤตยณวัช. **การศึกษาเพื่อวางแนวทางการจัดสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครใน
แง่ของการผังเมือง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , 2526

ภาษาอังกฤษ

Gahl Jan. **Life Between Buildings : Using Public Space**. Denmark :The Danish
Architecture Press , 2001

Gibberd, F. 1967. **Town Design**. London : The Architectural Press.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายเดชชาติ ลิ้มกุล จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้ศึกษาต่อหลักสูตรสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2551

ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต ครั้งที่ 2 ประจำปีงบประมาณ 2553